

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Hadtudományi Doktori Iskola

Doktori (PhD) értekezés

Kocsi János Gyula

Budapest, 2024

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM

Hadtudományi Doktori Iskola

Kocsi János Gyula:

Kína katonai válaszai a 21. század kihívásaira

Doktori (PhD) értekezés

Témavezető:

Prof. Dr. Krajnc Zoltán
egyetemi tanár

Társ-témavezető:

Dr. Boldizsár Gábor
egyetemi docens

Budapest, 2024

Tartalomjegyzék

BEVEZETÉS.....	4
A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA, A KUTATÁS AKTUALITÁSÁNAK INDOKLÁSA.....	6
KUTATÁSI HIPOTÉZISEK	7
KUTATÁSI CÉLOK.....	8
AZ ALKALMAZOTT KUTATÁSI MÓDSZERTAN ÉS KUTATÁSI MÓDSZEREK	8
A KUTATÁSI TÉMA SZAKIRODALMÁNAK ÁTTEKINTÉSE	11
AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE.....	13
ELSŐ FEJEZET: A KUTATÁSOK ELMÉLETI KERETE.....	15
1.1. Mit értünk kihívás alatt?.....	15
1.2. A biztonság modern értelmezése	16
1.3. A regionális és globális biztonság	22
1.3.1. Regionális biztonsági kihívások	22
1.3.2. Globális biztonsági kihívások.....	23
1.4. A regionális biztonsági komplexum elmélete	24
1.5. Kína biztonságát veszélyeztető tényezők és kihívások	25
1.6. Részkövetkeztetések.....	27
MÁSODIK FEJEZET A KÍNAI NÉPI FELSZABADÍTÓ HADSEREG	29
2.1. A haderő és a politika kapcsolata Kínában.....	29
2.2. A kínai Fehér Könyv	36
2.3. A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg	41
2.3.1. Hadsereg vagy haderő?	41
2.3.2. A Népi Felszabadító Hadsereg története	43
2.3.3. A Népi Felszabadító Hadsereg felépítése.....	44
2.4. A kínai haderő képzési, kiképzési és előmeneteli rendszere	69
2.5. Részkövetkeztetések.....	74
HARMADIK FEJEZET: KÍNA BIZTONSÁGI KIHÍVÁSAI	76
3.1. Kína belső biztonsági kihívásai	76
3.1.1. Tajvan.....	76
3.1.2. Hongkong, mint biztonsági kihívás.....	86
3.1.3. Makaó.....	95
3.1.4. Hszincsiang tartomány	98
3.1.5. Tibet	107
3.2. Kína regionális biztonsági kihívásai.....	112

3.2.1. Határviták Indiával	112
3.2.2. Kína és Bhután közötti határviták	115
3.2.3. Szenkaku/Tiaojü-szigeteki területviták	117
3.2.4. Kína és Vietnám közötti területviták	123
3.2.5. A „kilenc szakaszos vonal” miatti viták	126
3.3. Kína globális biztonsági kihívásai	133
3.3.1. Egy Öv, Egy Út kezdeményezés katonai vonatkozásai	133
3.3.2. Kína és Oroszország kapcsolata az orosz-ukrán háború tükrében	137
3.4. Kihívások a kibertérben	146
3.4.1. Kiberstratégiai dokumentumok és irányelvek	147
3.4.2. Az információs társadalom feletti kontroll	151
3.5. Kína, mint biztonsági kihívás	158
3.5.1. Az Egyesült Államok és Kína kapcsolata	158
3.5.2. A NATO Kínával kapcsolatos politikája	165
3.6. Részkövetkeztetések	169
NEGYEDIK FEJEZET: A KIHÍVÁSOKRA ADOTT KATONAI VÁLASZOK ELEMZÉSE	173
4.1. A haderő doktrinális változásainak elemzése	173
4.2. A kínai haderő fejlesztésének és erőketítő képességének elemzése	186
4.2.1. A kínai haderő fejlesztési irányának vizsgálata	188
4.2.2. Kína globális erőketítő képességének vizsgálata	194
4.3. Kína A2/AD rendszere és annak fejlesztési irányai	205
4.4. Részkövetkeztetések	207
ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK	208
A HIPOTÉZISEK TELJESÜLÉSÉNEK VIZSGÁLATA	210
ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK	214
A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ LEHETSÉGES ÚJ KUTATÁSI IRÁNYOK	215
A KUTATÁSI EREDMÉNYEK GYAKORLATI FELHASZNÁLÁSI TERÜLETEI	216
AJÁNLÁS	218
FELHASZNÁLT IRODALOM	219
A TÉMÁBAN EDDIG MEGJELENT SAJÁT PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE	235
ÁBRÁK JEGYZÉKE	237
TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE	239
RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE	240

„Így aki igazán ért a hadviseléshez, úgy töri meg az idegen sereget, hogy nem vív csatát vele; úgy foglalja el az idegen városfalat, hogy nem ostromolja meg; úgy semmisíti meg az idegen fejedelemségeket, hogy nem tart sokáig (a háború).”¹

Szun-Ce 孫子 (Sūnzǐ)

BEVEZETÉS

A kutatási téma aktualitását és fontosságát több területen fellépő egymással összefüggő tényező is igazolja.

A kínai gazdasági fejlődés és piaci térhódítás külpolitikai aspektusai, valamint a kínai haderő markáns technikai fejlődése és strukturális átalakulása nagy hatással van a nemzetközi biztonságpolitikai viszonyok alakulására. Ebben az összefüggésben Kína 中国 (Zhōngguó) növekvő globális jelenléte miatt természetesen nagy tempóban, és folyamatosan fejleszti haderejét és katonai képességeit. Fegyverkezési programjai, haditengerészeti és űrprogramjai, valamint kiberbiztonsági² tevékenységei véleményem szerint azt jelzik, hogy a magyar hadtudományi kutatások szempontjából alapvető jelentőségű az ország valós képességeinek folyamatos nyomon követése és vizsgálata. Mindazonáltal külpolitikai szempontból Kína, mint átfogó stratégiai együttműködő partner kiemelkedő gazdasági szerepe miatt Magyarország figyelemmel kíséri Kína nemzetközi politikai állásfoglalásait, különösen azokat, amelyek hatással lehetnek a régió és a nemzetközi biztonságpolitika alakulására.^{3 4}

Meglátásom szerint hadtudományi szempontból Magyarország is érdekelt abban, hogy megismerje és elemezze Kína katonai képességeit és stratégiáját. Magyarország számára a Kínával való együttműködés lehetőségei és kihívásai mellett fontos tényező az is, hogy képesek legyünk védekezni az esetleges kiberfenyegetések ellen, amelyek Kína kibertérben való tevékenysége miatt is növekedhetnek. Továbbá a regionális biztonságpolitikának meghatározó aspektusa, hogy a kínai térhódítás közvetlenül is befolyásolhatja Magyarországot és közvetlen

¹ Tőkei Ferenc: *Szun-ce-A hadviselés törvényei (Szun-ce ping-fa 孫子兵法)*. Balassi Kiadó, Budapest, 1995. 27. o.

² A kiberbiztonság a biztonságot meghatározó eszközök, politikák, koncepciók, technológiák, irányelvek, kockázatkezelési módszerek, tevékenységek, képzések, valamint a legjobb gyakorlatok összessége, amelyek arra irányulnak, hogy megvédjék a számítógépes környezetet, az ezt használó szervezetek és felhasználók eszközeit, rendszereit. Forrás: Kovács László: *A kibertér védelme*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018. 18. o.

³ Ugrósdy Márton-Pesti Máté: *Magyarország és Kína: 70 éves kapcsolat a változó világban*. Külügyi és Külgazdasági Intézet Budapest, 2019. 8. o.

⁴ Salát Gergely: Kína az új centrum. *Eurázsia Szemle*, 1. évf. 1. sz. 10-23. o.

környezete biztonságát, és ezért fontos a tudományos eredményeken alapuló megfelelő védekezési és stratégiai intézkedések kidolgozása.

A kutatás személyes motivációja, hogy 2016-2017 között a kínai Zhejiang Egyetem Kína Tanulmányok nevű szakon tanultam, ahol a diplomamunkámban a kínai kultúra és társadalom külföldiként való megismerésének leghatékonyabb módját kerestem. Katonaként azért jelentkeztem erre a külföldi képzésre, mert a tanszékemen folyó kutatómunka rávilágított, hogy milyen keveset tudunk Kínáról, azon belül szakmai értelemben pedig a haderőről. Ennek legfőbb oka a nyelvi, kulturális különbségekben keresendő, illetve, hogy nem tartozunk egy katonai szövetségbe. Éppen ezért igyekeztem kint is ezzel a témával foglalkozni, így a lehetséges témák közül a későbbi PhD kutatásaimhoz kapcsolódó területet választottam. Az akkori kutatásom során számtalan, könyvet, cikket, tanulmányt elemeztem és gyakorlati kutatási módszerekkel kiegészítve értem el a kutatási célomat. A kutatómunka során többször is szembesültem azzal, hogy európai szemmel Kína mennyire másképpen oldja meg a gazdasági, oktatási és politikai problémáit. Ez adta a kezdő ötletet ahhoz, hogy tudományos szempontból hasznos és eredményes lenne megvizsgálni katonai szemszögből, hogy napjainkban Kína miként válaszol a 21. század a lokális és globális biztonságpolitikai kihívásaira. Azóta - követve a témával kapcsolatos publikációkat, kutatási eredményeket - folyamatosan mélyítem tudásomat Kína megismerésében, ami további megválaszolendő kérdéseket vet fel. Éppen ezért úgy gondolom, hogy a Kína védelmi kérdéseinek, különösen a katonai területének részletes és mély vizsgálata nagymértékben gazdagíthatja a jelenleg rendelkezésre álló Kínával kapcsolatos hadtudományi ismereteinket, és segíthet az általuk alkalmazott külpolitikai irányok, katonai stratégiai lépések okának megértésében is.

Előképzettségem és szakmai motivációm alapján kutatásaim fókuszja alapvetően a haderő doktrinális kérdéseire összpontosít, azzal a céllal, hogy Kína katonai szerepvállalása esetén jobban megérthessük a folyamatokat és a valós képességeket.

Ez a fókusz csak úgy valósítható meg, hogy a biztonságpolitikai keretrendszer elemzése, értékelése után a katonai erő alkalmazását, szervezését és felkészítését szabályzó források tanulmányozása következzen, amelyet a tanulságok/eredmények szintetizálása követhet.

A TUDOMÁNYOS PROBLÉMA MEGFOGALMAZÁSA, A KUTATÁS AKTUALITÁSÁNAK INDOKLÁSA

Kína, mint gazdasági és katonai nagyhatalom, magyar vonatkozásból egy kevésbé kutatott területnek tekinthető, hadtudományi szempontból is egy felfedezendő területnek számít.

A fő kutatási probléma Kína, nemzetközi értelemben vett titokzatos, olykor félreértelmezett, vagy téves megítélésén alapul. Éppen ezért maga a probléma megfogalmazása is összetettnek tekinthető, mivel nemzetközileg és hazai szempontból is sok kérdőjel áll még előttünk az országgal kapcsolatban.

A világban bekövetkezett folyamatos gazdasági és biztonságpolitikai kihívások nagyban befolyásolják az egyes országok kül- és belpolitikai helyzetét és katonai viselkedését. Ez a változás katonai területen is markánsan megjelenik. Az Egyesült Államok gazdasági és katonai meghatározó szerepe mellett Kína (aki az 1,43 milliárdos lakosságával India után a világ második legnépesebb országa és egyben egyik leggyorsabban fejlődő gazdasága)⁵ katonai jelentősége meghatározó lehet a jelen konfliktushelyzeteiben.^{6 7}

Ezek alapján a tudományos problémákat a következőképpen fogalmazom meg:

- Kína nem vállal szerepet aktívan a világ forrongó pontjain bekövetkezett lokális vagy globális fegyveres konfliktusok kezelésében, mint a NATO. Mi lehet ennek az oka?
- Az utóbbi 10-15 évben Kína folyamatos és nagy léptékű katonai fejlesztéseket hajt végre. Mi lehet az oka ennek a nagy ütemű és átfogó katonai és technológiai fejlesztésnek? Mire készül valójában Kína?
- Milyen doktrinális elvek alapján tervezik alkalmazni a haderejüket? Kimutatható-e az egyedi kínai közelítés és gondolkodásmód, attitűd a katonai elméletekben?

⁵ Az információ az amerikai Population Reference Bureau (PRB) 2023-as World Population Data Sheet adatain alapul Forrás: [World Population Data Sheet 2023](#). (Letöltés: 2024. március 16.)

⁶ Az információ az International Monetary Fund (IMF) nominális GDP adatain alapul Forrás: [International Monetary Found.](#). (Letöltés: 2024. május 12.)

- Kína, mint nagyhatalom számos regionális és globális kihívással néz szembe, amelyek befolyásolják a politikai és katonai döntéseit. Melyek ezek a kihívások, és hogyan hatnak Kína politikai és katonai stratégiájára?

KUTATÁSI HIPOTÉZISEK

A kutatás hipotéziseiként a következőket határozom meg:

- 1) A kínai haderő struktúrája, képességei a Kínai Kommunista Párt hatalmi érdekei szerint alakulnak. A katonai rendszer a kommunista állampárt, mint a teljhatalmú politikai vezetés elvárásai, nem pedig iránymutatásai szerint működik egy előre meghatározott központi direktíva (stratégiai koncepció) mentén. Következés képpen Kína katonai kiadásai várhatóan a következő években is továbbra is növekedni fognak, amelynek oka a növekvő belső és külső (regionális és globális) biztonsági kihívásokban és a kínai gazdasági és politikai befolyás növekedésben keresendők.
- 2) A 21. században megváltozott Kína szerepe nemzetközi kül- és biztonságpolitikában. Amíg az ezredforduló előtt az Egyesült Államok, a NATO és az Oroszországi Föderáció maradt a figyelem középpontjában, jelenleg pedig az orosz-ukrán háború miatt került háttérbe, azonban Kína a gazdasági térnyerésével együtt rohamos léptekben fejleszti fegyveres erejével növelve erőketítő képességét. Ezzel párhuzamosan azonban igyekszik távol maradni a nyílt nemzetközi konfliktusvállalástól, amit meggyőződésem annak érdekében tesz, hogy elsődlegesen az ázsiai-csendes-óceáni térségben, továbbá globális értelmében is egy stabilabb és hatékonyabb A2/AD reagálóképességet, ezáltal pedig döntő érdekérvényesítő képességet szerezzen.
- 3) Kína továbbra is folytatja kiberkémkedési tevékenységét, és ez a tevékenység tovább erősödhet a jövőben. Az ország kibertámadásokkal szerzett információi lehetővé teszik számára, hogy versenyképesebbé váljon a különböző iparágakban, különösen az információs technológiákban. Emellett Kína az egyik legnagyobb kibertámadási célpont a világon, így fontos szerepet játszik a kiberbiztonság megőrzése és az ellenálló képesség javítása a kibertámadások ellen. Ezért továbbra is fejleszti katonai kibertámadási képességeit, beleértve a kiberháborús egységeket és a kibertámadási infrastruktúrát.
- 4) Az elmúlt évtizedekben Kína által végrehajtott haderőfejlesztési folyamat folytatódni fog, azonban ennek végkimenetele erős ellenreakciót válthat ki a katonailag erős és nem

szövetséges környező országok (India, Vietnám, Japán), különleges jogállású területek (Tajvan, Hongkong) részéről, ami nagyban korlátozza regionális céljai eléréseben.

KUTATÁSI CÉLOK

A kutatás céljaiként a következőket határoztam meg:

- Megvizsgálom a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg doktrinális és stratégiai elveit, különösen a kommunista párt irányelveinek összefüggésében. Ennek keretében feltárom a kínai katonai gondolkodásmód egyedi vonásait, és megértem, miként illeszkedik ez a globális katonai stratégiákhoz.
- Azonosítom és elemzem Kína legfontosabb regionális és globális biztonsági kihívásait. Megvizsgálom, hogyan hatnak ezek a kihívások Kína politikai és katonai döntéseire, valamint hogyan befolyásolják az ország külpolitikáját és nemzetközi pozicionálását.
- Megvizsgálom a kínai katonai és technológiai fejlesztések mögötti tényezőket, beleértve a Kína által végrehajtott jelentős fegyverkezési és modernizációs programokat. Célom annak feltárása, hogy milyen stratégiai célok állnak e fejlesztések mögött, és mire készülhet Kína ezekkel a lépésekkel.
- Értékelem, hogy Kína miért tartózkodik a globális konfliktusokban való aktív katonai részvételtől, és hogyan befolyásolja ez a globális hatalmi egyensúlyt. Ennek érdekében elemzem a kínai külpolitikai és katonai stratégiák alakulását, különös tekintettel az ázsiai-csendes-óceáni térségben.
- Igazolom, hogy - eltekintve a regionális diplomáciai konfliktusoktól és a Dél-kínai tengeren folyó erődemonstrációktól - Kína határozottan elzárkózik a nyílt nemzetközi szembenállástól és katonai szerepvállalástól, de ezzel egyidőben markánsan növeli erőkihívató képességét.
- Elemzem Kína kiberbiztonsági stratégiáját, különös tekintettel a kibertámadásokra és a kiberháborús képességek fejlesztésére. Vizsgálom, hogyan járulnak hozzá ezek a stratégiák Kína globális befolyásának növeléséhez, és milyen kihívásokkal kell szembenézniük más országoknak ebben a kontextusban.

AZ ALKALMAZOTT KUTATÁSI MÓDSZERTAN ÉS KUTATÁSI MÓDSZEREK

Kutatásom során a megfigyelés és analízis módszerével a történelmi tapasztalatokra alapozva és tényekkel igazolva igyekeztem elemezni a témához kapcsolódó elméleteket, a

vonatkozó stratégiai és doktrinális dokumentumokat, jelentéseket és egyéb, a témához kapcsolódó tudományos forrásokat. Nagyrészt nemzetközi (angol és kínai nyelven megjelent) szakirodalmak (stratégiai alapidokumentumok, tanulmányok, elemzések, publikációk) és magyar források feldolgozásával és analizálásával összehasonlítom azokat. Az alkalmazott kutatást a biztonságpolitikai tudományterületen már rendelkezésre álló és bizonyított eredményekre alapozva mutatok rá új kutatási lehetőségekre.

Az alábbiak szerint:

- elsősorban a szakirodalom, a nyomtatott szekunder információ források⁸ úgymint: a témában megjelent vagy ahhoz szorosan kapcsolódó könyvek, tudományos közlemények, folyóiratcikkek, enciklopédiák, lexikonok, konferencia kötetek, diplomamunkák és egyéb szakértői értékelések, tanulmányok tartalomelemzése;
- másodsorban az interneten és más elektronikus adatbázisok a kutatott témával kapcsolatos információinak elemzése;
- a külföldi tanulmányaim során megszerzett saját ismereteim rendszerezése, azok tudományos feldolgozása.
- a témában elismert szakértőkkel való konzultációk eredményei, melyek között kiemelt szerepet játszott az egykori kínai mentoraimmal, illetve az általuk ajánlott szakértőkkel való diszkusszió integrálása segítette munkámat.

A kutatási téma magyar hadtudományi vonatkozásból kevésbé kutatottnak számít, így hiánypótló munkaként⁹ értékelem.

Elvégzett vizsgálatom alkalmazott kutatás mivel egyik fő célom, hogy az analitikus kutatás elvégzése után a gyakorlatban is hasznos eredményeket mutassak fel. A minőségi elemzés alapjául releváns nemzetközi szekunder információforrásokat vettem alapul, azonban a napjainkban világszinten zajló gyorsan bekövetkező globális biztonságpolitikai események bemutatásához és elemzéséhez elengedhetetlen volt az internetes források felhasználása is. Az értekezés egyik sajátos jellemzőjeként tekinthető, hogy leírásra kerülnek az egyes kínai kifejezések kínai karakterekkel írott formái és azok pinjin¹⁰ átírata is, melyek megjelenítése úgy

⁸ Hornyacsek Júlia: *A tudományos kutatás elmélete és módszertana*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2014. 47. o.

⁹ Gőcze István: *A tudományelmélet és kutatómódszertan alapjai*. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2010. 34. o.

¹⁰ A pinjin átírás 汉语拼音(hanyu pinyin wenzi) a kínai nyelv fonetikus szótaglistája melynek alapja a kínai írott nyelv latin ábécé szerinti betűire való átírásának nemzetközileg használt szabványos módszere, melynek

gondolom, segíti az egyes elvek, kifejezések könnyebb értelmezhetőségét és utána kereshetőségét azok számára, akik a nyelv területén bár mélyebb ismerettel rendelkeznek, de eddig nem foglalkoztak mélyrehatóan katonai vagy biztonságpolitikai kérdésekkel. A kínai karakterek pinjin szerinti kiejtése zárójelben olvasható.

A téma komplex jellege, több aspektusa okán szükség van a kutatási terület behatárolására, ezért az értekezés röviden tartalmazza a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg 中国人民解放军 (Zhōngguó Rénmín Jiěfàngjūn) (továbbiakban: KNFH vagy kínai haderő) történetét, valamint az elméleti keretet, ami meghatározza a vizsgálati szempontokat. A kutatási téma interdiszciplináris jellegéből adódóan érintőlegesen kitekintést teszek számos egyéb területre is, úgymint gazdasági terület vagy szakpolitikai kérdések, de ennek célja csupán a mélyebb megértés elősegítése. A mély elemzés következtében a részletes magyarázó mód okán kénytelen vagyok többször használni bizonyos szervezetek, országok, intézmények megnevezését ezért a lényegi tartalom tömör mondanivalóját szem előtt tartva mozaikszavak alkalmazásának bevezetése és alkalmazása mellett döntöttem. Mivel Kínával, mint egy adott ország vizsgálatával foglalkozom, sokszor kell nevének neveznem a kínai államot, melynek gyakori, ismétlődő használata a közérthető értelmezéshez szükséges, és kellően helyes magyar rövidítés hiányában elengedhetetlen.

Mivel a téma egy nagyon széles kutatási terület, ezért a vizsgálatot a perspektivikus megközelítés elvét alkalmazva teszem meg, így úgy gondolom, elengedhetetlen a kutatott téma időben és térben történő körülhatárolása is. A kutatásom történeti áttekintése csak a Kínai Kommunista Párt (továbbiakban: KKP vagy a kommunista párt) 1921-es megalapítástól tart, az elemzések pedig a hidegháborút követő időszakot tekintik át a kutatás lezártaig. Ennek megfelelően az orosz-ukrán konfliktus kínai szempontból releváns történései eddig a dátumig elemezve, ezt követően felsorolás és említés szintjén szerepelnek tovább a dolgozatban. Vonatkozik ez az értekezés egyéb tárgyalt fejezeteire is, azonban mivel a kutatási területen minden nap jelennek meg új hírek, illetve tudományos publikációk, úgy gondolom, hogy az értekezés lezárásáig ezek beépítése csak a kutatási eredmények naprakészségét növelik. A téma interdiszciplináris mivoltánál fogva vannak olyan területek, mint a demográfiai, környezeti és éghajlati kérdések, melyek részletes vizsgálatát a fenti okoknál fogva nem teszem meg.

segítségével könnyebben elsajátítható a nyelv, legfőképpen a helyes kiejtés gyakorlásában van hatalmas szerepe.
Forrás: [A pinjin](#). (Letöltés: 2024. május 10.)

A kutatásom és a kikövetkeztetett eredmények a nemzetközi és a hazai biztonság- és védelempolitikai tanulmányok keretein belül egyaránt értelmezhetőek.

A KUTATÁSI TÉMA SZAKIRODALMÁNAK ÁTTEKINTÉSE

A világ második legnagyobb gazdasági hatalmaként Kína ökonómiai elemzéséről nagyon részletes ismeretanyag áll a rendelkezésre.^{11 12} Kína hadtudományi biztonságpolitikai elemzéséhez magyar nyelven limitált, de angol és kínai nyelven azonban széles tárház áll a kutató számára.

Értekezésem első fejezetében egyik alapvető forrás volt Barry Buzan, Ole Wæver és Jaap de Wilde *Security: A New Framework for Analysis* című könyve, amely a multiszektorális biztonsági elmélet alapjait fekteti le. Ez az elmélet különböző biztonsági szektorokat, mint a katonai, politikai, gazdasági, társadalmi és környezeti szektorok, különíti el, ugyanakkor interdiszciplináris megközelítést is biztosít, lehetővé téve a biztonsági kihívások komplex és többdimenziós elemzését. A biztonság és a kihívások fogalmainak részletes elemzéséhez Gazdag Ferenc *Biztonsági tanulmányok - Oktatási segédanyag* című műve, valamint Gazdag Ferenc és Remek Éva közös munkája, *A biztonsági tanulmányok alapjai* című tankönyv különös fontossággal bírnak. E művek alapvető elméleti keretet nyújtanak a biztonsági kihívások fokozatosságának és intenzitásának értelmezéséhez. Továbbá, Gábri Máté *Biztonsági Komplexumok az információs korban* című cikke jelentős mértékben hozzájárul a buzani elmélet modern és hatékony alkalmazásához, különösen az információs korszak biztonsági kihívásainak tükrében, ezzel elősegítve a kutatási téma korszerű megközelítését.

A második fejezetben végzett elemzéseimhez elsősorban a kínai és nemzetközi források voltak a segítségemre. A haderő felépítését, működését, fejlesztését tárgyaló szakirodalmak közül kiemelném az Amerikai Egyesült Államok (továbbiakban: Egyesült Államok) Védelmi Minisztérium (DoD) jelentéseit és a Kongresszusi Jelentéseket.¹³ A *DoD Report 2021* és *DoD*

¹¹ [World Bank Group](#). (Letöltés:2024. július 10.)

¹² Silver Caleb: [The Top 25 Economies in the World](#). (Letöltés:2024. július 16.)

¹³ Az amerikai Védelmi Minisztérium (DoD) éves diplomáciai jelentései és a Kongresszusi Kutatóintézet által készített jelentések: Az Egyesült Államok Védelmi Minisztériuma valamint a Kongresszusi Kutatóintézete évente jelentést tesz közzé Kína katonai fejlesztéseiről, amely részletes értékelést nyújt Kína katonai stratégiájáról, szervezetéről és képességeiről. Hasonló módon minden ország készít egy saját külpolitikai és katonai elemzést, azonban ezek egy része sajnos nem nyilvános minősítésű. Forrás: Campbell, Ciatlin: *The People's Liberation Army (PLA)*. Congressional Research Service, Wahington DC., 2021. 1-54. o.

Report 2023 dokumentumokat a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg technológiai fejlődésével és reformjával kapcsolatos elemzéseknél használtam fel. A Congressional Research Service jelentései, különösen a 2021-ben kiadott *China's Military: The People's Liberation Army (PLA)*. és a 2023-ban megjelent *China Primer: The People's Liberation Army (PLA)* tanulmányai, valamint Anthony H. Cordesman és Joseph Kendall *Chinese Military Organization and Reform* című munkája is nagyban segítette munkámat. A Védelmi Fehér Könyvek¹⁴ elemzéséhez többek között a Kínai Népköztársaság Államtanácsa Tájékoztatási Hivatalának weboldalát és a nyilvános kínai nyelvű kormányzati weboldalakat használtam fel. A magyar szakértők közül kiemelném Magyarország jelenleg Pekingbe akkreditált véderő, katonai és légügyi attaséjának, Kisvári Tamás ezredesnek *A Kínai Népköztársaság politikai rendszerének és haderejének sajátosságai* című konferencia-kiadványát.

A harmadik fejezetben végzett elemzéshez szintén széles körű szakirodalmat használtam fel, amely magában foglalja a kínai és nemzetközi forrásokat, valamint a katonai és biztonságpolitikai szakirodalmat. A Kína által jelentett biztonsági kihívások megértéséhez elengedhetetlen volt a regionális és globális biztonsági trendek mélyreható tanulmányozása. A fejezet központi témája Kína regionális és globális biztonsági kihívásai, különös tekintettel a Dél-kínai-tengerre és a Kína körüli regionális feszültségekre. Ebben a részben a szakirodalom jelentős figyelmet fordítottam Kína különböző régióiban fennálló belső feszültségekre, mint például Tajvan, Hongkong, Hszincsiang és Tibet helyzetére. A belső kihívások kérdés elemzéséhez az általam korábban a témában publikált cikkeken túl Kiss Roland *A tajvani biztonságpolitika jelene és jövőbeli lehetőségei*, Steven M. Goldstein *Understanding the One China policy*, Berkes Rudolf *A hongkongi tüntetések háttere és hatásai*, Jeffrey G. Williamson *Regional inequality and the process of national development: A description of pattern*. című elemzéseire támaszkodtam. A fejezet regionális és kibertérbeli kihívásaival, valamint Kína mint kockázati tényező elemzéséhez elsősorban magyar kutatók munkáira támaszkodtam, többek között Bartók András *A Senkaku/Diaoyu szigetvita: Japán és Kína biztonság- és*

¹⁴ A Védelmi Fehér Könyveket (angolul Defense White Papers) a Kína Nemzetvédelmi Minisztériuma 中华人民共和国国防部 (Zhōnghuá Rénmín Gònghéguó Guófāngbù publikálja főként a nemzetközi közönség számára. A Védelmi Fehér Könyvek egyszerűen és érthetően megfogalmazott információkat tartalmaznak Kína nemzetbiztonsági érdekeiről és katonai tevékenységeiről, nemzeti védelmi stratégiájának irányairól és elveiről. A legutóbbi Védelmi Fehér Könyv 2019-ben jelent meg. Forrás: Cordesman, H. Anthony: [China's New 2019 Defense White Paper](#). (Letöltés: 2023. november 18.)

védelpolitikáinak elemzése az elrettentés és eszkalációs kérdések mentén explicit bayesianus folyamatkövetéssel című PhD értekezésére, Siposné Kecskeméthy Klára: *A NATO 2030 jelentés. Stratégiai prioritások új megközelítésben* című cikkére, illetve Kovács László: *Kiberbiztonság és-stratégia* című könyvére. A magyarázatot segítő ábrák szerkesztéséhez minden esetben vagy a témához kapcsolódó nyomtatott, illetve online forrásokat használtam fel.

Az utolsó fejezet vizsgálatához alaposan tanulmányoztam a RAND Corporation¹⁵ által kiadott elemzéseket, amelyek részletesen tárgyalják Kína növekvő katonai befolyását és a szomszédos országokra gyakorolt hatásait. Példaként említhető Edmund J. Burke, - Kristen Gunnes - Cortez A. Cooper III. - Mark Cozad: *People's Liberation Army Operational Concepts* című jelentés, Norman M. Wade: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics* című könyv Kína katonai erejét, stratégiai prioritásait és az erőketítés szerepét elemzi a térségben.

A megbízható és pontos adatok megállapításához a kutatásom során a nemzetközi kutatóközpontok, de főként a *CIA-The World Factbook* és az *IISS Military Balance* az évenként megjelenő kiadványait használtam fel. Ezek a források a katonai kiadások, a haderő létszáma és az egyéb stratégiai képességek terén nyújtottak pontos és naprakész adatokat, amelyek elengedhetetlenek voltak a Kína katonai potenciáljának átfogó elemzéséhez.

AZ ÉRTEKEZÉS FELÉPÍTÉSE

Az értekezés gerincét a bevezetés és összegzés fő sarokpilléréi között további három fő fejezet alkotja.

A bevezetésben ismertetem a kutatási téma időszerűségére és a személyes motivációmra, előtanulmányaimra vonatkozó gondolataimat. Rávilágítok a kutatás relevanciájára a hadtudomány jelenlegi állása szempontjából. Meghatározom a kutatásom

¹⁵ A RAND Kutatóintézet (angolul: Research and Development (RAND) Corporation egy független, nonprofit kutatóintézet, ami az USA-beli Santa Monica-ban található, és ami számos területen végez kutatásokat és ad tanácsokat a kormányoknak, a magánszférának és a civil szervezeteknek. A szervezet kutatásai között szerepelnek a nemzetbiztonsági stratégiák, a hadiipar, a kiberbiztonság, az energia- és klímapolitikák, a szociális és egészségügyi kérdések, valamint a gazdaság és a munkaerőpiac témakörei. A Kínával kapcsolatos kutatások is fontos részét képezik a kutatóintézet munkájának. Számos tanulmány született, melyek témája a kínai katonai stratégiák, a kínai gazdaság és energiaipar, a Kína és közötti kapcsolatok, valamint a kínai társadalom és politika. Az intézet által végzett kutatások és jelentések gyakran alapvető fontosságúak az amerikai kormányzat számára a kínai politikai és biztonsági kérdésekben hozott döntések meghozatalában Forrás: [RAND Objective Analysis. Effective Solutions](#). (Letöltés: 2022. október 09.)

mikéntjét és a vizsgálat célkitűzéseit, ezzel egy kezdeti elméleti alapot adva a tudományos munka értelmezéséhez. Meghatározom a kutatási célok elérése érdekében alkalmazott célszerű módszereket és a vizsgálati szempontrendszerét.

Az első fejezet meghatározza azokat az elméleti kereteket, melyek mentén a kutatásom elvégeztem. A kutatásom elméleti keretét a koppenhágai iskolához köthető multiszektorális biztonsági elmélet¹⁶ és a regionális biztonsági komplexum elmélete adja. Ebben a fejezetben megvizsgálom azokat a regionális és globális tényezőket, melyek Kína biztonságának vizsgálatakor szempontként szolgálhatnak. Ennek megfelelően megteszem az elméleti keret célszerű módosítását és az értekezéshez való hatékony igazítását.

A második fejezetben a haderő rövid történeti áttekintése olvasható, továbbá a politika és a haderő kapcsolatát mutatom be, valamint azokat a stratégiai okmányokat és dokumentumokat, amelyek politikailag meghatározzák a haderő működését, szerepét, feladatát, stratégiai és fejlesztési irányait és az előtte álló kihívásokat.

A harmadik fejezetben Kína legfontosabb belső- regionális- globális- és kiber biztonsági kihívásait mutatom be, továbbá Kínát, mint kihívást elemzem, a Nyugattal való kapcsolatát és azokat a kezdeményezéseket, melyek mutatják geopolitikai pozicionálásának irányát. Rávilágítok Kína katonai és gazdasági hatalomkiterjesztése ellen az Egyesült Államok által tett válaszingedményekre.

A negyedik fejezetben megvizsgálom a katonai stratégiai dokumentumokban megfogalmazott elveket és doktrinális irányokat. Majd egy kvalitatív és kvantitatív elemzés segítségével feltárom, hogy az előző fejezetben megállapított biztonsági kihívásokra milyen katonai lépésekkel válaszol Kína. Továbbá azt is, hogy milyen szerepet szán magának Kína a multipoláris világrend geopolitikai szereplőjeként.

Az utolsó fejezetben összefoglalom a kutatásom eredményeit és megfogalmazom a kutatás elején megfogalmazott kérdéseimre adott válaszokat. A tényszerű eredményekre támaszkodva megfogalmazom a kutatásom új tudományos eredményeit, illetve azok gyakorlati hasznosíthatóságának lehetőségeit.

A kutatás lezárásának ideje 2024. június 30.

¹⁶ Gazdag Ferenc: *Biztonsági tanulmányok - Oktatási segédanyag*. Nemzeti Közszerzői Egyetem, Budapest, 2013. 21-24. o.

ELSŐ FEJEZET: A KUTATÁSOK ELMÉLETI KERETE

A dolgozat első fejezete a kutatás elméleti kereteinek bemutatására összpontosít, ami meghatározza a kínai biztonsági kihívások elemzéséhez szükséges fogalmi és módszertani alapokat, melyek a későbbi fejezetekben végzett elemzések kiindulópontjául szolgálnak. A fejezet részletesen tárgyalja a biztonsági kihívások fogalmát, azok különböző szintjeit, valamint a modern biztonság értelmezését. Egy olyan interdiszciplináris megközelítést kínál, amely a biztonságot nem csupán katonai, hanem politikai, társadalmi, gazdasági, környezeti és informatikai szektorokon keresztül is elemzi. Ez az elméleti keret lehetővé teszi Kína biztonsági helyzetének átfogó és részletes vizsgálatát. Emelett bemutatja a regionális és globális biztonság közötti különbségeket, valamint a regionális biztonsági komplexum elméletét, amely különösen releváns Kína vizsgálatakor.

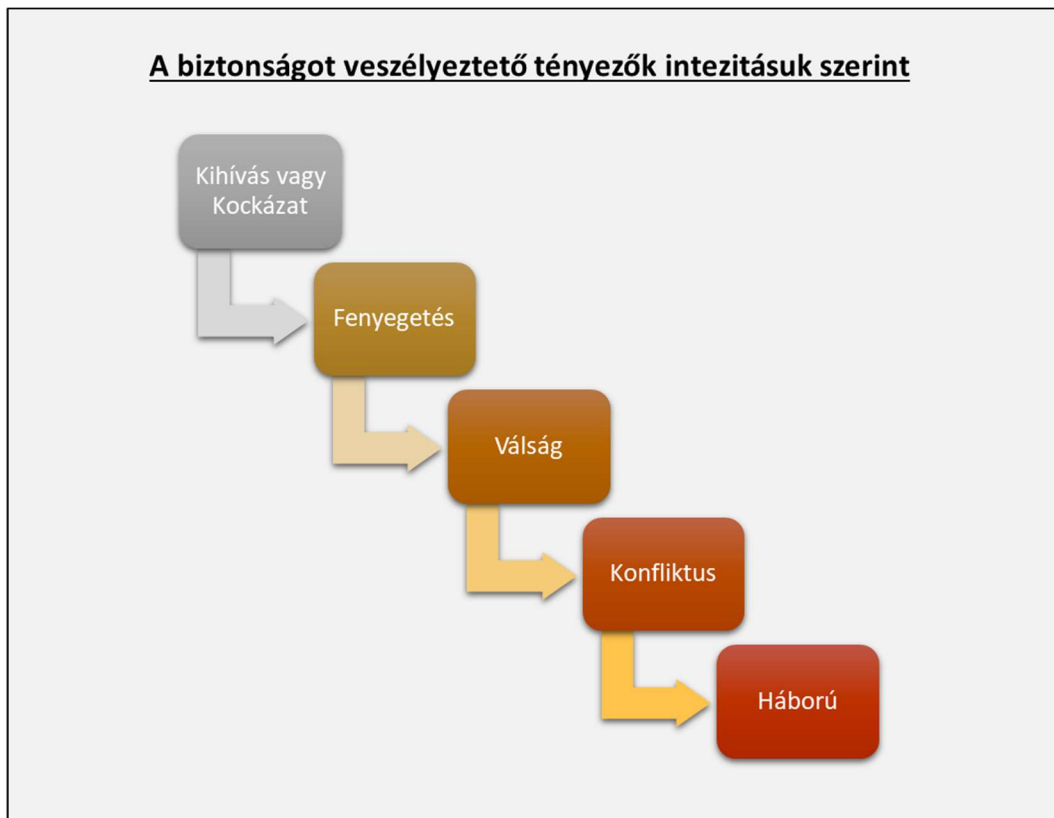
Az elméleti keretek ismertetése mellett a fejezetben kitérek arra is, hogy ezek az elméletek hogyan alkalmazhatók Kína biztonságpolitikai kihívásainak elemzésére, és hogyan segítik elő a kutatási kérdések megválaszolását. Ez a fejezet tehát alapvetően meghatározza a dolgozat elemzési kereteit, és megalapozza a kínai biztonsági kihívások multidimenzionális megközelítését.

1.1. Mit értünk kihívás alatt?

Értekezésem első fejezetében mindenekelőtt a címben használt kihívás szó biztonságpolitikában használt értelemezését teszem meg, ezzel rávilágítva vizsgálatom megközelítésének irányára. A biztonságot veszélyeztető tényezők fokozatosság és intenzitás szerint különböző mértékűek lehetnek. Ebből fakadóan az adott ország rájuk adott válaszreakciójának mikéntje és mértéke is nagyban eltér. A fokozatosság sorrendjében az első szintet a kihívás vagy kockázat kifejezéssel tudjuk legpontosabban meghatározni. A két kifejezés lényegét tekintve ugyanazt az állapotot írja le annyi különbséggel, hogy a kockázat a kihívással szemben egy még „*meghatározatlan eredetű, tárgyú, intenzitású és kimenetelű kihívás,*”¹⁷ ami növeli az instabilitás és a bizonytalanság érzetét egy közösségen vagy államon belül. Így mind a kockázat, mind pedig a kihívás, magában rejt egy olyan nem várt negatív hatású esemény bekövetkezésének esélyét, ami akár hirtelen is bekövetkezhet. Erre válaszul

¹⁷ Gazdag Ferenc: *Biztonsági tanulmányok - Oktatási segédanyag*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2013. 7-8. o.

egy ország vagy közösség kockázatkezeléssel válaszolhat, ami lehet egy megelőző, azaz preventív tevékenység, vagy annak bekövetkezése esetén kárcsökkentési, illetve a kárhatás mértékének ellensúlyozására irányuló intézkedések folyamata. A fokozatosság sorrendjét tekintve a következő állomás a fenyegetés. Ebben az állapotban már eredetében, intenzitásában és végcéljában is meghatározható a kihívásról beszélhetünk, ami a következő szinten válsággá fajulhat, majd a továbbiakban konfliktus vagy legvégső fokon akár háború is kialakulhat.¹⁸(1. ábra)

1. ábra: A biztonságot veszélyeztető tényezők intenzitásuk szerint. Saját szerkesztés, forrás: Gazdag Ferenc: *Biztonsági tanulmányok - Oktatási segédanyag*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2013. 5-10. o.

1.2. A biztonság modern értelmezése

A kihívás meghatározásán túl, azzal szoros összefüggésben véleményem szerint elengedhetetlenül fontos a biztonság modern értelmezésének pontos meghatározása is. Ennél a lépésnél azonnal akadályba ütközünk, mivel nincs általánosan széles körben és hosszabb korszakot átívelően elfogadott értelmezés. Éppen ezért a szó konkrét etimológiai elemzését kell

¹⁸ Gazdag (2013): i. m. 8. o.

megtennünk, amit a szakirodalom az alábbi módon fogalmaz meg: „Ehhez elsőként vissza kell nyúlnunk a biztonság szó latin alakjához, a *securitas*, -atis (f) kifejezéshez, ahol egy képzett szóalakot találunk. A szótő a *cura*, -ae (f) szóalakra vezethető vissza, amelynek jelentése: aggodalom, félelem. A *se-* a *sine*+abl. fosztóképző módosult alakja, amelynek jelentése: nélkül. Tehát, ha párosítjuk a fogalmi elemeket, megállapíthatjuk, hogy a latin kifejezés egy félelem vagy aggodalom nélküli állapot kifejezésére szolgál. Vagyis a biztonság szavunk eredeti tartalma mindössze annyi, hogy biztonságban van az, aki nincs veszélyben.”¹⁹

A biztonságpolitikában elfogadott részletesebb értelmezés szerint azonban egy másik fontos megközelítés irányából is értelmezhetjük a kifejezést. E szerint „meg kell különböztetnünk a biztonság szubjektív és objektív, tehát a percipiált és a valóságos oldalát. Ha a biztonságot a fenyegetés hiányaként határozzuk meg, akkor különbséget tehetünk a biztonság objektív és szubjektív dimenziói között. A biztonság szubjektív dimenziója alkalmat adhat egy helyzet hibás értékelésére, vagy éppen az indokolatlan félelem kialakulására. Úgy is fogalmazhatunk, hogy egyfelől értékelhetjük azt, hogy az emberek, társadalmak és intézmények ténylegesen mennyi fenyegetéssel néznek szembe, és ténylegesen milyen védelmi képességekkel rendelkeznek velük szemben, másfelől létezik a biztonság szubjektívan felfogott érzékelése. Ebben a felfogásban tehát jól megkülönböztethető a percipiált és a valóságos biztonság fogalma, amely az esetek jelentős részében nem esik egybe.”²⁰

Ezek szerint a biztonság megfogalmazásának lényegi mikéntje a szó alapvető értelmi jelentésén túl abban rejlik, hogy milyen területen értelmezzük azt és nagymértékben a szubjektív értékelésen alapul.

Esetünkben az értelmezést a biztonsági tanulmányok keretrendszerén belül kell értelmeznünk, ami egy olyan interdiszciplináris tudományterület, ami megköveteli a kutatótól a széleskörű analitikus kutatási módszert.

A második világháború lezárását követő időszakot vizsgálva, egészen a 21. század első évtizedét is beleértve, a világban bekövetkezett biztonságpolitikai történések olyan jelentős változást idéztek elő a biztonságelmélet területén, ami az új változó környezethez jobban igazodó megközelítést követelt meg. Az internet által globalizálódott világban zajló események

¹⁹ Gazdag Ferenc - Remek Éva: *A biztonsági tanulmányok alapjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018. 17. o.

²⁰ Gazdag – Remek (2018): i. m. 17. o.

felgyorsultak és egyre szélesebb spektrumban érintették az egyes országokat. Ebből fakadóan a tudományterülettel foglalkozó kutatók igyekeztek egy olyan elméleti keretet kidolgozni, ami megfelelően alkalmazkodik a dinamikusan változó környezethez.

Meglátásom szerint valamennyi megközelítés közül az általam kutatott terület átfogó vizsgálatához Barry Buzan által vezetett koppenhágai iskola által kidolgozott elméletet célszerű alkalmazni. Az 1980-ban kidolgozott megközelítés szerint a Barry Buzan, Ole Wæver és Jaap de Wilde a *Security: A New Framework for Analysis* (A biztonsági elemzés új keretei) című könyvben²¹ új szemlélet szerint csoportosították a biztonság különböző dimenzióit. Az úgynevezett multiszektorális biztonsági (multisectoral security) elmélet egyes elemei között éles heterogén vonal nem vonható, mivel a gyakorlatban együttesen, egymást átfedve alkotnak egy keretrendszert. Azzal, hogy megkülönböztetjük az egyes szektorokat, lehetőségünk nyílik egy adott állam sokkal specifikusabb elemzésére. Buzanékat szerint a biztonság modern és átfogó értelmezéshez a politikai, katonai, gazdasági, társadalmi, környezeti elemzése szükséges²².

A pontosabb megközelítés érdekében azonban itt tennék egy kiegészítést azzal, hogy a kiber szektort is beemelem a szempontrendszerbe annak érdekében, hogy a kínai biztonságpolitika és a globális stratégiai célok elemzése teljes legyen. A kiber térben zajló katonai műveletek növekvő jelentősége miatt ez a kiegészítés elengedhetetlen a modern biztonsági kihívások megértéséhez, különösen Kína esetében.

A kutatás jellegéből és a kutatott téma komplexitásából fakadóan azonban Kína vonatkozásában mégis muszáj megtennem a szektorok általános magyarázatát és meghatározom a főbb elemzési szempontokat, ezzel behatárolva kutatásom dimenzióit. Négyéves kutatásom alatt úgy vélem a korábbi személyes tapasztalataim és kínai előtanulmányaim okán főként részletesen a katonai, általánosan a politikai és társadalmi, érintőlegesen pedig a kiber

²¹ Buzan, Barry - Wæver, Ole - De Wilde, Jaap: *Security - A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner Publishers, London, 1998. 49-163. o.

²² A kibertér mindazoknak a felhasználóknak, elektronikus és/vagy informatikai eszközöknek, szoftvereknek, folyamatoknak, illetve a tárolt vagy átvitel alatt lévő információknak, szolgáltatásoknak és rendszereknek az összessége, amelyek közvetlenül vagy közvetett módon számítógép-hálózathoz vannak kapcsolva. A kibertér globális kiterjedése a globálisan összekapcsolt, decentralizált, egyre növekvő elektronikus információs rendszerek, valamint ezen rendszereken keresztül adatok és információk formájában megjelenő társadalmi és gazdasági folyamatok együttese. Forrás: Krajnc Zoltán – Forgács Balázs – Gócze István – Szabó József – Szabó Miklós (szerk.): *Hadtudományi lexikon, Új kötet*. Dialóg Campus, Budapest, 2019. 597. o.

szempontokat vizsgáltam (2. ábra). Valamennyi részeredményemről publikáció vagy előadás keretében számot adtam.

2. ábra: A biztonsági szektor elméletének értelmezése az értekezés vonatkozásában. Saját szerkesztés, forrás: Buzan, Barry - Waever, Ole - De Wilde, Jaap: Security - A New Framework for Analysis. Lynne Rienner Publishers, London, 1998. 49-163. o.

Katonai szektor

A katonai szektorban az országok katonai képességei és a hadiipar a legfontosabb biztonsági tényezők közé tartoznak. A katonai szektoron belül az országok katonai ereje határozza meg, hogy képesek-e megvédeni saját területüket, illetve, hogy mennyire képesek beavatkozni más országok belügyeibe vagy más országok elleni konfliktusokba. A katonai szektorban a biztonsági kockázatok közé tartoznak az államok közötti konfliktusok, a határsértések, a terrorizmus, a fegyveres lázadások és más erőszakos konfliktusok. A katonai szektor elemzése a nemzetközi kapcsolatokban rendkívül fontos szerepet játszik, mivel az országok katonai ereje hatással van a regionális vagy globális stabilitásra és biztonságra egyaránt.

Politikai szektor

A politikai szektor azon térségeket foglalja magába, ahol a legfontosabb biztonsági kockázatokat a politikai konfliktusok jelentik. Az ilyen konfliktusok általában az államok

közötti rivalizálásból vagy belpolitikai instabilitásból erednek. A politikai szektor tehát azokat az országokat tartalmazza, amelyeknél a politikai rendszer, a hatalmi viszonyok és az állam működése a biztonság szempontjából a legkritikusabbak. Az államok közötti konfliktusok és a politikai instabilitás olyan jelenségek, mint a háborúk, a terrorizmus, a forradalmak vagy a katonai puccsok. Buzan szerint a politikai szektor biztonsági kockázatai nemcsak az adott országban vagy régióban, hanem a világpolitikában is hatást gyakorolnak, és befolyásolják a nemzetközi rendszer stabilitását. A politikai konfliktusok és az állam működése a biztonság szempontjából rendkívül fontos, és befolyásolja a nemzetközi kapcsolatokat, valamint a regionális és a globális biztonságot.

Társadalmi szektor

A társadalmi szektorban a biztonsági kockázatok közé tartoznak a társadalmi feszültségek, a gazdasági instabilitás, az egyenlőtlenségek, az etnikai és vallási konfliktusok, a kábítószer-kereskedelem, az emberkereskedelem és az alapvető emberi jogok megsértése. A társadalmi szektorban a biztonsági kockázatok a társadalmi és gazdasági struktúrák, valamint a társadalmi normák és értékek romlásából adódnak. A biztonsági kockázatok hatással lehetnek az ország belső stabilitására, a politikai stabilitásra, az emberi jogokra és a gazdasági fejlődésre. A társadalmi szektor a nemzetközi kapcsolatokban is fontos szerepet játszik, mivel a társadalmi és gazdasági instabilitás, a konfliktusok és a szegénység hatással lehetnek az országok közötti együttműködésre és a nemzetközi biztonságra. Ez az elemzési aspektus egy ország társadalmi és gazdasági környezetét tartalmazza, valamint az ezen a területeken jelenlévő biztonsági kockázatokat mutatja be.

Gazdasági szektor

Mint azt a fentiekben említettem az egyes szektorok szorosan összefüggenek egymással. Ezek közül a gazdasági, környezeti és társadalmi szektor kölcsönhatása tekinthető a legmarkánsabbnak. A gazdasági szektorban a biztonsági kockázatok közé tartoznak az energiabiztonság, az élelmiszerbiztonság, az árak és a piaci folyamatok instabilitása, a gazdasági egyenlőtlenségek, a munkanélküliség, a szegénység és az adósságproblémák. A gazdasági szektorban a biztonsági kockázatok a gazdasági struktúrák és folyamatok, valamint a gazdasági politikai irányok és intézkedések meghatározottságából és instabilitásából adódnak.

A szektorban vizsgált valamennyi biztonsági kockázat hatással lehet az ország gazdasági stabilitására, a politikai stabilitásra, a társadalmi egyenlőtlenségekre és a globális gazdasági együttműködésre. A gazdasági szektor a nemzetközi kapcsolatokban is fontos szerepet játszik, mivel a gazdasági együttműködés és a globális gazdasági stabilitás hatással lehet az országok közötti mindennemű kapcsolatokra és a nemzetközi biztonságra.

Környezeti szektor

A biztonsági kockázatok a környezeti struktúrák és folyamatok, valamint az emberi tevékenységek és viselkedésminták közvetlen vagy közvetett hatásaiból adódnak. Ilyen kockázat lehet az éghajlatváltozás, a vízhiány, az erdőirtás, a talajszennyezés, a szennyezett levegő, az élővilág csökkenése és a környezeti katasztrófák. A környezeti szektoron belül a biztonsági kockázatok hatással lehetnek az ország környezeti stabilitására, az emberi egészségre, életvitelre, valamint a társadalmi-gazdasági fejlődésre egyaránt.

Informatikai (kiber) szektor

Az informatikai szektor bemutatásánál célszerűbbnek tartom a napjainkban szélesebb körben használt kiber kifejezés használatát, ami sokkal inkább leírja azt a teret, ahol az információs tevékenységek zajlanak.²³ A kiber szektorban a biztonsági kockázatok közé tartoznak a kibertámadások, a kiber-bűnözés, a kibertérben folytatott kémkedés, az adatlopás, az adathalászat, az információs, kommunikációs technológiával (továbbiakban: IKT) kapcsolatos és létfontosságú infrastruktúra megbénítása. A kiber szektorban a biztonsági kockázatok a technológiai folyamatok, az információs rendszerek sebezhetősége, valamint a társadalmi, politikai és jogi viszonyok összetett hatásából adódnak. Valamennyi tényező hatással lehet az ország információs biztonságára, a nemzetközi kapcsolatokra, a gazdasági fejlődésre és a demokratikus folyamatokra. A kiber szektor a nemzetközi kapcsolatokban is fontos szerepet játszik, mivel a kiber-biztonság kérdéseinek kezelése és a nemzetközi együttműködés hatással lehet az országok közötti kapcsolatokra és a nemzetközi biztonságra. Jogi vonatkozásban pedig még inkább nehezíti a kiber tevékenységek katonai jellegének megállapítása és annak igazolása.²⁴

²³ Kovács László: *Kiberbiztonság és-stratégia*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018. 17. o.

²⁴ Kovács László: *Hadviselés a 21. században*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2023. 96-110. o.

1.3. A regionális és globális biztonság

A regionális és globális biztonság közötti legmarkánsabb különbség az, hogy a regionális biztonság a régióban lévő államok és országok közötti kapcsolatokra és konfliktusokra összpontosít, míg a globális biztonság a világban lévő globális kihívásokra összpontosít. Azonban fontos megjegyezni, hogy a regionális biztonsági helyzetek és konfliktusok hatással lehetnek a globális biztonságra, mivel azok hatással lehetnek a regionális és globális gazdasági és politikai stabilitásra.

A regionális biztonság a biztonság azon formája, amely az adott régióban, általában egy adott kontinensen vagy földrajzi területen található országokat és államokat érinti. A regionális biztonság az adott régióban jelenlévő konfliktusok, feszültségek, katonai és gazdasági egyensúlytalanságok, valamint más biztonsági kihívások kezelését jelenti.

A globális biztonság azonban a világ biztonsága, amely az egész világra kiterjedő biztonsági kihívások kezelését jelenti, mint például a terrorizmus, a kiberbiztonság, a klímaváltozás, a szervezett bűnözés és más olyan problémák, amelyek határokon átnyúló hatást gyakorolnak.²⁵

1.3.1. Regionális biztonsági kihívások

A regionális biztonság a biztonság azon formája, amely az adott régióban, általában egy adott kontinensen vagy földrajzi területen található országokat és államokat érinti. A regionális biztonság az adott régióban jelenlévő konfliktusok, feszültségek, katonai és gazdasági egyensúlytalanságok, valamint más biztonsági kihívások kezelését jelenti.

A regionális biztonságot fenyegető tényezők országonként és régióként változóak lehetnek. Van azonban néhány általános probléma, amelyek a regionális biztonságot veszélyeztetik, ezek a következők:

- Politikai instabilitás: A politikai instabilitás, beleértve a lázadó mozgalmakat, a belső konfliktusokat, a politikai erőszakot és a fegyveres konfliktusokat, jelentős kihívást jelenthet a regionális biztonság szempontjából.

²⁵ Gazdag – Remek (2018): i. m. 13-15. o.

- Határ- és területi viták: A határ- és területi viták, beleértve az államok közötti területi vitákat és a határincidenseket, jelentős veszélyt jelenthetnek a regionális stabilitásra.
- Territoriális igények és regionális befolyás: A regionális befolyással és terjeszkedéssel kapcsolatos igények és konfliktusok jelentős problémát jelenthetnek a biztonságra, különösen olyan régiókban, ahol erős regionális rivalizálások vannak.
- Szélsőségesesség és terrorizmus: A szélsőségesesség és a terrorizmus a regionális biztonságot is veszélyeztetheti, különösen olyan országokban és régiókban, ahol instabil politikai környezet és/vagy szélsőséges ideológiák találhatók.
- Gazdasági kihívások: A gazdasági nehézségek, beleértve a munkanélküliséget, az elszegényedést, a gazdasági egyenlőtlenségeket és az erőforrások korlátozott hozzáférhetőségét, jelentős biztonsági kihívásokat jelenthetnek a régiókban.
- Demográfiai és környezeti kihívások: A környezeti problémák, beleértve a vízhiányt, az élelmiszerhiányt, a természeti katasztrófákat, az éghajlatváltozást és a föld-, levegő- és vízszennyezés is, komoly biztonsági kihívásokat jelenthetnek a régiókban.

Ezek a kihívások gyakran komplexek, valamint összetettek és egymásra hatással lehetnek különösen azokban a régiókban, ahol több tényező is összekapcsolódik.²⁶

1.3.2. Globális biztonsági kihívások

A globális biztonságot fenyegető tényezők között számos különböző probléma található, amelyek a világ különböző részein előfordulnak. Néhány példa:

- Terrorizmus:²⁷ az általános terrorfenyegetettség a világ számos országát érinti, és gyakran váratlan és brutális támadásokat okoz, amelyek destabilizálják a politikai és gazdasági környezetet.

²⁶ Gazdag – Remek (2018): i. m. 91-123. o.

²⁷ A terror főnév latinul ijedséget, rémületet jelent. A társadalomra erőltetett rettegés, rémuralom értelmében először a francia forradalomban használták a „régime, de la Terreur” kifejezést, a jakobinus terror idején. Az ENSZ hivatalos politikai megközelítése: „Az ENSZ Közgyűlésének határozata alapján az Egyesült Nemzetek Szervezete mélyen elítéli a ~ minden megnyilvánulási formáját, amelyek indokolhatatlan bűncselekményeknek minősülnek. Indokolhatatlan bűncselekmény az a bűncselekmény, amelynek célja vagy hatása a társadalom, annak egy csoportja, vagy meghatározott személyek ellen irányul, politikai, filozófiai, ideológiai, faji, etnikai, vallási, vagy egyéb természetű, a csoport azonosítására alkalmas okok alapján.” A NATO által használt hivatalos katonai megközelítés, amely szerint: „a terrorista erő vagy erőszak személyek vagy vagyontárgyak elleni törvénytelen alkalmazása, illetve azzal való fenyegetés abból a célból, hogy kormányokat vagy társadalmakat befolyásoljanak, vagy félemlítsenek meg valamilyen politikai, vallási vagy ideológiai cél elérése érdekében”. Forrás: Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i.m. 1084. o.

- Klímaváltozás: az éghajlatváltozás és az annak következtében fellépő szélsőséges időjárási események (például hurrikánok, árvizek, szárazság) jelentős veszélyt jelentenek a globális biztonságra, különösen a gazdasági és társadalmi stabilitásra.
- Kibertámadások²⁸: a kiberbűnözés és a kibertámadások jelentős veszélyt jelentenek az információs rendszerekre, a gazdasági és katonai infrastruktúrára, valamint a nemzetbiztonságra.
- Nukleáris fegyverek és tömegpusztító fegyverek terjedése: a tömegpusztító fegyverek²⁹ terjedése (továbbiakban: TÖPFE) és az ezzel kapcsolatos fenyegetettség szintén fontos biztonsági probléma, különösen a nukleáris fegyverek tekintetében.
- Migráció³⁰ és menekültválságok: a migráció és a menekültválságok komoly biztonsági problémákat jelentenek, mivel a migráció fokozhatja a gazdasági és társadalmi egyenlőtlenségeket, és növelheti a politikai instabilitást.
- Szervezett bűnözés: a nemzetközi szervezett bűnözés, az embercsempészet, a kábítószer-kereskedelem és a pénzmosás egyre nagyobb kihívást jelentenek a globális biztonság szempontjából, különösen az instabilabb országokban.³¹

Ezek a globális biztonságot fenyegető tényezők és a valódi biztonsági kihívások hasonlóan a biztonsági szektorokhoz gyakran komplexek és egymással kölcsönhatásban állnak.

1.4. A regionális biztonsági komplexum elmélete

A regionális biztonsági komplexum elméletének lényege tehát az első fejezet alapján az, hogy egy adott régió biztonsági helyzetének elemzése és értelmezése során figyelembe kell venni az adott régiót érintő nemzetközi, politikai, gazdasági, katonai, társadalmi, kulturális és kiber jellegű tényezőket, valamint ezek kölcsönhatását és összefüggéseit. A regionális

²⁸ A kibertámadás olyan kibertéri művelet, amelynek célja az információs rendszerek és a számítógép-hálózatok működésébe való beavatkozás, onnan adatok jogosulatlan kinyerése, módosítása vagy ezen rendszerek működésének megakadályozása. Forrás: Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i. m. 597. o.

²⁹ A tömegpusztító fegyverek kifejezést az ABV-fegyverekre használjuk. A második világháború után, az atomfegyver előállítását és bevetését követően alkalmazott gyűjtőfogalom azoknak a fegyverfajtáknak a megnevezésére, amelyek a többi fegyverhez képest, azonos körülmények esetén, hatásaik sajátos jellegénél és méreteinél fogva, viszonylag rövid idő alatt rendkívül nagymértékű pusztítást okoznak az élőerőben, a haditechnikai eszközökben, az épületekben, valamint más létesítményekben. Forrás: Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i. m. 1099. o.

³⁰ A migráció egy olyan emberi magatartás révén megjelenő folyamat, amelyben a személyek lakóhelyet és társadalmat váltanak oly módon, hogy ez a váltás átmenetiből huzamossá vagy tartóssá válik. Forrás: Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i. m. 779. o.

³¹ [NATO - Security Challenges and Capabilities](#). (Letöltés: 2022. szeptember 15.)

biztonsági komplexum elméletét Kína esetében a regionális geopolitikai kontextusban érdemes vizsgálni. Az elmélet szerint egy adott régió biztonsági helyzete nemcsak az adott régióban meglévő államok és határaik közötti viszonyoktól függ, hanem az adott régióba beavatkozó más országok és nemzetközi szervezetek tevékenysége, valamint az adott régióban jelenlévő katonai, gazdasági és politikai szövetségek és érdekcsoportok tevékenysége is befolyásolja.³² Az elmélet tehát azt állítja, hogy az adott régió biztonsági helyzete összetett folyamatoknak van kitéve, amelyeket csak átfogó megközelítéssel lehet megérteni és kezelni.

A regionális biztonsági komplexum elmélete különösen fontos Kína szempontjából, mivel Kína a világ második legnagyobb gazdasága és egyre növekvő katonai erejével jelentős szereplő a régió biztonságában és stabilitásában. Számos konfliktusforrás van jelen a régióban, beleértve a dél-kínai-tengeri vitákat és a Koreai-félsziget feszültségeit. Ezenkívül fontos a Kína és az Egyesült Államok közötti gazdasági versengés, Kína növekvő gazdasági és katonai ereje, valamint a Kína és az Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetsége (angolul Association of Southeast Asian Nations továbbiakban: ASEAN)³³ közötti kapcsolatok és az Egyesült Nemzetek Szervezetben (továbbiakban: ENSZ) betöltött szerepének vizsgálata.³⁴

Továbbá az adott régió biztonsági helyzetének megértése és kezelése érdekében szükséges az összes tényező figyelembevétele, és az összes érintett fél közötti párbeszéd és együttműködés. Kína esetében ez azt jelenti, hogy a szomszédos országokkal való párbeszéd és együttműködés, valamint a katonai és gazdasági szövetségeknek a régió biztonságára gyakorolt hatásának figyelembevétele is fontos. A regionális biztonsági komplexum elmélete tehát a konfliktusmegoldás és a stabilitás előmozdításának fontos eszköze lehet Kína és a régió más országai számára nézve.

1.5. Kína biztonságát veszélyeztető tényezők és kihívások

A biztonságot veszélyeztető tényezők alapos vizsgálatához elengedhetetlenül fontos, hogy tisztázzuk, Kína általánosan miként fogalmazza meg az országa biztonságát szavatóló

³² Gábri Máté: Biztonsági Komplexumok az információs korban. *Hadmérnök*, 5. évf., 4. sz., 2018. 114-116. o.

³³ Az ASEAN mozaikszó tíz délkelet-ázsiai országot magában foglaló szövetséget jelent, nevezetesen Indonéziát, Malajziát, Fülöp-szigeteket, Szingapúrt, Thaiföldet, Vietnámot, Bruneit, Laoszt, Mianmart és Kambodzsát. Az ASEAN célja a tagországok közötti gazdasági, politikai és kulturális együttműködés erősítése a régióban.

³⁴ Háda Béla: Az amerikai-kínai rivalizálás hatásai a délkelet-ázsiai államok tengeri védelmi stratégiáira. *Nemzet és Biztonság: Biztonságpolitikai Szemle*, 13. évf., 3. sz., 2020. 74-86. o.

tényezőket. Ezeket állami szinten a főbb stratégiai dokumentumokban fogalmazzák meg, amelyeket kínai *Fehér Könyvek*-nek hívnak.³⁵ Ezek részletes elemzését értekezésem 2.4-es fejezetében fogom megtenni.

Biztonságot szavatoló politikai tényezők:

- Területi integritás és szuverenitás biztosítása: Kína nagy hangsúlyt helyez a területi integritásra és a szuverenitásra, beleértve a területi vitákat, Tajvan 台湾(Táiwān) kérdését, valamint Hongkong 香港(Xiānggǎng) és Makaó 澳門(Àomén) területi autonómiáját is.
- Gazdasági biztonság: Kína számára a gazdasági biztonság elengedhetetlen, mivel a gazdasági stabilitás fontos a társadalmi és a politikai stabilitás szempontjából.
- Nemzetbiztonság: Kína a nemzetbiztonságot a belföldi és külföldi veszélyek megelőzésével társítja össze. Ide tartozik a terrorizmus, a szélsőségesek, a kibertámadások, valamint az esetleges külső fenyegetések felderítése és az arra való reagálás
- Társadalmi stabilitás: Kína számára a társadalmi stabilitás a politikai stabilitás és a gazdasági stabilitás egyik kulcsfontosságú eleme. Ide tartozik a bűnözés, a társadalmi zavarok, az egészségügyi és oktatási problémák, valamint a társadalmi egyenlőtlenségek.
- Környezetvédelem: A világ legnagyobb szén-dioxid kibocsájtójaként Kína számára a környezetvédelmi problémák kezelése magas prioritású szempont a biztonság szempontjából. Az éghajlatváltozás, a légszennyezés, a vízhiány és a természeti katasztrófák mind veszélyeztetik a kínai társadalmat, a gazdaság stabilitását és fejlődését egyaránt.³⁶
- Kulturális biztonság: Kína számára a kulturális biztonság megőrzése fontos a kínai kultúra és identitás megőrzése érdekében. Ide tartoznak a különböző társadalmi, vallási és etnikai problémák, valamint a külföldi kulturális behatások.^{37 38}

³⁵ A Fehér Könyvek 白皮书 (bái píshū) általában hivatalos kormányzati jelentések és állami publikációs dokumentumok, amelyek fontos politikai kérdéseket, irányvonalakat és stratégiai elveket tárgyalnak. Ezek a dokumentumok általában a Kínai Népköztársaság különböző kormányzati szervei által kiadottak és az átláthatóság, a nemzetközi kommunikáció és kölcsönös megértés előmozdítására szolgálnak. Forrás: S. Erickson, Andrew: [China Defense White Papers 1995-2009](#). (Letöltés: 2022. augusztus 28.)

³⁶ Ritchie, Hannah - Roser, Max: CO₂ emission - [How much CO₂ does the world emit? Wich countries emit the most?](#) (Letöltés: 2023. december 21.)

³⁷ Gazdag – Remek (2018): i. m. 33-42. o.

³⁸ Paddison, Laura - Choi, Annette: [As climate chaos accelerates, wichcountries are poluting the most?](#) (Letöltés: 2024. február 18.)

A kínai nemzeti biztonság meghatározása átfogó és sokrétű, és a különböző tényezők közötti összefüggések megértése kulcsfontosságú a biztonsági politikák kidolgozásához. Az átfogó és összetett problémák miatt célszerű a biztonságot veszélyeztető tényezők és kihívások elemzését egy nagyon széles spektrumon keresztül végezni, amely magában foglalja a már fent említett politikai, gazdasági, társadalmi, környezeti és kiber dimenziókat is. A különböző tényezők közötti kapcsolatok megértése és a megfelelő stratégiák kidolgozása kulcsfontosságú a biztonság és a stabilitás fenntartása szempontjából Kína számára.

Ebből következően Kína szempontjából a biztonságot veszélyeztető tényezők és kihívások között számos összetett és átfogó probléma szerepel, amelyek közül a kutatásom alapján az alábbi néhányat emelem ki:

- Területi viták: Kína számos területi vitában áll szomszédos országokkal, beleértve a Dél-kínai-tengert és a Kelet-kínai-tengert is. Ezek a viták súlyosan fenyegetik a regionális stabilitást és a biztonságot.
- Regionális befolyás és terjeszkedés: Kína egyre nagyobb befolyással rendelkezik a régióban, és a régióban növekvő gazdasági és katonai jelenléte aggodalmat kelt a szomszédos országokban.
- Belső politikai stabilitás: Kína belső politikai stabilitása a demográfiai és gazdasági változások, valamint az egyre növekvő társadalmi egyenlőtlenségek miatt sérülhet.
- Szélsőségeség és terrorizmus: Kína számára a szélsőségeség és a terrorizmus is jelentős kihívást jelent, különösen a szélsőséges iszlám mozgalmak miatt, amelyek jelentős jelenléttel rendelkeznek a nyugati határ menti régiókban.
- Gazdasági kihívások: Kína számára a gazdasági kihívások közé tartoznak a növekvő munkanélküliség, az egyenlőtlenségek, a korlátozott erőforrások és a természeti katasztrófák.
- Környezeti kihívások: Kína számára a környezeti kihívások közé tartozik az éghajlatváltozás, a vízhiány, a szennyezés és a természeti katasztrófák.- elemezni egy fejezetben

1.6. Részkövetkeztetések

A fejezet átfogóan bemutatta a kutatás elméleti kereteit, amelyek nélkülözhetetlenek Kína biztonsági kihívásainak megértéséhez és elemzéséhez. Az elméleti alapvetés különös

hangsúlyt fektetett a biztonsági kihívások fogalmi meghatározására és különböző szintjeire, valamint a modern biztonság értelmezésére a koppenhágai iskola multiszektorális biztonsági elméletének keretében. Az elmélet szerint a biztonság különböző dimenziói – katonai, politikai, társadalmi, gazdasági, környezeti és informatikai – egymással összefüggésben vizsgálhatók, amely lehetővé teszi egy adott ország biztonsági helyzetének komplex és átfogó elemzését.

A fejezet egyik fő következtetése az, hogy Kína biztonságpolitikai kihívásainak elemzése nem lehetséges pusztán a hagyományos katonai szempontok figyelembevételével. Ehelyett egy szélesebb perspektívára van szükség, amely magában foglalja a politikai, társadalmi, gazdasági és informatikai tényezőket is. Az elméleti keretek, különösen a regionális biztonsági komplexum elmélete, rámutatnak arra, hogy Kína biztonságát nemcsak belső tényezők, hanem regionális és globális folyamatok is alapvetően befolyásolják. A felvázolt elméleti megközelítések és módszerek szilárd alapot biztosítanak a dolgozat további fejezeteiben végzett elemzések számára. Az első fejezet tehát nem csupán bevezetésként szolgál a dolgozat elméleti háttéréhez, hanem kijelöli azokat az irányvonalakat is, amelyek mentén a kínai biztonságpolitikai kihívások mélyreható vizsgálatát megteszem.

„Vörös hadsereg nélkül nincs új Kína.” 没有新中国就没有红军 (Méiyǒu xīn Zhōngguó jiù méiyǒu hóngjūn)

Mao Ce-tung 毛泽东 (Máo Zédōng)

MÁSODIK FEJEZET A KÍNAI NÉPI FELSZABADÍTÓ HADSEREG

Értekezésem második fejezete a KNFH történetének és struktúrájának bemutatásával foglalkozik, különös tekintettel a haderő és a politika közötti szoros kapcsolatra. Ez a fejezet alapvető jelentőségű, mert mélyreható elemzést nyújt arról, hogy a KNFH milyen szerepet játszik a KKP hatalmi struktúrájában, és hogyan alakítja a politika a katonai doktrínákat és fejlesztéseket. A fejezet részletesen tárgyalom a fegyveres erők történetének főbb mérföldköveit, a haderő fejlődését és modernizációját, valamint azt a szerepet, amelyet a kínai katonai fehér könyvek játszanak a haderő stratégiai irányvonalainak meghatározásában. Külön figyelmet kap a haderő felépítése, a tisztképzés rendszere, valamint a politikai lojalitás biztosításának módszerei, amelyek szervesen összefonódnak a KKP hatalmi érdekeivel. Véleményem szerint ez a fejezet kulcsfontosságú ahhoz, hogy megértsük, hogyan épül fel és működik a kínai haderő, milyen stratégiai célokat követ, és hogyan integrálja a politikai irányelveket katonai tevékenységeibe. A második fejezet tehát alapvetően meghatározza a dolgozat további részének elemzési keretét, mivel bemutatja azokat a politikai és szervezeti tényezőket, amelyek elengedhetetlenek Kína katonai stratégiáinak és fejlesztési irányvonalainak megértéséhez. Ezáltal a fejezet hozzájárul a kínai katonai erő politikai és stratégiai szerepének átfogóbb megértéséhez.

2.1. A haderő és a politika kapcsolata Kínában

Kína, hivatalos nevén a Kínai Népköztársaság (továbbiakban: Kína), szocialista államként az egyik legnagyobb és legnépesebb ország a világon.³⁹ Az ország államszervezete az egypártrendszerre épül, amelyben a kommunista párt dominál. A politikai, gazdasági és társadalmi kérdésekben a párt gyakorolja a legfőbb hatalmat.

³⁹ Az értekezés elkészítése alatt lett India a legnépesebb ország a világon, Kína a második helyre szorult. Az információ az amerikai Population Reference Bureau (PRB) 2023-as World Population Data Sheet adatain alapul. Forrás: [World Population Data Sheet 2023](#). (A letöltés ideje: 2023. november 16.)

A párt az állami szervezetek felett áll, és a Központi Bizottságon 中央委员会 (Zhōngyāng Wěiyuánhui), a Politikai Bizottságon 政治局 (Zhèngzhì Jú), valamint a Központi Bizottság Titkárságán 中央书记处 (Zhōngyāng Shūjì Chù) keresztül irányítja az ország politikai, gazdasági és társadalmi életét. A párt legmagasabb szintű döntéshozó testülete a Központi Bizottság, amely a párt kongresszusa által választott vezetőkől áll. A kongresszus ötévente ülésezik, és a párt politikáját, irányvonalát határozza meg. A Politikai Bizottság határoz a fontos politikai irányelveket és döntéseket illetően, míg a Központi Bizottság Titkársága a párt napi működését irányítja. Ezenkívül Kína, a régióknak megfelelően, több szintű közigazgatási szerkezettel rendelkezik. A helyi szintű kormányzásban tartományok, autonóm régiók, közvetlenül irányított városok és speciális közigazgatási régiók vesznek részt. Minden szinten hasonló politikai és közigazgatási struktúrák működnek, amelyekben a helyi pártszervezetek és a helyi kormányzatok szorosan együttműködnek.

A kommunista párt legfőbb vezetője a párt főtitkára, aki egy személyben Kína államelnöke. Jelenleg Hszi Csin-ping 习近平 (Xi Jinping) (továbbiakban: Hszi elnök) a másodszori újraválasztást követően harmadik ciklusában 2012 novembere óta tölti be ezt a pozíciót, amikor is a párt 18. kongresszusán megválasztották a Központi Bizottság főtitkárának. Jelenleg Hszi elnök a párt történetének hetedik főtitkára, aki leghosszabb ideje van ebben a pozícióban, amire előtte nem volt példa. Személye szimbolikusan is megtestesíti a kommunista párt közvetlen irányításának relevanciáját.^{40 41 42}

A kínai politikai rendszernek számos sajátossága van, amelyek eltér a nyugati demokráciákétól. A legmarkánsabb különbségek közé tartozik a párt által fenntartott egyeduralom, amely meghatározza a politikai döntéshozatalt az országban. A pártvezető testületei és szervei irányítják az országot, ám formálisan az állami intézményeknek alárendelt szerepet játszanak. Az ország államfője a KKP Központi Bizottságának elnöke is, aki ezáltal egyszemélyben birtokolja a tényleges hatalmi befolyás teljes spektrumát. A miniszterelnök és a Nemzeti Népi Gyűlés által választott államtanács tagjai pedig a formális kormányzati

⁴⁰ Ming, Xia: Xi Jinping's Pursuit of Absolute Security. *Asian Perspective*, John Hopkins University Press, 47. kötet, 2. szám, 2023. 331-342. o.

⁴¹ Salát Gergely: Xi Jinping kínai államelnök-pártfőtitkár első tíz éve II. Szakpolitikai intézkedések és külpolitikai fejlemények. *Magyar Külügyi Intézet: KKI Elemzések*, 8. évf., 51.sz., 2022. 3-16. o.

⁴² Drinhausen, Katja - Legarda, Helena: [„Comprehensive National Security” unleashed: How Xi’s approach shapes China’s policies at home and abroad.](#) (Letöltés: 2023. október 09.)

intézményeket irányítják. A párt Központi Bizottsága és Politikai Bizottsága a legfelső döntéshozó testületek, amelyek irányítják a pártot és az országot. Az állami intézmények és a párt szervei közötti kapcsolatok szorosak és hierarchikusak. Az állami tisztségviselőknek pártagnak kell lenniük, és az állami intézmények vezetői számos esetben a párt vezető tisztségviselői is egy személyben. Ennek az összefonódásnak köszönhetően az állami intézmények szerepe korlátozott a politikai döntéshozatalban. A párt és állami összefonódás nemcsak a legfelsőbb szinteken van meg Kínában, hanem minden alacsonyabb szinten is. Például az egyetemeken is a tanszékvezető mellett van egy politikai intendáns, aki felel a kinevezésekért és azért, hogy a tanszék a párt iránymutatásával összhangban működjön.⁴³ Az egyes állami pozíciók megválasztása a pártban történik, és a legfontosabb politikai döntések meghozatalában a párt Politikai Bizottsága vesz részt. Ezen a bizottság tagjait ötévente választják, és az elnökök és miniszterelnökök kinevezése is a pártban történik. Ezért a kínai politikai rendszerben a kormányfői pozíció nem olyan fontos, mint a KKP Politikai Bizottságában elfoglalt hely.^{44 45}

Kína államszervezetének legfőbb politikai és katonai szervei:

- A Nemzeti Népi Gyűlés 全国人民代表大会 (Quánguó Rénmín Dàibiào Dàhui továbbiakban: Népi Gyűlés): A legfelsőbb államhatalmi szerv, amely törvényhozó funkciókat lát el, és képviselőit ötévente választják meg. A Népi Gyűlés felelős a törvények elfogadásáért és módosításáért, a költségvetés jóváhagyásáért, valamint az állami vezetők megválasztásáért és felmentéséért.
- Az Nemzeti Népi Gyűlés Állandó Bizottsága 全国人民代表大会常务委员会 (Quánguó Rénmín Dàibiào Dàhui Chángwù Wěiyuánhui): Az Népi Gyűlés munkáját irányító és képviselő szerv, amely a parlament ülései között gyakorolja a törvényhozó hatalmat.
- Az Államtanács 国务院(Guówùyuàn): A miniszterelnök irányítása alatt működő tanács a Kína végrehajtó hatalmát gyakorló szerve, amely a minisztériumok és egyéb állami szervek működését felügyeli.

⁴³ DOD Report 2023: *Military and Security Developments Involving The People's Republic of China*. U.S. Department of Defense, 2023. 1-9. o.

⁴⁴ Maizland, Lindsay – Albert, Eleanor: [The Chinese Communist Party](#). (Letöltés: 2023. július 16.)

⁴⁵ Kissinger, Henry: *Kínáról*. Penguin Press, 2011. 336-354. o.

- A Legfelsőbb Népi Bíróság 最高人民法院 (Zuìgāo Rénmín Fǎyuàn) és az Állami Ügyészség 最高人民检察院 (Zuìgāo Rénmín Jiǎncháyuàn): Kína igazságszolgáltatási rendszerének legfőbb szervei. A Legfelsőbb Népi Bíróság a legmagasabb bírói szerv, míg az Állami Ügyészség a nyomozásokat és az ügyészi tevékenységeket irányítja (3. ábra).⁴⁶

3. ábra: Kína államszervezetének legfőbb politikai és katonai szervei. Saját szerkesztés, forrás: Campbell, Ciatlin: *China's Military: The People's Liberation Army (PLA)*. Congressional Research Service, Wahington DC., 2021. 2-25. o.

A párt struktúráján belül erős hatalomkoncentráció figyelhető meg. Az elnök és a Politikai Bizottság tagjai nagyobb hatalommal rendelkeznek, mint a többi vezető. Hszi elnök hatalmát az elmúlt években tovább erősítették, ennek egyértelmű jele, hogy a COVID-19 pandémia miatt 2022-ről 2023-ra eltolt utolsó tisztújításon ismételten megválasztották a pártfőtitkári pozícióba.⁴⁷ Bár az életkor korábban korlátozta a vezetők hivatali idejét, a legfelsőbb vezetők esetén 2015-ben 75 évre módosították a felső korhatárt, azonban a nemzedékváltás elmaradása, valamint a 2017-es korrupciós botrány miatt ezt a határt is megváltoztatták. A vesztegetéses ügy kapcsán kizárták a pártból a potenciális utódnak számító Szun Csengzaj-t 孙政才 (Sūn Zhèngcái), akit korábban úgy tartottak, hogy megfelelő utóda lehetett volna Hszi elnöknek, azonban 2017-ben történt váratlanul letartóztatását követően 2018-ban életfogytig tartó börtönbüntetésre ítélték. A letartóztatása egy ideig hatalmi harcot indított a jelenlegi pártfőtitkár és a párt között, ami változó intenzitással ugyan, de azóta is folyamatosan folynak a kínai politikai körökben.⁴⁸

⁴⁶ [Former party boss in China's Chongqing city jailed for life for graft](#). Forrás: (Letöltés: 2022. március 19.)

⁴⁷ Gan, Nectar: [Xi Jinping secures unprecedented third term as China's president in ceremonial vote](#). (Letöltés: 2023.március 11.)

⁴⁸ Scobell, Andrew: [China after the Party Congress: Welcome to Xi's People's Republic of Control](#) (Letöltés: 2023. március 19.)

A politikai rendszer megszilárdításának egy fontos eszköze a cenzúra és az internetes szabályozás, ami nagyon szigorú szempontok szerint része a 2002-ben életre hívott és napjainkban már aktívan működő úgynevezett Társadalmi Kreditrendszernek.⁴⁹ Az állami média és az internetes szolgáltatások szorosan ellenőrzöttek, és a kritikus véleményeket gyakran elfojtják. Az erre vonatkozó részletes elemzésem harmadik fejezetében teszem meg.⁵⁰

Látható tehát, hogy a kínai politikai rendszer egyedülálló és összetett, amelyben a demokratikus rendszerekhez hasonlóan létezik államfő, miniszterelnök, törvényhozó testület és politikai bizottság, ám a valódi döntések mögött mindig a kommunista párt áll és nem az állami döntéshozó szervek.^{51 52}

A kínai politikai és katonai döntéshozatali szintek között szoros a kapcsolat, mivel a kommunista párt ideológiái mindkét területen meghatározó szerepet játszanak. A párt vezető testületei, mint például a Központi Bizottság és a Politikai Bizottság, közvetlenül befolyásolják a katonai döntéshozatalt, és ezáltal biztosítják annak irányítását a fegyveres erők felett. A politikai vezetés és a katonai döntéshozatal szoros kapcsolata gyakorlatban azt is jelenti, hogy a haderő politikai lojalitása a párt felé irányul, és alá van rendelve a párt céljainak és irányvonalának. A Katonai Bizottság működése és hatásköre a párt politikai céljaihoz és irányelveihez igazodik. A döntések jogszabályokba foglalása általában a törvényhozás feladata, amely törvényesíti a párt döntéseit. A bizottság domináns vezető szerepe mellett fontos megjegyezni a politikai pártbiztosok kulcsfontosságú szerepét is mind hadászati, hadműveleti és harcászati döntéshozatali szinteken, ahol az adott kötelek parancsnokai döntéseiket együtt hozzák meg a melléjük rendelt politikai tisztekkel.

A politikai és katonai döntéshozatal közvetlen viszonya biztosítja, hogy a nemzet egységes és koordinált módon cselekedjen a nemzetbiztonság, valamint a védelem és a külpolitika területén egyaránt.

Katonai szempontból a legfontosabb szervezetek a következők:

Központi Katonai Bizottság

⁴⁹ Kollár Csaba: Kína és a társadalmi kredit rendszere. *Hadtudomány*, 2020. 30. évf., 2. sz., 79-97. o.

⁵⁰ Hacıyakupoglu, Gulizar: [*China's Social Credit System: Current Status, Role of Data and Surveillance, and Influence Outside of China*](#). (Letöltés: 2023. március 11.)

⁵¹ Kisvári Tamás: *A Kínai Népköztársaság politikai rendszerének és haderejének sajátosságai*. A *Hadtudomány* és a 21. század konferencia kötet, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2020. 136-156. o.

⁵² Kocsi János Gyula: *A "piros gomb" újraértelmezése, avagy a technológiai fejlődés és az információs műveletek kapcsolata Kínában*. A *Hadtudomány* és a 21. század, konferencia kötet, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, Budapest, 2019. 130-141. o.

A Központi Katonai Bizottság 中央军事委员会 (Zhōngyāng Jūnshì Wēiyuánhui továbbiakban: Katonai Bizottság): A fegyveres erők legfőbb vezető szerve, amely a katonai hatalmat gyakorolja. A kommunista párt Központi Bizottságának elnöke egyben a Katonai Bizottság elnöke is, így biztosítva a párt irányítását a fegyveres erők felett. Az elnökségi tagjai között Hszi elnök és pártfőtitkár személyén túl még a legmagasabb katonai vezetők, Hö Weidong 何卫东 (Hé Wèidōng) és Csang Jouhszia 张又侠 (Zhang Youxia) is. A katonai bizottság többi tagja általában magas rangú katonai vezetőkől és a kommunista párt első számú politikusaiból áll. A bizottság négy tagja mind a párt, mind az állam vezető testületeiben fontos pozíciókat tölt be. 2018-ban azonban további határozott lépést tettek a haderő közvetlen irányítása felé azzal, hogy azonos tagokat választottak be a Központi Katonai Bizottságába, mint akik a kommunista párt Központi Katonai Bizottságának tagjai voltak, ami további bizonyítéka annak, hogy a párt irányítása felülmúlja az állami szervek hatalmát.⁵³

A bizottság munkáját a Központi Katonai Bizottság Állandó Bizottsága segíti, amely a döntéshozatali folyamat napi szintű koordinációjáért és végrehajtásáért felelős. Tagjai között megtalálhatók a Katonai Bizottság alelnökei, katonai főparancsnokok, a különböző haderónemek vezetői, valamint a párt egyéb magas rangú tisztségviselői.

A bizottság a következő fő feladatokat látja el:

- A katonai stratégia és politika meghatározása: A katonai stratégia, katonai doktrína és a haderő alkalmazására vonatkozó alapelvek és tervek kialakítása.
- A haderő szervezeti felépítésének és erőinek irányítása: Felügyeli az egyes haderónemek, parancsnokságok és az egyéb katonai szervezetek működését, továbbá felelős a fegyveres erők szervezeti szerkezetének optimalizálásáért.
- A katonai költségvetés kialakítása és a fegyveres erők fejlesztése: Irányítja a katonai költségvetés tervezését és kialakítását, a védelmi beruházásokat és a haderőfejlesztést.
- A katonai kiképzés és felkészültség koordinálása: Legmagasabb szinten szervezi és felügyeli a katonai kiképzést, a hadgyakorlatokat és a készenléti állapotot, hogy biztosítsa a fegyveres erők harci felkészültségét és megfelelő hadrafoghatóságát.

⁵³ L. Shirk, Susan: [China in Xi's „New Era”: The Return to Personalistic Rule *Journal of Democracy*](#). (Letöltés: 2023. november 12.)

- A katonai diplomácia és együttműködés: Felelős a katonai és védelmi kapcsolatok fenntartásáért más országokkal és nemzetközi szervezetekkel, beleértve a hadgyakorlatokat, a katonai technológiai együttműködések és a védelmi diplomáciát.

Nemzeti Védelmi Minisztérium

Nemzeti Védelmi Minisztérium 国防部 (Guófāngbù) (továbbiakban: Védelmi Minisztérium) szerepe egy civil ügynökség szintű feladatrendszerre korlátozódik, az ország védelmi politikájáért és a katonai erők irányításáért felelős kormányzati szerv. A minisztérium feladati közé tartozik a fegyveres erők irányítása, a felszerelés és infrastruktúra fejlesztés, valamint a katonai és védelmi kapcsolatok fenntartása más országokkal és nemzetközi szervezetekkel. A Védelmi Minisztérium a kommunista párt és a Katonai Bizottság közvetlen irányítása alatt áll. A szervezetet egy miniszter vezeti, aki minden esetben magas rangú katonatiszt, tábornok és egyben a Katonai Bizottság tagja. A miniszter felel a minisztérium működéséért és a védelmi politika végrehajtásáért, valamint a Katonai Bizottságnak és a kommunista pártnak való beszámolásért.⁵⁴ A minisztérium főbb feladatai közé tartozik még a katonai stratégia és a védelmi politika kidolgozása és végrehajtása, összhangban a két említett előljáró szervezet által meghatározott célokkal és irányelvekkel. A katonai költségvetés előkészítése és a védelmi kiadások felügyelete, a katonai és védelmi együttműködés előmozdítása más országokkal és a nemzeti védelmi ipar és kutatási projektek fejlesztése és koordinálása a katonai képességek növelése érdekében, valamint a katonai törvények, szabályok és irányelvek kidolgozása és betartásának ellenőrzése szintén e szerv feladata. A minisztérium alárendelt szervezetei között megtalálhatók a különböző hadszíntéri parancsnokságok, a katonai akadémiák és kutatóintézetek, valamint a védelmi ipari vállalatok.

Összességében mind katonai, mind pedig politikai vonatkozásban eltér a kínai rendszer a nyugati gyakorlattól. Köszönhető ez a kommunista párt domináns szerepének, ami nemcsak az ideológiai, hanem a gyakorlati értelemben is direkt hatással van a folyamatokra. Következésképpen Kína államszervezete jelenlegi formájában a szocialista politikai rendszere és a párt kulcsfontosságú szerepére épül, amelyben a pártfőtitkár által megtestesített és a struktúra által megerősített egyeduralom határozza meg a politikai és katonai folyamatokat, és az állami intézmények csak alárendelt szerepet játszanak. Ennek az államszervezetnek a célja

⁵⁴ Kisvári Tamás (2020): i.m. 143-146. o.

a párt által meghatározott politikai, gazdasági, katonai és társadalmi célkitűzések megvalósítása, miközben fenntartja a politikai stabilitást és a párt irányítását az ország felett.

2.2. A kínai Fehér Könyv

Kína, az Egyesült Államokkal ellentétben, a társadalmára jellemző módon a védelempolitikai tervei és katonai stratégiájának publikálása kapcsán is nagyon megfontoltan és titokzatosan viselkedik. Igyekszik csak olyan, számára csakis előnyös hosszú távú információkat megosztani a nemzetközi közvéleménnyel a terveiről, mely számára hasznos lehet. Nem tesz közzé egyetlen dokumentumot sem, amelyet a nyugati értelemben nemzeti katonai stratégiának lehetne nevezni. A kutatott téma szempontjából számunkra legrelevánsabb, nyílt hozzáférésű katonai dokumentum a katonai stratégiai irányelveket megfogalmazó *Védelmi Fehér Könyvek* 防卫白皮书 (Fángwèi Báipishū)-nek nevezett központi állami kidvány, amit a Katonai Bizottság 1949 óta kilenc alkalommal jelentetett meg, amelyek rendszeresen tájékoztatást nyújtanak az ország fegyveres erejének, nemzeti katonai stratégiájának és védelmi politikájának alakulásáról. A legutóbbi 2019-ben jelent meg. A Fehér Könyvek számos olyan fontos témát tárgyalnak, mint a nemzetvédelem, külpolitika, környezetvédelem, emberi jogok, gazdaságfejlesztés, űrkutatás. Ezek a dokumentumok általában a különböző kormányzati szervek által kiadottak és az átláthatóság, a nemzetközi kommunikáció és kölcsönös megértés előmozdítására szolgálnak.⁵⁵

Ha kronológiailag vizsgáljuk meg a különböző időszakokban megjelenő könyveket, akkor jelentős párhuzamot vonhatunk az ország külpolitikai és gazdasági pozíciója és katonai elvei között. Az alábbiakban ezen elv mentén elemzem az adott könyvek lényegi mondanivalóját, különös tekintettel a 21. században megjelent direktívákra.

A 2000-ben megjelent dokumentum a Kínai Védelmi Fehér Könyvek sorozatának első olyan kiadása, amely részletesen bemutatta Kína külpolitikai stratégiáját és katonai doktrínáját. A kiadvány ettől az évtől kezdődően *China's National Defense* 中国国防 (Zhōngguó Guófáng) (Kína Nemzeti Védelme) néven jelent meg 2002, 2004, 2006, 2008 és 2010-ben, majd a tartalomra részletesebben utaló névvel 2012, 2013, 2015 és 2019-ben.⁵⁶

⁵⁵ H. Cordesman, Anthony: [China's New 2019 Defense White Paper](#). (Letöltés: 2023. november 18.)

⁵⁶ S. Erickson, Andrew: [China Defense White Papers 1995-2009](#). (Letöltés: 2022. augusztus 28.)

Az ezt megelőző években is jelentek meg ugyan stratégiai kiadványok, azonban ezek nem nevezhetők Védelmi Fehér Könyveknek, mivel annak kiadása nem a kommunista párt vagy a Kormány által valósult meg.

A 2000-es könyv fő témái közé tartoztak az átalakuló nemzetközi biztonsági környezetre való reagálás, a nemzetbiztonsági politika és nemzetközi együttműködés, valamint a nemzetközi és Kína biztonsági környezetének hatásai a kínai nemzeti biztonságra. Már megfogalmazták az ország biztonságpolitikájának céljait, valamint a nemzeti katonai stratégia és hadviselés alapelveit. Egyértelműen meghatározták a fegyveres erők szerepét, és modernizációs, valamint haderőfejlesztési irányokat. Nagy szerepet kapott a regionális biztonsági kihívások kezelése, az ázsiai és csendes-óceáni régió biztonsági környezete, kiemelten Kína-Tajvan kapcsolatára és a nemzetközi kapcsolatokra.⁵⁷

A 2002-ben megjelent *Kína Nemzeti Védelme 2002-ben*, 2002 年中国的国防 (2002 Nián Zhōngguó Guófāng) című Fehér Könyv a 2001. szeptember 11-i terrortámadásokat követően jelent meg, és az Egyesült Államok konfliktuskezelési módját és a nemzetközi terrorizmus elleni küzdelmet vitatja. A 2002. január 18-án megjelent kínai Fehér Könyv legfőbb mondanivalója a regionális kérdéseken túl már a nemzetközi biztonság és fegyverzetellenőrzés kérdéskörét helyezte a középpontba. Az Egyesült Államok és más nyugati országok nagyobb szerepvállalását a világ biztonságában fenyegetésként értékelte. Egyúttal felszólította az Egyesült Államokat és Dél-Koreát, hogy mondják le terveiket a rakétapajzs telepítéséről. Kijelentette, hogy Kína továbbra is elkötelezett a békés együttélés és a béke fejlesztése mellett, ugyanakkor szükségesnek tartja a hatékony védelem és a modernizáció folytatását. Megfogalmazta Kína szándékát a Koreai-félsziget atommentesítésére, és támogatta a hatoldalú tárgyalásokat a térség stabilitásának fenntartása érdekében. Bemutatta az ország gazdasági, környezetvédelmi és területi kihívásait, és kihangsúlyozta, hogy Kína készen áll a különböző országokkal való együttműködésre a fent említett béke előmozdítása érdekében.⁵⁸

A 2004-es Fehér Könyv ismét a regionális biztonsági irányelveket helyezi előtérbe. A könyv az Egyesült Államok tajvani politikáját elemzi, és Kína álláspontját képviseli a tajvani

⁵⁷ [A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatói Hivatala: Kína nemzetvédelme 2000-ben.](#) (Letöltés: 2022. július 14.)

⁵⁸ [A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatói Hivatala: Kína nemzetvédelme 2002-ben.](#) (Letöltés: 2022. július 14.)

kérdéssel kapcsolatban. Főbb tartalmi pontjai közül kiemelendő az *önmérséklet és tartózkodás*⁵⁹ elve, ami arra ösztönzi Kínát, hogy a lehető legjobb módon kerülje el a nemzetközi konfliktusokat, és hogy békés környezetet teremtsen a fejlődés számára. Hagsúlyozza a többoldalú biztonsági megközelítés fontosságát, amely szerint a biztonsági kihívásokra nemzetközi együttműködéssel kell válaszolni, és ezért részt vesz a nemzetközi biztonsági szervezetek munkájában. A korábban megjelent irányelvekhez hasonlóan ebben is megjelenik az átalakítás és modernizáció szükségessége, beleértve a fegyverek és technológiák fejlesztését, kiegészülve az oktatás, a képzés és a katonai kultúra javításával. A 2002-es könyvhöz hasonlóan nyomatékosítja a nemzetközi terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni küzdelem jelentőségét, amelyben megfogalmazása szerint szorosan együtt kíván működni más országokkal. A regionális biztonsági kihívásokhoz kapcsolódva hangsúlyozza a szuverenitás és a területi integritás fontosságát, beleértve a tajvani kérdést, valamint Tibet és Hszincsiang tartomány autonóm területi kérdéseit.^{60 61}

A 2006-ban és 2008-ban kiadott könyvek tartalmukat, felépítésüket tekintve ugyanazokkal a témakörökkel foglalkoztak, mint a korábban megjelent könyvek. Érintették az ország biztonságának és stabilitásának, valamint védelmi erői felépítésének, működésének és fejlesztésének kérdéseit.⁶²

A 2010-es könyv azonban már megfogalmazza azt a két fontos alapvetet, ami napjainkban is alapját képezi a doktrínális szintű műveleti elgondolásoknak. Amely szerint Kína alapvető

⁵⁹ Az önmérséklet kifejezés kínai megfelelője 自制力(zìzhìlì) vagy 克己(kèjǐ), ami azt jelenti, hogy az egyén képes uralkodni magán és megállítani a kísértéseket, hajlamokat, hogy ne cselekedjenek károsan saját maguk vagy mások számára. A "tartózkodás elve" kínai megfelelője 戒(jiè), ami általában olyan tevékenységek elhagyását jelenti, amelyek károsak lehetnek az egyénnek vagy másoknak, például a dohányzás vagy az alkoholfogyasztás. Az önmérséklet és a tartózkodás elvei a kínai külpolitikában is fontos szerepet játszanak. Kína híres arról, hogy szigorúan betartja a nemzetközi normákat és elveket, és a kínai vezetők általában tartózkodnak az agresszív vagy provokatív magatartástól. Az önmérséklet elve azt jelenti, hogy a kínai külpolitika a megfontolt és visszafogott magatartást tartja szem előtt, és kerüli az impulzív vagy túlzottan agresszív cselekedeteket. A kínai diplomácia híres arról, hogy előszeretettel használja a *puha hatalom* vagy *hálózatdiplomácia* eszközeit, azaz a gazdasági, kulturális és diplomáciai eszközöket a külpolitikai célok elérése érdekében. Forrás: [Wang Yi Envisions China's Diplomacy in 2024: We will be More Confident and Self-Reliant, More Open and Inclusive, Uphold Fairness and Justice and Promote Win-Win Cooperation](#). (Letöltés: 2024. május 26.)

⁶⁰ [A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatói Hivatala: Kína nemzetvédelme 2004-ben](#). (Letöltés: 2022. július 14.)

⁶¹ Medeiros, Evan. S. : China's International Behavior: Activism, Opportunism, and Diversification. International Security, 2009. 201-211. o.

⁶² [A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatói Hivatala: Kína nemzetvédelme 2008-ban](#). (Letöltés: 2022. július 15.)

nemzetvédelmi stratégiájának magában kell foglalnia a *határozott elrettentés*⁶³ és az *aktív védelem*⁶⁴ alkalmazásának elveit. Ezeken felül kiemeli a haderő kulturális és politikai fejlesztését, amely a hagyományok és a modernizáció ötvözésére törekszik.⁶⁵

A 2013-as évtől kezdődően a Fehér Könyvek megnevezése is változott olyan formában, hogy a kiadvány címe összefoglalja annak mondanivalóját. A dokumentum *Kína Fegyveres Erőinek Sokoldalú Alkalmazása* 中国军队多样化运用 (Zhōngguó Jūnduì Duōyàng Huà Yùnyòng) címen jelent meg.⁶⁶

A 2015-ös *Kína Katonai Stratégiája* 中国军事战略 (Zhōngguó Jūnshì Zhànlüè) című stratégiai dokumentum hangsúlyozta Kína új biztonsági koncepcióját, amely magában foglalja a *Tengeri Selyemút* kezdeményezést, amelynek célja az Indiai-óceán kereskedelmi útvonalainak megerősítése, valamint az *Egy Öv, Egy Út* kezdeményezést, amely elsősorban a közép-ázsiai országok infrastrukturális és gazdasági fejlesztését célozza meg. A szerző kiemelte azon stratégiai célok fontosságát, hogy Kína növelje a nemzetközi együttműködést a biztonság és a stabilitás terén, növelje hadereje további modernizációját, valamint javítsa a kommunikációt és az együttműködést más országokkal. A kezdeményezést részletesen elemzem értekezésem harmadik fejezetében.

A dokumentum egyik fő gondolata, hogy az új biztonsági környezetet a globalizáció, a multipolaritás és a modern technológiák határozzák meg. Hivatalosan említést tesz Kína és az Egyesült Államok közötti feszültségről a csendes-óceáni régióban, valamint a Kína és Japán

⁶³ A határozott elrettentés a biztonságpolitikában vagy katonai stratégiában használatos kifejezés. Az elrettentés azt jelenti, hogy egy ország fenyegető magatartást mutat, hogy megakadályozza más országokat bizonyos cselekedetek elkövetésében. Az elrettentés célja az, hogy az ellenfélnek olyan magas költségekkel kelljen szembenéznie, hogy végül elálljon a kívánt cselekedettől. A határozott elrettentés általában az erős katonai képességek és a katonai fenyegetés hangsúlyozásán alapul, hogy megmutassa, hogy az adott ország határozottan fellép az ellenféllel szemben, ha szükséges. Az elrettentés elmélete szerint az ellenfél fél attól, hogy megtámadja az elrettentő országot, mert az következményekkel járna számára.

⁶⁴ Az aktív védelem stratégiája az államok védelmi rendszereinek, katonai doktrínájuk, valamint a nemzetbiztonsági szektor meghatározó eleme. Az aktív védelem olyan védelmi stratégia, amely arra törekszik, hogy megakadályozza vagy csökkentse a fenyegetést vagy támadást a védekező félre. Lehetővé teszi a védekező fél számára, hogy cselekedjen, mielőtt az ellenfél támadást indít, vagy reagáljon a támadásra annak érdekében, hogy minimalizálja a veszteségeket. Az aktív védelem általában különböző eszközöket használ, például radarokat, fegyverrendszereket és más technológiákat, hogy észlelje és megakadályozza a támadást.

⁶⁵ [A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatói Hivatala: Kína nemzetvédelme 2010-ben.](#) (Letöltés: 2022. július 15.)

⁶⁶ [A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatói Hivatala: A kínai fegyveres erők sokoldalú alkalmazása 2013.](#) (Letöltés: 2022. július 15.)

közötti feszültségről a kelet-kínai-tengeri szigetvitában. Tárgyalja Kína új stratégiai helyzetét, mint világpolitikai erőt. A dokumentum szerint Kína nagy felelősséggel tartozik a nemzetközi közösségben, és a fejlett országokkal szembeni egyenlőtlenség megszüntetése és a fejlődő országokkal való együttműködés előmozdítása a fő feladata. Kiemelte a nemzetközi konfliktusoknak békés megoldását, és felhívta a nemzetközi közösséget az együttműködésre a globális problémák megoldásában. A könyv kitért Kína védelmi politikájára is, amely az ország területi egységének védelmére, a függetlenségnek a nemzetközi közösségen belüli érvényesítésére, valamint a békés környezet fenntartására összpontosít. Kijelentette, hogy a kínai fegyveres erőknek modern, hatékony és integrált rendszerre van szüksége. A 2015-ös kiadvány szerint az ország katonai költségvetésének növekedése összhangban van Kína fejlődő gazdaságával, és kijelenti, hogy Kína továbbra is ragaszkodik a békés fejlődéshez és a védelem alapvető politikájához.⁶⁷

Az értekezés szempontjából a 2019-ben *China's National Defense in the New Era* 新时代中国国防 (Xīn Shídài Zhōngguó Guófāng) (Kína Nemzetvédelme Az Új Korszakban) címmel megjelent Fehér Könyv tartalmazza azokat az irányelveket, amelyek alapját képezik a legfrisebben megjelent doktrinális eljárásoknak. A könyv célja, hogy bemutassa Kína védelmi politikáját, biztonságpolitikai céljait, prioritásait, a nemzetbiztonsági környezet alakulását, és az ország haderőreformjának és modernizációjának irányát az új korszakban. Hangsúlyozta a békés fejlődés elvét és regionális, valamint globális stratégiai elveket is megfogalmaz. Elemezte a nemzetközi biztonsági helyzetet, a fő biztonsági kihívásokat és Kína szerepét a globális és regionális stabilitás fenntartásában. Hangsúlyozta a békés fejlődés fontosságát és a *win-win*⁶⁸ együttműködést a nemzetközi kapcsolatokban. Rámutatott Kína nemzetközi együttműködésére és katonai diplomáciájára, amelynek célja a békés fejlődés előmozdítása, a regionális és globális biztonság fenntartása, valamint a nemzetközi békefenntartó műveletekben és humanitárius segítségnyújtásban való részvétel. Ismertette Kína védelmi politikáját és stratégiáját, amely az

⁶⁷ [A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatói Hivatala: Kína katonai stratégiája 2015.](#) (Letöltés: 2022. július 15.)

⁶⁸ A win-win azaz a nyertes-nyertes elv alkalmazása a kínai kereskedő kultúra mélyében gyökerezik. Az elv szerint a feleknek együttműködésre kell törekedniük, hogy mindkét fél nyerjen a megállapodásban vagy a kapcsolatban. Ez azt jelenti, hogy mindkét félnek előnyös eredményt kell elérnie, és az együttműködésre és az egymásrautaltságra épül. A win-win elv a pozitív együttműködés és a hosszú távú kapcsolatok kialakításának fontos eleme lehet az üzleti, a társadalmi és a diplomáciai kapcsolatokban. Az azonban tény, hogy ez minden esetben nagyobb győzelmet jelent Kínának, mint a partnerének.

új korszakban a hagyományos és nem hagyományos biztonsági kihívások kezelése, a szuverenitás, biztonság és fejlődési érdekek megőrzése köré épül. Bemutatta a modernizációs és reformkezdeményezések legújabb lépéseit, amelyek középpontjában a technológiai innováció, az informatizáció és a katonai erők szerkezetének optimalizálása álltak. Ismertette Kína védelmi költségvetését és a költségek elosztását, valamint a védelmi kiadások átláthatóságának javítására irányuló intézkedéseket. Kitért Tajvan, Hongkong és Makaó helyzetére, és leszögezte Kína elkötelezettségét a szuverenitás és területi integritás megőrzése, valamint az *Egy ország - két rendszer*⁶⁹-elv érvényesítése érdekében. A Fehér Könyv kijelentette, hogy Kína határozottan reagál minden olyan kísérletre, amely Tajvant elszakítaná Kínától, és ennek érdekében bármikor kész alkalmazni haderejét, ami képes és hajlandó védeni a nemzeti egységet. A Fehér Könyv leírta az Egyesült Államok és az Észak-Atlanti Szerződés Szervezete (angolul North Atlantic Treaty Organization, továbbiakban: NATO) befolyását a globális biztonsági helyzetre. Kifejtette, hogy Kína nem kívánja felborítani a meglévő nemzetközi rendet, de törekszik a globális kormányzás demokratikusabbá és igazságosabbá tételére.⁷⁰

A fentiekből következik, hogy a Fehér Könyvek publikálását átlagosan kettő és négy évenkénti rendszerességgel tették meg oly módon, hogy az minden esetben vagy egy globális biztonsági kihívásra adjon válaszokat, vagy tájékoztasson a Kommunisták Pártjának stratégiai elveiről és irányairól. Ezzel egy kvázi egyértelmű központi kormányzati tájékoztatást adjon Kína aktuális és tervezett álláspontjáról a tárgyalt témakörökkel kapcsolatban.

2.3. A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg

2.3.1. Hadsereg vagy haderő?

Kína haderejének elnevezése magyarul a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg 中国人民解放军 (Zhōngguó Rénmín Jiěfàng Jūn), amit a nemzetközi biztonságpolitikában China's People's Liberation Army, rövidítve PLA -ként használnak. Sajnos a kínai fegyveres erőkre

⁶⁹ Az Egy ország - Két rendszer 一国两制 (Yi Guo Liang Zhi)-elv Teng Hsziao Ping (Deng Xiaoping 邓小平) a Kínai Népköztársaság 1976-1989 között munkálgató államelnökének elve volt mely szerint Hong Kong és Makao és Tajvan területileg Kína részét képezi, de esetükben megengedett, hogy megőrizzék sajátos kapitalista gazdasági és politikai berendezkedésüket ellentétben a többi kínai területen alkalmazott szocialista modellel.

⁷⁰ [A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatói Hivatala: Kína nemzetvédelme az új korszakban 2019.](#) (Letöltés: 2022. július 15.)

használt elnevezés magyar fordítását is a köznyelvben sok esetben rosszul használják, hiszen a tükörfordítás szerinti hadsereg szót alkalmazzák, ami véleményem szerint helytelen. A fogalom tisztázásához a Hadtudományi lexikon új kötetének meghatározását hívom segítségül, ami szerint a hadsereg: *„egy katonai kötelék. Hétköznapi elnevezése egy ország haderejének. Hadműveleti seregetest, amely haderőnemi hovatartozásától függően, több magasabbegységből, fegyvernemi és szakegységekből, továbbá vezetés és biztosító szervekből áll. A hadsereg megnevezést az állományának döntő részét képező fegyvernemi magasabbegységek összetétele határozza meg. Például: összefegyvernemi, légi stb. hadsereg. A hadseregek általában számot és/vagy nevet (elnevezést) is viselhetnek.”*⁷¹

Ebből következik, hogy a teljes kínai haderőre használni a hadsereg kötelék megnevezést helytelen, mivel a későbbiekben bemutatott hierarchikus struktúra is bizonyítja, hogy haderőnemenként több hadsereg, és hadseregcsoport elnevezésű, de erejét és képességeit tekintve hadtest szintű kötelékekkel rendelkeznek. A szó angol fordítása is ezt bizonyítja, mert az angol *army* szó magyar fordítása is hadsereg. Az Oxford Learner's Dictionaries szerint az *army*: *„a large organized group of soldiers who are trained to fight on land”*⁷² ami magyar fordítás szerint az alábbi jelenti: katonák egy csoportja, akik a szárazföldi harcra vannak kiképezve. Ezt alátámasztja az a tény is, hogy az amerikai haderőben szárazföldi haderőnem kifejezésére használják az *army*⁷³ szót. Véleményem szerint sokkal pontosabb lenne az elnevezésben a haderő⁷⁴ vagy fegyveres erő⁷⁵ megnevezések használata abban az esetben, amikor az ország teljes fegyveres erejéről beszélünk. Abban az esetben viszont, amikor magának a szervezetnek a megnevezését szükséges használnom, akkor a Felszabadító Hadsereg rövidített formát fogom alkalmazni. Ezért értekezésem további részében a fentieknek megfelelő megnevezési formulákkal fogok élni.

⁷¹ Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i. m. 378. o.

⁷² [Oxford English Dictionary](#) (Letöltés: 2022. szeptember 15.)

⁷³ [Starting a Military Career: Understanding the Different Branches of The United States Army.](#) (Letöltés: 2022. szeptember 15.)

⁷⁴ A haderő valamely ország fegyveres szervezeteinek egészére utaló kifejezés. Forrás: Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i. m. 347. o.

⁷⁵ Az államok biztonsága, területük, szuverenitásuk, értékeik védelmére, érdekeik érvényesítése céljából fegyveres erőket tartanak fenn. A fegyveres erők összetétele az állam globális, illetve regionális érdekérvényesítő szándékától, veszélyeztetettségétől és gazdasági lehetőségeitől függően szárazföldi, légi és űrvédelmi, haditengerészeti haderőnemeket, stratégiai elrettentő erőket, légideszant-csapatokat, tengerészgyalogságot, különleges műveleti erőket, nemzeti gárdát stb. tartanak fenn és készítik fel alkalmazásra. Forrás: Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i. m. 255. o.

2.3.2. A Népi Felszabadító Hadsereg története

A Felszabadító Hadsereg elődje a Vörös Hadsereg Mao-Ce-tung 毛泽东 (Mao Zedong) (továbbiakban: Mao elnök) népháború elmélete alapján 1927. augusztus 1-jén jött létre a nanchangi felkeléssel Qiyi 南昌起义(Nanchang), miszerint a kommunista felkelő és vezető a hadseregnek kettős, politikai és társadalmi szerepet is szánt. Feladata a tömegek propagandájának, felfegyverzésének, szervezésének, a forradalmi politikai hatalom létrehozásának segítése volt és a pártszervezetek felállításának részét képezte. Ennek során a pártnak mindig fenn kellett tartania az irányítást a hadsereg felett, ami mind a mai napig így van. A kínai polgárháború (1946-1949) során a Felszabadító Hadsereg a nacionalista párt, a Kuomintang 中国国民党 (Zhōngguó Guómíndǎng) hadseregével szemben harcolt. A kommunista erők sikeresen győzedelmeskedtek, és 1949-ben Kína Kommunista Népköztársasággá alakult át. Az országban ezt követően megkezdődött a gazdasági és politikai átalakítás, a hadsereg pedig fontos szerepet játszott az ország stabilizálásában és a határok védelmében. Az 1950-es években fontos szerepet játszott a koreai háborúban, és Kína első atombombájának és műholdjának kifejlesztése is a haderő által támogatott programok között volt. Az 1960-as években Kína eltávolodott a Szovjetuniótól, és a két ország közötti kapcsolatok időszakosan megszakadtak. A haderő fontos szerepet játszott a határ menti konfliktusokban. Az 1970-es években Teng Hsziao-ping 邓小平 (Deng Xiaoping) vezetésével Kína megkezdte a nyitás és reform politikáját, amely lehetővé tette az ország gazdasági és katonai fejlődését. A fegyveres erő ebben az időszakban további modernizációt és átszervezést hajtott végre.^{76 77}

Az 1980-as években Kína fokozatosan növelte katonai költségvetését, és új fegyverrendszerek bevezetését tervezte. A fegyveres erők ismételten fontos szerepet játszottak a határ menti konfliktusok kezelésében a szomszédos Indiával és a Vietnámmal, majd részt vett

⁷⁶ Kaufman, Alison – Mackenzie, Peter: *The Culture of the Chinese People's Liberation Army*. Marine Corps Intelligence Activity, Quantico, 2009. 5-30. o.

⁷⁷ Kissinger, Henry (2011): i. m. 336-354. o.

a 1989-es Tienanmen-téri 天安门(tiān ān mén) tüntetések⁷⁸ leverésében. Az 1990-es években az ország aktívan részt vett az ENSZ békefenntartó missziókban, és folytatta a megkezdett modernizációját, és ez a folyamat a 2000-es években sem állt meg. Az ország katonai költségvetése folyamatosan növekedett, a haderőt újabb fegyverrendszerekkel és technológiákkal látták el, beleértve a haditengerészet hordozóképességének kifejlesztését is. A 2010-es években Kína továbbra is fontos szerepet játszott a békefenntartásban, és aktívabbá vált a nemzetközi kapcsolatokban. Rendszeresen részt vett az ENSZ békefenntartó misszióiban, valamint a nemzetközi humanitárius segítségnyújtásban is. 2015-ben Hszi elnök bejelentette a haderő további átszervezését, amelynek célja egy sokkal modernebb, ütőképesebb, mozgékonyabb globális képességű fegyveres erő létrehozása. Ennek eredményeként a korábbi katonai körzeteket megszüntették és egy új struktúrát alakítottak ki, amiben a fegyveres erőket öt hadszíntéri parancsnokság felelősségi területei szerint osztották fel.⁷⁹

2.3.3. A Népi Felszabadító Hadsereg felépítése

A kínai haderő a KKP Központi Bizottsága alatt működik és a Katonai Bizottság irányítása alatt áll, ami közvetlen előjárója a katonai és rendőri erőknek egyaránt ennek okán, amikor Kína fegyveres erejéről beszélünk a haderő létszámához a Népi Fegyveres Rendőrség 人民武装警察部队 (Rénmín Wǔzhuāng Jǐngchá Bùdu) állományát és a tartalékos és a paramilitáris erők létszámát is hozzá kell számolnunk.

Ha a fegyveres erők teljes létszámát vizsgáljuk, akkor a rendelkezésre álló hiteles források hasonló adatokkal szolgálnak. A CIA The World Factbook 2023-as hivatalos adatai szerint. Kína teljes fegyveres erejéből 2.000.000 katona tartozik a Felszabadító Hadsereg aktív

⁷⁸ A Tienanmen téri tüntetések, amelyet néha a 1989-es Pekingi tavasznak is neveznek, Kína fővárosában, Pekingben zajlottak 1989. április 15. és június 4. között. A demonstrációk kezdetben spontán megemlékezések formájában indultak, hogy elhunyt reformer vezető, Hu Yaobang 胡耀邦 (Hú Yàobāng) tiszteletét adják, aki azért harcolt, hogy a Kínai Kommunista Párt elszakadjon a dogmatikus maoista politikától. A tüntetések hamarosan politikai jelleget öltöttek, amikor a diákok és egyéb polgárok csatlakoztak hozzájuk, és különféle politikai reformokat, demokratikusabb intézményeket, jogállamiságot és szólásszabadságot követeltek. A demonstrációk középpontjában a Tienanmen tér állt, ahol a tiltakozók elfoglalták a teret, és ott sátrakat állítottak fel. A tiltakozások több, mint egy hónapig tartottak. 1989. június 3-án a kínai kormány végül úgy döntött, hogy erőszakkal vet véget a tüntetéseknek. A KNFH katonái a tüntetők ellen indítottak támadást, és a becslések szerint több száz ember vesztette életét a kegyetlen katonai beavatkozás során. A pontos halálos áldozatok száma nem ismert, mivel a kínai kormány titokban tartja az adatokat.

⁷⁹ Campbell, Ciatlin: *China Primer: The People's Liberation Army (PLA)*. Congressional Research Service, Wahington DC., 2023. 1-2. o.

állományához, 510.000 fő a tartalékos állományhoz, valamint további 625.000 katona teszi ki a Népi Fegyveres Rendőrség állományát.⁸⁰ A Military Balance 2023-as adatai szerint az aktív katonai erők létszáma 2.035.000 fő, ebből 510.000fő a tartalékos állományhoz, valamint további 500.000 fő alkotja a rendőri és paramilitáris erőket.⁸¹

A fegyveres erők vezetését a korábban ismertettek szerint általánosan és teljes spektrumban a Katonai Bizottság látja el. A Felszabadító Hadsereg zászlajában foglalt 8-as 八 (bā), és 1-es 一 (yī) karakter 1927.08.01-re a Vörös Hadsereg megalakulásának napjára, mint kulcsfontosságú dátumra utal (4. ábra). A Felszabadító Hadsereg öt önálló haderőnemből és a Népi Fegyveres Rendőrségből áll. A haderőnemek zászlóinak alapja a Felszabadító Hadsereg zászlója és az adott haderőnemre jellemző kiegészítő színekkel van kiegészítve, ez alól kivételt képeznek a 2016-ban létrehozott Stratégiai Támogató Erők, akiknek saját haderőnemi jelzésük van, de ilyen jellegű egyedi haderőnemi zászlóval nem rendelkeznek. Ez a haderőnem felel a nemezeti szintű űr-, kiber- és elektronikai hadviselési feladatokért. Fontos megjegyezni még az Összhaderőnemi Logisztikai Támogató Erőket, ami nem számít ugyan önálló haderőnemnek, de feladatkörét tekintve a haderőnemek érdekében önállóan tevékenykedő szervezeti elem.

A haderőnemek a következők:

- Szárazföldi Erők (jelölése zöld szín, létszáma megközelítőleg 1.000.000 fő);
- Haditengerészet (jelölése kék-fehér szín, létszáma 250.000 fő);
- Légierő (jelölése kék szín, létszáma 350.000-400.000 fő);
- Rakéta Erők (jelölése sárga szín, létszáma 120.000fő);
- Stratégiai Támogató Erők (nem rendelkezik önálló zászlóval, létszáma 175.000-200.000 fő).⁸²

⁸⁰ [China. CIA – The Word Factbook](#). (Letöltés: 2024. május 06.)

⁸¹ IISS: *The Military Balance 2023*. Routledge, 2023. 237. o.

⁸² [China. CIA – The Word Factbook](#). (Letöltés: 2024. május 06.)

4. ábra A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg és haderőneinek jelképei. Saját szerkesztés, forrás: [Military flags of the Peoples Republic of China](#) (Letöltés: 2023. május 10.)

A Népi Fegyveres Rendőrség története egészen 1949-ig nyúlik vissza. Ennek feladata volt egyaránt a nemzet külföldi inváziókkal szembeni védelme és a belső biztonságot fenyegető kockázatok elleni védelem. A megközelítőleg 600-650.000 főt számláló fegyveres szervezetet, mely a haderőnemekhez hasonlóan zászlajában a rá jellemző jelölés is rendelkezik, (zöld csíkos szín) 1982-ben a Katonai Bizottság utasítására hozták létre, és a Közbiztonsági Minisztérium 公安部 (Gōng'ānbù) alárendeltsége alatt végzi tevékenységét. Feladatai közé tartozik a bűnüldözés, lázadás elleni küzdelem, fegyveres válasz a polgári zavargásokra, a terrorizmus elleni küzdelem, illetve a különleges fegyveres műveletek. Továbbiakban tengerparti járőrözés, tengeri határvédelem, tengeri kutatás és mentés. Zászlajában három zöld csík található, mely a sajátos erőre utal (4. számú ábra). A Népi Fegyveres Rendőrség egyenruhájában is eltér a Kínai Népi Rendőrségnél rendszeresített kék színű egyenruhától, mivel állományuknál a katonai erőkhez hasonlóan zöld színű egyenruha van rendszeresítve.

A Felszabadító Hadsereg parancsnoki struktúrája első ránézésre bonyolultnak és átláthatatlannak bizonyul, melynek oka a politikai és katonai felelősségi és alárendeltségi szintek átfedése. A parancsnoki struktúra és apparátus elsődleges célja a kommunista párt biztonságának biztosítása, és szemben áll a nyugati katonai filozófiával, mivel nem jelöl ki egyetlen döntéshozót sem, vagy nem ruházza fel egyetlen személyt sem abszolút parancsnoki hatáskörrel. A stratégiai döntéseket konszenzus alapján hozzák meg, de Hszi elnök eddigi két ciklus alatt tett intézkedései bizonyítják, hogy szimbolikusan is sokkal nagyobb közvetlen hatalmat gyakorol a fegyveres erők felett, mint a korábbi pártfőtitkárok.⁸³

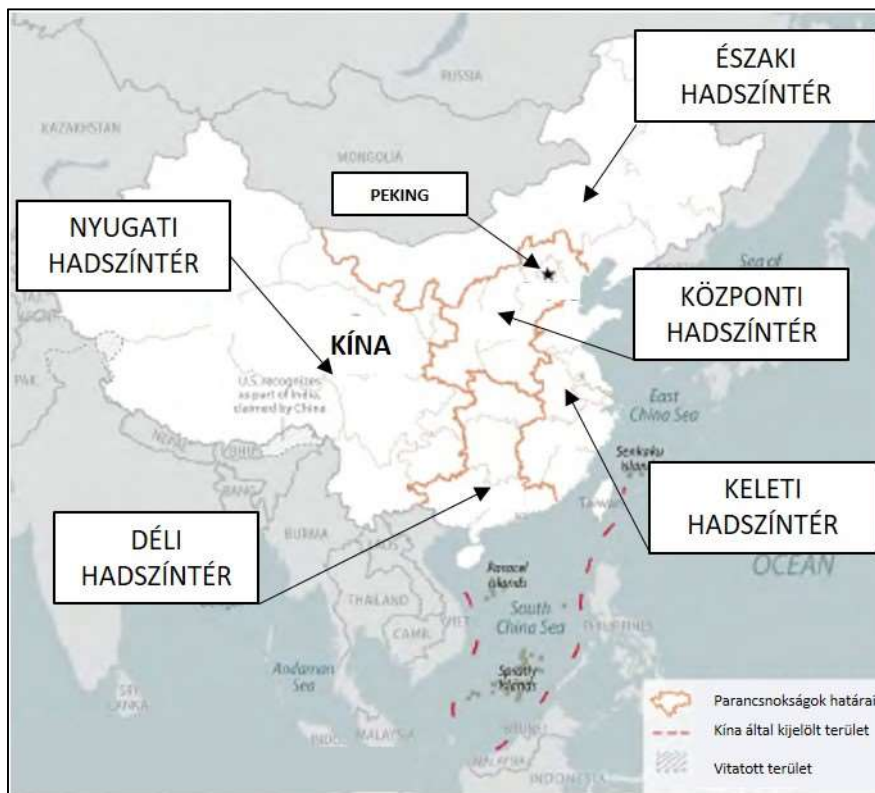
⁸³ Campbell, Ciatlin: China's Military: *The People's Liberation Army (PLA)*. Congressional Research Service, Wahington DC., 2021. 10-14. o.

Ahogy azt már az előzőekben tárgyaltam, a Katonai Bizottság a kínai haderő legfontosabb irányító és döntéshozó szerve. Az ezt követő alárendelt szinteken következnek az imént említett átfedések. A Katonai Bizottság elöljárója az öt Hadszintéri Parancsnokságnak, amelyek a következők (5-6. ábra):

- Északi Hadszintéri Parancsnokság,
- Déli Hadszintéri Parancsnokság,
- Keleti Hadszintéri Parancsnokság,
- Nyugati Hadszintéri Parancsnokság,
- Központi Hadszintéri Parancsnokság.

5. ábra Hadszintér parancsnokságok felelősségi területei 1. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [*As China Strengthens Army Logistics, the Implications for India's Eastern Frontier.*](#) (Letöltés: 2022. szeptember 25.)

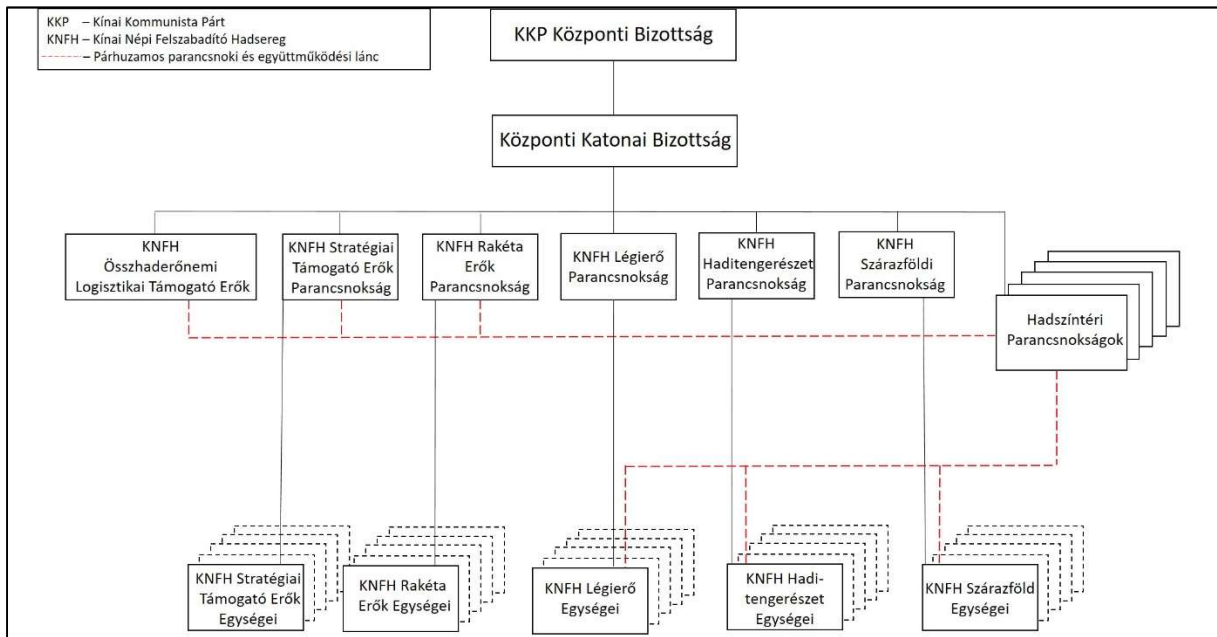

6. ábra: Hadszintér parancsnokságok felelősségi területei 2. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: Campbell, Ciatlin: China's Military: The People's Liberation Army (PLA). Congressional Research Service, Wahington DC., 2021. 12. o.

A Katonai Bizottság által 2016-ban elrendelt katonai reform részeként a hét hadsereg-alapú katonai régiót megszüntették és helyükre öt hadszintér parancsnokságot hoztak létre annak érdekében, hogy a vezetést racionalizálják. A parancsnokságok közös stratégiai vezetési szervek, amelyek kiterjedt, bár nem kizárólagos parancsnoki hatáskört gyakorolnak a hozzájuk tartozó régiójukban. Feladatukat a haderőnemi parancsnokságokkal együttműködve, jogköröket tekintve mellérendelt szerepkörben látják el. Fő feladatuk a hadászati, hadműveleti szintű irányítás az adott hadszintéren belül, és közvetlenül felelősek még a területükön jelentkező fenyegetések és válságok kezeléséért. Fontos megjegyezni, hogy hatáskörük kizárólag a hazai szintű területekre korlátozódik, és nem terjed ki a kínai szárazföldi határokon és a közeli tengeri régiókon túl végrehajtott műveletekre. A parancsnokságokra jellemző, hogy bürokratikusán összetettek és erős politikai kontroll alatt működnek. A hadszinterek parancsnokai megosztják a parancsnoki felelősséget azonos szintű politikai tisztségviselőkkel. A gyakorlatban ez azt jelenti, hogy a parancsnokságok parancsnokai a műveletekért, míg a politikai tisztségviselők az ideológiai funkciókért felelősek. Minden hadszintér parancsnokság közvetlen alárendeltségében található egy alárendelt haderőnemi műveleti parancsnokság, ami

felelős a hadszíntereken végrehajtott műveletekért. Továbbá minden parancsnokság rendelkezik még egy-egy elektronikai harcászati, információs műveleti és felderítő, hírszerző dandárral. A szárazföldi, haditengerészeti és légi haderőnemek egységeinek békében két parancsnoki lánc van, melyen keresztül jelentést tesznek mind az előljáró haderőnemi, mind pedig az egyes hadszíntéri parancsnokságoknak (7. ábra).^{84 85}

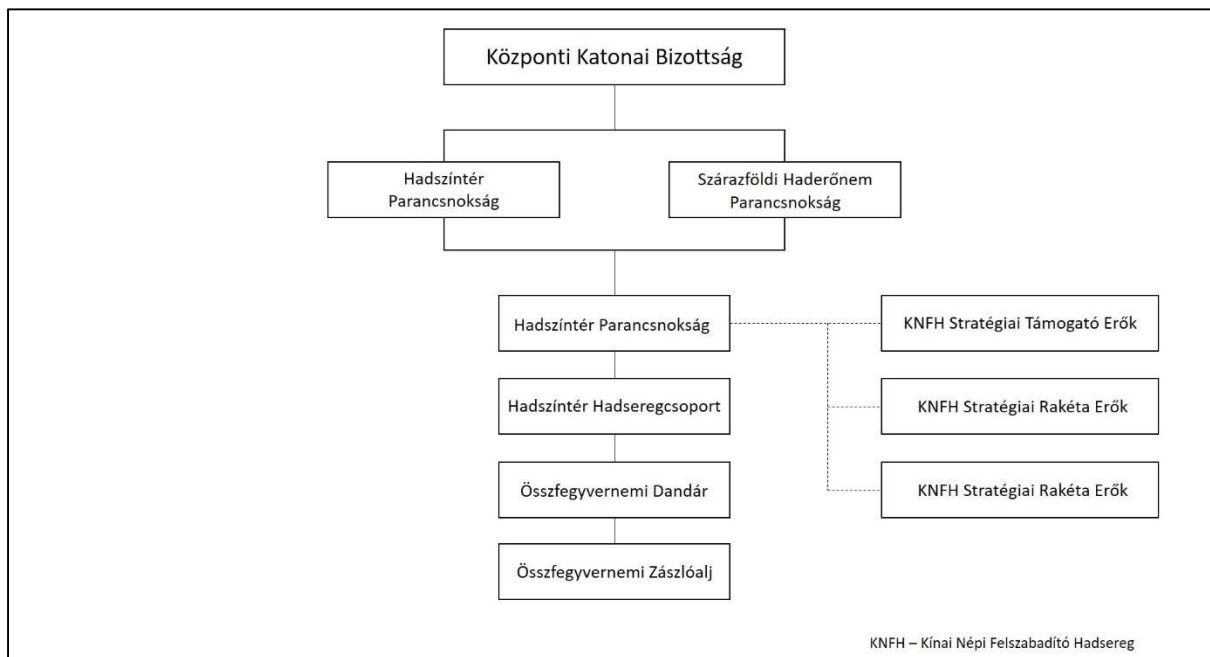
A parancsnokságok hierarchikus struktúráját és közöttük lévő függelmi viszonyt a következő ábrák szemléltetik:

7. ábra A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg parancsnoki struktúrájának sajátosságai. Saját szerkesztés, forrás: H. Cordesman, Anthony – Kendall, Joseph: *Chinese Military Organization and Reform*. Center for Strategic and International Studies, Washington, 2016. 7-13. o.

⁸⁴ Zhang, Ziyu: [China's military structure: what are the theatre commands and service branches?](#) (Letöltés: 2023. szeptember 18.)

⁸⁵ Campbell, Ciatlin: *China's Military: The People's Liberation Army (PLA)*. Congressional Research Service, Washington DC., 2021. 10-44. o.

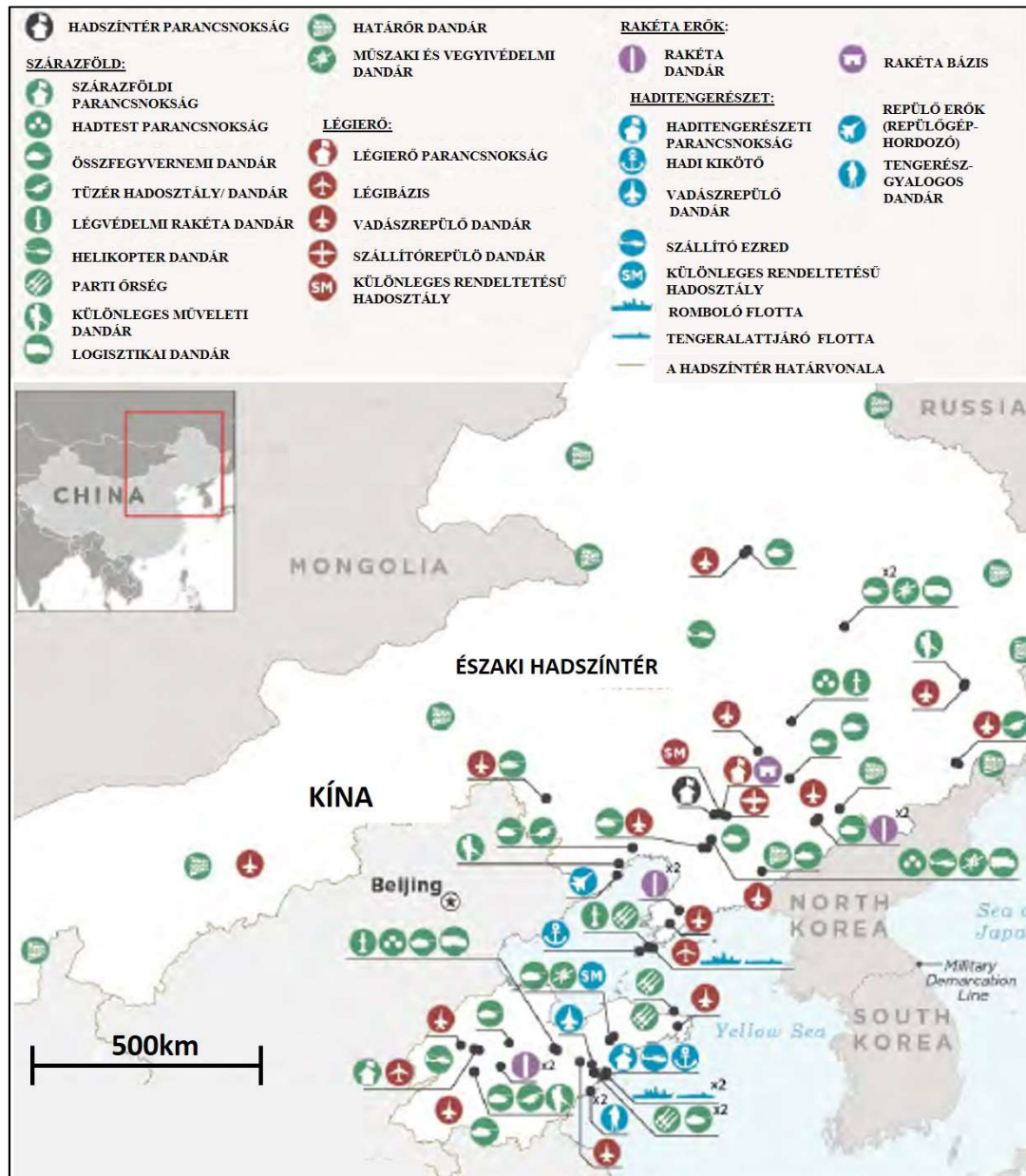

8. ábra: A Kínai Népi Felszabadító Hadseregó haderőneinek parancsnoki lánc. Saját szerkesztés, forrás: H. Cordesman, Anthony – Kendall, Joseph: *Chinese Military Organization and Reform*. Center for Strategic and International Studies, Washington, 2016.

Északi Hadszintér Parancsnokság

Az Északi Hadszintér Parancsnokság felelősségi területéhez tartozik a legnagyobb határmenti terület. Határos Mongóliával és az Oroszországi Föderációval (továbbiakban: Oroszország), Észak-Koreával és a Sárga-tengerrel. A parancsnokság központja Senjangban 沈阳 (Chén yáng) van, felelős a kínai északi perem menti műveletekért, a határstabilitási műveletekért, amelyek az észak-koreai eseményekkel és a Mongólia vagy Oroszország érintett északi határvonalakkal kapcsolatosak. Felelősségi területén található három hadtest, egy haditengerészeti flotta, két tengerészgyalogos dandár, egy különleges rendeltetésű repülőgép hadosztály, két műveleti légibázis és egy rakétabázis. 2020-ban a parancsnokság erői több különböző nagyszabású összhaderőnemi gyakorlatot és kiképzést hajtottak végre, ahol gyakorolták a tengeralattjáró, felszíni hajók és repülőgépek közötti együttműködést, valamint földi támadások végrehajtását vadászbombázók támogatása mellett (9. ábra).⁸⁶

⁸⁶ M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 1-53. o.

9. ábra: Az Északi Hadszintér Parancsnokság felelősségi területe és erőinek az elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 1-53. o.

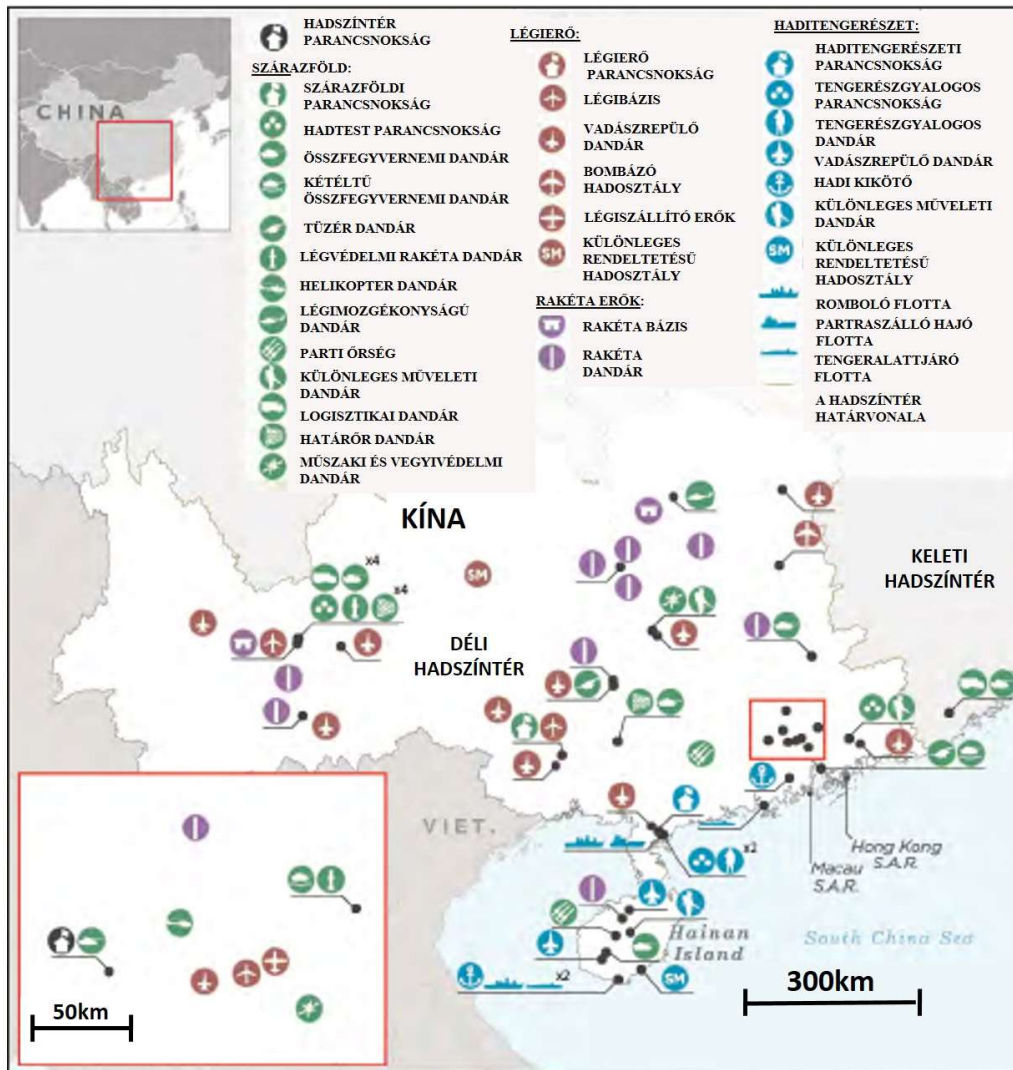
Déli Hadszintér Parancsnokság

A Déli Hadszintér Parancsnokság felelősségi területe magában foglalja a szárazföldi és tengeri Délkelet-Ázsiát, beleértve a Dél-kínai-tengert is. Ebből következik, hogy felelős a Dél-kínai-tenger biztosításáért, a Keleti Hadszintér Parancsnokság támogatásáért bármilyen esetleges Tajvant érintő műveletben, valamint a Peking által Kína globális ambícióihoz létfontosságúnak tekintett tengeri útvonalak biztonságának garantálásáért. A parancsnokság Kantonban 广州 (Guangzhou) található. Felelősségi területéhez két hadtest, egy

haditengerészeti flotta, három tengerészgyalogos dandár, két légibázis és két rakétabázis tartozik.

Felelős a Dél-kínai-tengeren belüli kiképzésért, erők elhelyezéséért és műveletekért. 2019-ben és 2020-ban a parancsnokság alárendelt egységei több hadgyakorlatot és partraszállási gyakorlatot tartottak a Dél-kínai-tengeren fekvő Kína által kialakított mesterséges sziget közelében. A parancsnokságnak fontos szerepe van a kínai fegyveres erők és Délkelet-Ázsia országaival közösen tartandó kétoldalú és többoldalú gyakorlatok lebonyolításában is. Ezekon felül irányítja a hongkongi és makaói helyőrségeit. 2020-ban a hongkongi és makaói helyőrségei váltás -átcsoportosítást hajtottak végre. A haderőfejlesztés részeként is komoly képességekkel bővült az utóbbi időben a déli parancsnokság, mivel annak alárendelt egységei kapták meg elsőként a H-6J tengeri csapásmérő bombázókat. Továbbá 2019-ben Kína első, saját gyártású repülőgép-hordozóját, a Shandongot 山东舰,(Shāndōng), szolgálatba állították szintén a parancsnoksághoz tartozó Yulin Haditengerészeti Bázison 榆林海军基地 (Yúlín Hǎijūn Jīdì). Nem sokkal később a repülőgép-hordozó visszatért északi parancsnoksági hajógyárába, hogy befejezze a teszteléseket és a J-15 vadászrepülőgépekkel végrehajtott fel- és leszállásokra, mielőtt 2020-ban visszatért volna a Hainan 海南 (Hǎinán)-szigeti állandó kikötőjébe (10. ábra).⁸⁷

⁸⁷ H. Cordesman, Anthony – Kendall, Joseph: *Chinese Military Organization and Reform*. Center for Strategic and International Studies, Washington, 2016. 9-25. o.

10. ábra: A Déli Hadszintér Parancsnokság felelősségi területe és erőinek az elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 1-39. o.

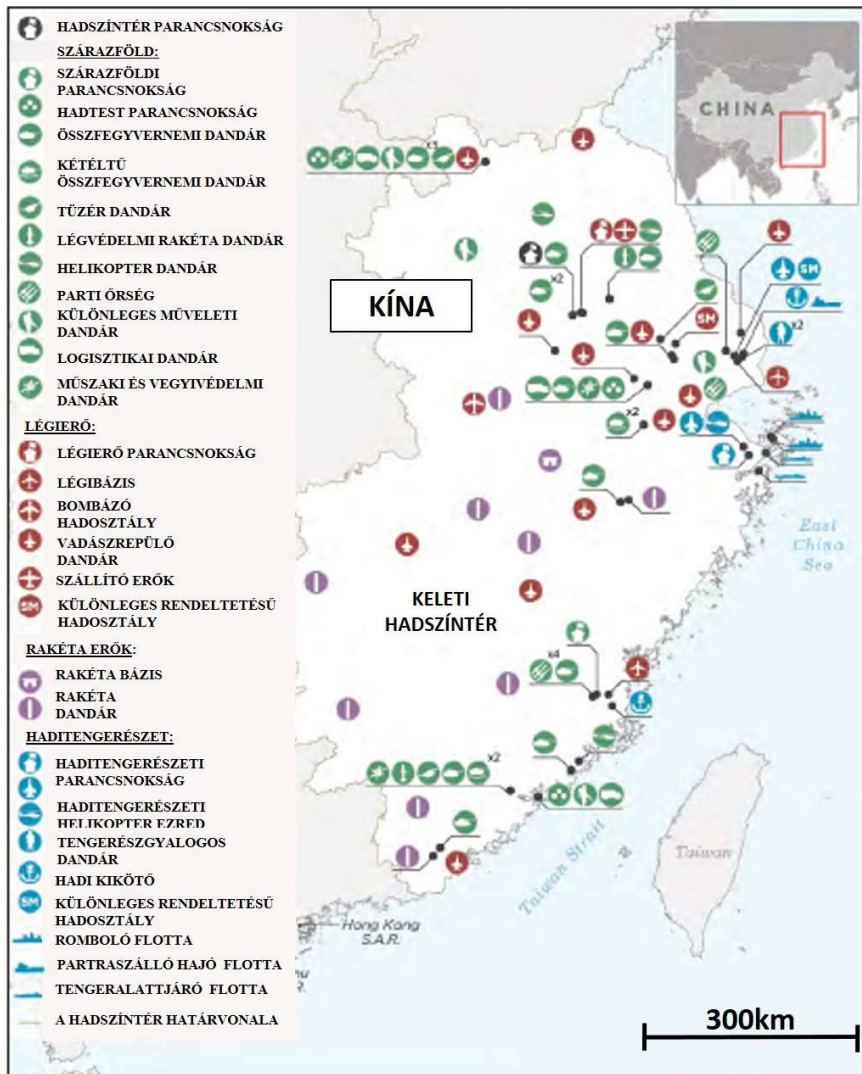
Keleti Hadszintér Parancsnokság

A Keleti Hadszintér Parancsnokság, ami Nankingban 南京 (Nánjīng) diszlokál. felelős a Kelet-kínai tengerért, Tajvan és Japán nemzetvédelmi ügyeire vonatkozóan, beleértve a Tajvani-szoros és a Senkaku-szigetek 钓鱼岛及其附属岛屿 (Diàoyú dǎo jí qí fùshǔ dǎoyǔ) körüli esetleges konfliktusok kezelésért. A parancsnokság 2020-ban a COVID-19 ellenére fokozta a kiképzések és gyakorlatok ütemét azzal a céllal, hogy javítsák az összhaderőnemi műveletek együttműködését és a harckészültséget. A parancsnoksághoz tartozó egységek közé tartozik három hadtest, egy haditengerészeti flotta, egy haditengerészeti légidandár, két tengerészgyalogos dandár, két légiadosztály, két műveleti légibázis és egy rakétabázis.

Továbbá a parancsnokság felelős még a térség összes partiőrség és tengeri milícia hajóinak irányításáért. Egy esetleges minősített helyzetben felelős lehet a hadszíntéren tevékenykedő stratégiai támogató erők irányításáért is. A parancsnokság alá tartozó kötelékek 2020 augusztusában és szeptemberében sorozatban tartottak katonai gyakorlatokat Tajvan közelében, amelyek nagyszabású tengeri és légi manővereket, partaszálló műveleteket foglaltak magukban. A kínai légierő eszközei több alkalommal átrepültek a Tajvani-szoros határvonala fölött. A hivatalos álláspont szerint ezt csak az összhaderőnemi műveleti képesség fenntartása és a külföldi erők távoltartása miatt a Tajvani-szoros békéjének megőrzése érdekében hajtották végre.^{88 89}A két ország viszonyáról értekezésem harmadik fejezetében részletesen szót ejtek (11. ábra).

⁸⁸ DOD Report 2021: *Military and Security Developments Involving The People's Republic of China*. U.S. Department of Defense, 2021. 71. o.

⁸⁹ M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 1-29. o.

11. ábra: A Keleti Hadszintér Parancsnokság felelősségi területe és erőinek az elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 1-29. o.

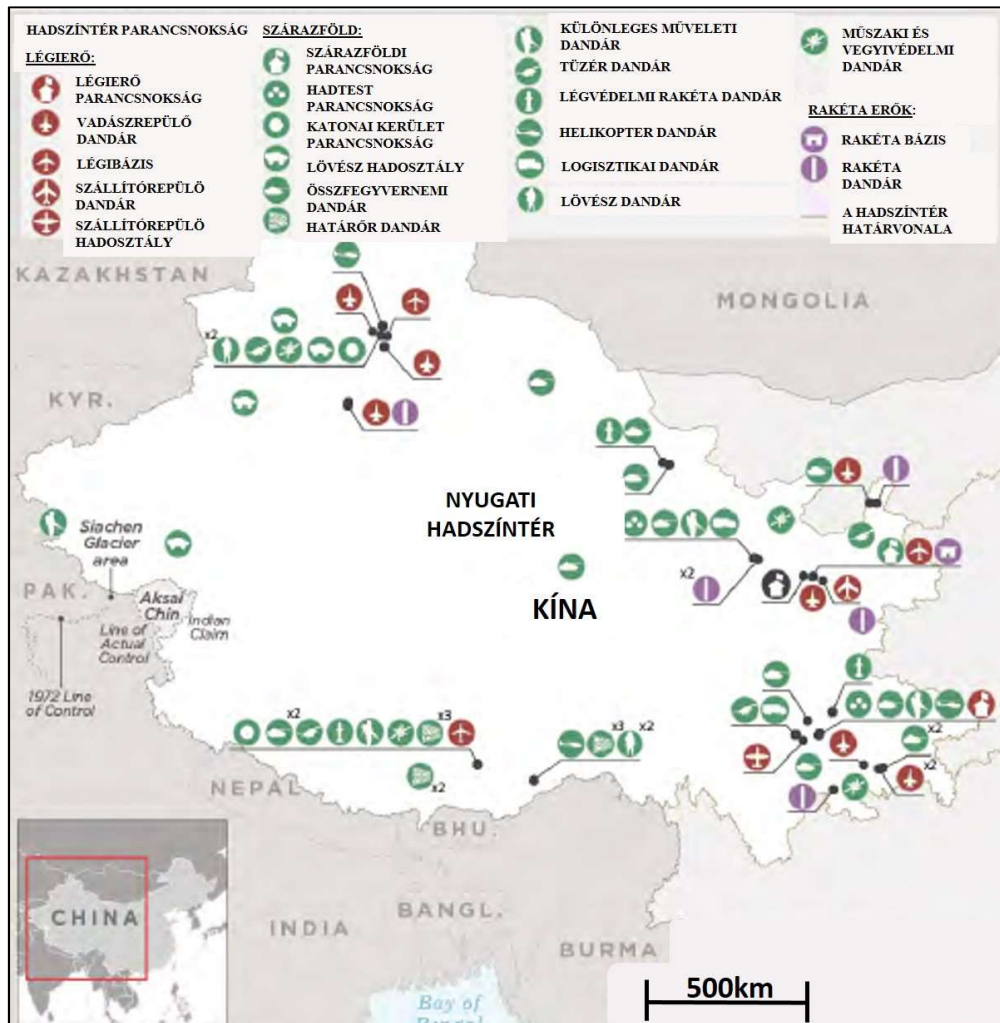
Nyugati Hadszintér Parancsnokság

A Nyugati Hadszintér Parancsnokság az öt közül a legnagyobb felelősségi területtel rendelkező parancsnokság. Feladata a Kína és India közötti határmenti konfliktusok kezelésére, valamint a nyugat-kínai esetleges felkelésekre való reagálás, főként Hszincsiang tartományban és Tibetben. A parancsnokság Csengtuban 成都 (Chéngdū) található. Felelősségi területén található két hadtest, két katonai kerület, három légibázis és egy rakétabázis. A Hszincsiang műveletekért felelős fegyveres rendőrségi egységek szintén a parancsnokság irányítása alatt állnak.

Egyértelmű tehát, hogy a parancsnokság a Hszincsiang és a Tibeti Autonóm Területek biztonságára és ellenőrzés alatt tartására összpontosít, ahol a kommunista párt meglátása szerint magas szeparatista és terrorista fenyegetést érzékel, különösen az ujgur népesség körében.⁹⁰ 2020 májusa elejétől kezdve az indiai-kínai határ mentén kialakult feszültség által a Nyugati Hadszintér Parancsnokság és a kínai katonai vezetés és a nemzetközi közvélemény figyelmének középpontjába került. A két ország közti határmenti villongások részeként a fegyvertelen összecsapások sorozata, valamint a folyamatos konfliktus miatt magas a katonai készenlét a határ mindkét oldalán.⁹¹ A konfliktus vizsgálata dolgozatom harmadik fejezetének részét képezi (12. ábra).

⁹⁰ Kocsi János Gyula – Vukics Ferenc: Internal Security Challenges in China – Current Situation in Xinjiang Province, Inner Mongolia and Tibet. *Hadtudományi Szemle*, 14. évf., 3. sz., 2021. 74-80. o.

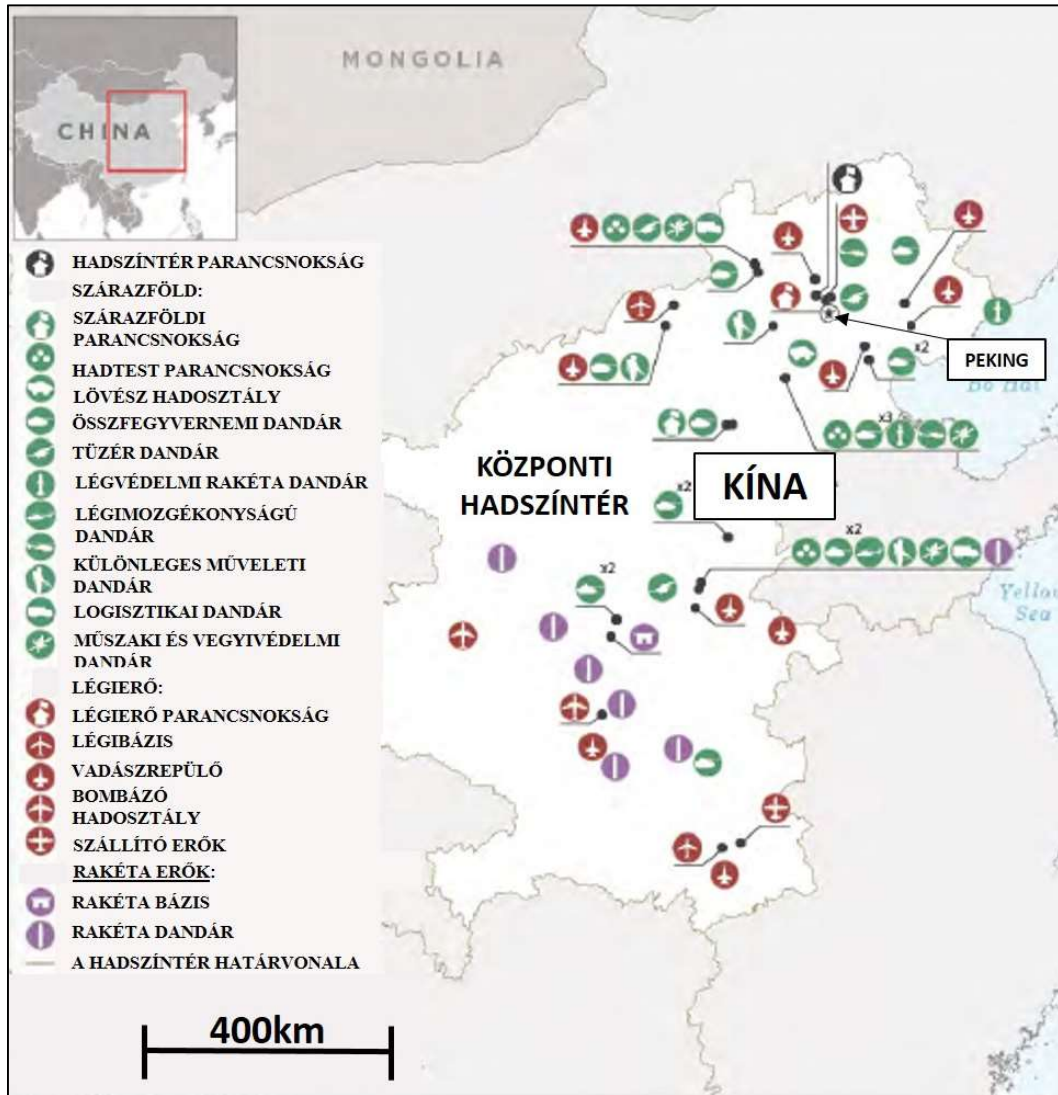
⁹¹ M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 1-45. o.

12. ábra: A Nyugati Hadszintér Parancsnokság felelősségi területe és erőinek az elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 1-45. o.

Központi Hadszintér Parancsnokság

A Központi Hadszintér Parancsnokság felelős a főváros védelméért, a kommunista párt vezetésének biztonságáért, valamint stratégiai tartalékként szolgál a többi hadszintér számára. Központja Pekingben 北京 (Běijīng) van. Felelősségi területe a Bohai-öböltől Kína központjáig terjed, összekötve a többi négy hadszintéri parancsnokság felelősségi területét. Az alárendeltségébe tartozó egységek közé tartozik három hadtest, két légibázis és egy rakétabázis. Bár a parancsnokságnak vannak part menti felelősségterületei, nincs alárendelt haditengerészeti flottája, az ilyen irányú feladatok a többi parancsnokság felelősségi körébe tartoznak (13. ábra).

13. ábra: A Központi Hadszintér Parancsnokság felelősségi területe és erőinek az elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 1-58. o.

Katonai kerületek, helyi parancsnokságok és helyőrségek

Az egyes parancsnokságok alárendelt egységei a hadszíntereken belül katonai kerületek szerint rendeződnek. A kerületek kínai megyei szinten szerveződnek és felelősségi területeik lefedik a megyei kormányzatok érdekeltségi területét. Hatásköreik az átszervezés előtt a vezérkari szintnek felelt meg.⁹² Ezen a szinten is megjelenik a parancsnoki hatáskör megosztása a politikai és katonai vezetők között. A kerület parancsnokságok fő feladatai a toborzás és leszerelés, a katonai-civil együttműködés segítése, valamint a katonai milícia egységeinek és

⁹² Wuthnow, Joe – C. Sounders, Phillip: *Chinese Military Refomrs in the Age of Xi Jinping: Drivers, Challenges, and Implications*. Institute for National Strategic Studies, 2017. 14-23. o.

alegységeinek irányítása. A határvédelem feladatkörének irányítását a parancsnokságok és a katonai kerületek megosztva látják el. Az egyes határmenti kerületi parancsnokságok előjárói a határőr erőknek is Hszincsiangban, Tibetben és Belső-Mongólia egy részén, a hadszíntér-parancsnokságok pedig a határ- és partvédelmi egységeket irányítják az ország többi részén.

A haderő parancsnokságainak struktúrájában a legalacsonyabb szinten a katonai alkerületek vagy más néven helyőrségek találhatóak, amelyek szintén megyei és városi szinteken szerveződnek. Fő feladatai közé tartozik a toborzási kvóták teljesítése, a leszerelés, a nemzeti védelmi oktatás, a helyi katonai-civil egyesülés, valamint a helyi milíciák irányítása. Hszincsiangban, Tibetben és Belső-Mongólia egy részén ők irányítják a határvédelmi egységeket is.^{93 94}

A haderő felépítésének egyértelmű magyarázatához véleményem szerint elengedhetetlen, hogy részletesen elemezzem az egyes haderőnemek felépítését, ezáltal egy másik oldalról rávilágítva azok valós képességeire.

Szárazföldi haderőnem

A szárazföldi haderőnem erői öt a már említett hadszíntér parancsnokság alá vannak szerveződve, beleértve a Hszincsiangban és Tibetben diszlokáló erőket is. A haderőnemnek összesen 13 hadtestje van, amelyek alapjait az összefegyvernemi dandárok képezik. Összesen ez a mintegy 78 összefegyvernemi dandár adja a szárazföldi haderőnem fő csapásmérő erejét.⁹⁵ A hadtestek a nyugati elvekhez hasonlóan dandárokba szerveződnek, amelyek méretükben és szervezeti struktúrájuk szerint különböznek attól függően, hogy nehéz, közepes vagy könnyű dandárról van szó. Valamennyi dandár alapját a nyugati strukturális elvekhez hasonlóan 3-4 könnyű vagy gépesített lövész, illetve harckocsizászlóalj adja, amit további fegyvernemi alegységek (zászlóalj) és szakcsapatok egészíthetnek ki. A következőekben elemzem az említett fegyvernemi kötelékeket. Az ábrákat a NATO-ban rendszeresített APP-6E előírásai szerint szerkesztettem meg. Mivel a kínai haderő a NATO számára stratégiai kockázatként és

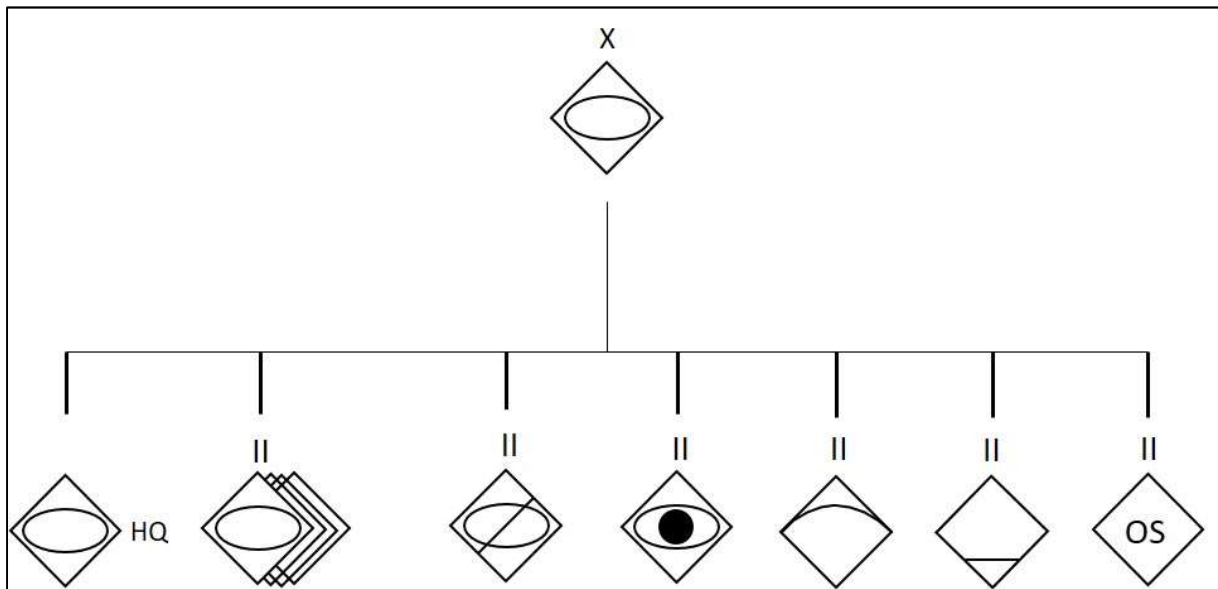
⁹³ DOD Report 2023: *Military and Security Developments Involving The People's Republic of China*. U.S. Department of Defense, 2023. 48-127. o.

⁹⁴ [Ministry of National Defense The People's Republic of China – Theatre Commands](#). (Letöltés: 2023. május 22.)

⁹⁵ M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 1-58. o.

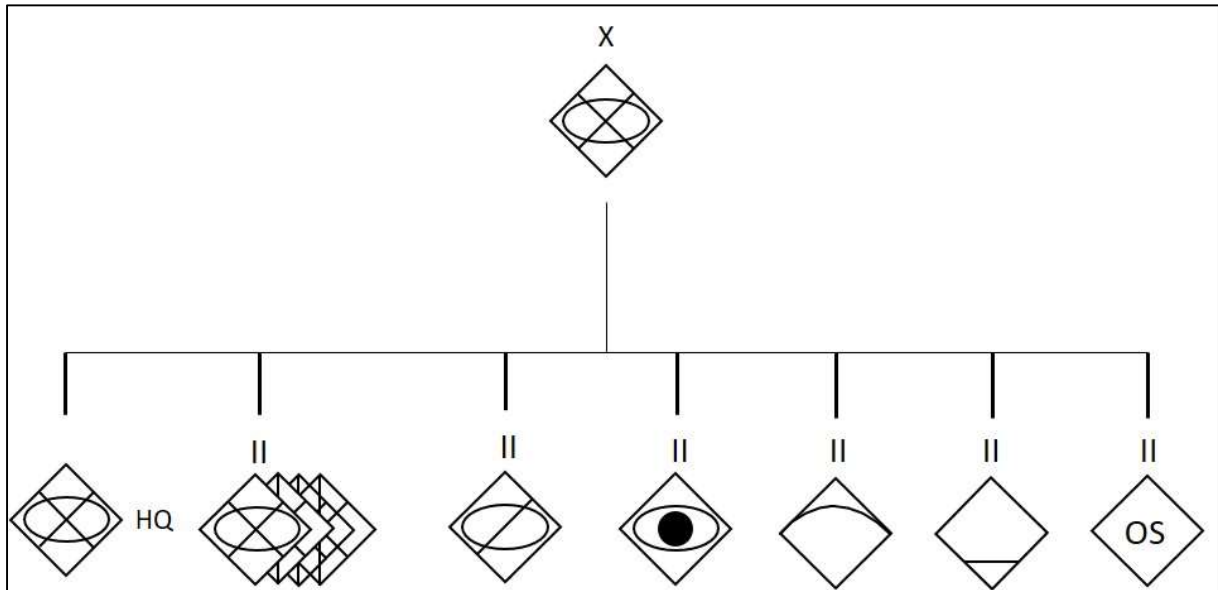
lehetséges szembenálló félként azonosítható, így ellenségként került feltüntetésre. Ezt részletesen tárgyalom értekezésem harmadik fejezetében.

A szárazföldi haderőnem nehéz dandárjai harckocsizó kötelékekre épülnek, és gépesített lövész, páncélos felderítő, önjáró tüzér, légvédelmi, művelettámogató, valamint logisztikai támogató erőkben állnak. Haditechnikai felszereltségük alapját a lánctalpas páncélozott technikai eszközök, harckocsik és gyalogsági harcjárművek, önjáró lövegek képezik (14. ábra).

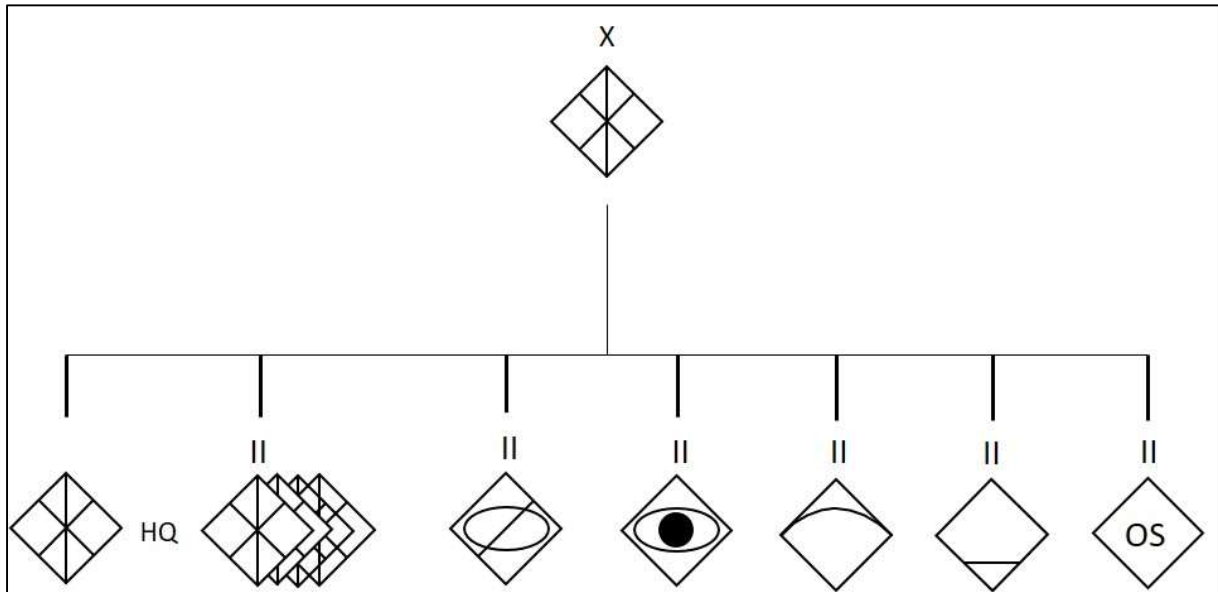
14. ábra Összefgyvernemi nehéz dandár (elvi) felépítése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 2/25-38. o.

A közepes dandárok a gépesített lövész alapon szerveződnek és a nehéz dandárhoz hasonlóan gépesített lövész, páncélos felderítő, önjáró tüzér, légvédelmi, művelettámogató, valamint logisztikai támogató egységekből állnak. Haditechnikai eszközeik gumikerekes mozgásképességgel rendelkeznek (15. ábra).

15. ábra Összefegyvernemi közepes dandár (elvi) felépítése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 2/25-38. o.

Az összefegyvernemi könnyű dandárok nagy létszámot, akár 5000 katonát magában foglaló nagy mozgékony, légiroham, hegyivadász és gépkocsizó csapatokból állnak és a másik két típusú dandárhoz hasonlóan páncélos felderítő, önjáró tüzér, légvédelmi, művelettámogató, valamint logisztikai támogató erőkkel rendelkeznek (16. ábra). Haditechnikai eszközeik a mozgáskéességüknek megfelelően a páncélos katonai terepjáróktól a repülőgépig bármi lehet. Esetükben a legfontosabb szempont a műveleti területre történő gyors, dinamikus kijutás.

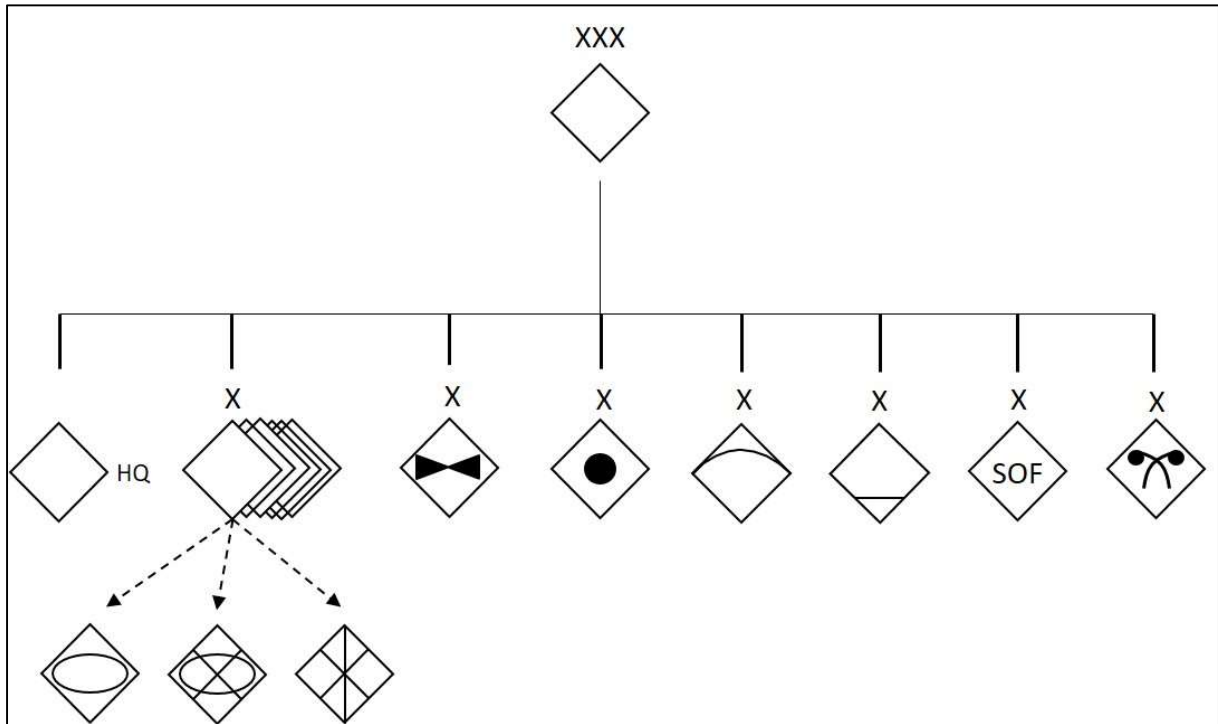

16. ábra Összefegyvernemi könnyű dandár (elvi) felépítése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 2/25-38. o.

Minden hadtesthez tartozik még további hat harctámogató harcászati komponens, amelyek szintén dandár szinten szerveződnek, úgymint: tüzér, légvédelmi, légiszállító, különleges műveleti, műszaki, vegyivédelmi és ellátó dandár (17. ábra).^{96 97}

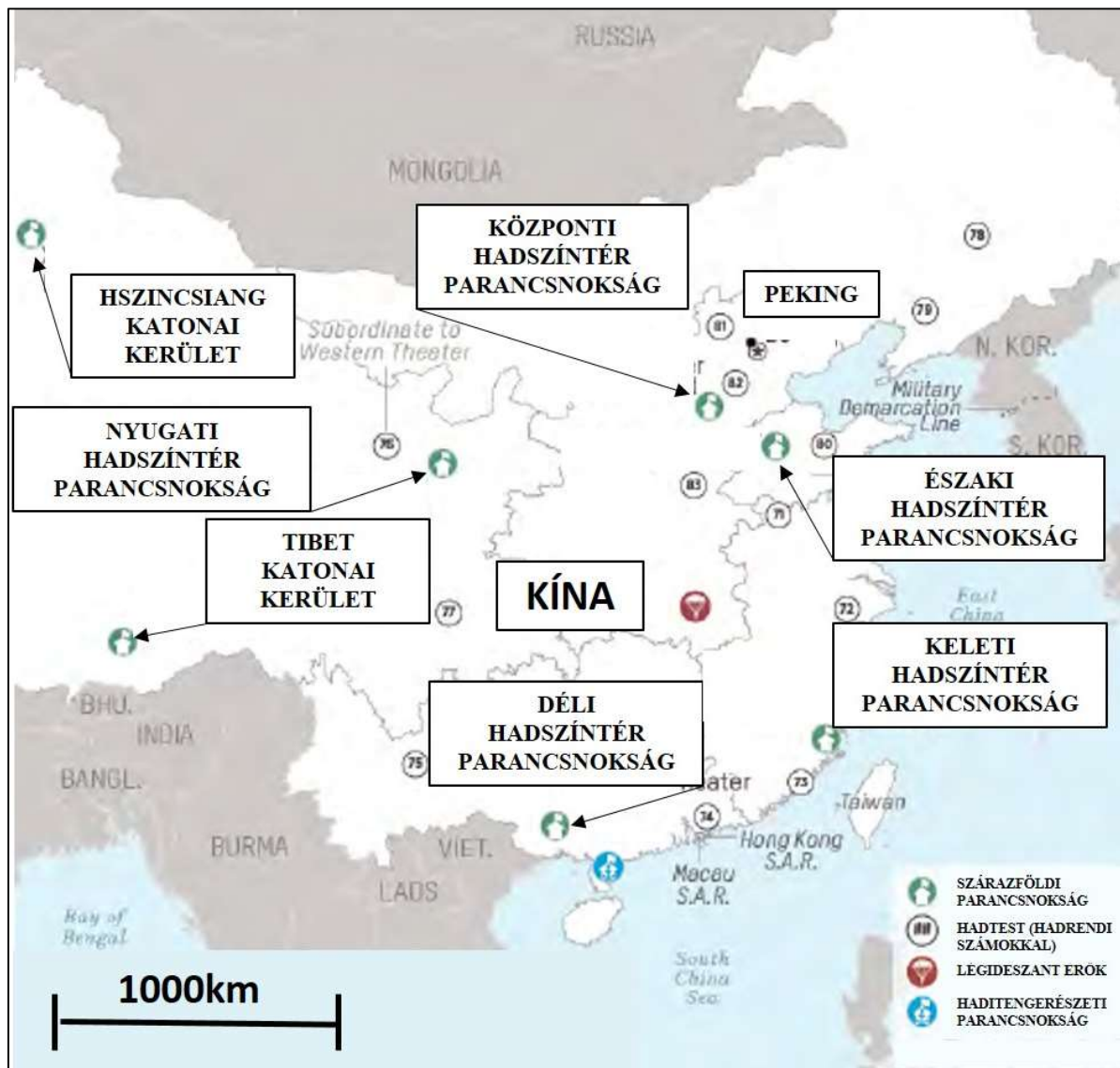
⁹⁶ DOD Report 2023: *Military and Security Developments Involving The People's Republic of China*. U.S. Department of Defense, 2023. 48-51. o.

⁹⁷ M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 2/25-38. o.

17. ábra Szárazföldi haderőnem hadtestjének (elvi) felépítése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 2/25-38. o.

Látható tehát, hogy a haderőnem állományába tartozó hadtestek összetétele és struktúrája egységes minta szerint szerveződik a feladatnak és mozgásképességnek megfelelően. Kivételt képeznek ez alól a már említett Hszincsiangban, Tibetben, Hongkongban és Pekingben diszlokáló erők. Ennek oka az, hogy feladatuk sokkal inkább belbiztonsági, mint konvencionális értelemben vett katonai tevékenység (18. ábra).

18. ábra Szárazföldi haderőnem erőinek elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 2-27. o.

Haditengerészet

Kína korábbi stratégiai elveihez igazodva hagyományosan alárendelt szerepet szánt a haditengerészeti haderőnemnek a szárazföldi és stratégiai rakétaerők mögött. Az 1990-es évektől kezdődően viszont elkezdett egyre nagyobb hangsúlyt fektetni a haderőnemre, aminek következtében mára egy óceáni erővé alakította és hosszú távú célja, hogy 2035-re igazi *nyílt tengeri erővé*⁹⁸ váljon. Ez azt jelenti, hogy jelenleg is már saját gyártású repülőgép-hordozókat,

⁹⁸ A nyílt tengeri erő, angolul blue-water force kifejezés olyan tengerészeti erőt jelent, amely képes a nyílt óceánokon hosszú távú, nagy hatótávolságú és független hadműveletek végrehajtására. A nyílt tengeri erők

nagy felszíni harci egységeket, tengeralattjáró erőket, tengerészeti légierőt, partraszálló erőket és logisztikai erőket működtet a nyugat-csendes- és indiai-óceáni térségben. A Katonai Bizottság azt is többször hangoztatta, hogy korlátozott globális képességet szeretne kifejleszteni, ehhez azonban jelentős fejlesztés szükséges a tengerentúli támaszponti támogatásban, a hosszú távú légi és tengeri emelőkapacitásban, valamint egy globális parancsnoki és kommunikációs hálózatban, amely jelenleg még nem létezik.⁹⁹ A kezdeti földrajzi korlátja ennek a képességnek a második szigetláncig terjed a Nyugat-Csendes-óceánon, beleértve a Sárga-tengert, a Dél- és Kelet-kínai-tengert, a Fülöp-tengert, továbbá a Japán-tengert. A kínai haditengerészet a világelső az eszközök száma alapján, és második legnagyobb haditengerészete és tengeralattjáró-ereje az Egyesült Államok után tonnában mérve.^{100 101} A haditengerészet képességeit az értekezés negyedik fejezetében bizonyos szempontok szerint is vizsgálni fogom.

A haderőnem öt fegyvernemből áll: tengeralattjáró erők, haditengerészeti légierő, tengerészgyalogság, felszíni erők és a parti őrség. A haditengerészeti haderőnem csapatai a három hadszíntéri parancsnokághoz (északi, keleti, déli) felelősségi területek szerint vannak elosztva. Eszerint az Északi Haditengerészet Parancsnokság felelős a Sárga-tengerért, a Keleti Haditengerészeti Parancsnokság a Kelet-kínai-tengerért, a Déli Haditengerészet Parancsnokság pedig a Dél-kínai-tengerért.¹⁰² Az erők elhelyezkedését a 19. ábra szemlélteti.

általában nagyobb és erősebb hajókat, repülőgép-hordozókat, tengeralattjárókat és támogató egységeket tartalmaznak. Ezek a haditengerészetek globális hatókörrel rendelkeznek, és képesek harcolni és védekezni a nyílt tengeren, a parti vizektől távol. Forrás: Agung, Nara Putu – Satya, Indra Prima: Questioning: China's Peaceful Delovelopment: A Mahanian Sea Power Analysis of Blue Water Navy Accumulation. *Global: Jurnal Politik Internasional*, 24. évf. 2. sz. 2022. 252-256. o.

⁹⁹ Campbell, Ciatlin: China's Military: The People's Liberation Army (PLA). Congressional Research Service, Wahington DC., 2021. 29-33. o.

¹⁰⁰ ChinaPower: [How is China Modernizing its Navy?](#) (Letöltés: 2024. május 10.)

¹⁰¹ Háda Béla: Az indiai haditengerészet az indiai - csendes-óceáni térségben. *Nemzet és Biztonság: Biztonságpolitikai Szemle*, 14. évf., 24. sz., 2021. 66–91. o.

¹⁰² DOD Report 2023: *Military and Security Developments Involving The People's Republic of China*. U.S. Department of Defense, 2023. 52-61. o.

19. ábra Haditengerészeti haderőnem erőinek hadszínterenkénti elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 2-41. o.

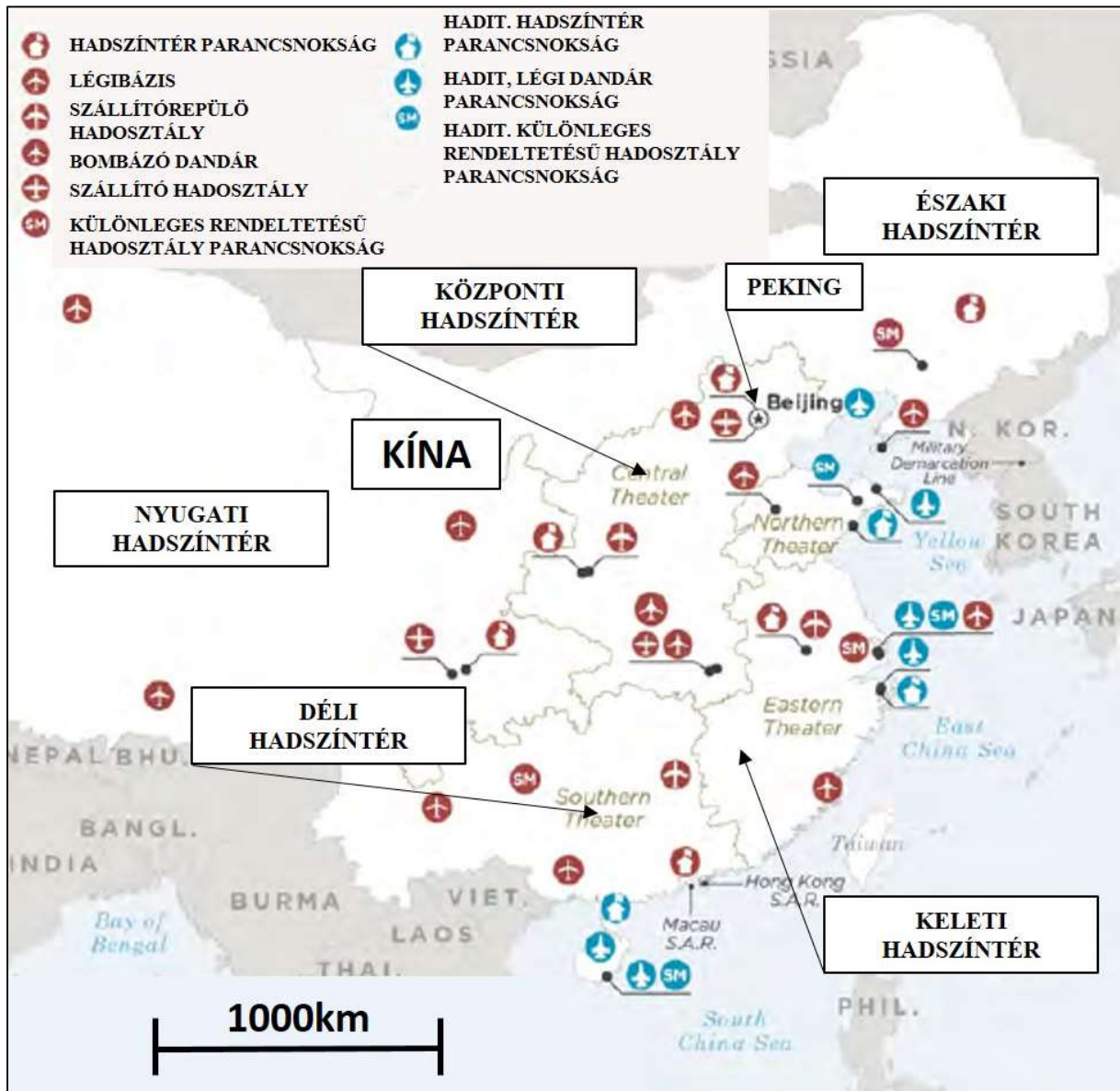
Légierő

A légierő az összes haderőnem közül a legszélesebb spektrummal és felelősségi területtel rendelkezik. A haderőnem alakulatai a szárazföldre hasonlóan dandárokba szerveződnek és a megnevezésük általában légbázis. Feladataikat az adott hadszíntér parancsnokságának alárendeltségében látják el. Néhány magas értékű, légierő haderőnemhez

tartozó egység azonban a legmagasabb szintű katonai parancsnoki vezetés közvetlen alárendeltségében van, úgymint a legújabb vadászrepülőkkal felszerelt légi egységek és a gyors reagálású ejtőernyős hadtest.

A légierő haditechnikai eszközparkja nagyon sokszínűnek mondható, hiszen még mindig nagy számban megtalálhatóak benne a hidegháborús szovjet eszközök, melyeket sorban cserélnek le az új 5. generációs vadászgépekre. A haderő fejlesztési üteme jelenleg ebben a haderőnemben mutatkozik meg leginkább. Ennek szükségét az is mutatja, hogy a régebbi, korszerűtlen repülőgépek nem alkalmasak nappali és éjszakai, főként támadó feladatok végrehajtására. A haderőnem rendelkezik a modern nyugati légierőkben is megtalálható képességekkel például: légi utántöltés, a nehéz és közepes szállítás, és az elektronikai hadviselést. A légierő doktrínája a kínai légtér védelmét helyezi fókuszba, és kevésbé foglalkozik a légifölény megszerzésével vagy annak fenntartásával.¹⁰³ Az erők hadszínterenkénti elhelyezkedését a 20. ábra szemlélteti.

¹⁰³ H. Cordesman, Anthony – Kendall, Joseph: *Chinese Military Organization and Reform*. Center for Strategic and International Studies, Washington, 2016. 21-22. o.

20. ábra Légi erő haderőnem erőinek hadszínterenkénti elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 2-49. o.

Rakétaerők

A rakétaerők önálló haderőnemként átfogóan képviseli Kína hadászati, hadműveleti és harcászatai rakétaképességét. Ez a világ legnagyobb rakéta ereje, amely több, mint 1000 rövid hatótávolságú, közepes hatótávolságú és interkontinentális ballisztikus rakétát és 300-nál több nagy hatótávolságú manőverező rakétát tart rendszerben.¹⁰⁴ A rakétaerők hasonlóan a légi erő

¹⁰⁴ M. Kristensen, Hans – Korda, Matt – Johns, Eliana – Knight, Mackenzie: [Chinese nuclear weapons, 2024](#). (Letöltés: 2024. március 23.)

csapataival bázis szinten szerveződnek és feladatukat hadszíntéri parancsnokságok irányítják, azonban hatótávolságuknál és stratégiai jelentőségükénél fogva a legmagasabb szintű katonai vezetés eszközei is egyben. Erről bővebben, magyarázó ábrákkal és táblázatokkal illusztrálva, értekezésem negyedik fejezetében részletesen foglalkozok.

Stratégiai Támogató Erők

A KNFH Stratégiai Támogató Erői egy viszonylag új haderőnem, amelyet az átfogó katonai reformjainak részeként 2015 végén. A haderőnem tevékenysége a modern hadviselésben kulcsfontosságú nem hagyományos hadviselési területeket fedi le, ideértve a kiberhadviselést, az űrhadviselést, az elektronikai hadviselést és az információs hadviselést. Fő feladatai közé tartozik a kiberbiztonság fenntartása, az ellenséges kommunikációs és információs rendszerek zavarása, az űrben lévő katonai műholdak irányítása, valamint a KNFH hadműveleteinek fejlett technológiai eszközökkel és stratégiákkal való támogatása. A szervezet így kulcsszerepet játszik a haderő modernizációjában és a globális katonai erőviszonyok alakításában. Haderőnem szintű szervezeti nagysága azt tükrözi, hogy Kína felismerte a modern hadviselés nem hagyományos területeinek fontosságát, és célja, hogy megerősítse pozícióját a kiber- és űrhadviselés területén. Az aktív kínai kibertevékenységét dolgozatom harmadik fejezetében részletesen elemezni fogom.¹⁰⁵

2.4. A kínai haderő képzési, kiképzési és előmeneteli rendszere

Sorozási rendszer

Kínában a katonai szolgálat kötelező az állampolgárok számára. Az állami törvények szerint az összes kínai állampolgárnak kötelessége katonai szolgálatot teljesíteni. A férfiaknak 18 és 22 év közötti korukban kell jelentkezniük katonai szolgálatra, és általában 2 év szolgálatot kell teljesíteniük. Azonban bizonyos körülmények között (például egészségi állapot vagy családi okok miatt) felmentést lehet kérni a katonai szolgálat alól. Nőknek általában nincs kötelező katonai szolgálati kötelezettségük Kínában, bár számukra lehetőség van önkéntes katonai szolgálatra.

¹⁰⁵ H. Cordesman, Anthony – Kendall, Joseph: *Chinese Military Organization and Reform*. Center for Strategic and International Studies, Washington, 2016. 25-26. o.

A jogszabályi keretrendszert a kínai alkotmány és a nemzeti védelmi törvény adja. A kínai alkotmány az állampolgárok szolgálati kötelezettségéről is rendelkezik, és az 55. cikkelyben kifejezetten rögzíti, hogy „a polgárok kötelesek tiszteletben tartani a nemzeti védelmi kötelezettségeket és teljesíteni a katonai kötelezettségeket”¹⁰⁶. Ezenkívül a Hadkötelezettségi Törvény előírja, hogy a kínai állampolgároknak „tiszteletben kell tartaniuk a nemzeti védelmi kötelezettségeket, szolgálniuk kell a honi és a nemzeti érdekeket, és aktívan részt kell venniük a nemzeti védelmi munkában”¹⁰⁷. Azonban vannak bizonyos kivételek, például a nők és az egyedülálló fiatal férfiak esetében, akik bizonyos korlátozásokkal mentesülhetnek a katonai szolgálat alól.

A törvények szerint az 18 és 24 év közötti összes férfinak kötelessége aktív katonai szolgálatot teljesíteni, és az 18 és 35 év közöttieknek (a legtöbb esetben) tartalékosként vagy milicistaként szolgálni. Ez a Kínában szerzett saját tapasztalataimnál fogva azt jelenti, hogy gyakorlatilag minden 18 évesnél idősebb férfi köteles regisztrálni és úgynevezett katonai kötelességi igazolványt kapni, amely az egyik fontos személyazonosító dokumentumuk. Jelenleg körülbelül 10 millió 18 éves férfi él Kínában, de természetesen ebből fakadóan nem tudnak mindannyian csatlakozni a haderőhöz. Ehelyett tanulniuk vagy dolgozniuk kell. Jelenleg évente kevesebb, mint 1 millió új toborzott van, közülük kb. 10% női katona.¹⁰⁸ A toborzás önkéntes jelentkezés alapján történik, majd a katonai hatóságok döntenek arról, hogy elfogadják-e a jelentkezőt, a fizikai vizsgálati eredmények és egyéb kérdések alapján.

Mindezek ellenére a fentiek alapján természetesen Kínának háború esetén joga van bármely 18 és 24 év közötti férfit besorozni az aktív katonai szolgálatra. Azonban fontos megjegyezni, hogy ez csak minősített helyzetben történhet meg.

Alapkiképzés

Kína haderőképzési és kiképzési rendszere egy összetett és többlépcsős rendszer, amely magában foglalja az alapkiképzést, a speciális képzést vagy más néven szakfelkészítést, a kiegészítő képzést és a folyamatos továbbképzéseket. Az alapkiképzés minden más országhoz hasonlóan kötelező minden fegyveres szolgálatra jelentkező számára. Az alapkiképzés minden esetben haderőnem-specifikus, tehát függ attól, hogy az újonc éppen melyik haderőnemnél fog a továbbiakban szolgálni, vagy melyik katonai oktatási intézményben fogja folytatni

¹⁰⁶ [A Kínai Népköztársaság Alkotmánya](#). (Letöltés: 2022. június 02.)

¹⁰⁷ [A Kínai Népköztársaság katonai szolgálati törvénye](#). (Letöltés: 2022. június 02.)

¹⁰⁸ J. Blasko, Dennis: [China's law on conscription under revision](#). (Letöltés: 2023. május 20)

tanulmányait. Az alapkiképzés során a katonák elsajátítják a katonai alapelveket, a fegyverkezelést, a harci technikákat, valamint a katonai szabályokat és normatívákat. Az alapkiképzés hossza más országokhoz hasonlóan általában 3 hónap.

Szakkiképzés

A kínai haderőben az általános alapkiképzést követően minden katonának meg kell csinálnia a leendő szakterületének megfelelő szakkiképzést. Ez a kiképzés a katonák szakértelmét és szakmai képességeit növeli, és lehetővé teszi számukra, hogy mélyen elsajátítsák az adott szakterület vagy fegyvertípus ismeretanyagát. A katonai szakkiképzés magában foglalja a harcászati és haditechnikai ismereteket, vezetési és irányítási ismereteket, valamint az életmentő és elsősegélynyújtó ismereteket. Ezek a kiképzések szakterülettől függően általában hosszabb időt, általában 6-12 hónapot vesznek igénybe.

Továbbképzési rendszer

Az általános haderőben való szolgálat során a katonák lehetőséget kapnak különböző továbbképzésekre, speciális képzésekre való jelentkezésre, beleértve az ejtőernyős, mesterlövész, vadászpilóta, különleges erők vagy haditengerészeti kiképzéseket.

A kiegészítő képzés általában szakértőknek szól, akiket az alapkiképzés és a speciális képzés során már képeztek. Ebben az időszakban számos további képzési lehetőség áll rendelkezésre, beleértve a haditechnikai és katonai informatikai szakértők, az orvosi szakértők és a katonai jogászok képzését.

A folyamatos továbbképzés azután történik, hogy a katonák befejezték az alapkiképzést és a speciális képzést. A továbbképzés folyamatosan tart, és a katonáknak lehetőségük van arra, hogy fejlesszék katonai képességeiket és megismerjék az új technológiákat és eszközöket.

Altisztek képzése

Az altisztképzés és a tisztképzés időtartama a különböző haderőnemek, fegyvernemek elvárásai szerint változó lehet. Általánosságban azonban az altisztképzés általában 2-3 évig tart. Az altiszti képzés két fázisból áll. Az első rész a katonai oktatási intézményben végzett elméleti oktatás, amit a gyakorlati kiképzés követ az adott szolgálati helyen. A képzés szigorúan gyakorlatorientált. A katonai oktatási intézményben végzett elméleti oktatás időtartama általában 1-1,5 év, míg a gyakorlati képzés időtartama függ a szolgálati ágtól és a betöltendő pozíció katonai szintjétől.

Tisztképzési rendszer

A hivatásos tisztképzés az altisztképzéshez hasonlóan két részből áll. Az első rész a különböző katonai egyetemeken végzett elméleti oktatás, a második pedig a gyakorlati képzés az első tiszti szolgálati helyen. A katonai egyetemen végzett elméleti oktatás időtartama általában 4-5 év, míg a gyakorlati képzés időtartama függ a leendő beosztás katonai szintjétől. Természetesen működik oktatási együttműködés a civil felsőoktatási intézmények és a haderő között és ösztöndíjprogram keretében tanulhatnak azok a hallgatók, akik a fegyveres erők számára fontos képességet szereznek és a diploma megszerzése után tisztként folytatják pályafutásukat. A tárgyalt fegyveres erő méreteinél fogva a katonai akadémiák és iskolák általában különféle szinteken működnek, és azoknak a szinteknek szólnak, akik a katonai ranglétrán magasabb beosztásokba lépnek. Ennek megfelelően tehát külön akadémia foglalkozik a harcászati, hadműveleti és felsővezető képzéssel, illetve a hadtudományi kutatásokkal.

Feladatától függően Kína több katonai akadémiával rendelkezik, amelyek közül a legfontosabbak a következők:

- Nemzeti Védelmi Egyetem 中国人民解放军国防大学 (Zhōngguó rénmin jiěfàngjūn guófáng dàxué) (A Nemzeti Védelmi Egyetem a Nemzetvédelmi Minisztériumának irányítása alatt működik. A fő feladata az, hogy kiképezze a hadsereg és a hadiipar vezetőit, illetve kutatókat. Az egyetem 1954-ben alakult meg Pekingben.)

- Hadsereg Parancsnoki Akadémia 中国人民解放军陆军指挥学院 (Zhōngguó rénmin jiěfàngjūn lùjūn zhǐhuī xuéyuàn) (A Hadsereg Parancsnoki Akadémia a szárazföldi erők parancsnokainak kiképzésére specializálódott. Az akadémia 1927-ben alakult meg a hadsereg egyik első katonai iskolájaként. Jelenleg Jinanban 济南 (Jǐnán), a kelet-kínai Shandong tartományban található.)

- Haditengerészeti Parancsnoki Akadémia 中国人民解放军海军指挥学院 (Zhōngguó rénmin jiěfàngjūn hǎijūn zhǐhuī xuéyuàn) (A Haditengerészeti Parancsnoki Akadémia a haditengerészeti katonai vezetők felkészítésére specializálódott. Az akadémia 1949-ben alakult meg, és jelenleg a kelet-kínai Nanjingban található.)
- Fegyveres Rendőrség Akadémia 中国人民武装警察部队学院 (Zhōngguó rénmin wǔzhuāng jǐngchá bùduì xuéyuàn) (A Fegyveres Rendőrség Akadémia a Kínai Népi

Fegyveres Rendőrség tagjainak kiképzésére szakosodott. Az akadémia 1984-ben alakult meg, és jelenleg a dél-kínai Shenzhenben 深圳 (Shēnzhèn) található.)

- Távközlési és Informatikai Egyetem (中国人民解放军信息工程大学, Zhōngguó Rénmín Jiěfàngjūn Xìnxī Gōngchéng Dàxué) (1953-ban alapították és a Szecsuan tartománybeli Chengdu 成都 (Chéngdū)-ban található.)
- Légierő Parancsnoki Akadémia (中国人民解放军空军指挥学院, Zhōngguó Rénmín Jiěfàngjūn Kōngjūn Zhǐhuī Xuéyuàn) (1949-ben alapították és a Henan tartománybeli Kaifeng 开封 (Kāifēng)-ben található.)
- Kínai Hadtudományi Egyetem (中国人民解放军国防科技大学, Zhōngguó Rénmín Jiěfàngjūn Guófáng Kējì Dàxué) (1953-ban alapították és a Hunan tartomány Changsha 长沙 (Chángshā)-ban található.)
- Stratégiai Tanulmányok Akadémiája (中国人民解放军国防大学战略研究所, Zhōngguó Rénmín Jiěfàngjūn Guófáng Dàxué Zhànlüè Yánjiūsuǒ) (1985-ben alapították és a fővárosban Peking 北京 (Běijīng)-ben található.)
- Irányítási és Vezetési Akadémia (中国人民解放军军事科学院指挥学院, Zhōngguó Rénmín Jiěfàngjūn Jūnshì Kēxuéyuàn Zhǐhuī Xuéyuàn) (1958-ban alapították és szintén Peking 北京 (Běijīng)-ben található.)

A haderőreform részeként Kína katonai oktatási rendszere jelentős átalakuláson esett át annak érdekében, hogy jobban felkészítse a katonákat a modern harctér kihívásaira. Ennek része volt az új képzési programok létrehozása, valamint a digitális technológiák és oktatási eszközök bevezetése a katonai képzésbe.¹⁰⁹A fejlesztés részeként Kína egyre nagyobb hangsúlyt fektet a katonai oktatásra a civil lakosság körében, különösen a fiatalok körében. Ez a tendencia a megnövekedett nacionalizmusra és a KKP hatalmának megerősítésére irányuló törekvések része. Az általános iskolától kezdve a középiskolákon át a felsőoktatási intézményekig terjedő

¹⁰⁹ Wang, Amber: [China pushes for smarter armed forces with education shake-up on path to modern military.](#) (Letöltés: 2023. augusztus 12.)

katonai képzés kötelezővé tételére vonatkozó jogszabályváltozások folyamatban vannak, és már a fiatalabb korosztályokat is bevonják, melynek célja a belső szociális és politikai kohézió erősítésére.¹¹⁰

2.5. Részkövetkeztetések

A második fejezet részletes elemzést nyújtott a KNFH történetéről, szervezeti felépítéséről és a KKP politikai befolyásáról. A kínai politikai rendszer mind külső, mind belső jegyeiben markánsan eltér a nyugati demokráciában megszokottaktól. A kutatás során világossá vált, hogy a KNFH nem csak egy hagyományos katonai erő, hanem szorosan integrálódik a KKP hatalmi struktúrájába, és központi szerepet játszik a párt politikai céljainak megvalósításában. Kína államszervezete jelenlegi formájában a szocialista eszmék domináns szerepele épül, ahol a kommunista párt által fenntartott egyeduralom határozza meg a politikai folyamatokat, és a fegyveres erők és az állami intézmények szoros és közvetlen alárendelt szerepet játszanak.

A fejezetben ismertettem a haderő történetét, felépítését, kiképzési rendszerét és fejlesztési irányait, melynek struktúrája egyértelműen igazolja a párt közvetlen ráhatását és a stratégiai dokumentumok által megfogalmazott irányelvek gyakorlati megvalósulását a legalsóbb szintekig. Az államszervezet célja a párt által meghatározott célok (politikai, gazdasági, katonai) és társadalmi célkitűzések megvalósítása.

Továbbá elemeztem azokat a kínai biztonságpolitika szempontjából meghatározó dokumentumokat, melyek meghatározzák az ország védelmi irányelveit és doktrinális koncepciójának lényegét. Látható, hogy a nemzetközi közvélemény számára is nyíltan megjelenő stratégiai dokumentumok minden esetben pontosan előírányozták a párt által kitűzött stratégiai irányokat és elveket, melyektől nem történt markáns eltérés a nemzetközi történések ellenére sem. A közelmúltban lezajlott átszervezések által a hadszíntéri parancsnokságok felelősségi területeinek újraelosztásával egy olyan flexibilis strukturális rendszert hoztak létre mely a legfelsőbb katonai vezetés szerint a legjobban illeszkedik az legmagasabb szintű politikai vezetés katonai céljaihoz.

Úgy gondolom, hogy a fejezet egyik fontos következtetése az, hogy a KNFH fejlődése és doktrinális változásai közvetlenül tükrözik a KKP politikai irányvonalát. A hadsereg

¹¹⁰ An, Yang: [China takes steps to expand military training in schools](#). (Letöltés: 2024. május 12.)

strukturális felépítése, a tisztképzési rendszerek, valamint a katonai doktrínák mind a párt hatalmi érdekeinek alárendelten működnek, biztosítva a KKP politikai stabilitását és hatalmának fenntartását. Ezen túlmenően az is egyértelművé válik, hogy a KNFH modernizációja és fejlesztése szorosan összefügg Kína nemzetközi ambícióival. A katonai doktrínák és stratégiai dokumentumok elemzése alapján megállapítható, hogy a KNFH nemcsak a belső stabilitás megőrzését szolgálja, hanem egyre nagyobb szerepet kíván játszani Kína regionális és globális pozíciójának erősítésében.

HARMADIK FEJEZET: KÍNA BIZTONSÁGI KIHÍVÁSAI

Értekezésem harmadik fejezete Kína biztonsági kihívásait vizsgálja, mind belső, mind regionális és globális szinten, valamint a kiber térben. E fejezet jelentősége abban rejlik, hogy átfogó képet nyújt azokról a kihívásokról, amelyek Kína biztonságpolitikájának alakítását meghatározzák, és amelyekre az ország stratégiája reagálni kíván. Az elemzés során feltárulnak a belső stabilitást veszélyeztető tényezők, mint például Tajvan és Hongkong kérdése, továbbá a regionális területi viták, melyek Kína határain belül és kívül is meghatározóak. A globális kihívások között pedig Kína növekvő befolyása és a kibertérben jelentkező fenyegetések kerülnek középpontba.

Ezen kihívások részletes elemzése kulcsfontosságú annak megértéséhez, hogy Kína hogyan kívánja megőrizni belső stabilitását, miként védi érdekeit regionális kontextusban, és milyen globális stratégiákat alkalmaz annak érdekében, hogy növelje befolyását a nemzetközi szinten. A fejezet ezen kívül bemutatja, hogy Kína milyen módon válik maga is kihívássá a nemzetközi közösség számára, különösen az Egyesült Államokkal és a NATO-val való kapcsolatában. Az elemzésem ezen része tehát alapvető információkat és következtetéseket kínál a Kína előtt álló komplex biztonsági kihívások természetének, okainak és lehetséges következményeinek megértéséhez. Ezáltal a harmadik fejezet szerves részét képezi annak a szélesebb keretnek, amelyen belül Kína biztonságpolitikájának, katonai stratégiáinak és globális szerepvállalásának átfogó értékelése történik meg.

3.1. Kína belső biztonsági kihívásai

3.1.1. Tajvan

A Kína és Tajvan között 1949 óta fennálló konfliktus egy nagyon hosszú és feszültségekkel teli probléma, melyet mind ez ideig egyik országnak sem sikerült semmilyen módszerrel sem megoldani. Az utóbbi évtizedekben a kínai egyesítési törekvések egy újabb fázisba léptek és az orosz példán tanulva a hibrid hadviselés eszközeinek segítségével igyekeznek orvosolni. Az aktív védelem stratégiája nem zárja ki az offenzív műveletek vagy taktikák alkalmazását, ahogy a 2010-es Fehér Könyv 2. nemzetvédelmi elve egyértelműen fogalmaz, az új korszak kínai nemzetvédelmi céljai és feladatai főként a következőket tartalmazzák:

„Megőrizni az ország szuverenitását, biztonságát és fejlődési érdekeit. Védekezni és ellenállni az agresszióknak, megvédeni a szárazföldi, belvízi, területi vizek és légtér biztonságát, fenntartani az ország tengeri jogait és érdekeit, valamint védeni az ország űrbeli, elektromágneses és kiberbiztonsági érdekeit. Ellenezni és visszaszorítani a "tajvani függetlenséget", felszámolni az "észak-kínai ujgur terrorizmust", a "tibeti függetlenséget" és más szeparatista erőket, megvédeni az ország szuverenitását és területi integritását. Szolgálni az ország fejlesztési és biztonsági stratégiáját, megőrizni az ország fejlődésének fontos stratégiai lehetőségeit. Végrehajtani az új korszak aktív védelmi katonai stratégiáját, kitartani a függetlenség és az önvédelem elve mellett, erősíteni a fegyveres erők felépítését és a határ-, tengeri- és légi védelmi rendszert, javítani az ország stratégiai képességeit. Kína mindig is ragaszkodott ahhoz a politikához, hogy ne legyen az első, aki nukleáris fegyvert használ, és kitart az önvédelmi nukleáris stratégia mellett, nem lép nukleáris fegyverkezési versenybe más országokkal.”¹¹¹

Kína történelme során már hajtott végre offenzív katonai műveleteket más országok ellen, például amikor 1979-ben megtámadta Vietnámot. Továbbá, a fenti stratégiai elvnek köszönhetően természetesen alkalmazhat offenzív katonai műveleteket pusztán politikai okokból is, nem kimondottan katonai eseményekre való válaszként (például a tajvani kormány hivatalos függetlenségére tett lépéseire való reagálásként). A védelmi minisztérium szerint: az aktív védelem nem csupán védelmi stratégia, és nem korlátozódik a területi védelemre. Az aktív védelem magában foglalja az offenzív és preemtív szempontokat is. Ennek értelmében az első lépést is megteheti Kína, hogy érdekeit megvédje.¹¹²

Vincent R. Stewart az Egyesült Államok korábbi Védelmi Ügynökségének igazgatója megjegyezte, hogy „a világ az ötödik generációs, azaz a hibrid hadviselés korszakába lépett, amely stratégiai szinteken katonai és nem katonai eszközök kombinációját, valamint az információ és a közvélemény ellenőrzésének kombinációját eredményezi. Az orosz-ukrán háború rendezésében az orosz műveletek részeként a 2014-es Krím-kampányban tipikus példaként szolgáltak a nem hagyományos módszerek (felforgató tevékenységek és internetes

¹¹¹ [A kínai nemzetvédelem](#). (Letöltés: 2022. július 15.)

¹¹² Kiss Roland: A tajvani biztonságpolitika jelene és jövőbeli lehetőségei. *Nemzet és Biztonság*, 8. évf., 5. sz., 2015. 51-64. o.

támadások, dezinformáció stb.) és a hagyományos erők együttes alkalmazása a geopolitikai stratégiai célok elérése érdekében.”¹¹³ Ez a jól felépített megtévesztő tevékenység mind a helyi lakosságot mind pedig a nemzetközi közvéleményt megtévesztette. Ez a helyzet fordulhat elő a Tajvani-szorosban évek óta fennálló, változó intenzitású konfliktushelyzetben, ami Kína és Tajvan között egy évtizedek óta fennálló feszültség és melynek megoldására mindmáig nem találtak hatásos módszert.

Az „Egy Kína-elv”

Kína és Tajvan kapcsolatának elemzése előtt a legfontosabb, hogy tisztázzuk az *Egy Kína-elv* fogalmát. Az Egy Kína-elv a kétoldalú kapcsolatok központi eleme Kína és Tajvan között fennálló status quo-nak, ami egy olyan politikai megállapodás, amely szerint Kína és Tajvan azonos népcsoportba tartoznak, és a kínai kormány az egyetlen törvényes állami vezető hatalom Tajvanon és Kínában is egyaránt. Az Egy Kína-elve a kínai polgárháború után alakult ki, amikor a KKP győzött. Ez alapján Tajvan jogilag el nem ismert szuverén állam, és nem rendelkezik nemzetközi jogi státusszal, ahogy azt az ENSZ sem ismeri el. Ennek ellenére Tajvan fontos gazdasági és politikai szerepet tölt be a régióban, és számos ország tart fenn diplomáciai kapcsolatokat az országgal.¹¹⁴

A történelem során az Egy Kína-elv a diplomáciai kapcsolatokban is fontos szerepet játszott. Az Egyesült Államok 1979-ben elismerte Kínát az Egy Kína-elve alapján, és megszakította a diplomáciai kapcsolatokat Tajvannal. Természetesen ez a helyzet azóta sokat változott. A hazai és nemzetközi közvélemény szerint az elv jogossága erősen vitatott. A politikai helyzet az elmúlt években is feszültté vált és Tajvan a gyorsan fejlődő potenciája révén igyekezett nagy hangsúlyt fektetni nemzetközi jelenlétére és az Egyesült Államokkal való viszonyára. Összességében az elv nagyon fontos és kritikus eleme a kínai-tajvani kapcsolatoknak, és a témával kapcsolatos nézeteltérések továbbra is kihívást jelentenek mindkét érdekelt fél számára.

A konfliktus történelmi előzményei

Tajvan a kínai polgárháború végén, a Kuomintang szigetre szorulása után került az amerikai érdekszférába. Csang Kaj-sek és másfél millió híve 1949-ben a kommunista csapatok

¹¹³ Yu Lin, Ying: [China's Hybrid Warfare and Taiwan How could use "fake news" and digital warfare in the preparations for engagement with Taiwan.](#) (Letöltés: 2021. május 25.)

¹¹⁴ M. Goldstein, Steven: [Understanding the One China policy.](#) (Letöltés: 2024. január 18.)

elől átmenekült az amerikai katonai megszállás alatt álló szigetre. Ezen meghatározó momentum után Peking és a kínai felső vezetés folyamatosan jogot formált Tajvanra.

Napjainkig is érdekes kettősség áll fenn a két ország nemzetközi megítélésében. Egy részről az államok többsége nem ismeri el Tajvant önálló országnak, és csak Pekinggel tart fenn diplomáciai kapcsolatokat, más részről azonban a legtöbb fejlett ország kiterjedt gazdasági együttműködést épített ki és tart fenn Tajvannal. Ebben az ellentmondásos helyzetben Peking által propagált elvet elméletben minden külföldi hatalom elfogadta, a gyakorlatban azonban Tajvan önálló államisága érvényesült. Az utóbbi évtizedekben Peking többször is bejelentette, hogy a katonai erő alkalmazásától sem riad vissza, hogy ezt a szerinte törvénytelen állapotot megszüntesse, és ragaszkodik ahhoz, hogy Tajvan ismerje el Kínával való viszonyát.^{115 116}

Az elmúlt évtizedekben az egyébként is erős gazdasági verseny mellett a Tajvan-kérdés miatt is egyre nőtt Peking és Washington ellentéte, és ez a politikai szembenállás a Tajvani-szorosban a katonai konfliktus lehetőségét is mindvégig magában hordozta. A hidegháború után elsőként komolyabban az 1996. márciusi tajvani elnökválasztások alatt nőtt meg a katonai feszültség a Tajvani-szorosban, amikor a kínai fegyveres erők egy része demonstratív felvonulást tartott, Washington pedig két amerikai repülőgép-hordozót vezényelt a térségbe ezzel bizonyítva aktív támogató jelenlétét. A 2004-es tajvani elnökválasztások idején Peking sokkal határozottabban lépett fel és egy nagyszabású gyakorlat keretében már korszerű légi utántöltő gépeket, rádióadásokat blokkoló berendezéseket, atom-tengeralattjárókat, és új típusú rakétákat vonultatott fel a Tajvani-szoros nyugati részén. A kínai légierő és haditengerészet azt gyakorolta, hogy hogyan veheti át az ellenőrzést a szorosban még akkor is, ha Tajvan segítségére siet egy katonai nagyhatalom. Ennek az incidensnek azonban nem lett komolyabb következménye. A folyamatosan feszült, de mégis éveken át stagnáló helyzet legvalószínűbb oka, hogy az 1990-es években Kínának még nem volt meg a kellő ereje ahhoz, hogy ráerőszakolja politikai akaratát Tajvanra, de még ahhoz sem, hogy sikeres katonai inváziót indítson ellene. Ezt igazolja az előző fejezetekben megtett haditechnikai fejlődés ismertetése. Még annak ellenére sem, hogy mind technikai eszközök számában, mind pedig létszám tekintetében rendelkezett a sikeres támadáshoz szükséges háromszoros túlerővel. Ez annak

¹¹⁵ Kocsi János Gyula: A hibrid hadviselés elemeinek megjelenése Kína és Tajvan konfliktusában. *Hadtudományi Szemle*, 11. évf., 3. sz., 2018. 86-94. o.

¹¹⁶ Salát Gergely: Xi Jinping kínai államelnök-pártfőtájtár első tíz éve II. Szakpolitikai intézkedések és külpolitikai fejlemények. *Magyar Külügyi Intézet: KKI Elemzések*, 8. évf., 51.sz., 2022. 13-14. o.

köszönhető, hogy a tajvani haderő létszámához képest lényegesen fejlettebb volt, mint a kínai haderő, főként a légierő és haditengerészet vonatkozásában. Mindezek mellett továbbá ott volt Tajvan legfontosabb katonai, politikai és gazdasági szövetségese, az Egyesült Államok, amely a hidegháború vége óta megkérdőjelezhetetlenül vezető szerepre tett szert a csendes-óceáni térségben és többször kijelentette, hogy egy kínai támadás esetén megvédi a szigetországot.¹¹⁷

Az ezredfordulót követően azonban megváltoztak a gazdasági és katonai erőviszonyok a Tajvani-szorosban, a katonai erőviszonyok az 1990-es évek végétől kezdve módosulni kezdtek. Kína az 1985 és 2006 között majdnem megnyolcszozta GDP¹¹⁸¹¹⁹-jét. Ez a példa nélküli óriási gazdasági növekedés lehetővé tette, hogy a kommunista felső vezetés utasítására Kína jelentősen fejlessze haderejét is úgy, hogy közben annak létszámát 1987-es 4,2 millióról 2006-ra 2,3 millió alá, azaz majdnem a felére csökkentette. Ez azt jelentette, hogy Kína is elkezdte követni a nyugati trendeket és áttért a képesség alapú haderőfejlesztésre.¹²⁰ A kétezres évek elején rendszerbe állt modern – elsősorban orosz – haditechnikai eszközök jelentősen növelték a haderő csapásmérő képességét. Mindezek mellett a kínai hadiipar az ezredfordulóra két harmadik generációs vadászgépet fejlesztett ki részben saját erőből, részben pedig máshol jól bevált technikák vásárlása vagy másolása alapján, Így hozták létre a J-10-es és JH-7-es, majd később a nem olyan régen rendszerbe állított Chengdu J-20 típusú vadászgépeket. Ez a hatalmas fegyverkezési és fejlesztési ütem 2005-re a kínai haderőt a világ élvonalába emelte, míg a tajvani haderő az első tíz ország közé sem került be.¹²¹

A kiélesedett helyzetet az is tetézte, hogy Tajvan a nemzetközi diplomáciában nyíltan megfogalmazta függetlenségi szándékát, melyre válaszul Kína a 2000-ben kiadott Fehér Könyvében megfogalmazta az újraegyesítést. Ez a lépés az ideológiai szempontok mellett azért is vált fontossá számára, mert ezzel meg tudta volna törni az Egyesült Államok távol-keleti hegemoniáját, ami Japánra, Dél-Koreára és Tajvanra épült, és melyet a térségben aktív

¹¹⁷ Kocsi János Gyula: A hibrid hadviselés elemeinek megjelenése Kína és Tajvan konfliktusában. *Hadtudományi Szemle*, 11. évfolyam, 3. szám, 2018. 86-94. o.

¹¹⁸ A GDP az angol Gross Domestic Product kifejezés rövidítése, magyarul bruttó hazai terméknek felel meg. A GDP az egy országban egy adott időszakban (általában egy évben) előállított összes áru és szolgáltatás piaci értékét jelenti.

¹¹⁹ [Statista - Gross Domestic Product \(GDP\) at current prices in China from 1985 to 2023 with forecasts until 2029.](#) (Letöltés: 2024. június 26.)

¹²⁰ Dr. Borsányi András: [Kína öt éven belül megtámadhatja Tajvant.](#) (Letöltés: 2023. január 20.)

¹²¹ IISS: *The Military Balance 2005*. Routledge, 2005.

jelenlétet prezentáló haditengerészeti flották esetleges alkalmazásának lehetőségével erősített meg.

A feszült légkör a 2008-as pekingi olimpia idejére enyhült, hiszen ez az esemény kiemelkedő fontosságú volt Kína számára, mert lehetősége nyílt megmutatni a nyugatnak az ország gyors gazdasági fejlődésének eredményét és a kínai emberek mérhetetlen szorgalmát.

Az eseményt követő években újabb mérföldkőhöz érkezett a kínai hadiipar, hiszen 2011-ben bejelentették, hivatalosan is, hogy repülőgép-hordozót építenek. Ezzel a fejlesztések egy olyan szintre léptek, amellyel összekötötték a légi és a haditengerészeti fejlesztéseiket, megerősítve a térségben és a világban elfoglalt katonai pozíciójukat. Ez a lépés még inkább megszilárdította a Tajvannal szemben megfogalmazott törekvéseiket.¹²²

A katonai nyomásgyakorlás mellett Kína évről évre igyekezett politikai téren is erősíteni befolyását a szigeten. Ezt a befolyást a Kína-párti politikusok ellenzéki támogatásával érte el, akik minden igyekezetükkel azon voltak, hogy megakadályozzák a demokrata kormány függetlenségi törekvéseit támogató intézkedéseit. Ez a folyamat sikeresen zajlott egészen a legutóbbi választásokig, amikor is 2016-ban a két ország viszonya ismét fagyossá vált azt követően, hogy Caj Ing-ven, a függetlenség párti Demokratikus Haladás Párt jelöltje lett az új elnök, ezzel leváltva a Kínai Nemzeti Párt (Kuomintang, KMT) vezetőjét, Ma Jing-csiut. Eközben Peking egyre határozottabban követeli Tajvantól, hogy tartózkodjon a szerinte jogtalan függetlenségi törekvésektől, Caj Ing-ven – az állam első női elnöke – a két ország közötti status quo¹²³ fenntartása és a sziget önvédelmi képességeinek erősítése mellett kötelezte el magát. "Kína befagyasztotta diplomáciai és külpolitikai kommunikációs csatornáit Tajvannal, amikor az új kormány élesen és nyíltan visszautasította az „Egy Kína-elvek” elfogadó úgynevezett 1992-es konszenzus elismerését, és kijelentette, hogy a korábbiaknál sokkal határozottabban igyekszik majd fellépni minden olyan esetben, ahol kifejeződik Tajvan államisága."¹²⁴

Politikai-katonai kényszer

¹²² Wines, Michael: [China Begins Sea Trials of Its First Aircraft Carrier](#). (Letöltés: 2023. május 12)

¹²³ A status quo egy latin kifejezés, melynek jelentése fennálló állapot. Köznapi értelemben valamely dolog jelenlegi állapotának fenntartását, politikában az erőviszonyok, társadalmi struktúrák, rend fenntartását értjük.

¹²⁴ Kovácshegyi Lili: [Merre tart ma Tajvan?](#) (Letöltés: 2021. május 10.)

A Polgári Repülés Főigazgatósága 2018.január 4-én bejelentette, hogy négy olyan repülési útvonalat nyit meg, amelyek közel állnak a Tajvani-szoros középvonalaéhoz. Ez a kínai hatóságok egyoldalú döntése megegyezik egy olyan megállapodással, amelyet Peking és Tajpej között 2015-ben kötöttek meg, miután egy hasonló, Pekingben végrehajtott lépés provokálta a korábbi tajvani tiltakozást, és a két fél megállapodott abban, hogy előzetesen konzultációt folytat majd a légi közlekedést érintő változásokról. Az új útvonalak közül a leginkább ellentmondásos az észak felé kötött M-503, amely három Tajpej által átadott Kinmen és Matsu Tajvan közötti útvonalon metszi egymást. A tajvani kormány határozottan tiltakozott a pekingi egyoldalú fellépések ellen, és ismételten felszólította a 2015-ös megállapodás tiszteletben tartására, azonban ezt Peking figyelmen kívül hagyta és lépését azzal indokolta, hogy az új repülési útvonalak szükségesek voltak a délkelet-kínai, Sanghaj körüli forgalmas útvonalak nyomásának enyhítésére.

Kínában a légtér folyamatos katonai ellenőrzés alatt áll és a légi irányítást elsősorban a hadsereg végzi, tehát a polgári irányítás csak névlegesen létezik. "A légiforgalmi irányítás tényleges hatósága az Állami Légiforgalmi Ellenőrző Bizottságban) és végül a Központi Katonai Bizottságban angolul Central Military Commission (CMC)-ban található. És mivel a szóban forgó légtér egy diplomáciailag érzékeny terület, így az új járatok indításánál a Tajvani-szoros felett meg kell kapnia a Központi Katonai Bizottság jóváhagyását. 2016 óta Peking egyoldalú döntése az új útvonalak megnyitásának köszönhetően a Tajvani-szorosban a kapcsolatok elhidegülése és ezzel párhuzamosan kínai katonai gyakorlatok jelentős növekedése lett tapasztalható a sziget körül. A Tajvani Nemzeti Honvédelmi Minisztérium által 2017 augusztusában és 2017 decemberéig kiadott 2017-es országos védelmi jelentés szerint a kínai hadsereg legalább 26 légi gyakorlatot hajtott végre Tajvan körül. Ezek a fellépések egyértelműen arra irányulnak, hogy Tajpejt kényszerítsék arra, hogy elfogadják Peking feltételeit a határokon átnyúló tárgyalásokra."¹²⁵

A hibrid hadviselési elemek megjelenése

¹²⁵ Hsiao, Russel: [Cross-Strait aviation and Beijing's hybrid warfare](#). (Letöltés: 2021. május 25.)

A 2014-es Krím-kampányban Oroszország által végzett a hamis és valódi mozgalmak egyidejű alkalmazása a hibrid hadviselés¹²⁶ eklatáns példája volt. Tajvan esetében is hasonló lépések kezdődtek meg kínai részről, hiszen Peking döntése, hogy egyoldalúan megnyitja az északi M-503-at, szintén összhangban van a hibrid hadviselés növekvő használatával. Ez a fajta hadviselés többféle hatalmi eszközt és befolyást alkalmaz, különös hangsúlyt fektetve a nem katonai eszközökre, annak érdekében, hogy nemzeti érdekeit a határain kívülre kiterjessze. Valójában Kína fokozta diplomáciai támadásait a tajvani nemzetközi tér ellen, és gazdasági erejét is felhasználja a tajvani és multinacionális vállalatokra nehezedő nyomás alkalmazásával. Az M-503 esetében egyértelmű, hogy a lépés politikailag jelzés értékű, amely kifejezni kívánja a kínai elégedetlenséget az új kormánnyal szemben, ami határozottan nem ért egyet az úgynevezett 1992-es konszenzussal, mint a határokon átnyúló tárgyalások politikai alapjával. Megtorlásként Peking visszavonta a 2015-ös megállapodást annak bemutatására, hogy nézetei szerint a tevékenységei által érintett területek kizárólagos illetékessége Kínának, és hacsak Tajpej nem fogadja el az Egy Kína-elveket, akkor a külpolitikai kérdésekkel kapcsolatos megbeszélések - mint például a repülésbiztonság - napirenden kívül maradnak, ami egy rideg távolságtartó lépésként értékelhető.

Ahogy Kína normalizálta a katonai gyakorlatokat a szigetet környező területeken, ezzel jelzésértékűen bizonyítja a világ felé egyesítési szándékát. Peking az általa ellenőrzött technikai mechanizmusok segítségével felhasználja a nemzetközi szervezeteket politikai céljainak elérése érdekében, ezzel demonstrálva kizárólagos illetékességét a Tajvani-szorosra, valamint a szoros körüli belső vizekre.¹²⁷

¹²⁶ A hibrid hadviselés a 20. század végén és a 21. század elején új (pontosabban régóta ismert, csak most újból alkalmazott) szabályok körvonalazódtak a hadviselés tekintetében. Ezek egyik lényeges eleme az, hogy a politikai, továbbá katonai stratégiai célok elérésében megnőtt a nem katonai eszközök jelentősége; elmosódnak a határok a háború, valamint a béke között, megszűnni látszik a hadüzenet intézménye. Ezeknek az eszközöknek, technológiáknak, eljárásoknak, valamint technikáknak a hatékonysága számos esetben és helyzetben felülmúlja a hagyományos értelemben vett fegyvereket, illetve azok erejét. Ez a (régí/új) „mód” hibrid hadviselés (háború) néven vált ismertté. A hibrid hadviselésnek általánosan elfogadott, tudományosan is megalapozott definíciója jelenleg nem áll rendelkezésre. A különböző országok szakértői, kutatói eltérően határozzák meg a fogalmát, valamint értelmezik a tartalmát. A hibrid hadviselés egyesíti a hagyományos, az irreguláris, az aszimmetrikus, továbbá a kiberhadviselést, valamint a hagyományos, illetve irreguláris erők integrált használatát. Tömören fogalmazva: a napjaink hadviselésében megfigyelhető a különböző módozatok (kinetikus és nem kinetikus) együttes használata, illetve a háború formáinak összemosódása is. E hadviselési forma fontos jellemzője az, hogy „visszajára fordítja” a nem konvencionális hadviselés szabályait, azaz az erősebb fél használja fel az aszimmetrikus hadviselés formáit a gyengébb féllel szemben. Forrás: Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i. m. 426.o.

¹²⁷ Kocsi János Gyula: A hibrid hadviselés elemeinek megjelenése Kína és Tajvan konfliktusában. *Hadtudományi Szemle*, 11. évf., 3. sz., 2018. 86-94. o.

2016 utáni reakciók

Tsai Ing-wen 蔡英文 (Cài Yīngwén) (a függetlenséget pártoló Demokratikus Haladás Pártja tagja) 2016-os hatalomra kerülése után Kína növelte a katonai gyakorlatok számát a Tajvani-szorosban. Ezek a gyakorlatok gyakran magukban foglalták a partraszállás és a tengeri blokádjágyakorlását. 2017 és 2018 között Kína növelte a tengeri és légi tevékenységeit a Tajvani-szorosban és annak környékén. Ez magában foglalta a hadihajók és repülőgépek küldését a szorosba, ami gyakran vezetett az indiai légvédelmi rendszerek aktiválásához. 2019-ben Kína elindította az első, kifejezetten Tajvan elleni hadgyakorlatát, amelynek célja a partraszállás gyakorlása volt. Ez a gyakorlat a legnagyobb volt, amit Kína ebben az időszakban a szorosban végzett. 2020-ban Kína többszöröseire növelte a légi gyakorlatainak számát Tajvan légterében, amelyek átlépték a sziget ország központjától délkeletre húzódó ún. „középvonalat”¹²⁸. Ez a lépés Tajvan és szövetségesei számára nagyon agresszívnek tűnt, és növelte a feszültséget a régióban.

További lehetséges kínai lépések

A hosszú távú hatással lehet, hogy politikai-katonai eszközöket használnak, amelyek idővel a status quo jogi változását idézik elő. Egyes feltételezések szerint a Tajvani-szorosban bekövetkező válsághelyzetben ideiglenes kormányt hozhat létre a szigeten működő pro-kínai elemekkel együttműködve.¹²⁹ Bejelenthetik, hogy az ideiglenes kormány átveszi a katonaságot és felváltja a jelenlegi kormányt. A bejelentés - legitimációjától függetlenül - jelentős zűrzavart hozna létre, és az ukrán példához hasonlóan akár csökkenthetné a katonaság lojalitását a harcban. Bizonyos médiumok közreműködésével az ideiglenes kormány azt kommunikálhatja a helyi lakosságnak, hogy irányítják az egész országot, miközben kijelentik a nemzetközi közösségnek, hogy a jelenlegi kormány alárendeli magát Kínának. Az ilyen intézkedések célja, hogy csökkentse az emberek lázadási szándékát, és csökkentse más országok beavatkozási

¹²⁸ A középvonal a Tajvani-szorosban található, és informális határvonalat képez a Kína Népköztársaság és Tajvan között. Ez a vonal körülbelül a szoros közepén halad, és egyfajta demarkációs vonalként szolgált a két ország között a kínai polgárháború óta. A vonalat az 1950-es években hozták létre, amikor a polgárháborút követően a szorosban lévő két oldal közötti közvetlen katonai konfliktusok csökkentek. Mindkét oldal általában tartózkodott attól, hogy átlépje ezt a vonalat katonai erőkkel, bár vannak kivételek.

¹²⁹ Yu Lin, Ying: [China's Hybrid Warfare and Taiwan How could use "fake news" and digital warfare in the preparations for engagement with Taiwan.](#) (Letöltés ideje: 2021 május 25.)

hajlandóságát.¹³⁰ Ebben a forgatókönyvben a média - mint nem katonai erő - valószínűleg a végső döntő tényezővé válhat függetlenül attól, hogy Tajvan meglévő válságkezelő mechanizmusa képes-e a médiafunkciók kaotikus helyzetben történő helyreállítására és a jelenlegi kormány legitimitásának megőrzésére. A médián keresztül történő nyilvánosság befolyásolása, nem pedig a közvetlen hadviselés ma már a nemzetek közötti verseny fő területe.

Napjainkban a technika segítségével új változatai vannak a hibrid hadviselésnek. A technológia terén elért előrehaladásával Kína túlmegy a múltbeli internetes blokádtaktikáján és a különböző digitális platformok révén sok területen technológiai előnyökkel képes aktívan befolyásolni a közvéleményt. A digitális közvélemény a kiber háború legfontosabb része, ami a céltárgy számítógép használati szokásainak, preferált témáinak, ideológiájának és politikai irányultságának ismeretén alapul. Az ilyen jellegű személyes adatok tökéletes bázist szolgáltatnak ahhoz, hogy számítógépes vírusokat és taktikákat tervezzen a közvélemény manipulálásához. A rosszindulatú programokkal tartósan fenyegető támadásokkal képes kezelni a számítógépes felhasználók személyes adatait.

Kína az elmúlt években az informatika terén elért haladással lehetővé tette fogyasztói elektronikai termékei számára, hogy alacsonyabb áraknak köszönhetően belépjenek a globális piacra. A Kínában gyártott elektronikus termékek, köztük a routerek, a mobiltelefonok és a hordozható számítógépek, mind háttértámogató programokba ágyazódhatnak, amelyek automatikusan visszaadják a felhasználói adatokat a központi rendszerbe, ami a későbbiekben egyszerűen kinyerhető. Ez az információ nagymértékben az egyéni használat szokásainak feltérképezéséről szól. További módszer lehet még a digitális közvélemény befolyásolása. A digitális közvélemény-háború leggyakoribb formája a tartalmi gazdaságon alapszik, amely olyan weboldalakra vagy web alapú vállalatokra támaszkodik, amelyek úgy realizálnak nyereséget, ha nagyszámú oldalmegettekintést vonzanak. A tartalmi gazdaságok nagy mennyiségű cikket futtatnak weboldalukon, amelyeket az ellenőrzés alatt álló fiókok támogatnak és kommunikációs alkalmazásokon keresztül küldenek az alkalmazások széles köréhez. Ebben a rendszerben sok ilyen felhasználó továbbítja a cikkeket másoknak, anélkül, hogy átolvasta volna őket, és ezzel társultak a hamis hírek terjesztésében. A cikkeket és nyilatkozatokat is fegyverként használhatják. A kritikus pillanatokban (mint a választások és a kormányzati bejelentések, vagy a komoly állami döntések publikálása) nagy mennyiségű hamis

¹³⁰ Yu Lin, Ying: *China's Hybrid Warfare and Taiwan How could use "fake news" and digital warfare in the preparations for engagement with Taiwan.* (Letöltés ideje: 2021 május 25.)

hírrrel kevert hír képes arra, hogy befolyásolja a közvéleményt. Az embereket félrevezethetik a pletykák, ami később ellenállást, vagy akár erőszakos megnyilvánulások sorozatát is előidézheti. Ennek következtében az ország megosztottá válik, és az ellenség eléri a stratégiai célját azaz, hogy az ellenfelére harc nélkül ráerőltesse akarátát. Annak ellenére, hogy Pekingnek Tajvan ellen irányuló nyílt erőszakos megnyilvánulás nincs, a katonai légi járművek és hajók Tajvanon történő járőrözése és a propagandafotók készítése révén még mindig befolyásolják a tajvani közvéleményt. Ezek olyan eljárások, melyek befolyásolhatják mindkét civil lakosságot és a tajvani katonákat.

A fentiekből következik, hogy nem változott a feszült helyzet a két ország között. Sokkal inkább ennek fokozódásáról beszélhetünk. A hibrid hadviselés alkalmazásával egy olyan korszakba lépett a két ország konfliktusa, aminek végkimenetele megjósolhatatlan. Ami tisztán látszik, hogy Kína ezután sem hagy fel a Tajvannal szemben támasztott egyesítési követeléseivel és minden eszközt megragad, hogy az Egy Kína-elvnek érvényt szerezzen. Tajvan jelenlegi vezetése azon van, hogy ezt a nyomást enyhítse és a lakosság ebből minél kevesebbet érzékeljen. Mindezt olyan környezetben teszi, ahol gyakorlatilag megvan a politikai támogatottsága, azonban Kína a digitális rendszerek manipulálásával azon van, hogy ezt a szilárd támogatási rendszert meggyengítse, amire Tajvannak minden erejével fel kell készülnie.

3.1.2. Hongkong, mint biztonsági kihívás

A modernkori Hongkong sajátos működésének kialakulása egészen az első ópiumháborúig vezethető vissza (1839-1842). Az 1600-as évek óta működő Brit Kelet-indiai Társaság a 17. századtól a Kínával folytatott aktív és egyre erősödő kereskedelmi kapcsolatai révén egyre inkább növelte befolyását a térségben. A korabeli versenypiac széles áru kínálata (tea, selyem stb.) kiegészült egy olyan addiktív szerrel, ami rövid idő alatt a Társaság domináns kereskedelmi árucikkévé vált, ez nem volt más, mint az ópium. A nyugati kereskedők hamar rájöttek, hogy a kínai emberek viselkedése és jelleme másabb a nyugataikénál és kaphatóak az addiktív szerek fogyasztására, így nagyon könnyen rászoknak az ópiumra. Ennek következményeként ez a piac villámgyors fejlődésnek indult Kínában, ami hatalmas profitot eredményezett a különböző portugál és brit kereskedelmi társaságok számára. Ennek következtében 1834-ben megszavazták a Kelet-indiai Társaság regionális monopóliumának eltörlését, ezzel kiszélesítve ezt a hatalmas felvevőpiacot a többi piaci szereplő előtt is. Az ópium addiktív tulajdonságai miatt azonban nem sokkal később komoly belső problémák

adódtak szerte az országban, melynek eredményeként 1839 tavaszán Kína akkori császára, Tao-Kuang 道光 (Daoguang) határozott döntésre szánta el magát, miszerint megtiltotta az ópium importját és az addig az ország egész területén lévő összes felhalmozott szert megsemmisítették. Természetesen ez a helyzet nem tett jót az akkorra már más árucikkeket háttérbe szorító és csak az ópium kereskedelmének hatalmas profitjára berendezkedő kereskedelmi szervezeteknek, akik nemtetszésüket fejezték ki többek közt a brit birodalom vezetői felé. Válaszlépésként Viktória- királynő a kereskedelemhez való ősi jogának visszaszerzése jegyében mozgósította az expedíciós haderejét és hadihajókat vonultatott fel Kína partjainál, ezzel kirobbantva az első ópiumháborút. A korabeli kínai haderő létszámfölényben volt ugyan a britekkel szemben, azonban mindezek mellett hatalmas technikai hátránnyal küszködött, melynek következményeként a britek sorra foglalták el Kuangcsout 广州 (Guangzhou), Sanghajt 上海 (Shanghai) és Nanking 南京 (Nanjing) városát.^{131 132}

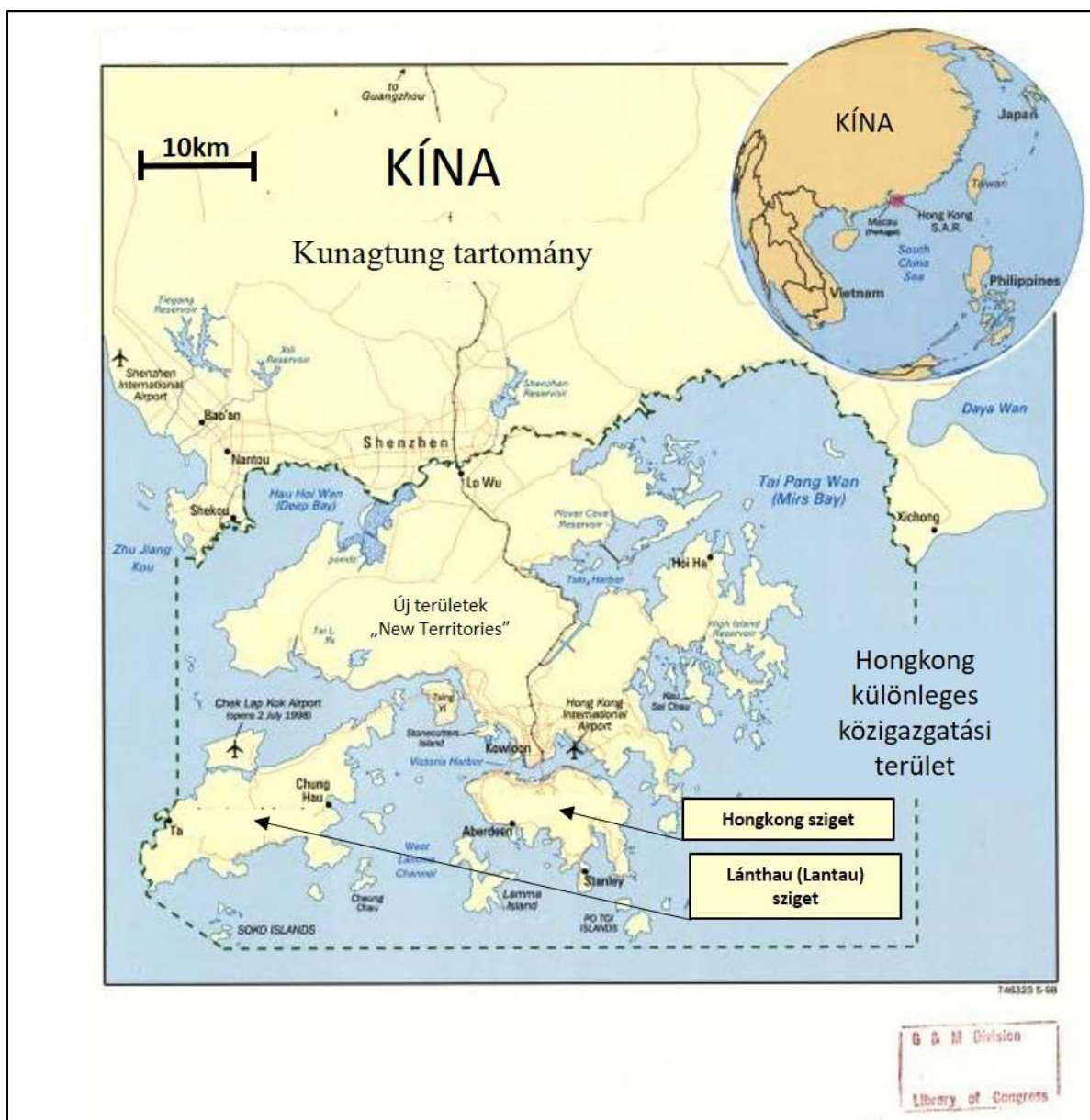
A meglehetősen egyoldalú konfliktus két évig tartott és 1842-ben Kína elvesztette azt, melynek következtében újraindult az ópium kereskedelem az országban és Kínát az 1842 augusztus 29-én aláírt Nankingi egyezmény által számos kikötőjének nyugati kereskedők előtti megnyitására, valamint jóvátétel fizetésére kötelezték. Az egyezmény részeként többek között Hongkong teljes körűen brit fennhatóság alá került. A háborút lezáró megállapodás az első úgynevezett *egyenlőtlen szerződésként*¹³³ (vagy egyezményként) vonult be a történelembe. A megállapodás főbb pontjai a következők voltak. Ettől kezdve a nyugati befolyás Kínában egyre jelentősebb lett, amit a Kína számára ismét vereséggel végződő későbbi második ópiumháború (1856-1860) is megerősített, és melynek következményeként a korábban angol kéz alá kerülő sziget kiegészült a Kowloon-félszigettel 九龍 (Jiulong), majd később 1898-ban a Második Pekingi Konvenció részeként egy 99-éves bérleti szerződés keretében az északi, úgynevezett

¹³¹ Zoltai Alexandra: [Hongkong elmúlt 20 éve – ígéreték és valóság](#). (Letöltés ideje: 2021 április 10.)

¹³² Kissinger, Henry: i. m. 43-64. o.

¹³³ Az egyenlőtlen szerződés nemzetközi jogi fogalma azokra a szerződésekre vonatkozik, amelyek a 19. században és a 20. század első felében főleg a nagyhatalmak (Nagy-Britannia, Franciaország, Oroszország, Poroszország, Amerikai Egyesült Államok, Osztrák – Magyar Monarchia) és egyes elmaradottabb ázsiai államok (Kína, Japán, Korea) között jöttek létre. Ezen szerződések esetében a szerződő felek, bár formailag egyenlők voltak, a megállapodás alkalmával annyira különböző erővel rendelkeztek, hogy az egyik nyilvánvalóan az erősebb fél katonai, gazdasági vagy más fenyegetése hatására fogadta el a megállapodást.

New Territories azaz Új Területekként ismert északi területekkel. Ezzel három lépcsőben brit fennhatóság alatt kialakult a jelenkorban is ismert Hongkong területe (21. ábra).

21. ábra Hongkong területe és elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Hong Kong and vicinity](#). (Letöltés: 2024. április 25.)

A 19. században Hongkong lokációjának és híres kereskedelmi szerepének köszönhetően folyamatos fejlődésnek indult és a gazdasági remények okán a népessége is fokozatosan növekedni kezdett. A 20. század eleji I. világháború elkerülte a gyarmatot, de a második kínai-japán háború, majd pedig a II. világháború alatti Japán megszállás és mészárlás erőteljesen visszavetette a város fejlődését, de gyarmati szerepét nem veszítette el.

Az 1950-es években a Kínában zajló kommunista eszme térhódítása és az abból kialakuló polgárháború elől sokan találtak menedéket a szigeten. Az első komoly rendszer elleni kommunista-nacionalista ellentét okán kialakuló zavargások ekkorra tehetők. 1956 november 10-edikén a nacionalisták szerveztek megemlékezést az 1911-es kínai Októberi Felkelésre, de a zászlóik közül néhányat a hatóságok elkobozták. Válaszul a nacionalista tömeg előzőnlötte a boltokkal és üzemekkel teli Kowloont, kifosztva a köztudottan kommunista szimpatizánsok érdekeltségeit. A hatóságok nem avatkoztak közbe, remélték, hogy a fosztogatás magától alábbhagy idővel. Másnapra azonban egyre inkább elszabadultak az indulatok, már az öt kilométerre lévő Tsuen Wan városrészben is gyűjtogattak, vagy éppen a kommunistának vélt állampolgárokat elhurcolták, majd később megverték őket.

A hatóságok végül a zavargások megfékezése mellett döntöttek. A hatékonyabb fellépés érdekében a páncélozott járművekkel kiegészült rendőri erők még tűzparancsot is kaptak. Másnapra meg is szűnt a rendbontás, azonban a tömegosztatásban 44-en meghaltak.¹³⁴

Az időszakot követően indult meg a gazdaság valódi szárnyalása. A nagyszámú fiatal munkaerő kis helyen történő koncentrálódása a gyáripár rohamos fejlődésével gazdaságilag sikeres kombinációnak bizonyult. A gazdasági előnyök mellett azonban a szárazföldi Kína közelsége miatt, az ott kialakult ideológiai hatások könnyen átszűrődtek és éreztették hatásukat, melynek természetes velejárója volt a nézetkülönbségekből adódó zavargások kialakulása.

A következő jelentős megmozdulás 1966-ban egy a Kowloon és Hongkong sziget közötti hajójárat díjának 25%-os megemelése miatt robbant ki és pár napig tartott, de a hatóságok a brit hadsereg bevonásával sikeresen megfékeztek.¹³⁵

1967-ben a kínai kulturális forradalom eszméje egy hosszantartó, erőszakos és véres megmozdulás-sorozatott robbantott ki. A helyi kommunista csoportosulások által indukált zavargások látható célja a brit uralom megdöntése és a kommunista eszme térnyerése volt. Az egymásra épülő 10 hónapig tartó zavargások megfékezésére a helyi hatóságok még kijárási tilalmat is bevezettek, mozgósították a tartalékosokat. A helyzet súlyosságát jellemezte, hogy a szélsőbaloldali felkelő tüntetők bombákat is bevetettek, melynek nagy része csak

¹³⁴ Kocsi János Gyula: *A kínai haderő reagálása a hongkongi zavargásokra*. Az összhaderőnemi hadviselés doktrinális alapja, Nemzeti Közszolgálati Egyetem Budapest, 2020. 116-128. o.

figyelemfelkeltés volt, tehát nem robbant fel, azonban történtek valós robbantások is, melynek számos civil áldozata is volt. A tüntetéssorozat az akkori kínai első titkár Zhou Enlai robbantások beszüntetésére irányuló utasításával ért véget. Ez azt sejteti, hogy a lokális megmozdulásokat a tüntetők a kommunista párt támogatása mellett hajtották végre, ez azonban azóta nem került bizonyításra. Ettől kezdve azonban a 99-éves bérleti szerződés lejártáig, azaz 1997-es város visszaadásáig nem történtek hasonló indíttatású megmozdulások.¹³⁶

A 2005. december 4-én kialakult tüntetés előzményeinek tekinthető, hogy az 1997-es visszaadást követően Peking Tun-Kin-Vá személyét nevezik ki a város irányítására. Azonban munkáját Hu-Csin-Tao 胡锦涛 (Hu Jintao) Kína akkori első számú vezetője többször is elmarasztalta, melynek következményeként 2005-ben leváltották és helyére Donald Tsang Yam-kuen 曾荫权 (Zeng Yinquan) került. Az 1997-ben érvénybe lépő alaptörvény meghatározta a városállam első számú vezetője kiválasztásának módszerét az első kettő, valamint a Hongkongi Jogalkotási Tanácsa kiválasztásának módszerét az első három ciklusra.

A 2010-es tüntetéssorozat tekinthető a következő markáns lépésnek a demokrácia párti aktivisták évről-évre egyre inkább erősödő megmozdulásainak sorában. Ezt követően vállalati kapzsisággal és a gazdasági egyenlőtlenséggel szembeni globális *Occupy mozgalom*¹³⁷ részeként, 2011. október 15-én kezdődött meg Hongkong *Occupy Central* kampánya, amelynek során a tüntetők elfoglalták a középkori Hongkong and Shanghai Banking Corporation Bank (HSBC Bank) székhelye alatt lévő nyilvános teret. A bank épülete Hongkong központi üzleti negyedének ikonikus pontja, ezért ez a megmozdulás szimbolikus jelentőséggel bírt.¹³⁸

A 2014. szeptember 28. és december 15. között zajló kemény összecsapásokba torkolló megmozdulás-sorozat az „Esernyős Forradalom” vagy a legtöbb helyen használt „Esernyős Megmozdulás” (vagy angolul Umbrella Movement, kínaiul 雨伞运动 (Yusanyundong) nevet kapta, amivel a tüntetők védekeztek a rendfenntartó erők által alkalmazott tömegoszlató eszközök, úgymint könnygáz, gumilövedékek ellen. A tüntetések akkor kezdődtek, amikor a

¹³⁶ Zoltai Alexandra: [Hongkong elmúlt 20 éve – ígéreték és valóság.](#) (Letöltés: 2021 április 10.)

¹³⁷ Az Occupy mozgalom egy progresszív nemzetközi társadalmi-politikai mozgalom volt, amely ellenzi a társadalmi és gazdasági egyenlőtlenségeket és a *valódi demokrácia* hiányát az egész világon. Elsődleges célja a társadalmi és gazdasági igazságosság, valamint a demokrácia új formáinak előmozdítása volt.

¹³⁸ Yu, Elanie: [The Anarchists of Occupy Central.](#) (Letöltés: 2021. április 10.)

Nemzeti Népi Kongresszus Állandó Bizottsága, angolul Committee of the National People's Congress (NPCSC) határozatot hozott a hongkongi választási rendszer javasolt reformjáról. A kormányt számos kritika és vád érte a rendőri erők fellépése *a politika eszközeként való alkalmazása*¹³⁹ miatt, egyes kritikusok szerint ezzel aláásva a jogállamiságot. A 2016-os tüntetések kiváltó oka a kínai újévi ünnepek alatt engedély nélküli utcai árusok elleni kemény hatósági fellépés indokolt. A hivatalos értesítések szerint a megmozdulások alatt számos sérült mellett 61 embert tartóztattak le.¹⁴⁰

Az utolsó jelentős zavargások 2019-ben voltak, melyek kiváltó oka a Carrie Lam hongkongi kormányzó által javasolt kiadatási törvénymódosító javaslat volt. Ennek értelmében a helyi hatóságoknak jogukba állt volna feltartóztatni, majd a büntetőjogi eljárás során kiadni olyan személyeket, akiket Tajvanon vagy Kínában köröznék, és akikkel Hongkongnak nincs közvetlen kiadatási egyezménye. *„A törvény hivatalos indoklásaként Lam rendszeresen egy gyilkosság gyanúsítottjának esetét hozta példaként, akit nem lehetett kiadni Tajvannak, mert nem volt meg a jogi keret, ami ezt lehetővé tenné. A Hongkongiak viszont nem hittek a kormányzójuknak. Az sem segített, hogy Lam a törvénytervezet általános vitájára csak két hetet szabott ki, és ez idő alatt nem volt hajlandó találkozni sem az ellenzéki pártok tagjaival, sem jogászokkal, sem a sajtó képviselőivel. Végül egyetlen engedményre volt hajlandó: beleírták a törvénytervezetbe, hogy a gazdasági bűncselekmények elkövetőire nem vonatkozna az új jogszabály.”*¹⁴¹ A 2014-es esernyős megmozdulás apropóján ez ismét csak olaj volt a tűzre a sokszínű és már a korábbi fejezetekben részletesen bemutatott demokráciapárti szimpatizánsok körében, akik évről évre kisebb-nagyobb számban adtak hangot nemtetszésüknek a szerintük Kína párti hongkongi vezetés, a sérülő demokratikus jogok, valamint a helyi közbiztonsági szervek eljárás módja ellen. Attól tartottak, hogy a törvényjavaslat elfogadásával minden Hongkongban tartózkodó helyi és külföldi állampolgárt ily módon kínai fennhatóság alá helyeznek, ami határozottan szembemegy az Egy ország-két rendszer-elvvel és azokkal a szabadságjogokkal, amelyek megilletnek minden helyi állampolgárt. A tüntetéssorozatnak a

¹³⁹ [The Hong Kong protests explained in 100 and 500 words.](#) (Letöltés: 2021. április 20.)

¹⁴⁰ Gunia, Amy: [A Brief History of Protest in Post-Handover Hong Kong.](#) (Letöltés: 2021. május 21.)

¹⁴¹ Horváth Bence: [A tiananmen téri tüntetés szervezője megírta, mi a hongkongi tüntetések igazi téje.](#) (Letöltés: 2020. április 12.)

2019 decemberében a kínai Vuhanból 武汉 (Wūhàn) elindult COVID-19 világjárvány vetett véget.¹⁴²

A kínai központi vezetés folyamatosan nyomon követte a hongkongi történéseket. Minden lehetséges fórumon hangoztatta véleményét és nyíltan elítélte az eseményeket. A katonai erők vonatkozásában augusztus 1-jén, a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg megalapításának évfordulóján szervezett ünnepségen Csen-Tao-Hsziang a hongkongi katonai erők parancsnoka így fogalmazott: „*súlyosan veszélyeztették az emberek életét és biztonságát.*” Kifejtette, hogy a hadsereg „*elszántan fogja védelmezni Hongkong nemzeti szuverenitását, biztonságát, stabilitását és fejlődését.*” Pár nappal később egy holland hírszatorna készített felvételeket a Hongkonghoz közeli Sencsen 深圳 (Shenzhen) egyik stadionjáról, ahol kínai katonák tömegoszlatási feladatokat gyakoroltak.¹⁴³

„Egy ország - két rendszer”

Az „Egy ország - Két rendszer” (Yi Guo Liang Zhi 一国两制) elv Teng Hsziao-ping elnök, az 1976-1989 között munkálkodó államelnök elve volt. Hongkong brit visszaadási határidejének közeledtével a 80-as évekre egyre inkább sürgetővé vált a kínai-brit kétoldalú tárgyalások megkezdése arra vonatkozólag, hogy mi történik a határidő lejártát követően. A témát illetően nagyon hosszú és a kulturális különbségek miatt diplomáciai szempontból nehéz, többéves tárgyalássorozat zárta. Margaret Thatcher és Teng Hsziao-ping elnök által 1984. december 18-án aláírt egyezmény értelmében a britek 1997. június 30-ai visszaadást követő 50 évben, azaz 2047-ig, Hongkong különleges igazgatási terület lesz, megtarthatja a britek által bevezetett autonómiáját, azaz a jogrendet, a tőkés gazdasági rendszert, a polgári szabadságjogokat valamint a sajtószabadságjogot, de mindezek Kína területi szuverenitása mellett valósulnak meg a külügy és a honvédelemi ügyek pekingi irányítása alatt. Az elvet kiterjesztették a Hongkonghoz hasonló módon portugál gyarmatként működő Makaó 澳門 (Àomén)-ra is, ami 2049-ben járna le. Hasonlóképpen szerették volna kiterjeszteni a rendszert Tajvanra 台灣 (Taiwan) is, azonban tajvani oldalról egyetértés hiányában ennek hivatalos

¹⁴² [Timeline: Key dates in Hong Kong's antigovernment protest.](#) (Letöltés: 2023. május 06.)

¹⁴³ Urfi Péter: [A kínai hadsereg figyelmeztette a hongkongiakat, hogy megvédi őket.](#) (Letöltés: 2022. május 11.)

elfogadása elmaradt. A köznyelvben azonban Tajvan vitatott helyzetének ellenére is mindhárom területet együtt kezelik és külön rövidítést is használnak rá ha a különleges közigazgatási területről beszélnek, ez a területek rövidített nevéből álló kifejezés, az úgynevezett Káng-Áo-Tái 港澳台 (Gǎng Ào Tái) azaz Hongkong, Makaó, Tajvan, vagy Hongkongra és Makaóra vonatkoztatva Káng-Áo 港澳 (Gǎng-Ào).

Rendszerkülönbségekből adódó feszültségek

Az előző részekben már említést tettem azokról a politikai rendszerkülönbségekből adódó feszültségekről, melyek a korábban kialakult és esetenként akár elhúzódó tüntetések okai voltak. A város rendszerét működtető három hatalmi ág egymástól elválasztva és a pekingi vezetéstől elméletben függetlenül működik. Ahogy azonban az a fentiekből markánsan látszik a gyakorlat sajnos e vonatkozásban másként alakult. Hongkong vezetésének alapkövét alkotó három hatalmi ág a demokratikus rendszerekhez hasonlóan a következő módon működik:

- *„Végrehajtói Tanács: a hongkongi kormány élén a kormányzó áll, aki felelős a jogszabályok végrehajtásáért, törvényjavaslatot nyújthat be és joga van felosztatni a törvényhozást. A kormányzót az 1200 fős Választási Bizottság javaslatára, a tagjaiból választja ki a kínai központi kormányzat 5 évre.*
- *Törvényhozó Tanács: a hongkongi parlamentként funkcionál, törvényeket hoz, jóváhagyja a költségvetést és megbuktathatja a kormányzót. A 70 fős testületből 35 főt választhat meg a hongkongi lakosság, és 35 fő pedig a gazdaság különböző szektorait képviseli 4 évig. A képviselők kétharmada Kína-barátnak tekinthető a választási rendszer egyenlőtlenségének köszönhetően.*
A Legfelsőbb Bíróságnak és az alacsonyabb bíróságoknak jogértelmező szerepük van és az angolszász jogrendszer alapján működnek. A bírókat a kormányzó választja egy bizottság javaslata alapján. A kínai törvények nem hatályosak Hongkongban.”¹⁴⁴

A történelmi előzményekből tisztán látszik, hogy a 2019-es hongkongi zavargások gyökere egészen a brit gyarmatosítási időkig vezethető vissza. A városállam gazdag

¹⁴⁴ Berkes Rudolf: [A hongkongi tüntetések háttéré és hatásai](#). (Letöltés: 2022. április 06.)

történelmének köszönhetően olyan kihívásokkal szembesült melyek megváltoztatták a császárkori Kínára jellemző egységes arculatot. A nyugati befolyás következtében elindult egy olyan irányba mely a következő évszázadban hozzásegítette Kínát ahhoz, hogy a világ második legnagyobb gazdasága legyen. A 21. századra pedig felnevelt egy olyan generációt, ami demokratikus eszméiért a legvégsőig képes szembeszállni bárkivel. A helyzet érdekességét adja továbbá az a kettősség, ami a hongkongiak lokálpatriotizmusából és ezzel párhuzamosan pedig az erős kínai jellemvonásából fakad. Kína korábbi és jelenkori vezetői felismerték Hongkongban, mint pénzügyi központban, vagy mint kereskedelmi kapuban rejlő lehetőségeket, melyet az 1997-es visszacsatoláskor is igyekeztek a maguk oldalára fordítani. Az idő elteltével direkt és indirekt hatást gyakorolva a hongkongi vezetésre, a maga képére akarta formálni a különleges közigazgatási területet. Mindezt tette úgy, hogy a nagy sikerként elkönyvelt és annak előnyeit korábban sikeresen kiaknázott Egy ország-Két rendszer-elve ne sérüljön a nemzetközi közvélemény szemében sem.

Hongkong elhelyezkedésénél fogva is fontos stratégiai pontnak számított már a Qin dinasztia idején is. Mivel Hongkong soha nem volt szuverén állam, ezért soha nem volt saját katonai ereje kivéve az olyan brit önkéntes támogató erőket, mint például a Királyi Hongkongi Ezred (Royal Hongkong Regiment). Minden védelmi ügy attól az államtól függött, amely Hongkongot irányította. Kínának való átadása előtt a brit hadsereg védelmet nyújtott az ott lakóknak, akik katonákat állítottak fel Hongkong egész területén, ideértve a brit erőket is. Az 1997-es visszacsatolás után Kína átvette a Hongkong feletti ellenőrzést és védelmi ügyeinek ellátására helyőrséget állítottak fel. A kínai csapatok áttelepítése jelentős szimbóluma annak, hogy a kínai kormány felvállalja a Hongkong feletti ellenőrzési jogát és ezáltal igazolja annak Kínához való viszonyát. A hongkongi helyőrség, amely földi, tengeri és légi erőkől áll, a Kínai Központi Katonai Bizottság irányítása alatt áll.¹⁴⁵

A hongkongi alaptörvény szerint az oda telepített katonai erők nem zavarhatják a helyi polgári ügyeket, nem használhatóak tömegoszlátásra, mivel a hongkongi kormány felel a közrend fenntartásáért.¹⁴⁶

¹⁴⁵ Kocsi János Gyula: *A kínai haderő reagálása a hongkongi zavargásokra*. Az összhaderőnemi hadviselés doktrinális alapja. Nemzeti Közszerológiai Egyetem, Budapest 2020. 116-128. o.

¹⁴⁶ [Basic Law – The Government of the Hongkong Special Administrative Region of the People's Republic of China](#) (Letöltés: 2023. február 12.)

Véleményem szerint több oka lehet annak, hogy Kína katonailag nem avatkozott bele a hongkongi történésekbe (amit egyébként a fentiek alapján akár egy mondvacsinált okkal is megtehetett volna). Egyrészt az Egyesült Államok és Kína között időközben kirobbant úgynevezett „kereskedelmi háború”¹⁴⁷ miatt, melyre nagyobb hangsúlyt fektetett volna a legfőbb pártvezetés, így valószínűsíthetőleg nem vetett volna jó fényt Kínára a nyugati kereskedelmi partnereinek szemében, ha nyíltan és erővel ver le egy ilyen mértékű demokrácia párti tüntetést. Másrészt pedig a Kínai Népköztársaság kikiáltásának 70. évfordulóján Hszi elnök és a párt vezetése számára kockázatos döntés lett volna ellene menni a nagy tiszteletben álló Teng Hsziao-ping elnök nevével fémjelzett Egy Ország, Két Rendszer-elvével. Harmadrészt pedig az egyre fokozódó tüntetéshullámot végül a COVID-19 járvány állította meg, mellyel elsőként a szárazföldi Kínában élők szembesültek először és a tömeges megbetegedések határozott intézkedéseket követeltek meg a kommunista párt vezetésétől.

Látható, hogy Kína Tajvan és Kína esetében is nemzetbiztonsági kérdésként kezeli a területek jövőjét. Hongkong esetében ezt a 2020-ban bevezetett nemzetbiztonsági törvény illusztrálja, amely erősen korlátozza a politikai szabadságokat és tiltja a szeparatizmus és a lázadás minden formáját. Tajvan esetében Kína rendszeresen katonai nyomást gyakorol a sziget körül, hogy demonstrálja készségét a terület integritásának megvédésére.

3.1.3. Makaó

Makaó, mint Különleges Közigazgatási Terület 特別行政區 (tèbié xíngzhèngqū) (Special Administration Region), korábban portugál gyarmat volt, mielőtt 1999-ben visszatért Kínához. Makaót az egy ország, két rendszer elv szerint kezelik, hasonlóan Hongkonghoz. Ez azt jelenti, hogy Makaónak van saját jogrendszere, pénzneme (makaói pataca) és bevándorlási politikája. Makaó jogi státusza a Kínai Népköztársaság Alkotmányán és Makaó Alaptörvényén alapul, amely az 1999-es visszatérés óta hatályos. A város speciális jogállása és gazdasági szerepe miatt tartom fontosnak, hogy elemzésem röviden kitérjen Makaó és Kína kapcsolatára, még akkor is, ha ez esetben nem beszélhetünk olyan éles ellenállásról a kínai központi kormányzat döntéseivel szemben, mint Hongkong esetében.

¹⁴⁷ Donald Trump amerikai elnök döntésének értelmében vámot vetett ki bizonyos kínai termékekre, amire válaszul Kína az amerikai mezőgazdasági termékek behozatalának leállítását ígerte. Ez a szembenállás USA-Kína kereskedelmi háború néven került a köztudatba.

Történelme

Makaó történelme többszázéves múltra nyúlik vissza, és szorosan összefügg a portugál és a kínai kultúrák találkozásával. A portugál felfedezők először érkeztek a mai Makaó területére a 16. század elején. 1557-ben Kína engedélyezte a portugálok számára, hogy Makaóban kereskedelmi bázist hozzanak létre. Ezután a terület egy fontos kereskedelmi központtá vált a Távols-Keleten. Később a portugálok Makaóban lévő jelenléte megerősödött, és a városban keresztény templomok, kolostorok és erődítmények épültek. A 17. század végén Makaóban kereskedelmi visszaesés volt tapasztalható, miután a brit kereskedők Hongkongot választották fő kereskedelmi központjuknak. 1849-ben Makaó hivatalosan is portugál gyarmattá vált, amikor a portugálok megszüntették a kínai hatóságoknak fizetett éves *tribútumot*.¹⁴⁸ A 19. században Makaó gazdasága továbbra is szenvedett a versenytől és a kereskedelmi korlátozásoktól. Makaó gazdasága a 20. század közepén kezdett fellendülni, elsősorban a játék- és turizmusipar növekedésének köszönhetően. A portugálok és a kínaiak közötti tárgyalások eredményeképpen 1987-ben megállapodás született arról, hogy Makaót 1999-ben visszaadják Kínának. Makaó 1999-ben hivatalosan is Kína részévé vált, mint különleges közigazgatási terület, ami a város gazdasági növekedéséhez nagyban hozzájárult. A város politikai és jogi státusza is a már korábban többször említett Egy ország, Két rendszer- elv alapján működik, amely biztosítja a terület autonómiáját. Történelme során a portugál és a kínai kultúrák találkozása jelentős hatással volt a város kulturális örökségére és identitására. Makaóban a keleti és nyugati kultúra ötvöződése mindenhol megfigyelhető, az építészetben, a gasztronómiában, a nyelvben és a vallási hagyományokban is (22. ábra).¹⁴⁹¹⁵⁰

¹⁴⁸ A tribútum olyan adó vagy ajándék, amelyet egy ország, állam vagy nép fizet egy másiknak annak elismeréséül, hogy utóbbi erősebb vagy felsőbbrendű. A tribútum általában a hódoltság, alávettség vagy a békés kapcsolatok kifejezésére szolgál. A történelemben gyakran előfordult, hogy gyengébb államok tribútumot fizettek erősebb államoknak vagy birodalmaknak, annak érdekében, hogy megóvják magukat az inváziótól vagy támadástól. A tribútumok formája változhat, és tartalmazhat pénzt, termékeket, élelmiszert, fegyvereket, rabszolgákat vagy más értékes erőforrásokat.

¹⁴⁹ Eiselt Dávid: [Makaó – kultúra és történelem](#). (Letöltés: 2024. május 12.)

¹⁵⁰ [Macau- Administrative region, China](#). (Letöltés: 2024. május 12.)

22. ábra Hongkong területe és elhelyezkedése. Forrás: [Location map of Macau](#). (Letöltés: 2024. április 25.)

Politikai helyzet

Makaó gazdaságát nagymértékben a szerencsejáték-ipar és a turizmus hajtja. A régió világszerte híres a kaszinóiról és luxusszállodáiról, és az *Ázsiai Las Vegas*-ként is ismert. Hongkonghoz hasonlóan az egy ország, két rendszer elv lehetővé teszi, hogy Makaó megtartsa saját jogrendszere és autonómiája egy részét. Azonban a kínai központi kormány befolyása a régióban növekszik, különösen a nemzeti biztonság, az oktatás és a médiaszabályozás terén. Makaó jövője és történelmi öröksége mind a gazdasági fejlődés, mind a politikai változások tükrében alakul. A város kulturális és történelmi jelentősége továbbra is vonzza a turistákat és a befektetőket, miközben Makaó igyekszik diverzifikálni gazdaságát és fenntartani a kínai és portugál kultúrák közötti egyensúlyt.¹⁵¹

Az Egy ország, Két rendszer-elv alapján Makaónak széles körű autonómiája van belső ügyekben, de Kína felelős a régió védelméért és a külföldi ügyekért. Továbbá Kína és Makaó nagyon szoros együttműködést ápol a gazdasági, politikai és kulturális területeken is.

¹⁵¹ [Macau - Administrative region, China](#). (Letöltés: 2024. május 12.)

A makaói nemzetbiztonsági törvény 維護國家安全法 (Vejhu kuocsia ancsüan fa), amely 2009. március 3-án lépett hatályba, Kína központi kormányának erőfeszítéseit tükrözi annak biztosítására, hogy a különleges közigazgatású terület politikailag stabil maradjon és a központi kormány irányítása alatt álljon. A törvény célja, hogy megvédje a Kínai Népköztársaság nemzetbiztonságát és megelőzze a kormányzattal szembeni ellenséges cselekményeket. A törvény számos olyan tevékenységet tilt, amelyek a központi népi kormány ellen irányul, így például az árulást, elszakadást, lázadást és felforgatást, valamint az államtitkok továbbadását. Korlátozza a külföldi politikai szervezetek vagy csoportok befolyását Makaóban, megakadályozva, hogy politikai tevékenységeket folytassanak a régióban. Hasonlóképpen, a törvény előírja, hogy a makaói politikai szervezetek vagy csoportok nem létesíthetnek kapcsolatot külföldi politikai intézményekkel vagy csoportokkal. Ez a törvény egyike annak a több intézkedésnek, amelyet Kína hozott annak érdekében, hogy fenntartsa a politikai stabilitást és irányítást a különleges közigazgatási régiókban, mint Makaó és Hongkong. Célja, hogy megőrizze Kína területi integritását és biztosítsa a különleges közigazgatási régiók politikai lojalitását a központi kormányzathoz.¹⁵²

Védelempolitikai helyzet

A város katonai védelmét a kínai haderő biztosítja és felelős a régió védelméért és biztonságáért. Ennek érdekében Makaóban is található a kínai fegyverese erők parancsnoksága, amelynek célja a város védelmének biztosítása, illetve az esetleges belső vagy külső fenyegetésekre való reagálás.

A Makaón diszlokáló erők viszonylag kisméretű és korlátozott katonai jelenlétet képviselnek a régióban. A katonai erők többnyire a régió védelmére és stabilitásának fenntartására összpontosítanak. Mivel a városállam politikailag stabil és Hongkonggal ellentétben nincsenek jelentős belbiztonsági fenyegetések legfőképpen a korábban említett gazdasági okok miatt, így Kína katonai jelenléte visszafogottnak tekinthető.

3.1.4. Hszincsiang tartomány

Kína elég nagy ország ahhoz, hogy egy része a „külföldi országnak” számítsa határai között. Ez különösen igaz azokra a tartományokra, amelyeket Kína csak néhány évtizeddel ezelőtt szerzett vissza. Ezek a területek korábban nem organikusán tartoztak az birodalomhoz.

¹⁵² [Bevezetés A Makaói Különleges Közigazgatási Terület Nemzetbiztonságának Fenntartásáról Szóló Törvénybe.](#) (Letöltés: 2022. augusztus 03.)

Hszincsiang 新疆 (Xīn Jiāng) magyar jelentése: új határvidék, korábban Kelet-Turkesztánnak ismert, kb. 1,5 millió km²-es, szinte teljes mértékben megegyezik a Hszincsiang Ujgur Autonóm Tartomány nevű kínai közigazgatási egységgel, és egyedi jellemzőkkel rendelkezik (23-24. ábra).

Fővárosa Urumcsi (vagy más néven Ürümqi) 乌鲁木齐 (Wūlǔmùqí). Elmondható, hogy Kínában általában van egy kontraszt a fejlett Kelet és az elmaradott Nyugat között. A nyugati tartományok közül Hszincsiang tartomány kevesebb állami támogatást kap, mint egyéb régiók. Az autonóm közösség azonban az utóbbi időben kiemelkedő eredményeket ért el a fejlődés ütemének vonatkozásában. A kínai állam szerint ez főként exogén forrásoknak köszönhető, és nem endogénnek.¹⁵³

Az ujgur függetlenségi szervezetek szerint az endogén gazdasági fejlődés bizonyos formája lehetséges anélkül, hogy közpénz befektetésére lenne szükség a tartományban. A tartomány természeti erőforrásai, nyersanyagai, képzett munkaereje, innovációs képessége és a specifikus helyi termékek (mezőgazdaság, erdészet, kézművesség, helyi termelés), valamint a turizmus számára vonzó tényezők (időjárási viszonyok, természeti és kulturális örökség, vonzó táj és egyéb kényelmi tényezők) teszik a területet vonzóvá és önellátóvá. Hszincsiang esetében inkább egy felzárkózó régióról beszélünk, és ez annak példája, hogy hogyan lehet átértelmezni Kína hagyományos kelet-nyugati megosztását. Még mindig elmondható, hogy a fejlett tartományok keleten vannak, de a behozás már elkezdődött a nyugaton és északon fekvő területeken. A lemaradó területek pedig a középső és déli területeken találhatók.

¹⁵³ Kocsi János Gyula – Vukics Ferenc: Internal Security Challenges in China – Current Situation in Xinjiang Province, Inner Mongolia and Tibet. *Hadtudományi Szemle*, 14. évf., 3. sz., 2021.74-78. o.

23. ábra Hszincsiang tartomány elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Xinjiang, China](#). (Letöltés: 2023. április 20.)

24. ábra Hszincsiang tartomány elhelyezkedése és infrastruktúrája. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Xinjiang, China](#). (Letöltés: 2023. április 20.)

Az ujjur ellenállás története

Az ujjurok gazdag történelemmel rendelkeznek, és az önállóság iránti vágy hosszú hagyományokra tekint vissza. Történelmük kezdeti kiemelkedése az volt, amikor 747-ben legyőzték uraikat és átvették a török birodalom uralmát, amelyet Mojenco uralkodása alatt az elkövetkező 50 év során megszilárdítottak. Körülbelül 840-ben azonban súlyos támadás érte őket Kirgizisztán részéről, és az uralkodót, a Kagant is meggyilkolták, a fővárost pedig felgyújtották. Az birodalom széthullása után az ujjurok egy része letelepedett az akkori Kelet-Turkesztánban, majd két új kagánatot hoztak létre. Kezdetben buddhisták voltak, majd iszlám hitre tértek át. Ezután a Mongol Birodalom irányította Kelet-Turkesztánt körülbelül 600 évig. A mongol időszak után Kelet-Turkesztán lakói több független muszlim hercegséget hoztak létre. A 16. századtól kezdve a terület konfliktusba került a kínai, az orosz és a brit érdekszférákkal, majd végül laza kínai uralom alá került. 1759-ben a kínaiak Kelet-Turkesztánt átnevezték Hszincsiangra.

Az új tartomány beolvasztása nagyon nehéz volt. Az ujjur önállósági törekvéseket jól jelzi az a tény, hogy 1862-ig szinte minden évben kitört egy Kína ellenes lázadás. Az említett időszakban bekövetkezett negyvenkét lázadás azonban nem hozta az elvárt eredményt. 1864-ben Kelet-Turkesztán kikiáltotta függetlenségét, amelyet a Török Birodalom, Nagy-Britannia és Oroszország is elismert. 1876-ban a kínaiak ismét megtámadták a fiatal államot, és tizenkét évnyi kétségbeesett harc után, 1884-ben véglegesen bekebelezték a területet. Az 1911-es birodalom bukása után, 1933 és 1936 között, valamint 1944 és 1949 között rövid, viszonylag hosszú életű állami formációk léteztek Kelet-Turkesztánban, és a Második Kelet-Turkesztán Köztársaság is létrejött, amelyet szintén támogatott a Szovjetunió. Azonban 1949. augusztus 27-én az ujjur vezetők repülőgépe rejtélyes körülmények között lezuhant, ezután a kínai csapatok újra felbukkantak a tartományban, és végül elfoglalták a területet. Az önálló Kelet-Turkesztán Köztársaság vezetői végül Törökországba menekültek, Indián, Pakisztánon és részben Egyiptomon keresztül.¹⁵⁴

Az 1950-es években Peking ellen indult felkelések sikertelenek voltak, ezért sokan döntöttek az emigráció mellett. Úgy becsülték, hogy Törökországban (Isztambul és Kayseri) körülbelül 20 000 kelet-turkesztáni származású ember él. Azonban azok, akik új életet kezdtek Törökországban, Európában és Amerikában, nem szakították meg a kapcsolatot szülőföldjükkel és kultúrájukkal, hiszen sok egyesületet és szervezetet fenntartanak. Az ujjur emigráció kb. kétmillió embere szétszóródott szerte a világban.

1979 és 1989 között jelentős számú ujjur harcolt az afganisztáni szovjetellenes háborúban. Ezek közül néhány harcos hazatért és radikálisabb iszlám tanításokat hozott magával. Közép-Ázsia szovjet tagköztársaságainak függetlenedésével több nemzeti szervezet jelent meg a tartományban. Mindannyian egyetértettek abban, hogy meg kell akadályozni az etnikai kép erőszakos átalakulását, és biztosítani kell az emberi szabadságjogokat, de csak a legradikálisabb csoportok célja volt az elszakadás. 1990 tavaszán Baren városában a kínai hatóságok különösen kegyetlenül léptek fel egy demonstráció ellen, ahol a tüntetők az ujjur nemzeti túlélésért álltak ki. Az atrocitást követően az autonóm tartomány egészében általános lázadások törtek ki, amelyek több, mint ötven halálos áldozatot és százak sérülését okozták.

¹⁵⁴ Zeidan, Adam: [China - Foreign relations in the 1860's](#). (Letöltés: 2023. április 20.)

1993-ban megalakult az Ujgur Felszabadítási Front, amely majdnem ezer merényletet követett el Kínában. 1995-re az ujgur emigráció képviselői sikerrel nyitottak képviseleti központokat Washingtonban és több európai fővárosban. Mivel Kína atomkísérleteinek túlnyomó része a tartományhoz kapcsolódott, az emigráció tagjai 1992-ben egy antinukleáris konferenciát szerveztek, hogy nagyobb nemzetközi figyelmet kapjanak az ügyükkel kapcsolatban.¹⁵⁵ ¹⁵⁶ Az Ujgur Felszabadítási Front először a tálibokkal, majd az Al-Kaidával szövetséget kötött, ami több, mint 600 ujgur harcos kiképzését eredményezte. A kínai hatóságok terroristának minősítették az összes ujgur szervezetet, és a küzdelmet ellenük a nemzetközi terrorizmus elleni műveletek részeként írták le. 2004-ben az Amnesty International egy jelentést adott ki, amely kritizálta az ujgur politikai foglyok jelentős részének kivégzését.¹⁵⁷

Az Egyesült Államok különböző szervezetek tevékenységeit külön választja, és csak az Iszlám Mozgalmat Kelet-Turkesztánban tartja terrorista szervezetnek. Rabiya Kadir, aki az Ujgur Világkongresszus elnökségét 2017-ig betöltötte, jelentős eredményeket ért el. Munkájának köszönhetően a nyugati diplomácia megismerhette az ujugrok ügyét. A hölgy korábban aktív gazdasági és politikai szereplő volt Kínában, amíg 1999-ben letartóztatták és bebörtönözték.¹⁵⁸

A központi kormányzat megoldási lépései

A török kormányhoz közel álló lapok szerint a kínai hatóságok mintegy 3 millió ujugrt tartanak különböző úgynévezett *újraoktatási táborokban*.¹⁵⁹ 2017 óta Kína ilyen jellegű zárt, úgynévezett oktatási táborokat épít Hszincsiang tartományban, ahol ujugrok élnek. Kínai propagandájuk szerint csak újraoktatással akarják felkészíteni az ujugrokat a modern élet kihívásaira. A tapasztalatokat folyamatosan feldolgozzák, és az eredményekből levonható következtetések alapján a képzést, a technikai eszközöket és a vezetői készségeket folyamatosan fejlesztik.

¹⁵⁵ Falkenheim, Victor: [History of Xinjiang](#). (Letöltés: 2023. május 15.)

¹⁵⁶ Crossette, Barbara: [Chinese Set Off Their Biggest Nuclear Explosion The New York Times](#). (Letöltés: 2023. május 15.)

¹⁵⁷ [People's Republic of China Uighurs fleeing persecution as China wages its "war on terror"](#). (Letöltés: 2023. május 20.)

¹⁵⁸ [Rabiya Kadir - Uyghur Entrepreneur](#). (Letöltés: 2023. május 20.)

¹⁵⁹ Alecci Scilla: [The faces of China's detention camps in Xinjiang](#). (Letöltés: 2023. május 28.)

Olyan nyugati híradások szerint, amelyek kínai emberi jogi alapokra és a müncheni Ujgur Világkongresszusra hivatkoznak, az Egyesült Államok támogatásával Peking tiltja a muszlim nevek használatát, sőt hivatalos dokumentumokat is aláírnak a muszlim állampolgárokkal az önkéntes bójttagadásról.¹⁶⁰ Emellett ez a téma megjelent és folyamatosan továbbra is megjelenik a török sajtóban és az amerikai lapokban.¹⁶¹

A kommunista párt hivatalos nyilatkozatában mereven elzárkózik az őt ért támadásoktól. 2021.06.25-én az Egyesült Államok kínai nagykövete egy hivatalos közleményt adott ki, amiben reagált a British Broadcasting Corporation (BBC) és más sajtóorgánumban megfogalmazott Kínát ért vádakra. Ebben tagadja az állítólagos újraoktatási tábork létezését. Állítása szerint ott a hatályos törvények szerint létrehozott szakmai képző és oktatási központok, iskolák működnek. Ezek nem különböznek az Egyesült Királyság Desistance and Disengagement Programme-jától vagy Franciaország deradikalizációs központjaitól. Mindegyik Kína által tett ilyen irányú aktív lépése csakis antiterrorista célzatú annak érdekében, hogy a terrorizmust és a vallási szélsőségeséget forrásaiban szüntessük meg. Ezek az ENSZ Globális Ellen-terrorizmus Stratégiájában megfogalmazott elvekkel és szellemiséggel összhangban vannak. Hangsúlyozta, hogy Kína olyan jogállam, ahol az emberi jogok tiszteletben tartása és védelme alkotmányos alapelv, amely a jogrendszerben és a kormány munkájában testesül meg. A szakmai képző és oktatási központok szigorúan betartják az alkotmányt és a törvényeket, garantálják a képzésben résztvevők alapvető jogait, és tiltják bármilyen becsmérlő vagy bántalmazó viselkedést az ott tanulók ellen.¹⁶²

Kínának az ujgur kisebbség sorsa vált a század legfontosabb belpolitikai és biztonságpolitikai kérdésévé. Az ujgur emigráció sikerének köszönhetően ez a probléma messze túlnyúlik Kína határain, amely a terület gazdasági és geostratégiai jelentősége miatt a kormány számára fájdalmasabb, mint például a tibeti kérdés. Az autonóm tartomány könnyen forró ponttá válhat Kínában, ezért az elmúlt évtizedben a kommunista kormány rájött, hogy az ügy rendezése érdekében meg kell oldania ezt a problémát. A kínai rendőrség és hadsereg jelentős operatív tapasztalatot szerez a szeparatista szervezetek elleni harcban. Az ENSZ

¹⁶⁰ Haitiwai, Gulbahar – Morgat, Rozenn: [‘Our souls are dead’: how I survived a Chinese ‘re-education’ camp for Uyghurs](#). (Letöltés: 2023. május 20.)

¹⁶¹ Soyly Ragip: [Turkey quietly lobbied for Uyghur rights during high-level visit to China](#). (Letöltés: 2024. július 10.)

¹⁶² [So called “Re-education camp”](#). (Letöltés: 2023. május 20.)

missziókhöz képest ezek a konfliktusok sokkal aktívabbak, a sajtó előtt jobban el vannak rejtve, és csak az akciók sokkal egységesebbek. Az európai ujjur szervezetek képviselői nem optimisták. Szerintük a kínai hatóságok azon túl, hogy sok szörnyűséget követnek el, egyre nagyobb sikereket érnek el azzal, hogy szétválasztják a gyerekeket a szüleiktől, lerombolják a vallási helyszíneket, és betiltják a 18 évnél fiatalabbak részvételét vallási eseményeken. A generációk szétválasztása, a nemzeti önérzet avítsága és a vallásos emberek visszamaradottságának bizonyítása egyre több megértő fülekre talál az ifjúság körében. Az eddig inkább puha hatalmi eszközök a keményeknél sokkal hatékonyabbnak bizonyultak. Nagy segítséget jelent az is, hogy a nyugati fősodratú média hasonló híreket jelentet meg a nacionalista diktátorokról, populizmusról, a fehér keresztény felsőbbrendűség eltörléséről. Rendszeresen tudósít az eseményekről a nyugati radikális baloldal által kreált ideológiára hivatkozva a kínai sajtóban, és az aktuális eseményekben látja ideológiája igazolását.^{163 164}

Az elkülönülés gyengítésének sikertelensége miatt a kínai politika az utóbbi időben teljesen új megközelítést alkalmazott a problémára. Az új elv lényege az, hogy az állam nagyobb mértékben kell, hogy támogassa a tartományt a környező területekhez képest. A pártvezetők remélték, hogy ha az élénk fejlődés a tartományt jelentősen fejlettebbé teszi, akkor az elkülönülés egyszerű, kispolgári anyagiasság elve által még a környező kínai területeken is halálos sebet kapna. Kevesen fogják feláldozni az élet minden területén tapasztalható életszínvonal emelkedést annak az álomnak a megvalósítása érdekében, hogy politikailag súlytalan, viszonylag elszigetelt független országot hozzanak létre. Az olaj- és szénhidrogénmezők megnyitása óta helyi vezetők számára világos, hogy egy független ujjur állam part nélkül nem juttatná el erőforrásait a világpiacra, legtöbbjüket Kínán vagy Oroszországon keresztül teszi.

Véleményem szerint minden olyan államnak, amely nagyhatalmi tervekkel rendelkezik, fel kell ismernie, hogy a növekvő beavatkozás extra terhet jelent gazdasági és politikai rendszere számára. E célból Kínának lépéseket kell tennie a gyors gazdasági fejlődés belpolitikai negatív mellékhatásai ellen. A kommunista párt vezetése felismerte ezeket a problémákat. Jeffrey G. Williamson 1965-ös munkájában, a *Regional inequality and the process of national development: A description of patterns* című könyvében összegzi a

¹⁶³ Maizland, Lindsay: [China's Repression of Uyghurs in Xinjiang](#). (Letöltés: 2023. május 15.)

¹⁶⁴ [Human Rights Watch - China: Massive Crackdown in Muslim Region](#). (Letöltés: 2023. május 15.)

gazdaságilag gyorsan fejlődő országokra leselkedő belpolitikai problémákat. A tanulmány szerint egy ország, amely belép az ipari forradalom korszakába, gyors gazdasági növekedésen megy keresztül, azonban a legtöbb modern termelés néhány ipari körzetben koncentrálódik, így a területi egyenlőtlenségek élesedése kíséri a növekedést. Az ipari forradalom befejezése után azonban, a gazdaság további növekedése során, elkezdődik a területi egyenlőtlenségek kiegyenlítődése. Williamson szerint az államnak aktívan kell kezelnie az jövedelmi egyenlőtlenségek által okozott társadalmi feszültségeket. Nyugat-Európa jóléti államainak példája azt mutatja, hogy a területi egyenlőtlenségek csökkentésével párhuzamosan fenntartható gazdasági növekedés érhető el.¹⁶⁵ Az európai modell szerint ezek a területek lehetnek a problémák forrásai, azonban belső fejlesztési tartalékok is lehetnek egyaránt. Az egymilliárd ember bevonása a modern termelésbe, a modern termelési folyamatok terjesztése, a termelékenység növelése, valamint a fogyasztói társadalom vívmányainak és szokásainak átvétele gyakran jelentős hajtóerőt jelent a kínai gazdaság számára. Felismerve ezt, a kínaiak a gazdasági folyamatokra összpontosítanak és tervezetten és szervezeten alkalmazzák a *soft power* vagy magyarul *puha hatalom*¹⁶⁶ módszereit ezeken a területeken.

Ismét hangsúlyoznom kell, hogy az Egy Kína-elv milyen rendkívül fontos szereppel bír a kínai külpolitikában és ugyan ilyen jelentős hatással van a belpolitikai folyamatokra is. Ez Hszincsiang tartomány esetében hatványozottan igaz. A kínai kívánt dierktíva szerint a nemzetiségeket, a felelős, nemzetközileg elismert kínai állam képével igyekeznek végső soron meggyőzni, hogy azok, akik jó életszínvonalon szeretnének élni, jobban járnak, ha feladják a szeparatista törekvéseket és egységbe tömörülnek a *Kínai Álom*¹⁶⁷ direktívái mentén. Az

¹⁶⁵ G. Williamson, Jeffrey: *Regional inequality and the process of national development: A description of pattern*. The University of Chicago Press, Chicago, 1965. 20-45.o.

¹⁶⁶ A puha hatalom, angolul „*soft power*” kifejezés a nemzetközi politika területén használt fogalom, melyet elsőként Joseph Nye, a Harvard Egyetem professzora vezetett be. A *puha hatalom* a hatalom olyan formáját jelöli, amely nem erőszakon vagy kényszeren alapul, hanem a vonzerőn: a kultúrán, az ideológián és az intézményeken keresztül gyakorolt befolyáson. Ezt a befolyást gyakran a kulturális, ideológiai vagy morális értékek terjesztésével, valamint a pozitív kép kialakításával érik. Egy ország puha erejét erősítheti a kulturális exportja, mint például: a filmek, zene, divat, gasztronómia; az oktatási intézmények, mint a világszínvonalú egyetemek, a diplomáciai kapcsolatok, a békefenntartás vagy humanitárius segítségnyújtás, a pozitív nemzetközi imázs, vagy a demokratikus értékek. A *puha hatalom* ellenkezője a *kemény hatalom*, angolul „*hard power*”, amely a katonai és gazdasági hatalmon alapuló befolyást jelenti. Forrás: Gray S. Colin: *Hard Power and Soft Power: The Utility of Military Force as an Instrument of Policy in 21st Century*. Strategic Studies Institute, 2011. 1-52. o.

¹⁶⁷ A Kínai Álom 中国梦 (Zhōngguó Měng) angolul The Chinese Dream HsziCsin-ping elnök 2012 Novemberében nyíltan megfogalmazott nemzetpolitikai koncepciója melyben így fogalmaz: „*Folyamatos erőfeszítéseket kell tennünk, eltántoríthatatlan akarattal előre haladni, továbbra is elősegíteni a kínai sajátosságokkal rendelkező szocializmus nagy ügyét, és törekedni a kínai nemzet nagy megújulásának kínai álmának elérésére.*” A fogalom magában foglalja Kína megújulását és modernizációját. Célja egy virágzó,

elképzelés egyik fontos eleme az, hogy az ország vezetése egy új rendszerben egyesítse a tartományban élő embereket. Így sokkal előnyösebbnek tűnik az elmaradó régiók lakosai számára, hogy jómódú állampolgárai legyenek egy olyan országnak, amely jelenleg is már a világ vezető nagyhatalma, mint hogy egy olyan régióvá váljanak, amely súlyosan elmaradott.

3.1.5. Tibet

A Tibet és Kína közötti konfliktusokban bővelkedő viszonynak hosszú történelme van, amely az évszázadok során többször is változott, olyakor pozitív, de leginkább negatív irányba. Ennek okán ez a helyzet is Kína belső biztonságát befolyásoló tényezőjeként értékelhető így kutatásom fontos pillérének tekinthető. Az alábbiakban elemzem az összetett ellentét okait, történetét, főbb történéseit és a jelenlegi helyzetet.

Tibet 西藏 (Xīzàng) Ázsia déli részén, a Himalája hegység 喜马拉雅山脉 (Xīmǎlāyǎ shānmài) magaslatain helyezkedik el, és közvetlenül északra fekszik India és Nepál határaitól. Tibet, keletre Bhutánnal 不丹 (Bùdān) és Kína délnyugati részével, Szecsuan 四川 (Sìchuān) és Jünnan 云南 (Yúnnán) tartományokkal, északon pedig Hszincsiang 新疆 (Xīnjiāng) és Csinghaj 青海 (Qīnghǎi) tartományokkal határos. Tibet területe mintegy 1,2 millió négyzetkilométer, lakossága mintegy 3,2 millió fő, többségükben tibetiek, amivel a régiót Kína legnagyobb, részlegesen autonóm területévé teszi. Fő vallása a tibeti buddhizmus, amely a 7. században terjedt el a területen (25. ábra). A tibeti buddhizmus a mahájána buddhizmus és a vajrayána buddhizmus elemeit ötvözi, valamint a korábbi tibeti bön vallás hagyományait őrzi. A tibeti buddhizmusnak egyedülálló jellemzői vannak, ilyen például a reinkarnáció rendszere, amely szerint a fő vallási vezetők (mint például a dalai láma és a panchen láma) újjászületnek, hogy továbbra is vezethessék a tibeti népet. Emellett a tibeti buddhizmus központi szerepet játszik a tibeti kultúrában, művészetben és építészetben is. A tibetiek egy ősi nép, akiknek sajátos nyelvük, írásuk és kultúrájuk van. A tibeti nyelv a tibeto-burmai nyelvcsaládba tartozik. A tibeti kultúra gazdag és sokszínű, amely a tibeti buddhizmus, a nomád életmód és a természethez való szoros kapcsolat eredményeként alakult ki.¹⁶⁸

demokratikus, kulturálisan fejlett és harmonikus társadalom elérése, azzal a fő célkitűzéssel, hogy javítsa a kínai állampolgárok életét. Forrás: [What Does Xi Jinping's China Dream Mean](#). (Letöltés: 2022. szeptember 20.)

¹⁶⁸ Sharma, Madhur: [Explained: The China-Tibet 17-Point Agreement, The Conflict's History, And India's Place In It](#). (Letöltés: 2023. május 11.)

25. ábra Tibet Autonóm Terület elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Tibet Region Map](#). (Letöltés: 2023. június 18.)

A tárgyalt konfliktus alapvetően politikai és vallási okokra vezethető vissza. A politikai okok közé tartozik a tibeti terület ellenőrzése és a tibeti nép önrendelkezésének kérdése. A vallási okok központjában pedig a tibeti buddhizmus és a kommunista párt ideológiai ellentéte áll.

Főbb történések időrendben a 20. századtól

A Tibet és Kína közötti kapcsolatok történelme több, mint ezer évre nyúlik vissza. A tibeti történelem során voltak időszakok, amikor a két ország között szoros kapcsolatok voltak, míg máskor függetlenek maradtak egymástól. A 13. században a tibeti vezetők a mongol kánok fennhatósága alá kerültek, akik ekkor már Kínát is uralmuk alatt tartották. Már ettől az időszaktól kezdve Kína egyre inkább igyekezett befolyást gyakorolni a tibeti politikára és vallásra.

- 1950-ben a Kínai Népköztársaság megalakulását követően parancsra kínai katonai erők szállták meg Tibetet, és annak felszabadításáról beszéltek.
- 1951-ben a 17 pontos megállapodás értelmében Tibet részleges autonómiát kapott és Kína elismerte a tibeti kultúra és vallás sajátosságait, de Kína továbbra is nagy befolyással bírt a területen.
- 1959. március 17-én a tibeti népfelkelés erőszakos leverése után a 14. dalai láma, Tenzin Gyatso titokban elhagyta a Potala-palotát Lhászában, és egy kisebb csoport kíséretében átkelt a Himaláján. Április 1-jén érkezett meg Indiába, ahol menedéket kapott, és azóta is ott él száműzetésben. A dalai láma menekülése óta több tízezer tibeti követte őt, akik szintén Indiába menekültek a kínai befolyás elől.
- Az 1960-as és 1970-es években a kínai kulturális forradalom során a tibeti vallási és kulturális intézményeket megtámadták, és a tibeti buddhizmust erőteljes elnyomás alá helyezték.
- Az 1980-as években a kínai politika enyhült, melynek következtében több vallási és kulturális intézmény újjáépítésre került.
- A 2000-es években a tibeti önrendelkezési törekvések és a kínai álláspont közötti feszültség továbbra is fennállt. A dalai láma általános autonómia koncepcióját szorgalmazta, amely a tibeti kultúra, vallás és nyelv védelmét és fejlesztését célozta meg a kínai állam keretein belül, de Kína ezt az elképzelést nem fogadta el.
- 2008-ban jelentős tüntetések zajlottak Tibetben és más kínai tartományokban, amelyekben legfőképpen tibeti lakosok vettek részt. A tüntetések erőszakba torkolltak, és több halálos áldozat is volt. A kínai kormány válasza erőszakos volt, és számos letartóztatást és büntetéseket hajtott végre.¹⁶⁹

Az 1951-es 17 pont

A 17 pontos megállapodás, vagy hivatalos nevén a kínai központi kormányzat és a Tibeti Autonóm Terület Népi Kormányza 西藏自治区人民政府 (Xīzàng Zìzhìqū Rénmín Zhèngfǔ) közötti megállapodás a Tibet Békés Felszabadításáról 中华人民共和国中央人民政府和西藏地方政府关于和平解放西藏办法的协议 (Zhōnghuá Rénmín Gònghéguó Zhōngyāng

¹⁶⁹ Shetty Shetty, Sudhanva: [What Is The Conflict Between Tibet & China? Know About It.](#) (Letöltés: 2023. május 10.)

Rénmín Zhèngfǔ hé Xīzàng Dìfāng Zhèngfǔ guānyú hépíng jiěfāng Xīzàng bànfǎ de xiéyì), 1951. május 23-án íródott. Célja az volt, hogy elősegítse a tibeti területek békés felszabadítását és az önrendelkezés bizonyos mértékű fenntartását.¹⁷⁰

A referendum a következő pontokat tartalmazza:

1. A tibeti területek felszabadítása és a nép önkéntes csatlakozása a Kínai Népköztársasághoz.
2. A tibeti területek szuverenitásának és területi integritásának elismerése.
3. Tibet hagyományos politikai, gazdasági és kulturális rendszerének fenntartása és a dalai láma és a panchen láma hagyományos vallási és politikai szerepének tiszteletben tartása.
4. A tibeti területeken a földreform elhalasztása és a földtulajdonosok jogainak védelme.
5. A tibeti vallás és kultúra védelme és fejlesztése.
6. A tibeti hagyományos kormányzati rendszer fenntartása.
7. A kínai központi kormány katonai és polgári személyzetének Tibetben való elhelyezése.
8. A kínai hadsereg segítségnyújtása a tibeti területek védelme érdekében.
9. A tibeti területeken a kommunikáció és közlekedés fejlesztése.
10. A tibeti területek gazdasági fejlesztése és a kereskedelem előmozdítása.
11. A tibeti területeken a köz- és magánvagyon védelme.
12. A tibeti területeken a kínai és tibeti állampolgárok egyenlő jogainak biztosítása.
13. A tibeti területeken az oktatás és kultúra fejlesztése.
14. A tibeti területeken a munkaügyi és szociális intézkedések fejlesztése.
15. A tibeti területeken a külügyek és a határügyek kezelése a kínai központi kormány hatáskörében.
16. A tibeti területeken a belügyek és igazgatás ügyeinek kezelése a tibeti helyi kormány hatáskörében.
17. A 17 pontos megállapodás végrehajtásának biztosítása és a visszatekintő hatályú intézkedések elkerülése.¹⁷¹

¹⁷⁰ [1951 májusában aláírták a békeszerződést.](#) (Letöltés: 2023. május 10.)

¹⁷¹ Sharma, Madhur: [Explained: The China-Tibet 17-Point Agreement, The Conflict's History, And India's Place In It.](#) (Letöltés: 2023. május 11.)

Jelenlegi politikai és katonai helyzet

Sajnos azonban a Tibet és Kína közötti konfliktus jelenleg is fennáll. A kínai kormány továbbra is szorosan ellenőrzi a tibeti területeket, és korlátozza a vallási és kulturális szabadságjogokat. Emellett a tibeti lakosság ellenőrzése érdekében Kína gazdasági és társadalmi intézkedéseket helyezett előtérbe, amelyek közé tartozik a han nemzetiségű kínaiak betelepítése a tibeti területekre, valamint a tibeti nyelv és kultúra háttérbe szorítása. Az elmúlt évtizedekben a központi kormányzat politikája miatt a han kínaiak aránya a tibeti lakosságon belül növekedett, ami etnikai feszültségekhez vezetett és a tibeti kultúra erodálását okozta. A tibeti népesség nagy része a hagyományos életmódot folytatja, de egyre többen költöznek a városokba, és a modernizáció hatásait sem tudják kikerülni. A 17 pontos megállapodás révén az Egy ország, két rendszer elve nem vonatkozik Tibetre, ezek a területek nem élvezik azt a politikai és gazdasági szabadságot, amely Hongkongot és Makaót megilleti. A dalai láma továbbra is Indiában él száműzetésben, és nemzetközi szinten lobbizik a tibeti nép jogaiért. A tibeti vallási diaszpóra világszerte szervezkedik és küzd a tibeti kultúra és önrendelkezés megőrzéséért. A nemzetközi közösség többnyire elítéli a kínai kormány tibeti politikáját, de - köszönhetően Kína világban történő gazdasági és politikai hatalmi térnyerésének - gyakorlati lépéseket nem tesz a helyzet javítása érdekében.

A Kínai Népköztársaság megalakulását követően az 1950-es években Kína fegyveres erőket telepített a régióba. A felszabadításnak nevezett katonai beavatkozás során a kínai haderő elfoglalta a tibeti területeket, és azóta is befolyása és szoros ellenőrzése alatt tart, tehát a katonai jelenlét a megszállás óta folyamatos. Továbbá a központi kormányzat olyan infrastrukturális fejlesztéseket hajtott végre Tibetben, mint a vasúti és közúti hálózatok felújítása, amelyek lehetővé teszik a katonai erők régióban történő gyors mozgását. Ezen infrastrukturális fejlesztések mellett a kínai kormány katonai létesítményeket és bázisokat is létrehozott a tibeti területeken. A fegyveres erők jelenléte nemcsak a tibeti politikai mozgalmak és a függetlenségi törekvések elnyomására szolgál, hanem a határok biztonságának fenntartására is, különösen az indiai és a kínai határ mentén, ahol időnként feszültségek adódnak a két ország között. Az összecsapások olykor akár mindkét oldalon is halálos áldozatokat követelnek, ennek példája a 2020-ban, majd 2022 decemberében történt események, melyek tárgyalását a következő fejezetben teszem meg.¹⁷²

¹⁷² Yeung, Jessie: [Indian and Chinese troops fight with sticks and bricks in video](#). (Letöltés: 2023. május 15.)

3.2. Kína regionális biztonsági kihívásai

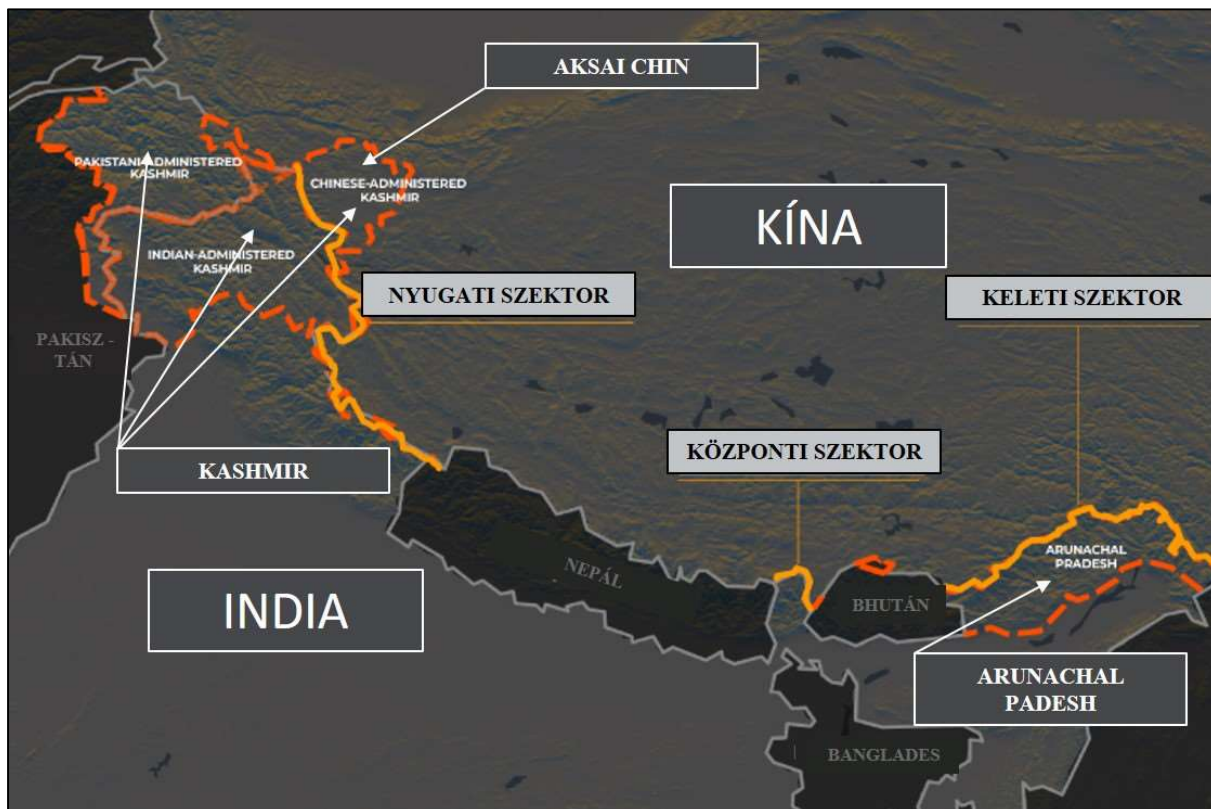
Kína regionális kihívásainak és geopolitikai pozicionálásának elemzése elengedhetetlen a 21. századi nemzetközi kapcsolatok megértéséhez, különösen az ázsiai-csendes-óceáni térség dinamikájának szempontjából. Kína regionális kihívásai és pozicionálása az ázsiai-csendes-óceáni térségben különösen komplex és többdimenziós. A nagyhatalom egyre növekvő gazdasági és katonai ereje új kihívásokat és lehetőségeket teremt a régióban, miközben fokozza a feszültséget számos szomszédos országgal. Az ország területi vitái a Dél-kínai-tengeren, a Tajvannal és Hongkonggal való kapcsolata, valamint az indiai határ menti konfliktusok mind jelentős szerepet játszanak Kína regionális stratégiájában. Emellett Kína gazdasági befolyásának növelése az Egy Öv, Egy Út kezdeményezésen keresztül, és a szomszédos országokkal való viszonyának alakulása szintén meghatározzák Peking regionális pozícióját és hosszú távú céljait.

3.2.1. Határviták Indiával

India és Kína, a világ két legnépesebb országa, hosszú történelemmel rendelkezik közös kapcsolatokban és konfliktusokban egyaránt.¹⁷³ Az ősi időkben a két civilizáció között léteztek kereskedelmi és kulturális kapcsolatok, amelyeket a buddhizmus terjedése erősített meg. A modern időkben azonban a kapcsolatok gyakran feszültséggel és konfliktussal jellemezhetők, ami a területi viták, politikai nézeteltérések és regionális hatalmi egyensúlyra vonatkozó aggályok miatt alakult ki.

Az indiai és kínai modern kapcsolatok gyökerei a függetlenség utáni időszakra nyúlnak vissza. Az 1950-es években az indiai miniszterelnök, Jawaharlal Nehru és a kínai vezető, Mao elnök közötti „*bharat-chini bhai bhai*” (India-Kína testvériség) nevű együttműködési politikája egy rövid időre közeledést hozott a két ország között. Azonban ez a kapcsolat gyorsan romlani kezdett a két ország közötti határviták miatt, ami végül az 1962-es indiai-kínai háborúhoz vezetett. Kína és India közötti határviták két fő területre összpontosulnak: Aksai Chin és Arunachal Pradesh régiókra. Aksai Chin régió India északi részén található, és jelenleg Kína irányítása alatt áll, azonban India igényt tart rá. Arunachal Pradesh régió India északkeleti részén helyezkedik el, jelenleg India irányítása alatt áll, azonban Kína is igényt tart rá (26. ábra).

¹⁷³ [ENSZ, World Population Prospects 2024](#). (Letöltés: 2024. május 10.)

26. ábra Arunachal Pradesh és Aksai Chin régiók elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [China includes Arunachal in its updated map](#). (Letöltés: 2023. június 18.)

India 1947-ben függetlenné vált a brit gyarmati uralom alól, 1949-ben pedig létrejött a jelenlegi kínai államszervezet. A két ország közti 3800 km-nyi határ, mint biztonsági probléma, India és Kína érdekeinek a középpontjába került. Az 1914-ben India és Tibet között a brit gyarmati birodalom által meghúzott úgynevezett *McMahon-vonalat*¹⁷⁴ India hivatalosan elfogadta a megjelölt keleti határként, Kína azonban nem. Ennek következtében 1962-ben kitört az indiai-kínai háború, amit végül Kína nyert meg, majd ezt követően ellenőrzése alá vonta Aksai Chint, és előrenyomult Arunachal Pradeshbe is. A háború után egészen a 80-as évekig a határvonalak nagyjából stabilak maradtak, de a konfliktus továbbra sem oldódott meg. 1987-

¹⁷⁴A McMahon-vonal egy határvonal, amelyet a brit gyarmati hatalom húzott meg 1914-ben a Simla-konferencián, hogy megállapítsa az India (akkor brit gyarmat) és Tibet közötti határt. A vonal a mai Arunachal Pradesh indiai államot választja el Tibet autonóm területtől, amely jelenleg Kína része. A McMahon-vonalat Sir Henry McMahon, a brit India akkori külügyminiszter-helyettese, húzta meg. A brit álláspont szerint a vonalat a brit és a tibeti képviselők jóváhagyták, bár Kína soha nem ratifikálta a Simla Szerződést, és a McMahon-vonalat nem ismerte el. Kína azért nem ismeri el a McMahon-vonalat, mert azt állítja, hogy a brit gyarmati hatalom nem volt jogosult Tibet nevében tárgyalni, és hogy a vonal illegálisan bevonja a kínai területet Indiába. Ezért Kína Arunachal Pradesh egész területét - amit ők "Dél-Tibetnek" hívnak - saját területének tekinti. India viszont a McMahon-vonalat hivatalos keleti határának tekinti, és azt állítja, hogy a vonalat a nemzetközi jog értelmében érvényes szerződés hozta létre. Ezzel kapcsolatosan India azt is állítja, hogy a határtól délre lévő területeken folyamatos és megszakítás nélküli adminisztrációt gyakorolt, ami további legitimitációt ad a terület iránti igényeinek. Forrás: [What is the McMahon line?](#) (Letöltés: 2024. április 10.)

ben India Arunachal Pradeshet teljes egészében az állam részévé nyilvánította, ami Kínában komoly tiltakozást váltott ki. Ez a lépés majdnem újabb háborúhoz vezetett, de a konfliktust végül diplomáciai úton sikerült rendezni. 1993-ban és 1996-ban a két ország megállapodásokat kötött a határokon történő katonai tevékenységek korlátozásáról, amelyek hozzájárultak a határvonalak stabilizálásához és a feszültség enyhítéséhez. A nyugalom egészen sokáig, majdnem 20 évig tartott. 2013-ban azonban India szerint a kínai hadsereg behatolt az indiai területre a Ladakh régióban. A konfliktus több hétig tartott, de végül a két fél visszavonult. Egy évvel később, 2014-ben ugyanez az eset történt, de a feszültség szembenállás nélkül megoldódott. 2017-ben India beavatkozott Bhutánhoz tartozó háromszög alakú terület támogatására, mivel úgy értékelte, hogy a kínai infrastruktúra-fejlesztések veszélyeztetik a stratégiai érdekeit a régióban. A három hónapig tartó szembenállás végül ismét diplomáciai tárgyalásokkal oldódott meg, és a két fél visszavonult a területről.¹⁷⁵

A legutóbbi és legveszélyesebb incidens 2020-ban Galwan-völgyben történt Ladakh régióban. A feszültség 2020 tavaszán kezdődött, amikor India szerint a kínai katonák átlépték a határt és megpróbálták új pozíciókat elfoglalni a Galwan-völgyben. Az indiai erők azonnali katonai válaszlépéseket tettek, melynek következtében a két szembenálló fél részéről több száz katonát mozgósítottak a határ mentén. A feszültség több hónapig eltartott. A konfliktus 2020. június 15-én tetőzött, amikor a két fél közötti szembenállás és éles szóváltás erőszakos összecsapássá fajult. A konfliktusban 20 indiai katona életét veszítette, és bár Kína nem hozta nyilvánosságra a saját veszteségeit, becslések szerint legalább 40 kínai katona is meghalt. Az összecsapás az 1962-es háború óta a legvéresebb volt az India és Kína közötti határon. A konfliktus végül a politikai vezetők közötti diplomáciai tárgyalásokkal oldódott meg. Az egyik legjelentősebb lépés a feszültség enyhítésében 2021 februárjában történt, amikor India és Kína megállapodott a katonai erők szimmetrikus visszavonulásáról a Pangong-tó északi és déli részén. Ezt a megállapodást mindkét oldal úgy értékelte, mint a feszültség csökkenésének első jelentős jele a határon. Ezt követően további tárgyalások zajlottak más vitatott területeken, azokon a határszakaszokon, ahol a két ország még mindig jelentős létszámú katonai erőt tartott fenn. Ezek a tárgyalások lassúak voltak és csak korlátozott eredményeket hoztak, de

¹⁷⁵ Langeh Abhigya: [India-China: Understanding the territorial dispute](#). (Letöltés: 2023. szeptember 22.)

hozzájárultak a feszültség további csökkentéséhez.¹⁷⁶ Ezt mi sem bizonyítja jobban, minthogy 2021 szeptemberében majd 2022 decemberében és történtek fegyverek nélkül, botokkal és kövekkel vívott összecsapások a két ország katonái között.¹⁷⁷ A hevesnek tekinthető összeütközésben mindkét fél katonái könnyebb sérüléseket, zúzódásokat szenvedtek.

Látható, hogy a konfliktus után mindkét ország megpróbálta csökkenteni a feszültséget, és mindkét oldal feladott területeket a korábbi katonai pozíciójából. Azonban a feszültség a határon továbbra is fennmaradt, és a két ország közötti alapvető határvita továbbra sincs megoldva. A Galwan-völgyi incidens rámutatott arra, hogy mennyire gyorsan fajulhatnak erőszakos konfliktussá a feszültségek ezen a vitatott határon.

Ezek az incidensek jól illusztrálják, hogy milyen feszült és összetett ügy a Kína és India közötti határvita. Álláspontuk szerint mindkét ország jelentős nemzeti érdekekkel rendelkezik a vitatott területeken, és ezért a konfliktusok megoldása nehéz és időigényes feladat, mivel mindkét félnek kompromisszumot kell kötnie a területeket illetően. Úgy vélem, hogy amíg a két ország nem jut el egy végleges és kölcsönösen elfogadható megoldáshoz, addig a jövőben újabb határmenti villongások várhatóak.

3.2.2. Kína és Bhután közötti határviták

Bhután Dél-Ázsiában, a Himalája keleti részén található, két nagyobb szomszédja, Kína és India között. Északon Kína Tibeti Autonóm Régiója, míg délen, keleten és nyugaton India régiói - Arunachal Pradesh, Assam, Nyugat-Bengál és Sikkim - határolják. Az ország területe megközelítőleg harmincnolcezer-háromszázkilencvennégy négyzetkilométer, ami megközelítőleg Belgium vagy Svájc méretének felel meg. Területe dombos és hegyes, a Himalája hegláncainak és völgyeinek otthona. Fővárosa Thimphu, amely a nyugati részén található. Bhutánban az államvallás a buddhizmus, és az egyetlen ország a világon, ahol a vallási hagyományok szerinti vajrayana buddhizmus az államvallás (27. ábra).¹⁷⁸

A Kína és Bhután közötti határvita a Himalájában található területek miatt alakult ki, beleértve a Doklam, Jakarlung és Pasamlung völgyeket. A vita több, mint egy évszázados történelmi okokra vezethető vissza. A régióban található határokat gyakran nem jelölték ki

¹⁷⁶ [Ladakh standoff: A deep dive into Galwan Valley where India, China are confronting.](#) (Letöltés: 2023. május 10.)

¹⁷⁷ Yeung, Jessie: [Indian and Chinese troops fight with sticks and bricks in video.](#) (Letöltés: 2023. május 15.)

¹⁷⁸ P. Karan, Pradyumna – Norbu Dawa: [History of Buthan.](#) (Letöltés: 2023. április 16.)

pontosan, és a különböző történelmi térképek gyakran ellentmondanak egymásnak. Ez a bizonytalanság lehetővé tette a határviták kialakulását. A 20. században Kína több területet is sajátjának nyilvánított ki a Himalája régióban, beleértve azokat a területeket is, amelyeket Bhután sajátjának tekint. Kína ezt azzal indokolta, hogy a vitatott területek történelmileg Kínához tartoztak. Mindazonáltal a vitatott területek elhelyezkedésüknél fogva fontos stratégiai jelentőséggel bírnak mind Kína, mind Bhután számára. Például a Doklam-fennsík kritikus helyen helyezkedik el, mivel közvetlenül Kína, Bhután és India találkozási pontjánál található.

27. ábra Kína és Bhután közös és vitatott határszakasza. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Bhutan nad China Land Boundary](#). (Letöltés: 2023. június 18.)

A Bhután és Kína közötti viszony a történelem során hullámzó volt, ezt nagymértékben befolyásolta a két ország közötti határvita, valamint Bhután szoros kapcsolata Indiával. Bhután hivatalosan nem ismeri el a Kínai Népköztársaságot, és nincsenek hivatalos diplomáciai kapcsolatok a két ország között. Az 1949-es Bhután-India Barátsági Szerződés értelmében India mintegy önálló állami szerepben, de mégis autonóm területként irányítja Bhután külpolitikáját és védelmi kérdéseit. Ezt a szerződést ugyan 2007-ben módosították, hogy nagyobb szuverenitást biztosítson Bhutánnak, azonban India továbbra is nagy befolyást gyakorol a

terület külpolitikájára, beleértve a kapcsolatát Kínával is. Hasonlóan a kínai-indiai határon történt eseményekhez, a kínai-butháni határszakaszon is folyamatosan voltak kisebb-nagyobb határmenti villongások a történelem folyamán. A legutóbbi jelentős határvita 2017-ben történt, amikor a Kína és India közötti Doklam incidens során India katonai egységeket küldött a vitatott területre Bhután támogatására. A Doklam konfliktus három országot érintett: Kínát, Indiát és Bhután. Ez a konfliktus egy kis, stratégiai fontosságú terület, a Doklam-fennsík irányításáért folyt, amely Bhután és Kína határa közelében található, de közel van az indiai határhoz is. Kína 2017 nyarán megkezdte a területen egy út építését. Bhután tiltakozott a beavatkozás ellen, mivel úgy vélték, hogy a terület a sajátjuk. India, Bhután védelmében és saját stratégiai érdekei miatt, beavatkozott a konfliktusba, és katonai kötelékeket küldött a régióba, hogy megakadályozza az út építését. A konfliktus több, mint két hónapig tartott, de végül diplomáciai tárgyalásokkal sikerült megoldani. Mindkét fél beleegyezett, hogy visszavonja katonai erőit a régióból, és ezzel egy időben Kína leállította az út építését.¹⁷⁹ A konfliktus rávilágította a figyelmet a Kína és India közötti feszültségre, valamint a kisebb országok, mint Bhután, nehézségeire a nagyobb hatalmakkal szemben. A határok kapcsán bár Kína és Bhután többször is tárgyalásokat folytatott a határ kérdésében, de Indiához hasonlóan eddig nem sikerült átfogó megállapodást elérniük. Mindazonáltal mindkét fél továbbra is elkötelezett a békés rendezés mellett.¹⁸⁰

3.2.3. Szenkaku/Tiaojü-szigeteki területviták

A Szenkaku-szigetek helyzetének elemzését azért tartom fontosnak megtenni, mert Kína, Tajvan és Japán diplomáciai viszonyának egy meghatározó, ha nem a legmeghatározóbb ügyéről beszélünk. A három ország álláspontja a szigetek hovatartozását illetően eléggé eltérő. Ezt mi sem bizonyítja jobban, minthogy a sziget elnevezése is különböző. A Szenkaku-szigetek japán neve alapján 尖閣諸島 (Senkaku-shotō) a nemzetközi viszonylatban az angol Senkaku Islands néven szokták nevezni. A kínai nyelvben viszont a szigetek megnevezése az alábbi: 钓鱼岛及其附属岛屿 (Diàoyúdao jí qí fùshǔ dǎoyǔ) magyarul Tiaojü-szigetek és hozzájuk tartozó szigetek, ami mutatja, hogy ragaszkodnak a terület saját nyelven történő megnevezéséhez. Ennélfogva a továbbiakban a területre vonatkozó megállapításoknál

¹⁷⁹ Badrul, Beena Mohammed: The Doklam Stalemate - The Tri-Junction Between Bhutan, China And India *World Affairs*, 182. évf., 23. sz., 2019. 60-69. o.

¹⁸⁰ Yang Jianly: [Bhutan – China Border Negotiations in Context – What is behind the latest announcement about resumed border talks between Bhutan and China?](#) (Letöltés: 2023. február.12.)

feltüntettem mindkét nyelven való megnevezést. A névben szereplő Diaòyúdǎo az öt szigetből a legnagyobbra utal. A lakatlan szigetcsoport az Északnyugat-csendes-óceáni térségben, Kelet-Ázsia partjainál a Kelet-kínai-tengeren található Japán, Kína és Tajvan között. Földrajzilag a szigetek a szigetlánc részét képezik, amely Japán déli részétől a Fülöp-szigetekig húzódik.

A szigetek földrajzi elhelyezkedésének főbb pontjai északnyugatról délkeletre a következők:

- A legnagyobb sziget japánul Uotsuri-jima, kínaiul Tiaojü 钓鱼岛 (Diaòyúdǎo) -, amelynek területe mintegy 4,32 km²;
- A második legnagyobb sziget japánul Kuba-jima, kínaiul Huangwejü 黄尾屿 (Huángwěi Yǔ) amelynek területe mintegy 1,08 km²;
- A harmadik legnagyobb sziget japánul Taisho-jima, kínaiul Csivejü 赤尾屿 (Chìwěi Yǔ) amelynek területe mintegy 0,49 km²;
- A hozzájuk tartozó két kisebb sziget, amelyek együtt japánul Kita-Kojima és Minami-Kojima, kínaiul Pejhszitáo 北小島 (Běi Xiǎodǎo) és Nánhsziáotáo 南小島 (Nán Xiǎodǎo) melyek együttesen mintegy 0,22 km² területűek.

A szigetek 358 km-re találhatók a dél-japáni Okinawa prefektúrától, és nagyjából 385 km-re találhatók a japán Kyushu régiótól, Kína viszonylatában 358 km-re fekszenek a kínai Fucsou 福州市 (Fúzhōu) várostól és 385 km-re, délre Sanghajtól 上海 (Shànghǎi). Tajvan esetében a szigetek 190 km-re találhatók a keleti parttól (28. ábra).

28. ábra A Szenkaku/Tiaojü szigetek elhelyezkedése és vitatott területek. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Senkaku islands dispute](#). (Letöltés: 2024. május 18.)

A szigetek - földrajzi elhelyezkedésüknél fogva - a terület jelentős gazdasági, stratégiai és politikai érdeklődésre tartanak számot a régió országai számára. A szigetek hovatartozása régóta vitatott, egészen a 19. század óta vita tárgyát képezi. Japán 1895-ben annektálta a szigeteket, de a második világháború után az Egyesült Államok uralma alá kerültek. Az 1970-es években az Egyesült Államok visszaadta a szigeteket Japánnak, de Kína és Tajvan továbbra is saját területének tekinti őket. A területi vitát tovább bonyolítja, hogy Kína és Tajvan is saját történelmi és jogi érveket hoz fel a szigetek feletti igény alátámasztására, ami a konfliktus összetett és vitatott természetét mutatja.

Japán álláspont

Japán szerint a Szenkaku-szigetek 1895-ig *terra nullius*, vagyis senkihez sem tartozó terület volt. A japán állítások szerint 1885-ben végeztek kutatásokat a szigeteken, amelyek azt mutatták, hogy valamennyi sziget lakatlan volt és nem találtak sem Kínához, sem pedig más országhoz kötődő nyomokat rajta. Ezt követően 1895-ben Japán hivatalosan bejelentette a szigetek annektálását. A II. világháború után Japán több területet is elveszített, ám az 1951-ben kötött San Francisco-i békeszerződésben a Szenkaku-szigetek nem kerültek átadásra sem Kínának, sem Tajvannak. A szerződés szerint az Egyesült Államoknak adták át az ellenőrzést

a szigetek felett, amelyek Okinawa prefektúra részét képezték. 1972-ben az Egyesült Államok visszaadta az Okinawa prefektúrát Japánnak, beleértve a Szenkaku-szigeteket is. Japán szerint ez a visszaadás tovább erősíti az ország jogát a szigetek feletti ellenőrzésre. Japán ténylegesen ellenőrzi a Szenkaku-szigeteket, és ez is alátámasztja az ország igényét a területre. Japán a szigeteket védi és fenntartja, és felügyeli azok környezetét az ott található erőforrásokkal egyetemben. Ezek az érvek Japán álláspontját képviselik a Szenkaku-szigetek feletti vitában.¹⁸¹

182 183

Kína álláspontja

Kína szerint a Tiaojü-szigetek az ősi kínai történelem részei, és a szigetek már a 14. századtól kezdve kínai térképeken és dokumentumokban szerepelnek. Kína szerint a szigetek az Ming 明朝 (Míng Cháo) és a Qing 清朝 (Qīng Cháo)-dinasztiák idején is Kínához tartoztak, és a birodalom, majd később az állam - a történelem különböző időszakaiban - halászati és navigációs tevékenységeket folytatott a területek környezetében. Erre utal a szigetek kínai elnevezésében szereplő *tiao* 釣 (diào) karakter, aminek a jelentése horgászni, halászni, és a *jü* 魚 (yú), ami halat, valamint a *táo* 岛 (dǎo) karakter, ami szigetet jelent.

Érveinek igazolására Kína a második világháború utáni egyezményekre hivatkozik, mint például az 1943-as Kairói Nyilatkozatra és az 1945-ös Potsdami Egyezményre, amelyek kimondják, hogy Japánnak vissza kell adnia Kínának az általa megszállt területeket. Kína szerint ezek az egyezmények magukban foglalják a Tiaojü-szigeteket is, bár ez nem szerepel egyértelműen a dokumentumokban. A másik érv, hogy Kína sosem írta alá az 1951-es San Francisco-i békeszerződést, és ezért úgy véli, hogy a szerződésben foglalt rendelkezések nem érvényesek Kínára nézve. Kína álláspontja szerint a Tiaojü-szigetek visszaadása nem lett volna kérdéses, ha Kínát meghívják a tárgyalásokra. Ezeken felül vitatja az Egyesült Államok általi Japánok számára történő visszaadást 1972-ben, amely során a Szenkaku-szigeteket az Okinawa

¹⁸¹ [Igazság a Szenkaku-szigetekkel kapcsolatban: Japán álláspontja három pontban.](#) (Letöltés: 2023. április 16.)

¹⁸² [Sino Japanese controversy over the Senkaku/Diaoyu/Diaoutai Islands – An imminent flashpoint in the Indo-Pacific?](#) (Letöltés: 2024. május 10.)

¹⁸³ Bartók András: Kelet-Ázsia regionális biztonságpolitikai problémái és eszkalációs kérdések. *Máltai Tanulmányok*, 6. évf., 2. sz., 2024. 107-125. o.

prefektúrával együtt visszaadták Japánnak. Kína szerint ez a visszaadás nem volt jogszerű, és a szigeteknek Kínához kellett volna visszakerülniük.¹⁸⁴

Tajvan álláspontja

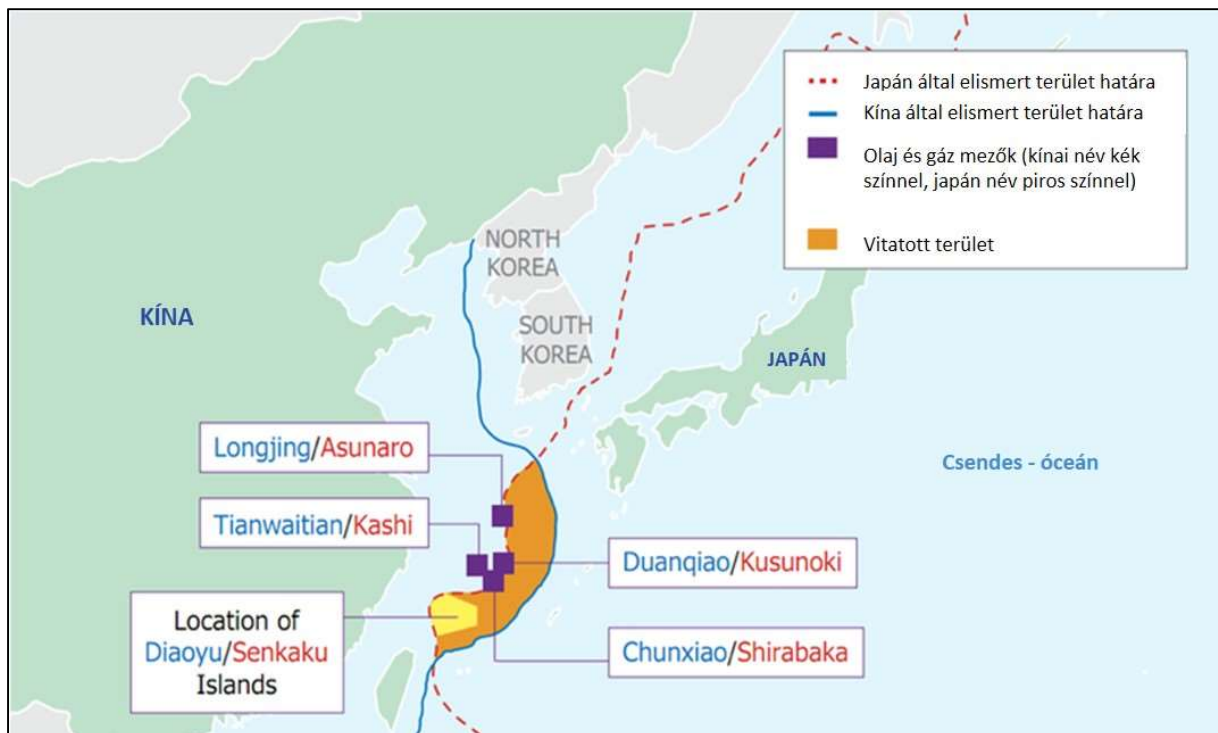
Tajvan az igényét több érveléssel is indokolja. Álláspontja szerint a szigetek a tajvani és a kínai történelem részei, és a szigetek már az ősi időkben kínai térképeken és dokumentumokban szerepeltek. Tajvan ugyanazt állítja, mint Kína, miszerint a szigetek már a Ming és a Qing-dinasztiák idején kínai területek voltak és mivel a szigetek földrajzilag Tajvanhoz közel helyezkednek el, így a tajvani közigazgatás alá tartoznak, Hasonlóan Kínához Tajvan is vitatja az 1972-es Egyesült Államok oldaláról Japánnak történő visszaadást, szerintük ez nem volt jogszerű, és a szigeteknek hozzájuk kellett volna visszakerülniük.

A feszültség egyéb okai

A szigetek feletti vitákban központi szerepet játszik a nemzeti szuverenitás és a nacionalista érzelmek. Mindhárom ország (Kína, Tajvan és Japán) számára fontos a szigetek feletti ellenőrzés, mely nemcsak gazdasági, hanem politikai és szimbolikus jelentőséggel is bír. A szigetek feletti igények kérdése gyakran vált ki erős nacionalista érzelmeket, amelyek tovább fokozták a feszültséget a régióban. Mindazonáltal a szigetek környezetében jelentős halállomány és potenciálisan nagy mennyiségű olaj- és földgázmező található. (30. sz. ábra) A régió gazdasági és energetikai forrásai miatt a szigetek feletti ellenőrzés fontos stratégiai és gazdasági előnyöket jelentene az érintett országok számára. A szigetek stratégiai elhelyezkedése miatt fontosak a térség biztonsági egyensúlyában. A terület feletti ellenőrzés megerősítheti egy ország katonai jelenlétét és befolyását a térségben, ami potenciálisan destabilizálhatja a térség biztonsági rendszerét. A térségben lévő katonai nagyhatalmak, mint az Egyesült Államok és Kína, egyre inkább versengenek a befolyásért és a területért, ami még tovább növeli a szigetek feletti feszültségeket, így a Senkaku-szigetek feletti vita nemcsak a három érintett ország között okoz feszültséget, hanem a nemzetközi közösség szélesebb körében is. Az Egyesült Államok és más országok is érdeklődést mutatnak a térség stabilitása iránt, ez által az itt zajló bármilyen konfliktus kihatással lehet a nemzetközi kapcsolatokra és a diplomáciai erőfeszítésekre. 2010 szeptemberében egy kínai halászhajó és két japán parti őrségi

¹⁸⁴ Bartók András: *A Senkaku/Diaoyu szigetvita: Japán és Kína biztonság és védelmpolitikáinak elemzése az elrettentés és eskalációs kérdések mentén explicit bayesianus folyamatkövetéssel* -PhD értekezés. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2024. 129-135. o.

hajó összeütközött a szigetek közelében, ami további feszültséget okozott a két ország között. 2012 szeptemberében pedig a japán kormány hivatalosan bejelentette, hogy megvásárolta a szigetek egy részét, ami erőteljes tiltakozást váltott ki Kína és Tajvan részéről. Ezt követően 2013 novemberében Kína bejelentette, hogy létrehoz egy kelet-kínai-tengeri védelmi azonosítási övezetet, az úgynevezett Air Defense Identification Zone-et (ADIZ),¹⁸⁵ amely magában foglalja a Szenkaku/Tiaoú-szigeteket is, és ami további feszültséget okozott a térségben (29. ábra).¹⁸⁶

29. ábra Olaj és gázmezők elhelyezkedése a szigetek körül. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Deconstructing Japan's Claim of Sovereignty Over the Diaoyu/ Senkaku Islands](#). (Letöltés: 2024. május 18.)

Fokozódó katonai erődemonstráció

Az évek során a katonai hadgyakorlatok száma növekedett a szigetek körül. Különböző időpontokban és eltérő nagyságú kötelékekkel Kína, Japán és Tajvan is tartott katonai hadgyakorlatokat a térségben, amelyek célja általában a saját védelmi képességeik bemutatása és a szigetek feletti igényük megerősítése volt. Ezek az események részben válaszul szolgáltak

¹⁸⁵ Az ADIZ (Air Defense Identification Zone) egy olyan légtér, amelyet egy ország meghatároz annak érdekében, hogy azonosítsa, követhesse és irányíthassa a belépő repülőgépeket, ezáltal elsődleges szerepet játszik a honi légvédelemben. Forrás: Szentirmai Péter: [Légvédelmi azonosítási zóna \(ADIZ\)](#). (Letöltés: 2024. május 10.)

¹⁸⁶ Lee, Ivy - Ming, Fang: [Deconstructing Japan's Claim of Sovereignty over the Diaoyu/Senkaku Islands](#). (Letöltés: 2023. március 20.)

a vita többi feleinek katonai tevékenységeire és jelenlétére a szigetek környezetében. Az azonban elmondható, hogy a legtöbb hadgyakorlat a szigetek környezetében elsősorban a kínai katonai erők részvételével zajlik, és általában a védelmi képesség bemutatására, erődemonstrációra, illetve a szigetek feletti igényük megerősítésére irányul. Ezek a hadgyakorlatok általában a tengeri és légi kötelékek összhaderőnemi műveleteit foglalják magukban. Természetesen kínai részről egyúttal válaszul szolgálnak a japán védelmi erők tevékenységeire és jelenlétére a térségben.

Ez a feszültség a szigetek környezetében fokozott nemzetközi aggodalomra ad okot, mivel a térségben a politikai és katonai egyensúly fenntartása kulcsfontosságú a térség stabilitása és a békés fejlődés szempontjából.

3.2.4. Kína és Vietnám közötti területviták

Vietnám Délkelet-Ázsiában, az Indokínai-félszigeten található tengerparti ország. Északon Kína, nyugaton Laosz és Kambodzsa határolja. Keleten és délen a Dél-kínai-tengerrel határos. A fővárosa Hanoi, míg a legnagyobb városa Ho Si Minh-város, amely az ország déli részén található és a legfőbb gazdasági központja Vietnámnak. Vietnam jelentős partvonallal rendelkezik, amely több, mint 3 200 kilométer hosszú, és számos fontos kikötője van. Az ország nagy része hegyekkel és dombokkal tarkított, a Mekong-delta és a Vörös-folyó delta területén található alacsonyabban fekvő területekkel (30. ábra).

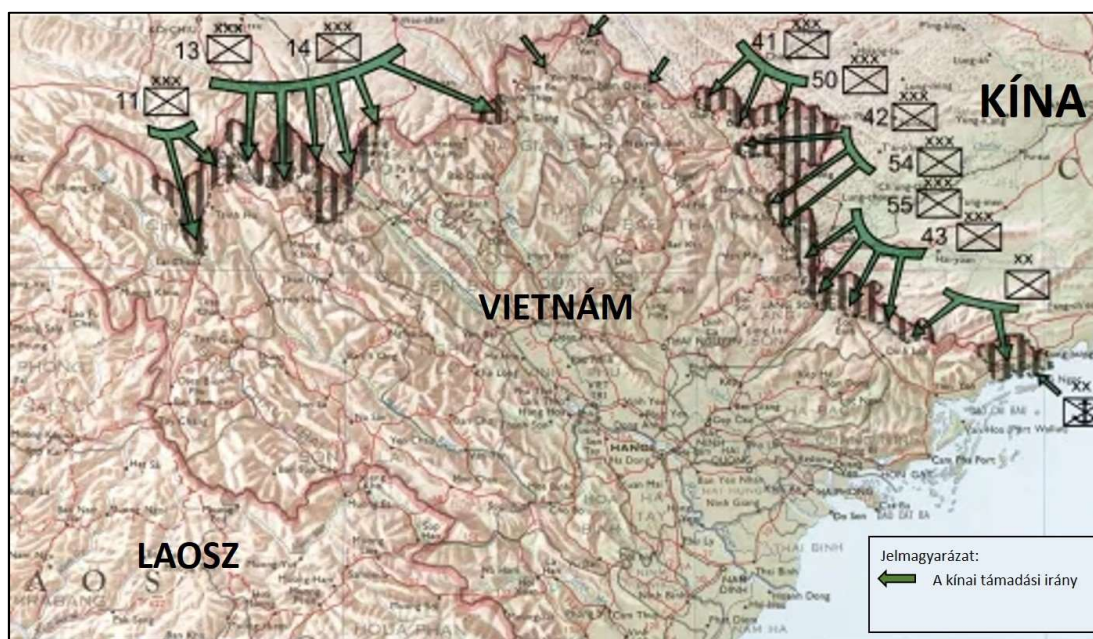

30. ábra Vietnám elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Where is Vietnam.](#)
(Letöltés: 2024. május 18.)

A Kína és Vietnám között fennálló határvita, a már eddig említett országokhoz hasonlóan, hosszú múltra tekint vissza. A két ország közötti határ pontos elhelyezkedése több száz éve vitatott. A határok gyakran változtak a történelem során a különböző császári dinasztiák és birodalmak felemelkedésével és bukásával újrarajzolódtak. A francia gyarmatosítás és az azt követő függetlenség utáni időszak újabb bizonytalanságot hozott a határvitába. Az ország elfoglalását a 19. században a Franciaország által vezetett európai gyarmatosítási törekvések részeként hajtották végre. A folyamat során a francia gyarmati birodalom létrehozta Francia-Indokínát, amelynek része volt a mai Vietnám, Laosz, Kambodzsa és néhány más terület.

A két ország közötti határvitákat a mindkét oldalról megfogalmazott jelentős területi igények okozzák, beleértve a Dél-Kínai-tengeren található Paracel-szigeteket és a Spratly-szigeteket. A 20. század első szembesítése 1974-ben alakult ki, amikor Kína elfoglalta a Paracel-szigeteket, amit Vietnam saját területének tekintett. 1978-ban Vietnám megtámadta Kambodzsát, és megbuktatta a kínai támogatású Vörös Khmerek rezsimet. Erre válaszul 1979. február 17-én Kína hivatalosan hadat üzent Vietnámnak, és megközelítőleg 200 000 katonát

küldött a vietnámi határra. 1979. február és március között Kína gyorsan előrenyomult az ország északi részén és elfoglalta a következő ábrán szereplő területeket (31. ábra). Március 5-én azonban Kína bejelentette, hogy elérte célkitűzéseit és megkezdte az erőinek visszavonását a határra, ami március 16-ig teljes egészében megtörtént. Az 1979-es vietnámi háború rövid, de erőszakos volt, és mindkét oldal számára jelentős veszteségeket okozott.¹⁸⁷

31. ábra Az 1979-es kínai – vietnámi háború műveleti térképe. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Sino – Vietnamese War, 1979](#). (Letöltés: 2024. május 18.)

A háború után a két ország közötti feszültség évtizedekig fennmaradt, és csak az 1991-es Párizsi Békeszerződés után kezdődött meg a normalizáció folyamata, melynek részeként 1999-ben Kína és Vietnam megállapodást írt alá a szárazföldi határ megjelöléséről. 2009-ben Vietnam és Malajzia közös beadványt nyújtott be az ENSZ-hez a Dél-kínai-tengeren belüli tengeri határaik meghatározása érdekében, amit Kína elutasított. 2011-2012-ben azonban újabb feszültség alakult ki a két ország között a Dél-kínai-tengeren belüli olajkutatási tevékenységek miatt. 2014-ben Kína olajfúró tornyot helyezett el a vietnámi vizek közelében, ami az országban heves reakciókat, tüntetéseket és zavargásokat váltott ki.¹⁸⁸ A 2016-ban született Hágai Nemzetközi Törvényszék ítélete szerint Kína nem rendelkezik történelmi jogokkal a Dél-kínai-tengeren. Bár ez az ítélet nem érintette közvetlenül a Kína és Vietnam közötti vitát, jelentőségét tekintve növelte a régióban a feszültséget.

¹⁸⁷ Nguyen, Jason: [February 17, 1979: The Start of the Sino-Vietnamese Border War](#). (Letöltés: 2023. május 11.)

¹⁸⁸ Thu, Huong Le: [Rough Waters Ahead for Vietnam – China relations](#). (Letöltés: 2024. május 12.)

2017-től folyamatosan előfordulnak incidensek a területen, köztük kínai és vietnámi hajók között. Kína továbbra is megerősíti jelenlétét a vitatott területeken, beleértve a mesterséges szigetek építését és a katonai infrastruktúra fejlesztését is a térségben. Nemzetközi kommunikációjuk azt sugallja, hogy mindkét ország elkötelezett a határviták békés megoldása mellett, és több körben folytatnak tárgyalásokat a tengeri határok és az erőforrások használatának kérdésében. Azonban a két ország közötti feszültség továbbra is fennáll, és a vitatott területen található erőforrások birtoklása miatt.¹⁸⁹

3.2.5. A „kilenc szakaszos vonal” miatti viták

Az úgynevezett *kilenc szakaszos vonal* a Dél-kínai-tenger nagy részét magában foglaló kínai területi igényt szimbolizálja. A vonalat először a Kínai Köztársaság hozta létre 1947-ben, amely 11 szakaszt tartalmazott, de a kommunista párt 2 szakaszt eltávolított belőle, amikor a vietnámi kommunista rezsimnek engedélyezte egy radarállomás és áruátviteli pont létrehozását a Dél-kínai-tenger egyik szigetszoportján. Ennek eredményeképp a *tizenegy szakaszos vonal* kifejezést a továbbiakban már a kilenc szakaszos vonal megnevezéssel illették.¹⁹⁰ Fontos megjegyezni, hogy a vonal sok nemzetközi jogi vitát váltott ki. Számos más ország, például a Fülöp-szigetek, Vietnám, Malajzia, Brunei és Indonézia is területi igényeket támaszt a Dél-kínai-tengeren, és ellenezték Kína széles körű igényét.

Tajvan részben elismeri Kína igényét a kilenc szakaszos vonal-on belüli szigetekre, de nem támogatja Peking politikáját a Dél-kínai-tengerben, különösen a tengerfenékről származó homok kitermelését és a víz alatti zátonyokról származó földterületek visszanyerését.¹⁹¹ Tajvan azt is hangoztatja, hogy a mesterségesen létrehozott szigetek nem képezik a területi szuverenitás alapját. A fenti országok közül a Fülöp-szigetek ellenállása tekinthető a történelem folyamán a legerősebbnek. Az alábbiakban a Kína és a Fülöp-szigetek közötti dél-kínai-tengeri vitának néhány kulcsfontosságú pontját sorolom fel időrendi sorrendben:

- 1947-ben Kína először tette közzé a kilenc szakaszos vonal térképét, amely a Dél-kínai-tenger nagy részét Kínához rendeli, beleértve a Fülöp-szigetek által is igénybe vett területeket.

¹⁸⁹ [Két folyosó, egy övezet – Kína és Vietnám kapcsolata.](#) (Letöltés: 2024. április 16.)

¹⁹⁰ Tsirbas, Marina: [What Does the Nine – Dash Line Actually Mean?](#) (Letöltés: 2023. augusztus 24.)

¹⁹¹ Gubta, Sourabh: [The Nine Dash Line and Its Basis in International Law.](#) (Letöltés: 2023. április 11.)

- 1970-es évek: Kína elkezdte a Paracel-szigeteken és a Spratly-szigeteken a műszaki létesítmények kiépítését, amelyek mind a Fülöp-szigetek által igényelt területeken találhatóak.
- 1995: Kína elfoglalta a Mischief-zátonyt, amely a Fülöp-szigetekkel közeli területen található, ami komoly feszültséget okoz a két ország között.
- 2012: A Scarborough-zátony körül feszültség alakult ki, amikor a két ország hajói szemben álltak egymással.
- 2013: A Fülöp-szigetek pert indított a Nemzetközi Tengerjogi Bíróságon Kína ellen a Dél-kínai-tengeri viták rendezése érdekében.
- 2016: A Nemzetközi Tengerjogi Bíróság döntést hozott a Fülöp-szigetek javára, elutasítva Kína nagy részét a Dél-kínai-tengeren. Kína azonban nem fogadta el ezt a döntést, és folytatta a területen lévő mesterséges szigetek építését és katonai infrastruktúrájának fejlesztését.

A fenti főbb események szemléltetik a két ország közötti területi vita alakulását, de fontos megjegyezni, hogy a helyzet továbbra is változó és feszültnek tekinthető. Bár mindkét ország nemzetközi kommunikációja azt sugallja, hogy elkötelezettek a területviták békés megoldása mellett, és több körben folytatnak tárgyalásokat a tengeri határok és az erőforrások használatának kérdésében. Azonban ez a probléma tovább növeli a feszültséget a két ország között.¹⁹²

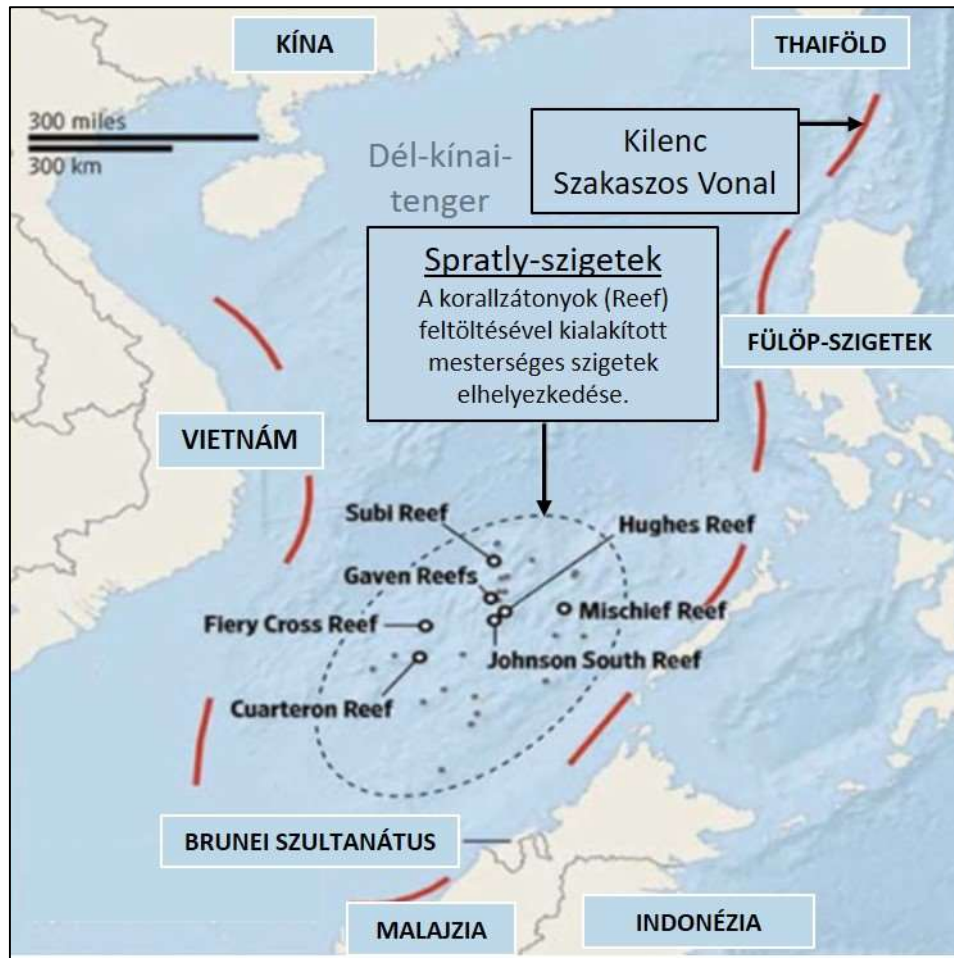
Mesterséges szigetek építése Dél-kínai-tengeren

A Dél-kínai-tengeren uralkodó nemzetközi helyzetet tovább fokozza az előzőekben magyarázott kilenc szakaszos vonal elvei alapján Kína által létrehozott mesterséges és katonai létesítmények telepítése tovább erősíti a Dél-kínai-tengeren belüli de facto ellenőrzését, ami fokozza a feszültséget a régióban. Az 1970-es években a szigeteken elindított műszaki munkálatok mára oda jutottak, hogy jelenleg Kínának 20 darab előretolt úgynevezett előretolt szárazföldi működési területe vagy bázisa (angolul Forward Operating Base) található a Paracel-szigeteken és további 7 darab a Spratly-szigeteken. A 2012-ben elfoglalt Scarborough-

¹⁹² Bartók András: Sárkányok és kistigrisek – Kelet-Ázsia regionális fegyverkezési versenyének általános és országspecifikus jellemzői a Kínával kapcsolatos fenyegetettségpercepciójú országok esetében 2. *Nemzet és Biztonság: Biztonságpolitikai szemle*, 14. évf., 1. sz., 2021. 66-68. o.

zátonyon állandó parti őrségi jelenlétet tart fenn, bár nem épített semmilyen létesítményt a területen.

2013 óta azonban Kína példátlan mértékben végez kitermelést és mesterséges szigetépítést a Spratly-szigeteken, létrehozva 3,200 hektár új területet, valamint jelentősen kibővítette jelenlétét a Paracel-szigeteken (32. ábra).

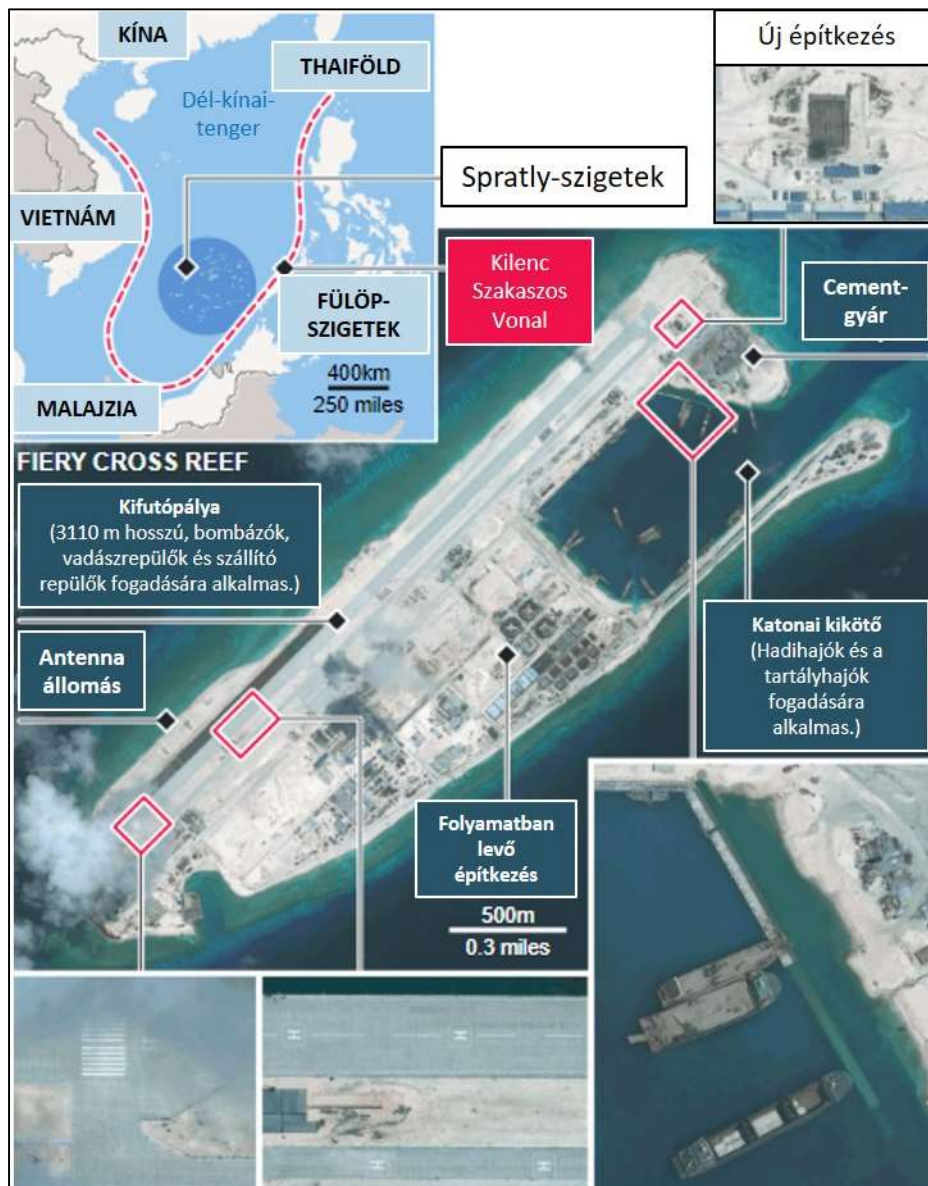

32. ábra A mesterséges szigetek elhelyezkedése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Are the Chinese artificial islands merely diversions from what China is really doing under the ocean floor?](#) (Letöltés: 2024. május 18.)

Ezek közül katonai szempontból legjelentősebbek a következők:

- Fiery Cross Reef kínaiul 永暑礁 (Yongshu Jiao): a korallzátony a Spratly-szigetek egyik legnagyobb mesterséges szigetévé vált. A szigeten 3110 méter hosszú kifutópálya, katonai infrastruktúra és más kiszolgáló létesítmények is megtalálhatók (33. ábra),

- Subi Reef 渚碧礁 (Zhubi Jiao): a korallzátony szintén nagymértékben kibővült, és ma már Fiery Cross Reef-hez hasonlóan kifutópálya, katonai infrastruktúra és egyéb kiszolgáló létesítmények találhatóak rajta (34. ábra),
- Mischief Reef 美济礁 (Meiji Jiao): a korábban Kína által birtokolt zátony ma már mesterséges sziget, ahol kifutópálya és lakóépületek találhatóak (35. ábra),
- Woody Island, 永兴岛 (Yongxing Dao): a homokzátonyon létrehozott mesterséges szigeten 3000 méteres kifutópálya és lakóépületek találhatóak (36. ábra),
- Gaven Reefs (Nanxun Jiao) és Johnson South Reef (Chigua Jiao): Ezeken a helyek szintén jelentős fejlesztéseket végeztek, bár kisebb mértékben, mint a fent említett négy.

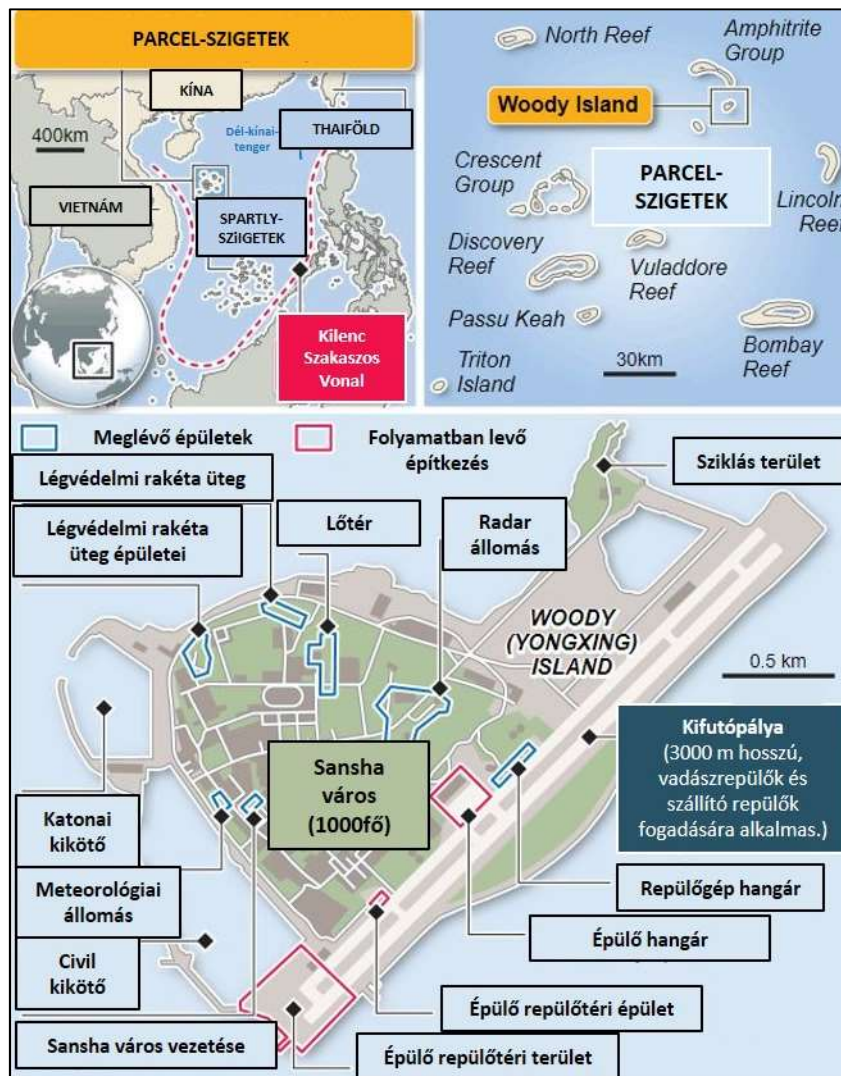
33. ábra Firey Cross Reef mesterséges sziget a rajta lévő építményekkel. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Tensions surge over China's Spratly airstrip](#). (Letöltés: 2023. július 20.)

34. ábra Subi Reef mesterséges sziget. Forrás: [Asia Maritime Transparency Initiative – Subi Reef](#). (Letöltés: 2023. július 20.)

35. ábra Mischief Reef mesterséges sziget. Forrás: [Asia Maritime Transparency Initiative – Mischief Reef](#). (Letöltés: 2023. július 20.)

36. ábra Paracel–szigetek elhelyezkedése és Woody Island mesterséges sziget a rajta lévő infrastruktúrával. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [China Paracel Islands Expansion](#). (Letöltés: 2023. július 20.)

Ezek a fejlesztések komoly aggodalmat váltottak ki a régióban és a nemzetközi közösségben is, mivel sokan úgy vélik, hogy Kína ezzel a stratégiával kiterjeszti területi igényeit a Dél-kínai-tengerben, ami potenciálisan destabilizálja a régiót. Különösen azok az országok aggódnak, amelyeknek saját területi igényei vannak a tengeren, mint például a korábban bemutatott Vietnám és Fülöp-szigetek, valamint Malajzia, Brunei és Tajvan. Az Egyesült Államok is nemtetszését fejezte ki a kínai tevékenység miatt, és a nemzetközi tengerjogi egyezményre hivatkozva felszólította Pekinget a nemzetközi tengerjogi normák tiszteletben tartására és a szigetépítési tevékenység leállítására.

3.3. Kína globális biztonsági kihívásai

3.3.1. Egy Öv, Egy Út kezdeményezés katonai vonatkozásai

Az *Egy Öv, Egy Út* kezdeményezés 一带一路 (Yīdài Yīlù) angolul *One Belt, One Road* (továbbiakban: OBOR), amelyet más néven *Új Selyemút Kezdeményezésként* is, angolul *Belt and Road Initiative* (BRI) ismerhetünk, egy kínai kormányzati program, amelyet 2013-ban Hszi elnök jelentett be. A kezdeményezést a kommunista párt Kína külgazdasági és diplomáciai céljainak előmozdítása érdekében indította el, amelynek célja a kínai gazdasági növekedés fenntartása, a nemzetközi kapcsolatok erősítése és a Kínán belüli fejletlen régiók fejlesztése. Célja, hogy fejlessze és összekösse Kína infrastruktúráját és gazdasági kapcsolatait Ázsia, Afrika és Európa között, ezzel elősegítve a globális kereskedelmet és a gazdasági növekedést.¹⁹³

Az OBOR értelmezése két fő részből áll: Az Öv (Belt) a földrajzi szárazföldi kapcsolatokat és infrastruktúrát jelenti, amely magában foglalja a vasúti és közúti összeköttetéseket, valamint az energiaprojekteket és a kereskedelmi korridort Kínától Nyugat-Európáig. Az Út (Road) a tengeri összeköttetésekre utal, amelyek célja a kikötők és más tengeri infrastruktúrák fejlesztése Ázsia, Afrika és Európa mentén, hogy közelebb hozza Kínát a nemzetközi piacokhoz. A kezdeményezésben számos ország vesz részt vagy érintett valamilyen formában. Az érintett országok száma több, mint 130-ra tehető, és a résztvevők Ázsia, Afrika, Európa, valamint Közel-Kelet és Óceánia területéről származnak. Az alábbiakban néhány a legjelentősebb partnerországok a közül: Pakisztán, Kazahsztán, Oroszország, Irán, Törökország, Szaúd-Arábia, Egyiptom, Etiópia, Kenya, Szingapúr, Malajzia, Indonézia, Banglades, Mianmar, Laosz, Thaiföld, Görögország, Szerbia, Olaszország, illetve Magyarország is.¹⁹⁴ A kezdeményezés által összekötött országokat a következő ábra szemlélteti.

¹⁹³ Horváth Levente: *A kínai geopolitikai gondolkodás-„Egy övezet, egy út” kínai szemszögből*. Pallas Athéné Kiadó, 2022. 23-46. o.

¹⁹⁴ Baranyi Tamás Péter – Goreczky Péter – Salát Gergely: *A kínai Övezet és Út kezdeményezés – mítosz és valóság*. Magyar Külügyi Intézet: KKI Elemzések, 6. évf., 98. sz., 2020. 4-16. o.

37. ábra Az Egy Öv, Egy Út kezdeményezés országai. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: Kinloch, Andrew: *China's Belt and Road Initiative: how HK can get to the trough*. (Letöltés: 2023. július 12.)

A térképen látható, hogy a projekt a tradicionális kínai kereskedelmi selyemút mentén, annak újragondolásával és kiterjesztésével kapcsol össze számos új, különböző fejlettségű és méretű partnerországot, ami jelzi a kezdeményezés globális hatókörét és jelentőségét. Az OBOR projektjei keretében az érintett országok közötti együttműködés a kereskedelem, az infrastruktúra fejlesztése, az energia, a technológia és oktatási együttműködések terén valósul meg.

Noha elindulása óta az OBOR kezdeményezés sok ország számára előnyös gazdasági és infrastrukturális fejlesztéseket ígér, az utóbbi évek tapasztalata, hogy egyes országok aggodalommal tekintenek a kezdeményezéshez való csatlakozásra.¹⁹⁵ Néhány ország számára a kezdeményezés potenciálisan negatív hatásokat eredményezett, melyek a következők:

- Az adósságcsapda veszélye: az OBOR projektek jelentős része hiteleken alapul. Ez az adósságterhelés növelheti a partner ország pénzügyi kockázatait és hosszú távon gazdasági problémákat okozhat. Ennek egyik példája, hogy Srí Lanka már átadta

¹⁹⁵ Baranyi Tamás Péter – Goreczky Péter – Salát Gergely (2020): i. m. 13-14.o.

Hambantota nevű kikötőjének irányítását Kínának a felvett hitelei visszafizetési nehézségei miatt.¹⁹⁶

- Erősödő kínai befolyás: a projektek esetében a kínai vállalatok gyakran dominálnak, ami növelheti Kína politikai és gazdasági befolyását a programban résztvevő országokban.
- Átláthatósági veszélyek és korrupció: a nemzetközi tapasztalat alapján az OBOR beruházások gyakran nehéz átláthatósággal és magas korrupciós kockázattal járnak. Ennek az aggodalomnak Budapest-Belgrád vasútvonal építése kapcsán a magyar sajtóban is többen hangot adtak.¹⁹⁷
- Környezeti és társadalmi hatások: a különböző országokban számos olyan nagy infrastruktúra és energetikai beruházás indult, amelyek környezeti és társadalmi problémákat okozhatnak.¹⁹⁸

Vannak országok, amelyek ellenzik, és kritikusan elítélik a kezdeményezéshez való csatlakozást, vagy kritikusan viszonyulnak hozzá, ilyen többek között az Egyesült Államok, India, Japán és Ausztrália. Ezek az országok gyakran hangsúlyozzák a fent említett aggodalmakat, és ezért alternatív fejlesztési és infrastrukturális együttműködéseket keresnek.

Egyes esetekben ezek az országok saját kezdeményezésekkel próbálják ellensúlyozni a Kínai OBOR befolyását. Például az Egyesült Államok, Japán, Ausztrália és India a *Free and Open Indo-Pacific* (FOIP) stratégiát és kezdeményezés támogatja, melyek célja a térség gazdasági és politikai stabilitásának biztosítása, valamint az infrastruktúra fejlesztése és a beruházások elősegítése. Az Indo-Pacific kezdeményezések további célja, hogy a térségben lévő országok számára alternatívát nyújtsanak a kínai OBOR projektekhez, és segítsenek megőrizni a szuverenitást, a nyitott kereskedelmet és az átláthatóságot. Ugyanakkor érdemes megjegyezni, hogy az OBOR és az alternatív kezdeményezések nem feltétlenül egymással szemben állnak, és lehetőség szerint együttműködhetnek és kiegészíthetik egymást.^{199 200}

¹⁹⁶ Eszterhai Viktor: *Srí Lanka esete a kínai adósságcsapda-diplomáciával – mítosz és valóság*. Külügyi és Külgazdasági Intézet, Budapest, 2021. 10. o.

¹⁹⁷ Subhashini, V. Bagya: [Explained: China's Debt Trap Diplomacy Around The Belt And Road Initiative](#). (Letöltés: 2023. augusztus 15.)

¹⁹⁸ Rajah, Roland – Dayant, Alexandre – Pryke, Jonathan: [Ocean of debt? Belt and Road and debt diplomacy in the Pacific](#). (Letöltés: 2023. július 20.)

¹⁹⁹ Brewster, David: [A "Free and Open Indopacific" and what it means for Australia](#). (Letöltés: 2023. július 20.)

²⁰⁰ [Ministry of Foreign Affairs of Japan – Free and Open Indo-Pacific](#). (Letöltés: 2024. május 18.)

A kezdeményezés elsősorban gazdasági és infrastrukturális projektekre összpontosít, azonban a kezdeményezés katonai vonatkozásai és aggályai is már felfedezhetőek a következő módokon:

Stratégiai infrastruktúra: az OBOR keretében épített kikötők, repülőterek és más infrastrukturális létesítmények katonai célokra is felhasználhatók lennének. Például, a kikötők esetében a hadihajók logisztikai támogatása vagy akár katonai bázisok kialakítása is lehetséges. Ezt a lehetőséget néhány ország, úgymint például India és az Egyesült Államok is stratégiai fenyegetésnek tekinti.

Kínai katonai jelenlét: az együttműködések révén Kína növelheti katonai jelenlétét a résztvevő országokban, főként logisztikai és infrastrukturális támogatás formájában. Ez fokozhatja a térségben a feszültséget és versengést, valamint elősegítheti Kína befolyásának növekedését a térségben.

Fegyvereladások és katonai együttműködés: a tagországokkal való gazdasági együttműködés által Kína fokozhatja a fegyvereladásokat és a katonai együttműködést a résztvevő országokkal. Ez erősítheti Kína katonai kapcsolatait a térségben és növelheti a fegyverkezési versenyt.

Hírszerzés és kiberbiztonság: a projektek keretében megvalósuló infrastrukturális fejlesztések, például a távközlési hálózatok, lehetőséget teremthetnek a kínai hírszerzés számára, hogy növelje a térségben a kémkedést és a kiberbiztonsági tevékenységét. Ez komoly aggodalmat kelthet a résztvevő országokban, és fokozhatja a biztonsági fenyegetéseket.

Adósságdiplomácia katonai vonatkozásai: egyes országok attól tartanak, hogy az együttműködés keretében nyújtott hitelek és finanszírozás olyan adósságszintet eredményezhetnek, amelyeket a résztvevő országok nem tudnak kezelni. Ez kényszerítheti őket arra, hogy katonai vagy biztonsági engedményeket tegyenek Kína felé az adósság csökkentése érdekében, ami tovább erősítheti Kína katonai jelenlétét és befolyását a régióban.

Az OBOR és a regionális konfliktusok: az OBOR beruházások egyes esetekben regionális konfliktusokba, határvitákba vagy területi vitákba is belesodródhatnak, ami katonai feszültségeket eredményezhet a résztvevő országok között. Ezen felül a Kínához való közeledés az érintett országok és szomszédjaik közötti kapcsolatokban is feszültséget okozhatnak.

Az OBOR és a terrorizmus: Az OBOR területén megvalósuló projektek néhány esetben olyan régiókban helyezkednek el, ahol terrorista csoportok is tevékenykednek, vagy ahol belpolitikai szempontból erős a politikai instabilitás. Ezáltal közvetett módon a projektek és azok védelme közvetve hozzájárulhat a térségben a katonai jelenlét növekedéséhez és a konfliktusokhoz.²⁰¹

202

Ezek a kikövetkeztetett katonai kockázatok és aggályok további bizonytalanságot és feszültséget okozhatnak a Kína által befolyásolt térségekben.

3.3.2. Kína és Oroszország kapcsolata az orosz-ukrán háború tükrében

Az orosz-kínai gazdasági és katonai kapcsolatok geopolitikai jelentősége megkérdőjelezhetetlen, és minden ezt befolyásoló tényező kétségkívül hatással van az összes NATO és EU tagország számára. A 2014-ben kezdődött orosz-ukrán konfliktus váratlanul érte Ukrajna szomszédos országait, így Magyarországot is, és új kihívás elé állította a NATO egészét.

Ebben az alfejezetben elemzem az orosz-kínai kapcsolatok legjelentősebb szegmenseit, az ukrajnai háború legfontosabb eseményeit, hogy mindez hogyan alakította az együttműködésüket. Ezzel párhuzamosan a kínai-ukrán kapcsolatok alakulását és minden olyan tényezőt, ami később hatással volt Kína katonai és gazdasági globális és regionális pozicionálására. Továbbá megnevezem azokat a stratégiai elveket, melyek stabil alapot biztosítanak a két ország nemzetközi törekvéseinek.

Nyilvánvaló, hogy Oroszország és Kína jelentős szereplői a világpolitikának. Jelentőségük a méretükből, nukleáris fegyvereikből és gazdasági erejükből eredeztethető alapvetően. Ezek az országok felismerték a második világháború után, hogy ha együttműködnek, akkor nagyobb befolyást gyakorolhatnak a világra. A két hatalom fő célja a dominancia Eurázsia felett.

Történelmi háttér

1999-re Ukrajna elérte a gazdasági mélypontot. Csak két volt szovjet államnak nem sikerült növelni az 1991-es GDP-jét: Kirgizisztánnak és Ukrajnának. A függetlenség

²⁰¹ Eszterhai Viktor: One Belt One Road: New International Rules and Values. *Kína a globális kihívások tükrében*, ELTE Konfúciusz Intézet, 2017. 252-261. o.

²⁰² Szunomar Ágnes: Kelet – Közép – Európa a digitális Selyemúton? Lehetséges politikai gazdaságtani magyarázatok. *Közgazdasági Szemle*, 69. évf., 3. sz., 2022. 367-388. o.

pillanatában az egy főre jutó GDP Ukrajnában magasabb volt, mint Litvániában vagy Romániában, és majdnem elérte a lengyel szintet. Azonban 2013-ra ez az index Lengyelországban már kétszer nagyobb volt. A vásárlói paritás az Irakban vagy az El Salvadorban mért értékkel volt azonos szinten.²⁰³

Ukrajna népessége 1991 óta 10 millióval csökkent. Az ukrán emberek harmada a szegénységi küszöb alatt él. 2014 első negyedévében az álláskeresői ráta 9,3% volt, ami még magasabb lehetett volna, ha sok munkavállaló nem hagyta volna el az országot a jobb állás reményében. A fő migrációs célországok Oroszország illetve az EU valamely tagországa volt jellemzően ebben az időszakban. 2014-ben az infláció rendkívül magas volt, 20%. A két évtizeden át tartó rossz kormányzásnak köszönhetően a szolgáltatások hanyatlásnak indultak, az átlagos havi fizetés mintegy 200 dollárra csökkent, ami négyszer alacsonyabb, mint Lengyelországban és kilencszer kisebb, mint Moszkvában.²⁰⁴

A fokozódó aggodalom mellett egy másik aggasztó jelenséggel is szembesültek, az úgynevezett „rejtett zsarnoksággal”. Az igazságszolgáltatás megbízhatatlanná vált, az államigazgatás darabokra hullott, a korrupció tönkretette a fegyveres erőket, és eközben a politikai légkör mérgezőbb volt, mint valaha.²⁰⁵ Az ország két részre szakadt, a „sárga” és a „kék” színű oldalakra. A sárga szín a Nyugat-párti politikai erőket képviselte, míg a kék oldal az oroszbarát politikai erőket. A politikai viták gyorsan etnikai kontextust kaptak, aminek az egyetlen célja az volt, hogy támogassák azt a színt, amely biztosítja további gazdagodásukat.

Az ukrán fegyveres erők is rendezetlenségben voltak. 1991-ben Ukrajnára hárult az a feladat, hogy kezelje az országban található Szovjet Hadsereg összes felszerelését és infrastruktúráját. Ez azonban túl soknak bizonyult, és racionalizálni kellett. Az alulfizettség és a korrupció súlyos károkat okozott az ukrán fegyveres erőkben. Az első védelmi felülvizsgálatban a személyi állományt közel 800 000-ről 295 000-re csökkentették. Azonban ez még mindig túl drága volt, ezért 2004-ben egy második stratégiai védelmi áttekintés indult,

²⁰³ [GDP per capita \(current\\$\) – Ukraine](#). (Letöltés: 2024. május 26.)

²⁰⁴ [GDP per capita \(current\\$\) – Ukraine](#). (Letöltés: 2024. május 26.)

²⁰⁵ Sakwa, Richard: *Háború a határon – Ukrajna üllő és kalapács között*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2016. 120-122.o.

de a 2008-as globális gazdasági válság megakadályozta a programot. Miután Janukovics 2010-ben hatalomra került, a helyzet még rosszabbra fordult.²⁰⁶²⁰⁷

A 2010 és 2014 közötti évek a hanyatlás korszaka volt. A katonai gyakorlatokat törölték, a katonai felszereléseket szétbontották és az állomány illetménye is késve érkezett meg. Azonban a hivatalos katonai erők száma 250 000 volt, és 60 000 katona vett részt az úgynevezett *Anti-Terrorist Operation (ATO)*-ben.²⁰⁸ Ennek következtében nyilvánvaló, hogy a háború kitörésekor az ukrán hadsereg nem volt képes megvédeni az országot.

Kína és Ukrajna közötti nemzetközi kapcsolatok

Az ukrán-kínai diplomáciai kapcsolatokat 1992-ben hozták létre, de az intenzív együttműködés 2008 óta folyamatosan zajlik. Az együttműködés sikere azt bizonyítja, hogy majdnem minden évben, 2010 óta voltak olyan alkalmak, amikor a két ország vezetői vagy küldöttei találkoztak egymással.

2011 júniusában a kínai elnök látogatást tett Ukrajnában, és a látogatás során a két ország aláírt egy közös nyilatkozatot Ukrajna és Kína közötti stratégiai partnerség létrehozásáról és fejlesztéséről.

A két ország kapcsolatainak további megerősítése érdekében 2013-ban Ukrajna és Kína között barátsági és együttműködési szerződést, valamint közös nyilatkozatot írtak alá a stratégiai partnerség további elmélyítéséről.

2014 októberében Pavlo Klimkin, Ukrajna külügyminisztere találkozót tartott Wang Yi kínai külügyminiszterrel a milánói Asia-Europe Meeting (ASEM) csúcstalálkozó keretein belül.

2015 januárjában Petro Porosenko ukrán elnök találkozott Li Kegiang kínai miniszterelnökkel a Davosi Világ gazdasági Fórum keretében. 2016 áprilisában, a Washingtoni Nukleáris Biztonsági Csúcstalálkozó keretében az ukrán elnök rövid találkozót tartott a kínai elnökkel. Az államfők megbeszélték az ukrán-kínai együttműködés erősítését. 2016. április 27-

²⁰⁶ [GDP growth \(annual%\) – Ukraine](#). (Letöltés: 2024. május 26.)

²⁰⁷ Gelsei András: *A NATO-Ukrajna kapcsolatok fejlődése, perspektívái-PhD értekezés*. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2007. 28-80.o.

²⁰⁸ Anti-Terrorist Operation (ATO) magyarul az Anti-Terrorista Műveletek zónájára utal, amely a kelet-ukrajnai konfliktus során jött létre. A konfliktus 2014-ben kezdődött, amikor a Donyec-medence (Donyeck és Luhanszk régiók) részein szakadár erők kezdtek lázadni az ukrán kormány ellen. Az ATO régió azokat a területeket foglalja magában, ahol a kormányerők és a szakadár erők között harcok folynak. Az ATO célja a szeparatista csoportok elleni fellépés, a terrorizmus elleni küzdelem, valamint az ország területi integritásának megőrzése. Azonban a kelet-ukrajnai konfliktus továbbra is fennáll, és a helyzet az ATO régióban továbbra is feszült.

28-án Pavlo Klimkin ukrán külügyminiszter munkalátogatást tett Kínában, ahol tárgyalásokat folytatott Wang Yi kínai külügyminiszterrel, találkozott magas rangú kínai tisztségviselőkkel és részt vett az Ázsiai Együttműködés és Bizalmi Építési Intézkedések Konferenciája tagállamainak és megfigyelőinek ötödik találkozóján. Az érintettek megvitatták az ukrán-kínai együttműködés egész sorát, valamint az aktuális nemzetközi témákat.

A 2017-es davosi Világ gazdasági Fórumon Porosenko ukrán elnök ismét találkozott Kína elnökével. A találkozón a két államfő kifejezte érdeklődését a legmagasabb szintű politikai párbeszéd megerősítése és az ukrán-kínai gazdasági együttműködés elmélyítése iránt. Emellett megállapodások születtek a Kormányközi Együttműködési Bizottság következő ülésének megtartására 2017-ben, valamint az ukrán küldöttség részvételére az Egy Öv, Egy Út Nemzetközi Fórumon (amelyet 2017 májusában tartottak Pekingben). Hszi elnök továbbá megerősítette Kína támogatását Ukrajna területi integritása és szuverenitása iránt.²⁰⁹

Az új selyemút kezdeményezés Ukrajnában

„2013 közepén a Kínai Kommunista Párt Főtitkára, Hszi Csin-ping, bejelentette az Új Selyemút Gazdasági Övezet koncepcióját (2014 közepén pedig egy másik jelszó, az "Egy Öv, Egy Út" elnevezés is bevezetésre került, amelyet az Új Selyemút 1 névvel felváltva használnak). Akkor úgy tűnt, hogy ez a politika főként a Kína nyugati szomszédaitól keletre elhelyezkedő területekre vonatkozik, de ezt a területet kiterjeszthetik más területekre is, különösen Európára.”²¹⁰

Ukrajna stratégiai elhelyezkedése a kínai-uniós szárazföldi útvonal mentén kiemelkedő, lehetővé téve területe számára, hogy jelentős szállítási központ legyen. Nyugati segítség nélkül az infrastrukturális projektek finanszírozása Ukrajna számára komoly problémát jelentenek. A jelentős orosz befolyás miatt sem az Európai Unió, sem az Egyesült Államok nem tudtak megbirkózni ezekkel a nehézségekkel, és a kijevi hatóságok Kínához fordultak segítségért. Stratégiai elhelyezkedése miatt Ukrajnának fejlesztenie kell az infrastruktúráját, hogy elkerülje az elutasítást. A beruházások jelentősen erősíthetik az állam gazdaságát. A kínai kormány részéről érdeklődés mutatkozott Ukrajna iránt, mint az Új Selyemút egy fontos kapcsolódási

²⁰⁹ Kocsi János Gyula - Takács Márk: *The impact of the war in eastern Ukraine on Russian-Chinese relations. A hadtudományok időszerű kérdései, tudományos kutatási eredményei*, 2021. 112. o.

²¹⁰ Wojcieszak, Lukasz: *Economic expansion of China in Ukraine. Can the New Silk Road project support Ukrainian statehood? Review of Nationalities*, Institute of Political Science and Administration, University of Zielona Góra 8. évf., 2018. 246. o.

pontját tekintve. Két tényező volt döntő Kína számára: az EU földrajzi közelsége és az ottani befektetési lehetőségek. A kínai befektetés az ukrán gazdaságban az iparra, az agráriumra, a közlekedésre, valamint a kiskereskedelmi és nagykereskedelmi szektorra összpontosult. Az ukrán közös vállalkozások Kínával az Ukrajna-Kína Kereskedelmi Szövetség létrehozásához vezettek, amely egy platform és egy híd a két ország üzleti környezetei között. Az új kommunikációs útvonal beindítása, amely Kínát Ukrajnával köti össze, az első lépés volt annak a megakadályozására, hogy Oroszország árut szállítson át Európa és a Távol-Kelet között.

„Másik fontos területe az ukrán-kínai kapcsolatoknak a fegyvergyártási iparban való együttműködés. Ukrajnának hatalmas potenciállal rendelkező fegyvergyártási ipara van, amelyet az SZU-tól örökölt, azonban a legtöbb vállalkozásnak hiányzik a pénz és az új technológiák. 2014 után Ukrajna növelte a katonai berendezések exportját Kínába, amely 13%-ra növelte a kínai katonai importokat, valamint a technikai és ipari létesítmények felszámolásával is érdekelt a kínaiakkal való együttműködésben az űrkutatási szektorban (a Középső Birodalom az egyik fő befektetővé válik a világűr felfedezésében).”²¹¹

A Szovjetunió megszűnésétől a Krím elfoglalásáig

Az 1991-es karácsonykor, amikor az Szovjetunió hivatalosan is megszűnt létezni, egy hatalmas hatalmi vákuum keletkezett Eurázsia területén. Kína még nem volt olyan gazdasági hatalom, amely átvehetné Moszkva pozícióját a posztszovjet államok életében. Ráadásul az újonnan született államok vezetőinek erős kapcsolataik voltak Moszkvával. Mindez azt eredményezte, hogy a kilencvenes évek során a posztszovjet államok és Eurázsia az orosz érdekszférában maradtak.

Az első lépés egymás felé 1996-ban történt Sanghajban, ahol Oroszország és Kína bejelentette, hogy a jövőben stratégiai partnerként működnek együtt tovább. Később, 2001-ben barátsági megállapodást írtak alá, amelynek fő témái a katonai modernizáció, az energia politika, a nyersanyagok és olyan kihívások voltak, mint a radikális iszlamizmus terjedésének megakadályozása és az Egyesült Államok közép-ázsiai befolyásának emelkedése.

Az orosz gazdasági válság után az 1990-es és a 2000-es évek elején az orosz-kínai gazdasági kapcsolatok erősödni kezdtek. Az 2001 és 2007 közötti hat év alatt a két ország

²¹¹ Wojcieszak, Lukasz (2018): i.m. 246. o.

kereskedelmi forgalma hatszorosára nőtt. Természetesen a növekedés mértéke nem maradt ugyanolyan, de 2017-re a javak kereskedelme elérte az 86 milliárd USD-t. Habár, ha az Egyesült Államok és Kína által termelt kereskedelmi mennyiséget nézzük, ami körülbelül 500 milliárd USD, állíthatjuk, hogy az orosz-kínai kereskedelem még mindig nem olyan jelentős.

A 21. század első évtizedében a két országot érintő legfontosabb biztonsági kihívás a radikális iszlám áttörése volt. Ez a jelenség eredményezte azt, hogy az SCO első két közös értéke a béke támogatása és a területi integritás tiszteletben tartása volt. Azonban rögtön ezután a harmadik vezető cél és kihívás az extrémizmus, a radikalizmus és az illegális fegyver- és drogkereskedelem elleni küzdelem volt, amelyek támogatása ezeknek a tevékenységeknek. A 2008-as grúzai háború sem okozott szakadást az orosz-kínai kapcsolatokban. Az ötnapos konfliktus során Peking udvarias diplomáciai kapcsolatokat tartott fenn Moszkvával. Azonban a kulisszák mögött Kína kifejezte aggodalmát a dél-oszétiai és abháziai orosz elismerés miatt az összes posztszovjet állam felé.²¹²

Az Ukrajnában 2014 tavaszán kialakult helyzetre Kína egy összetett választ adott, amelyet több tényező alakított. Kína átfogó megközelítése Európával kapcsolatban főként hasonló ahhoz, amelyet Oroszországgal kapcsolatban folytat. Kína valódi érdeke az, hogy folyamatos gazdasági kapcsolatokat tartson fenn Oroszországgal. Azonban Kína érdeke az is, hogy megakadályozza Oroszországot abban, hogy újra megszerezze befolyását a posztszovjet államokban, ezért Kína támogatja a volt szovjet utódállamok függetlenségi célkitűzéseit. A fő különbség az, hogy míg Európában a fontosabb országok a Keleti Partnerség országai, addig Kína számára nagyobb jelentőséggel bírnak a közép-ázsiai országok.

Az orosz agresszió nem okozott örömet Kínának számos okból. A Krím-félsziget megszállása előtt Kína 10 milliárd dollárt fektetett a Krímbe, egy kikötő építésébe annak érdekében, hogy a kínai termékek útját kikövesse Kelet-Európa felé. Természetesen a fegyveres konfliktus komoly akadályt jelentett ennek a projektnek.

Ukrajna esetében azonban Kína és az EU érdekei lehetnek hasonlóak, azonban az, hogy hogyan történt a Majdanon a forradalom, nem volt szimpatikus Pekingnek. Ebből a szempontból Peking véleménye nagyon közel áll Moszkva álláspontjához, azaz, hogy az autokratikus rendszer megdöntése forradalommal elfogadhatatlan mindkét ország számára.

²¹² Brugier, Camille - Popescu, Nicole: [Ukraine: the view from China, Alert 2014](#). (Letöltés: 2024. február 12.)

Továbbá az is hasonló volt, ahogyan Janukovics a polgári engedetlenséget elnyomta, a 24 évvel korábbi Tienanmen téren történetekhez hasonló volt, így nem valószínű, hogy a kínai kormányt kellemes emlékekkel töltötte el. Akárcsak Moszkva, Peking is bízott abban, hogy a Janukovics és ellenzéke között kötött megállapodás időt biztosít a békés átmenetnek. De a forradalmi eszkaláció és az Egyesült Államok beavatkozásának gyanúja gyorsan összehangolta az orosz és a kínai gondolkodást az ukrán eseményekkel kapcsolatban.

A háború kitörése után Kína attitűdje a következőképpen jellemezhető: egyrészt az EU stratégiai érdekeivel a régióban, másrészt az oroszok gyanakvásával kapcsolatban az erőszakos hatalomátvétel módszerével kapcsolatban. Nem látunk közvetlen támadásokat és sértegetéseket az orosz-kínai kapcsolatokban, mint ahogy azt általában az orosz-EU kapcsolatokban látjuk. A diplomáciai kapcsolatok Moszkva és Peking között sokkal árnyaltabbak.²¹³

Gazdasági kapcsolatok, érdekek fejlődése az orosz-kínai kapcsolatokban

Az orosz-kínai stratégiai partnerséget 1996-ban a sanghaji csúcson jelentették be, majd 2001-ben egy barátsági szerződést írtak alá a két ország között, amelynek fő irányai szintén stratégiaiak voltak. A megállapodás a fegyverkezési és technológiai együttműködést, az energiaügyi politikát és a nyersanyag-kereskedelmet, valamint a közös fellépést foglalta magában olyan kihívások ellen, mint a radikális iszlamizmus terjedése Közép-Ázsiában vagy az Egyesült Államok globális dominanciája.

Ugyanebben az évben megalakult a már fentebb említett SCO, amelyben Kína és Oroszország mellett közép-ázsiai országok is részt vesznek. A közös együttműködés fő területe a kereskedelem és az energiaipari politika. Az orosz olaj- és gáz kivitel meghatározó szerepet játszik a kétoldalú kereskedelmi kapcsolatokban, de fontos exportcikk a fa-, fém-, vegyipari, gépjármű- és mezőgazdasági termékek is. Emellett a fegyverkereskedelem is fontos tényező: az orosz hadiipari termékek exportjának több, mint 12 százaléka Kínába kerül. A Kínából Oroszországba irányuló áruk sokkal szélesebb és változatosabb skálán mozognak, de továbbra is elmondható, hogy az autó- és textilipari termékek játszanak vezető szerepet.

²¹³ Brugier, Camille - Popescu, Nicole: [Ukraine: the view from China, Alert 2014](#). (Letöltés: 2024. február 12.)

Közelebbi együttműködés kezdődött az energiapolitika terén a 2014-es krími annektálást követően bevezetett szankciók miatt, mivel a nyugati szankciók arra kényszerítették Moszkvát, hogy új partnert keressen. Ennek eredményeként a Rosznyeft és a Kínai Nemzeti Olajvállalat 中国石油天然气集团公司 (Zhōngguó Shíyóu Tiānránqì Jítuán Gōngsī) stratégiai együttműködési alapot hoztak létre, és egy kínai olajvállalat 20 százalékos részesedést szerzett a Jamál földgázvezeték-projektjeiben Európában.

Az energiapolitika kulcsfontosságú eleme mindkét állam fejlődésének: míg Kína a gazdasági növekedés kulcsa, addig Oroszország számára a bevétel forrása. Az Oroszország elleni nyugati szankciók hatására a két ország egyre szorosabb együttműködést alakított ki az energiaiparban. Így Oroszország újabb pénzügyi forrásokat szerezhetett a nyersanyag-kitermelő infrastruktúra további fejlesztéséhez, míg Kína új alternatív beszerzési útvonalat fejlesztett ki, növelve befolyását Oroszországban. A másik fontos gazdasági együttműködési elem a már említett Egy Öv, Egy Út (más néven Új Selyemút kezdeményezés), amely hatalmas kínai tőkét vonhat be mind a kereskedelem, mind a vasúti és más infrastruktúra-fejlesztés területén. Ez az együttműködés mindkét fél számára előnyös. A globális felmelegedés hatásai új lehetőségeket nyitnak meg az Északi-sarkon, ahol Oroszország és Kína Arktisz közeli elhelyezkedésük miatt stratégiai célokat fogalmazznak meg.²¹⁴²¹⁵

A hidegháború kezdete óta az Északi-sark a Szovjetunió és a Nyugat konfrontációjának színtere volt, de a Kelet és a Nyugat mindmáig így kezeli ezt a területet. Ma Oroszországnak van a legaktívabb katonai jelenléte a térségben, azonban gazdasági szempontból a helyzet sokkal szerteágazóbb. Ahogy az jég olvad, az érintetlen nyersanyag-készletek egyre könnyebben elérhetővé válnak. Kína az új északi-sarki stratégiájában eltérő megközelítést vázolt fel. Gazdasági érdekeik szorosan kapcsolódnak az északi-selyemút építéséhez, a nyersanyagok és a halászat kiaknázásához, valamint a szállítási idők csökkentéséhez Európa felé akár 15 nappal az északi-tengeri kereskedelmi útvonalak felhasználásával.²¹⁶

²¹⁴ Bennett, Mia: [China's Belt and Road Initiative moves into the Arctic](#). (Letöltés: 2024. február 10.)

²¹⁵ Kapoor, Nivedita: [The Arctic in Russia – China Relations: Opportunities and Challenges](#). (Letöltés: 2024. május 25.)

²¹⁶ Bedingfield, Will: [As the Arctic melts, China and Russia struggle for control](#). (Letöltés: 2024. február 10.)

Kína lehetőségei - sarki ambícióit illetően - nemcsak Oroszországon keresztül valósulhatnak meg, így a *Nagy Sárkány*²¹⁷ jó kapcsolatokat ápol más északi államokkal is: például kutatóközpontokat állít fel Norvégiában és Izlandon. Azonban néhány északi országban a kínai állam közeledése nem üdvözlendő, ami nagy hatással van az orosz együttműködésre. Az utolsó kulcsfontosságú terület az orosz-kínai gazdasági kapcsolatokban a Távols-Kelet, mivel a hosszú közös határvonalon a népsűrűség nagyon alacsony, összehasonlítva a nagy kínai területekkel. Emellett gazdag természeti erőforrásokban, mint az olaj, a földgáz, a vasérc, a réz, a gyémánt, az arany, az érintetlen édesvíz és rendelkezik nagyon jelentős fa- és halállománnyal. Ennek következtében Kínának jó oka van szoros kapcsolatot fenntartani a régióval. A kínai-orosz kapcsolat alapja a gazdasági növekedés, kereskedelmi együttműködés és energetika. A legjelentősebb projektek azok, melyeket közösen irányítanak és kezelnek a kínai és orosz felek. Azonban vannak olyan területek (főként földrajzi), amelyeken a két országnak különböző céljai vannak. A két legfontosabb terület az Északi-sarkvidék és Közép-Ázsia. Kína nyilvánvalóan érdekelt e két régió feletti befolyásban, hogy kihasználhassa azok erőforrásait és lehetőségeit.

Látható, hogy Kína próbálja erősíteni pozícióit Közép-Kelet-Európában, és ennek érdekében kettős játékot játszik. A már ismertett win-win elve szerint Kína támogatja Ukrajna függetlenségi törekvéseit gazdasági és politikai eszközökkel, másrészt viszont nagy hangsúlyt fektet az egyensúlyi kapcsolatokra Oroszországgal. Ez az úgynevezett „hintapolitika”²¹⁸ és az Új Selyemút kezdeményezés olyan politikai hálózatot alkot, amelynek célja Kína befolyásának erősítése mind gazdasági, mind politikai és katonai eszközökkel. Ami a közös és versengő célokat illeti Kína és Oroszország esetében, az orosz-ukrán háború nem ad okot arra, hogy romoljon a Peking és Moszkva közötti kapcsolat, de harmonikusan illeszkedik a Kína által végrehajtott tervekbe, amelyek célja az eurázsiai térség feletti hegemonia.

²¹⁷ Kína „Nagy Sárkány” néven való emlegetése a sárkány szimbólumának mély kulturális jelentőségére és történelmi háttérére vezethető vissza. A sárkány Kína mitológiájának és kulturális örökségének fontos része, és számos pozitív tulajdonságot képvisel, mint például erő, bölcsesség, jóság és jólét. A kínai sárkányok általában jóindulatúak és segítőkészek, ellentétben, a nyugati mitológiában szereplő gonosz sárkányokkal. Ezért Kína a sárkány képével azonosulva hangsúlyozza történelmi és kulturális hagyományait, valamint az ország erejét és befolyását. A kifejezés azt is sugallja, hogy Kína egy nagyhatalom, amely képes megőrizni a harmóniát és az egyensúlyt, valamint elősegíteni a jólétet és a fejlődést. Forrás: [Chinese Dragons – Facts, Culture, Origins, and Art](#). (Letöltés: 2024. február 11.)

²¹⁸ Egymással szemben álló politikai érdekek v. ellenséges nagyhatalmak között hol az egyik, hol a másik félhez húzó, a szemben álló feleket rendsz. megtéveszteni igyekvő politikai magatartás; kétkulacsos politika. Forrás: [Arcanum – hintapolitika](#). (Letöltés: 2024. február 11.)

3.4. Kihívások a kibertérben

Az információtechnológia robbanásszerű fejlődése Kínában az elmúlt évtizedben az egyik legfontosabb motorja volt a gazdasági fejlődésnek, és az internet²¹⁹ közvetett módon segítette ezt a folyamatot. Azonban a kommunista berendezkedésű, de gazdaságát kapitalista módon kezelő és menedzselő kínai rendszer számára számos kérdést vet fel a kibertérben²²⁰ történő tevékenység szabályozása.

A kibertér fontos szerepet játszik a modern hadviselésben, és azon országok katonai erejének elemzése során, amelyek nagy hangsúlyt helyeznek a katonai modernizációra és a hagyományos hadviselésen túl a kibertérben is érdekeltek, különösen fontos figyelmet szentelni az ezirányú tevékenységeiknek. A kibertér jelentősége abban áll, hogy a modern hadviselésben az információs technológiák és az elektronikus kommunikáció kulcsszerepet játszanak, és ezek az eszközök lehetővé teszik a hagyományos hadviselésen túl további lehetőségeket az ellenfél sebezhetőségeinek kihasználására, a katonai rendszerek megzavarására, a hírszerzésre, valamint az információ-manipulációra. Kína esetében különösen fontos a kibertéren folytatott tevékenység elemzése, mivel a kínai katonai modernizáció egyik kulcsfontosságú eleme a kibertér fejlesztése és a katonai erőforrások kibertérben történő felhasználása. Az elmúlt években a kínai kibertérrel kapcsolatos incidensek sokszor a nemzetközi sajtóban is szerepeltek, és számos állítás merült fel arra vonatkozóan, hogy Kína katonai célú kibertámadásokat indított más országok ellen. Ezen túlmenően a nyugati szakértők szerint első sorban a kibertérben folytatott aktív kínai kémkedés középpontjában katonai, gazdasági célok állnak, valamint ezen túlmenően a hazai állampolgárok ellenőrzése és megfigyelése is magas prioritású feladat.²²¹ Ebből következik, hogy a kínai katonai kiber tevékenységek és képességek elemzése szintén fontos alappillére az ország katonai erejének megértése és az esetleges katonai konfliktusok előrejelzése szempontjából. A kibertérben végrehajtott katonai műveleteknek ugyanis lehetnek

²¹⁹ [China in past decade: Five major achievements of its internet development](#). (Letöltés: 2023. augusztus 24.)

²²⁰ A harctéren a különböző hálózatba kapcsolt elektronikai rendszerek az információs szintérnek azt a részét használják, amelyben a különféle elektronikus információs folyamatok (elektronikai úton végrehajtott adatszerzés, adatfeldolgozás, kommunikáció, stb.) realizálódnak, illetve az elektronikai rendszerek elleni tevékenység és a védelem megvalósul. Az információs szintér e tartományát gyakran cybertérnek is nevezzük. Forrás: Haig Zsolt – Kovács László: Fenyegetések a cybertérből. *Nemzet és biztonság: Biztonságpolitikai Szemle*, 1. évf., 5. sz., 2008. 61. o.

²²¹ A. Kuo, Mercy: [China's Cybersecurity and Statecraft](#). (Letöltés: 2024. március 28.)

súlyos következményei a nemzetbiztonságra, és ezeket fel kell mérni a megfelelő védekezési stratégiák kidolgozása és a megelőző intézkedések meghozatala érdekében.²²²

3.4.1. Kiberstratégiai dokumentumok és irányelvek

A kiberstratégiai dokumentumok Kínában részei az átfogó nemzetbiztonsági és katonai stratégiáknak, amelyeket a kínai kormány a Fehér Könyvek formájában ad ki. A második fejezetben korábban már ismertetett Fehér Könyvek a kínai kormány hivatalos kiadványai, amelyek átfogóan tárgyalják Kína kül- és biztonságpolitikáját. Ezek közül az első kiberstratégiai dokumentum az, amelyet a 2011-ben megjelenő Védelmi Fehér Könyvének részeként adtak ki.

A kiberstratégiai dokumentumok célja általánosságban az, hogy meghatározzák Kína kiberbiztonsági stratégiáját és céljait, valamint azokat a konkrét intézkedéseket, amelyekkel a kínai kormány meg kívánja védeni az országát a kiberfenyegetésektől. A dokumentumok emellett kiemelik Kína szerepét a globális kiberbiztonságban, és a kínai kormány céljait a nemzetközi együttműködés terén. Ily módon tehát az ezekben foglalt ismeretek fontos részét képezik egy részletes elemzésnek és átfogó képet adnak Kína kiberbiztonsági stratégiájáról. Ezek az irányelvek és stratégiák fejezik ki Kína hivatalos álláspontját a kiberbiztonsági kérdésekkel kapcsolatban, és alapját képezik a kínai kormány kiberbiztonsági intézkedéseinek és politikájának.²²³

Az alábbiakban, kronológiai rendben, sorra veszem a legfontosabb kiberstratégiai dokumentumokat és elemzem az azokban foglalt irányelveket.

Kiberbiztonsági szempontból leglényegesebb évnek a 2011-es év tekinthető, hiszen Kína a Sanghaji Együttműködés Szervezeten 上海合作组织 (Shànghǎi Hézuò Zǔzhī) (Shanghai Cooperation Organisation)(továbbiakban: SCO) keresztül, Oroszországgal és több közép-ázsiai országgal, például Kazahsztánnal, Kirgizisztánnal, Tádzsikisztánnal és Üzbegisztánnal közösen egy nemzetközi magatartási kódexet nyújtott be az ENSZ 2011-es közgyűlésén az információbiztonságra vonatkozóan.

²²² Molnár Dóra: *Nagyhatalmi kiberdiplomácia – az Egyesült Államok, Kína és Oroszország a nemzetközi kiberporondon*. Információ- és kiberbiztonság, Ludovika kiadó, 2022. 358–370. o.

²²³ Kovács László: *Hadviselés a 21. században*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2023. 59-99. o.

Majd ugyanebben az évben megjelent Kína első hivatalos értelemben vett kiberstratégiai alapvető dokumentuma *Az információs időszak katonai stratégiája* 信息时代军事战略 (Xìnxī shídài jūnshì zhànlüè). Ebben a kommunista párt kiemelte az információs technológiai eszközök katonai jelentőségét, és javaslatokat fogalmazott meg a kiberbiztonság megőrzésére.

A dokumentumban Kína hangsúlyozta az információs technológiai eszközök katonai jelentőségét, és javaslatokat fogalmazott meg a kiberbiztonság megőrzésére. A dokumentum kitért arra, hogy a modern katonai konfliktusokban az információ és az információs technológiai eszközök egyre nagyobb szerepet játszanak. Hangsúlyozta, hogy az ország katonai stratégiájának részét képezik az információs technológiák és azok védelme. Az ország számára fontos a kiberbiztonság megőrzése, mivel a katonai és a gazdasági sikerek is függenek az információk biztonságától.

A dokumentum célja az volt, hogy elősegítse a katonai informatikai és kiberbiztonsági fejlesztéseket. Egyértelműen megfogalmazta, hogy Kína a kiberháborúban nem támadó szerepet kíván betölteni, és hogy minden kibertámadás csak védekező jellegű lehet. Azonban, ha az ország biztonsága és érdekei érintettek, akkor Kína jogosnak tartja a kibertámadások alkalmazását. A dokumentum emellett javaslatokat is tartalmazott a kiberbiztonsági stratégia megvalósítására és megőrzésére, beleértve a katonai informatikai fejlesztések előmozdítását, a kiberbiztonsági képességek fejlesztését és a kibertámadások elleni védekezési stratégiák kidolgozását. Kína kiemelte az információs technológiák és a hálózatok védelmének fontosságát, és szorgalmazta az állami szinten megjelenő összes fél együttműködését a kiberbiztonság fenntartása érdekében. Az ország a kiberbiztonsági szabványok és protokollok kidolgozását és elfogadását is támogatta, és a nemzetközi együttműködés fontosságát hangsúlyozta a kiberbiztonsági kihívások kezelésében.

A következő dokumentum a 2013-ban kiadott *Az információs időszak nemzetbiztonsági stratégiája* 信息时代国家安全战略 (Xìnxī shídài guójiā ānquán zhànlüè) címet viselte. Ez a dokumentum további részleteket tartalmazott az ország kiberbiztonsági stratégiájáról, de az előző szabályzókkal ellentétben már konkrétan felsorolta azokat az elveket, amelyeket Kína a nemzetközi kiberbiztonsági együttműködésben alkalmazni kíván. Kiemelte a kiberbiztonság

fontosságát az ország nemzetbiztonsági stratégiájában, és a kiberbiztonságot az ország nemzetközi együttműködésének kiemelt területévé tette.

A dokumentum számos elvet fogalmazott meg, amelyeket Kína a nemzetközi kiberbiztonsági együttműködésben alkalmazni kíván. Ezek közé tartoznak a következők:

- az ország támogatja a nemzetközi együttműködést a kiberbiztonság területén, és kész együttműködni más országokkal a kiberbiztonsági kihívások kezelésében,
- Kína elkötelezett az internet szabad és nyitott fejlődése mellett, és az internetet az emberiség közös javaként tekinti,
- támogatja a nemzetközi jog alkalmazását a kiberbiztonság területén, és nem fogadja el a kiberbűnözést vagy a kibertámadásokat,
- kiemeli a kiberbiztonsági kapacitások fejlesztésének szükségességét, és kész együttműködni más országokkal a kiberbiztonsági kapacitások javítása érdekében,
- hangsúlyozza a személyes adatok védelmének fontosságát, és elkötelezett a felhasználói adatok védelme mellett.

A harmadik dokumentum a 2015-ben kiadott *Kína nemzeti kiberbiztonsági stratégiája* 中国网络安全战略 (Zhōngguó Wǎngluò Ānquán Zhànlüè) címet viselte. Ez az ágazati stratégia Kína első kifejezett nemzeti kiberbiztonsági stratégiája volt, amelyben az ország kifejtette az információs technológiák nemzetbiztonsági kihívásait, és bemutatta a kiberbiztonsági rendszerének fő elemeit és intézkedéseit, és részleteiben a következő fő témakörökre összpontosított:

A nemzetbiztonsági kihívások: kiemeli az információs technológiák alkalmazásának nemzetbiztonsági kihívásait, amelyek között szerepel a külföldi kémkedés, a kibertámadások, a szellemi tulajdon megsértése és a kiberbűnözés.

A kiberbiztonsági rendszer: bemutatja Kína kiberbiztonsági rendszerének fő elemeit, mint például a kiberbiztonsági politikák és jogszabályok, a kiberbiztonsági infrastruktúra, a kiberbiztonsági felügyelet és a kiberbiztonsági kutatás és fejlesztés.

A nemzetközi együttműködés: rávilágít a nemzetközi kiberbiztonsági együttműködés fontosságára, és deklarálja, hogy Kína kész együttműködni más országokkal a kiberbiztonság

terén. Az ország hangsúlyozza a nemzetközi normák és szabályok betartását a kiberbiztonság terén, és javaslatokat tesz a nemzetközi együttműködés erősítésére.

A dokumentum legfőbb célja, hogy meghatározza Kína kiberbiztonsági stratégiájának alapjait, és segítse az országot abban, hogy hatékonyabban védekezzen a kiberbiztonsági fenyegetések ellen. A dokumentum egyértelművé teszi, hogy Kína nagy hangsúlyt helyez a kiberbiztonságra és az információs technológiák nemzetbiztonsági aspektusaira.

A legutóbbi dokumentum a 2019-ben kiadott *Kína katonai stratégiája az új időszakban* 新时期中国军事战略(Xīn shíqī Zhōngguó jūnshì zhànlüè) címet viseli. Ez a Fehér Könyv ismételten felhívja a figyelmet az információs technológiák katonai jelentőségére, és ismerteti az ország kiberbiztonsági stratégiájának legfontosabb elemeit és kiemeli az információs technológiák katonai jelentőségét és azok alkalmazásának stratégiai fontosságát. A dokumentum részletesen tárgyalja a katonai modernizáció, a nemzetbiztonság és a nemzetközi stratégiai biztonság aktualitásait és kihívásait. Már részletesen kitér a kiberháborúra és a kibertámadásokra, valamint azok hatásaira, a nemzetközi biztonságra és a nemzetközi kapcsolatokra. Az ország kiberbiztonsági stratégiájának legfontosabb elemeit ismerteti, amelyek közé tartozik a kiberbiztonsági rendszer fejlesztése, a kiberbiztonsági tudatosság növelése, a kibervédelmi készségek fejlesztése és a kiberbiztonsági együttműködés erősítése más országokkal. Továbbá foglalkozik a katonai modernizációval, beleértve a katonai erők modernizálását, a fegyverfejlesztést és az innovációra való összpontosítást, a haderő informatizációjának fejlesztését, a katonai hálózatok védelmét és a kibertérben folytatott katonai műveletek fontosságát. Így fogalmaz: „Az információs technológiák továbbra is alapvető és támogató szerepet játszanak a hadsereg építésében és alkalmazásában, míg a kibertér az új nemzetbiztonsági terület. A mi katonai stratégiai célunk az, hogy továbbra is vezető szerepet töltsünk be az információs technológiák és a kibertér fejlődésében, elősegítsük a hadsereg informatizációját, erősítsük a katonai hálózatok biztonságát és védelmét, és hatékonyan reagáljunk a kibertérben zajló új típusú katonai konfliktusokra.”²²⁴

A fentiek mellett a dokumentum kiemeli az ország nemzetközi stratégiáját, beleértve a hosszú távú biztonsági stratégiát, a szomszédságpolitikát és a nemzetközi együttműködést. A korábbi dokumentumokhoz hasonlóan kihangsúlyozza, hogy Kína elkötelezett a nemzetközi

²²⁴ [Kína katonai stratégiája az új időszakban.](#) (Letöltés: 2023. július 24.)

kiberbiztonsági együttműködés mellett, és támogatja a kibertér nemzetközi normáinak kidolgozását. Összességében az okmány hangsúlyozza Kína katonai stratégiájának modernizációját és az információs technológiák szerepét a nemzetbiztonság és a nemzetközi stratégiai biztonság megőrzésében.

Látható tehát, hogy e dokumentumok mindegyike tükrözi Kína fokozott figyelmét az információs technológiák katonai fontosságára és a kiberbiztonság jelentőségére.

3.4.2. Az információs társadalom feletti kontroll

Kína információs társadalma

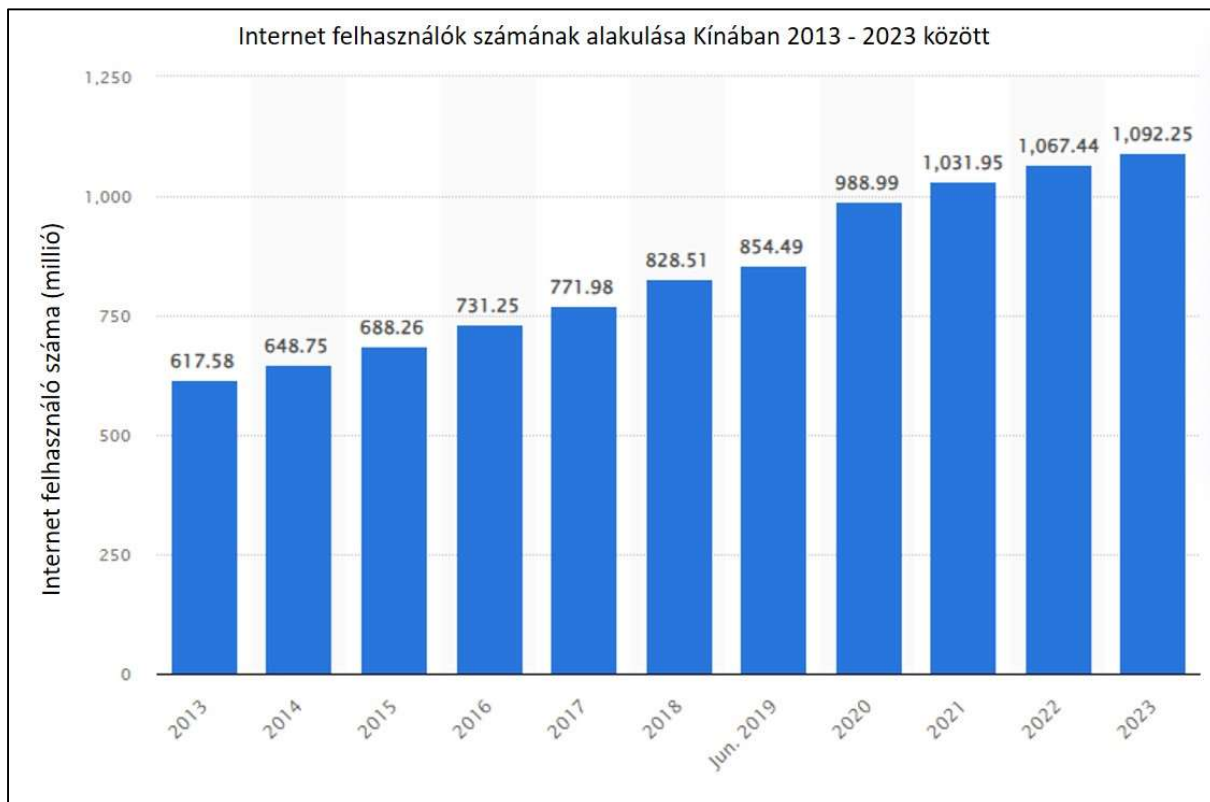
Az internet, gyorsaságának és elérhető széles spektrumának köszönhetően, a világ bármely pontját elérhetjük pár pillanat alatt. Életünkre jellemző, hogy a kérdéseinkre kapott válasz és az információigényünk kielégítésének ideje nagymértékben lerövidült köszönhetően az egyre precízebb keresőrobotoknak és a mesterséges intelligenciának. Ennek köszönhetően a problémamegoldások ideje is szintén lecsökkent. Mindezek tudatában kijelenthető, hogy olyan információs társadalomban élünk, amely folyamatos, és ami a legfontosabb, nagyon gyors fejlődési tempót diktál. Korunk információs társadalmát legátfogóbban a spanyol szociográfus Manuel Castells fogalmazta meg, aki szerint: „*az információs társadalom olyan hálózatos társadalom, ahol a kulcsfontosságú társadalmi rendszerek és tevékenységek elektronikus információs hálózatok köré szerveződnek.*”²²⁵ A definícióból kiderül, hogy mindennek a kulcsa a hálózatokon alapszik.

Ha az információs társadalom vizsgálatát Kínára vetítve vizsgáljuk, akkor egy olyan egyedi példát láthatunk, aki élen jár az információs technológia társadalomban történő adaptálásban. Mindezt megerősíti a lenti grafikon, melyet a Kínai Internet Hálózati Információs Központ 中国互联网络信息中心 (Zhōngguó Hùlián Wǎngluò Xīnxī Zhōngxīn) (China Internet Network Information Center) adatai alapján készítették. A következő ábrából kiderül, hogy Kínában 2021-es évtől kezdődően az aktív internet felhasználók száma meghaladta az egy millárd főt, amely szám napról-napra folyamatosan növekszik.^{226 227}

²²⁵ Haig Zsolt – Kovács László: *Kritikus Infrastruktúrák és Kritikus Információs Infrastruktúrák*. Nemzeti Közszerológiai Egyetem Tanulmány, 2012. 12. o.

²²⁶ [China's internet users total 1.079 bln with vibrant digital infrastructure, internet app growth](#). (Letöltés: 2024. április 20.)

²²⁷ [Number of internet users in China from 2013 to 2023 \(in millions\)](#). (Letöltés: 2024. április 20.)

38. ábra Internet felhasználók számának alakulása Kínában 2013 - 2023 között. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Number of internet users in China from 2013 to 2023 \(in millions\)](#). (Letöltés: 2023. július 20.)

2016-ban tett első kínai utam alkalmával szembesültem azzal a ténnyel, hogy a kint eltöltött időm alatt egy olyan társadalmat ismerhetek meg, ami számomra merőben új kényelmi szolgáltatások alkalmazását helyezi előtérbe. A Facebook 2009-es és a Google 2010-es leállítása és kivonulása után a számunkra, európai ember számára megszokott programok használata a kínai úgynevezett Kínai Nagy Tűzfal 中国防火墙 (Zhōngguó Fánghuǒqiáng) vagy más néven Aranypajzs rendszer 金盾工程 (Jīndùn Gōngchéng)²²⁸ miatt, teljes mértékben

²²⁸ Az Aranypajzs rendszer, ismertebb nevén a Kínai Nagy Tűzfal 金盾工程 (Jīndùn Gōngchéng), egy Kínai Népköztársaság által kifejlesztett és működtetett internetes cenzúra és megfigyelési rendszer. A rendszer célja, hogy megvédje a kínai internethasználókat a külföldi weboldalakról érkező, a kormány által károsnak ítélt információktól és tartalmaktól, valamint, hogy blokkolja a hozzáférést a kormány által tiltott vagy szabályozott weboldalakhoz és szolgáltatásokhoz. Az Aranypajzs rendszer több technológiát és módszert alkalmaz, hogy elérje a kormány által meghatározott célokat. Ezek között szerepel az IP-címek, a DNS-forgalom és a kulcsszavak alapján történő szűrés, valamint a titkosított adatfolyamok mélycsomag-vizsgálata. A Kínai Nagy Tűzfal célja a politikai stabilitás megőrzése és a kínai kormány elleni bírálatok elhallgattatása. A rendszer a világ egyik legszigorúbb internetes cenzúráját valósítja meg, és több ezer weboldalt, közösségi hálózatot és hírportált blokkol, ideértve olyan népszerű oldalakat is, mint a Google, a Facebook, a Twitter és a Wikipedia. Emellett a kormány aktívan monitorozza és cenzúrázza a kínai állampolgárok online tevékenységét is. A rendszer számos kritikát kapott a szólásszabadság korlátozása és az információáramlás ellenőrzése miatt. Forrás: [Great Firewall – Chinese Internet policy](#). (Letöltés: 2023. augusztus 28.)

lehetetlen volt. A rendszert a kínai Közbiztonsági Minisztérium 公安部 (Gōng'ān Bù) tartja fent. Így tehát kénytelen voltam csatlakozni a kínai rendszerekhez. A Facebook, helyett használt Wechat 微信 (wēi xìn) applikáció, vagy a Google helyett használt Baidu 百度 (bǎi dù) kereső csak néhány volt az újdonságok közül. Kétséggkívül a Csöcsiang 浙江 (Zhèjiāng) tartomány beli Hangcsou 杭州 (Hángzhōu)-ban működő Alibaba Group 阿里巴巴集团 (Ā lǐ bā bā jítuán) Alibaba Group által üzemeltetett Alipay 支付宝 (zhī fù bǎo) online pénztárca alkalmazás volt az, ami leginkább megváltoztatta az életem. Az addig számomra ismeretlen QR kódos²²⁹ fizetési rendszer, ami teljes mértékben integráltan működik az ország minden pontján, lehetővé teszi, hogy egy telefon segítségével készpénz használata nélkül bárhová eljussunk vagy bármit elintézzünk. A rendszer segítségével többek között képesek vagyunk használni a városok tömegközlekedési eszközeit, a taxi és telekocsi rendszereket, bárhol fizethetünk, online vásárolhatunk, cseveghessünk az ismerőseinkkel és valós időben utalhatunk pénzt bárkinek, bárhol és bármikor.²³⁰

Tehát egy komplex és sokoldalú rendszerről beszélünk, ami teljesen ingyenes és teljes mértékben megkönnyíti a felhasználó életét. A rendszer érdekessége, hogy bár privát kézben lévő vállalat üzemelteti az alkalmazást, ennek ellenére a kínai kormány is folyamatosan monitorozza az ott zajló folyamatokat és tranzakciókat, ezzel megelőzve a feketegazdaságot. Ez a jelenség egyáltalán nem számít újdonságnak Kínában, hiszen az ország gazdaságát jelentősen befolyásoló cégek vezetőinek be kell lépnie a kommunista pártba, vagy pedig létre kell hozniuk a cégen belül működő párt részleget, akik figyelemmel kísérik az adott vállalat működését és együttműködnek a kormánnyal.²³¹ Ez önmagában még nem jelentene rosszat, hacsak nem a kommunista párt direkt befolyása ki nem terjed a cég minden folyamatára.

²²⁹ A QR kód (Quick Response code) egy kétdimenziós vonalkód, amely információkat tartalmazhat, mint például webhivatkozások, szöveges üzenetek, telefonszámok vagy akár fizetési információk. A QR kód egy olyan technológia, amely lehetővé teszi a gyors és hatékony adatátvitelt, és ma már széles körben használják a termékek címkézéséhez, a beléptető rendszerekhez, a vásárlásokhoz és az ügyfélkapcsolati rendszerekhez hasonló területeken. A QR kódok olvasásához szükség van egy mobiltelefonos alkalmazásra, amely képes az adatok értelmezésére és megjelenítésére. Forrás: Schulfer, Scott: [Benefits of Using QR Codes: Business, Marketing & Healthcare](#). (Letöltés: 2023. augusztus 26.)

²³⁰ Nagy Máté: A kínai „okosváros”-eszközök biztonsági kockázatai. *Nemzet És Biztonság: Biztonságpolitikai Szemle*, 14. évf., 2. sz., 27-35. o.

²³¹ Lin, Zhang: [Chinese Communist Party needs to curtail its presence in private businesses](#). (Letöltés: 2023. augusztus 28.)

Politikai cenzúra a kibertérben

A korábban tárgyalt jellemzői alapján ismerve a párt közvetlen ráhatását a társadalomra, nem meglepő, hogy az információ szabad áramlásának kérdése is sokáig komoly dilemma volt a kínai politikai vezetés előtt. A megoldandó kérdés ugyanis sokáig az volt, hogy hogyan lehet akár valós időben ellenőrizni azt, hogy a kínai állampolgárok az internet segítségével milyen információkhoz jutnak hozzá. Ezek a rendszerek összetett technológiai megoldásokat alkalmaznak az internetes kommunikáció ellenőrzésére és korlátozására, és nagyban hozzájárulnak ahhoz, hogy az állam szabályozza az interneten terjedő információk tartalmát.

A rendszer segítségével a hatóságok képesek blokkolni a politikailag aggályos vagy betiltott csoportok webes tartalmait, a tajvani kormány hivatalos oldalait, a pornográf tartalmakat és a Tibet függetlenségéhez kapcsolódó információkat. A blokkoláshoz számos technikai megoldást alkalmaznak, mint például az IP-címek blokkolását, a DNS-szűrést és -átírást, valamint a kulcsszavak alapján történő csomagszűrést.

Az állam számos feltételt szab a nyugati technológiai cégek számára, amelyek között szerepel a blogok használatának regisztrációhoz kötése és a felhasználók adatainak átadása a hatóságoknak. Az állam a felhasználók védelme érdekében vezette be ezeket a szabályokat, hogy megvédje őket a kiberbűnözéstől és az egyéb veszélyektől. Azonban a cenzúráról nem áll rendelkezésre nagyon sok és részletes hivatalos információ. Például a Google 2006-ban bevezetett kínai változatát, a google.cn-t csak akkor tudta elindítani az országban, ha elfogadja a hatóságok által támasztott feltételeket és követelményeket. Ez egyértelműen megmutatja, hogy a kormányzat rendkívül szigorú szabályozással rendelkezik a kiberterületen, és hogy az ide belépő vállalatoknak alkalmazkodniuk kell ezekhez a követelményekhez.

Kína drasztikusabb lépéseket is megtehet, ha számára nem kívánatos helyzetek merülnek fel. Példaként megemlíthető az Urumcsiban történt zavargások, amikor a kínai hatóságok a nemzetközi telefonvonalakat lekapcsolták, és korlátozták az internet-hozzáférést is. Az indok az volt, hogy a kínai kormány feltételezése szerint a szeparatista Ujgur Világkongresszus vezetője, Rebíja Kadir az interneten keresztül szervezte és irányította a tüntetéseket. A hatóságok szigorú kontroll alatt tartják az internetes kommunikációt a Tienanmen téri megemlékezések évfordulói alkalmával is, több közösségi weboldalt is blokkoltak, amelyeken a történekmel kapcsolatos beszámolók jelentek meg. Emellett

előfordult, hogy blokkolták a BBC, a CNN és a TV5 Monde kínai adásait is, amelyek a Tienanmen téri tüntetések évfordulójáról tudósítottak volna.²³²

Az állami cenzúra azonban nemcsak a webes tűzfal és az állami televíziócsatornák formájában jelenik meg, hanem a privát szolgáltatók gazdasági és politikai összefonódásai és érdekeltségei révén az állampolgárok által használt applikációkban is érezhető. Ennek bizonyításául a Torontói Egyetem kutatócsoportja tesztelte a Wechat applikációt és igazolták, hogy a politikailag érzékeny információkat a rendszer automatikusan felismeri és kiszűri. A teszt alatt különös figyelmet fordítottak a *709 Crackdown*²³³ néven elhíresült emberjogi aktivisták letartóztatásával kapcsolatos témákra. A kísérlet nagyon érdekes eredményt hozott. A program az egyes szavakat ugyan külön nem cenzúrázza, de amint egy értelmes, politikailag érzékeny tartalmat jelentő mondatot küldtek egymásnak a tesztalanyok, a rendszer azonnal blokkolta a továbbítást.²³⁴

Kínában a kibertérben zajló cenzúrázás csak egy a további hatalmi ellenőrzési és kontrolálási rendszerek közül. Technológiai fejlettsége révén már nemcsak egymással párhuzamosan működő elemeket különböztethetünk meg, hanem egy egyedülállóan komplett monitorozó rendszert is hoztak létre. A hivatalos álláspont szerint a rendszer célja a 2014-ben megjelent úgynevezett kínai Társadalmi Kreditrendszer 社会信用体系 (Shèhuì Xìnyòng Tǐxì) (Social Credit System) nevű kormányzati kezdeményezés támogatása, amely az egyének és vállalatok társadalmi és gazdasági magatartásának nyomon követésére és értékelésére irányul. A rendszer célja, hogy a társadalmi összetartás és a gazdasági fejlődés előmozdítása érdekében elősegítse a jó magatartást és megbüntesse a rossz magatartást. A rendszer különböző adatforrásokból gyűjti az információkat, mint például a pénzügyi, kereskedelmi és jogi nyilvántartások, közösségi média, közlekedési szabálysértések, utcai kamerák és más állami adatbázisok. Mindezek alapján az egyének és vállalatok egy társadalmi kreditpontszámot kapnak, amely tükrözi a viselkedésüket. A pontszám alapján az emberek és vállalatok jutalmakat vagy büntetéseket kaphatnak. A magas pontszámú egyének előnyösebb feltételeket élvezhetnek, mint például alacsonyabb kamatozású hitelek, gyorsabb internet vagy jobb

²³² Beauchamp-Mustafaga, Nathan: [Bearin Witness 10 Years On: The July 2009 Riots in Xinjiang](#). (Letöltés: 2024. február 15.)

²³³ A 2015 július 9-én indult eljárásorozatban országszerte összesen 709 emberjogi aktivistát tartóztattak le. Forrás: [China's 709 Crackdown Is Still Going On](#). (Letöltés: 2024. június 10.)

²³⁴ Sonnad, Nikhil: [What happens when you try to send politically sensitive message on Wechat](#). (Letöltés: 2024. február 15.)

oktatási lehetőségek. Ezzel szemben, az alacsony pontszámúak számos korlátozással néznek szembe, mint például utazási korlátozások, lakáshitel-korlátozások vagy nehezebb munkahelyi előléptetés.

A társadalmi kreditrendszernek számos kritikája van, elsősorban a magánélethez való jog, a cenzúra és a diszkrimináció tekintetében. Nyugati szakértők szerint a rendszer túlzottan nagy hatalmat biztosít a kínai kormánynak, és lehetővé teszi az állampolgárok megfigyelését és manipulálását.²³⁵ Mások szerint viszont a szociális hitelrendszer elősegítheti a társadalmi felelősségvállalást és a józan életvitelt. Az azonban mindenképpen elmondható, hogy a kínai szociális hitelrendszer egyike a legátfogóbb és legellentmondásosabb állami felügyeleti rendszereknek a világon.²³⁶

A központi kormányzat kommunikációja szerint az egész országot behálózó intelligens megfigyelőrendszer a társadalmi kreditrendszer megsegítésén túl a bűnözés visszaszorítása céljából jött létre és lényege, hogy az országot behálózó több, mint 200 millió darabos kamerahálózat a mesterséges intelligencia által irányított arcfelismerő rendszer segítségével visszaszorítsa a bűnözések arányát, ezzel javítva a kínai emberek biztonságát. Az intelligens kamerák képesek arcfelismerésre, valamint kor, nem és etnikum megállapítására. Az angol BBC televízió által 2017 decemberében készített rövid dokumentumfilmben John Sudworth a dél-kínai Guiyang városban tesztelte a rendszert, ami 7 percen belül azonosította és lokalizálta a helyzetét, majd riasztotta a rendőrséget. A videóban megszólaltatott rendőrségi vezető és a kamerákat gyártó Dahua 大华 (Dàhuá) cég képviselője szerint a rendszer folyamatosan figyel és gyűjti az információkat, melyeket csak szükséges esetben - mint például bűncselekmény elkövetése - használnak fel. A másik oldalról megszólaltatott rendszert kritizáló költő Ji Feng szerint ez csak egy olyan eszköz, mellyel a párt képes kiszűrni az olyan rendszerkritikus személyeket, mint ő.²³⁷ Külföldiként sem lehet kikerülni a rendszerbe való rögzítést, hiszen Kínába csak vízumkérelem után lehet bejutni, melynek része, hogy az igénylő otthagyja az útlevelét az igénylés szerinti nagykövetségen a vízum elkészültéig, ahol általános nemzetbiztonsági ellenőrzés után belekerül az utazó összes adata és arca az adatbázisba. Ezt követően az országba lépés feltétele, hogy a repülőtéren beszeknnelésre kerül a látogató két

²³⁵ Matsakis, Louis: [How The West Got The China's Social Credit System Wrong](#). (Letöltés: 2023. április 12.)

²³⁶ [Kína Társadalmi Kreditrendszere. Miért olyan szörnyű.](#) (Letöltés: 2023. április 12.)

²³⁷ Liu, Joyce – Xiqing, Wang: [In your Face: China's all seeing state](#). (Letöltés: 2023. május 10.)

kezének teljes tenyér és ujjlenyomata, valamint az intelligens kamerák által az arca is. Ettől a pillanattól a rendszer képes az adott személyt követni az országban, bárhol is járjon.

A rendszer nagyon gyorsan fejlődik és az ausztrál ABC News tudósítója Matthew Carney szerint alkalmas az úgynevezett *digitális diktatúra*²³⁸ kialakítására. Az újságíró cikkjében részletesen bemutatja a rendszert és összefoglalja annak képességeit. Véleménye szerint a háttérben már folyamatban van az úgynevezett társadalmi kreditrendszer kialakítása, amit az alkalmazott technológia segítségével 2020-tól terveztek bevezetni, azonban a COVID-19 járvány miatt ez csúszik. Bár az infrastrukturális háttér nagyrészt teljesen kiépítésre került, a jogi szabályozást csak 2022 novemberében hozták nyilvánosságra.²³⁹

A fentiek tudatában milliónyi kérdés merülhet fel bennünk, de a technológia sikerét bizonyítja, hogy egyes latin amerikai országok komoly érdeklődést tanúsítanak a rendszer iránt. Bolívia, Venezuela és Ecuador már 2018-ban jelezte, hogy több kínai cégen keresztül részben vagy egészben szeretnék megvásárolni a rendszert annak érdekében, hogy a közbiztonságukat erősítsék. Egyes nyugati politikai elemzők szerint a közbiztonság javítása csak egy indok és a beszerzés fő célja politikai indíttatású.²⁴⁰ Ezek a példák rámutatnak arra, hogy Kína hatóságai nagyon szigorúan szabályozzák az internetet és az információáramlást az országban. Továbbá kijelenthető, hogy az információs műveletek²⁴¹ alapjául szolgáló információs tevékenység alkalmazása tudatos és tervezett, melynek célja nem pusztán csak a katonai célok elérése lehet. Ennek köszönhetően a katonai definíció politikai megvilágításba kerül.

Ez nagy kihívást jelent a külföldi vállalatok számára, akiknek alkalmazkodniuk kell a kínai követelményekhez és korlátozásokhoz. Emellett azonban azt is jelzi, hogy Kína katonai

²³⁸ A digitális diktatúra olyan politikai rendszer, amelyben egy autoriter kormányzat vagy diktátor hatalmas mennyiségű digitális információt és technológiát használ fel az emberek megfigyelésére, ellenőrzésére és elnyomására. A digitális diktatúrák gyakran alkalmaznak többek között internetes cenzúrát, tömeges megfigyelést, adatgyűjtést és mesterséges intelligenciát az állampolgárok magatartásának és kommunikációjának nyomon követésére, valamint a politikai ellenfelek és a társadalom kritikusainak elnyomására. Forrás: Schlumberger, Oliver - Edel, Mirjam - Maati, Ahmed - Saglam, Koray: [How Authoritarianism Transforms: A Framework for the Study of Digital Dictatorship](#). (Letöltés: 2023. augusztus 15.)

²³⁹ Yang, Zei: [China just announced a new social credit law. Here's what it means](#). (Letöltés: 2023. március 20.)

²⁴⁰ Carvalho, Raquel: [In Latin America, Big Brother China is watching you](#). (Letöltés: 2023. március 20.)

²⁴¹ Az információs műveletek az információs környezet elemzéséhez a hatástervezéshez kapcsolódó törzsfunkció. Az információs tevékenységeket integrálja a katonai műveletekbe annak érdekében, hogy a kívánt hatást elérje a célközönség akaratában, megértésében és képességeiben, a műveletek célkitűzéseinek teljesítéséhez. Az információs tevékenységek mindazon képességek, rendszabályok, amelyek hatást gyakorolnak az információra és/vagy az információ rendszerekre. Forrás: Ált/57. *Magyar Honvédség Információs Műveletek Doktrína*. 1. kiadás, Budapest, 2014. 1-7. o.

és biztonsági szempontból is komolyan veszi a kibernetet, és hogy a kibertér biztonságával kapcsolatos problémák jelentős kockázatot jelentenek a kínai kormányzat számára.

A kínai kiberstratégia és gazdasági fejlődés között számos összefüggés mutatható ki. Kína gazdasági növekedése az elmúlt években rendkívül gyors ütemben fejlődött, és a kínai kormányzat ebben kulcsfontosságú szerepet szán a digitális gazdaság és az információs technológiai ágazat fejlesztésének. Ennek a fejlődésnek azonban megvan a maga kockázata is. Az információs technológiában való erős jelenlét és a kiberbiztonság között ugyanis erős összefüggés van. Kína ezért a kiberbiztonságot gazdasági növekedésének és a nemzetbiztonság szerves részének tekinti. Ezért a kínai kormányzat kidolgozott több olyan stratégiát és programot is, amelyek a kiberbiztonság növelésére irányulnak.

Ezen programok és stratégiák célja, hogy szigorú politikai kontroll mellett megakadályozzák az információs technológiai ágazatban a kockázatokat, növeljék az ország számítógépes hálózatainak biztonságát, és hatékonyan megvédjék az országot a külföldi kiberfenyegetésektől. Emellett Kína meg akarja erősíteni a saját információs infrastruktúráját, hogy az ne függjön külföldi technológiáktól, és hogy az ország önállóan tudjon reagálni a kiberbiztonsági kihívásokra.

3.5. Kína, mint biztonsági kihívás

3.5.1. Az Egyesült Államok és Kína kapcsolata

Kína modern és hatékony hadsereget épített fel, ami folyamatosan növelte a regionális hatalmát. Évtizedekig tartó katonai modernizációval a Kínai Fegyveres Erők egy túlságosan nagy és alacsony technológiájú erőből egy karcsúbb, több hálózatot alkalmazó és magas technológiájú erővé vált. Több területen is versenytársa az Egyesült Államoknak azzal a képességgel, hogy ellenálljon egy esetleges beavatkozásnak az indiai és csendes-óceáni térségben és globálisan projekciós erőként működjön.²⁴²

Az Egyesült Államok politikai döntéshozói és megfigyelői egyre inkább azzal a nézettel kezelik Kína katonai fejlődését, mint az Egyesült Államok és a szövetségesei érdekeit fenyegető

²⁴² Nouwens, Meia: [China's Military Modernisation: Will the People's Liberation Army complete its reforms?](#) (Letöltés: 2024. február 12.)

veszélyt, amit már a 2022-es Nemzeti Biztonsági Stratégiában is megfogalmaztak.²⁴³ Ez a nézet a Kínai Fegyveres Erők képességeivel szembeni aggodásra épül, amelyek közül sokat úgy tűnik, kifejezetten az Egyesült Államok katonai erejének ellensúlyozására alakítottak ki.²⁴⁴

Az Egyesült Államok és Kína katonai kapcsolatainak felügyelete

Az Egyesült Államok és Kína hivatalos katonai kapcsolatait 1979-ben állították fel, egy évvel azután, hogy a két ország diplomáciai együttműködést létesített. Azóta természetesen ezek a kapcsolatok időnként változtak, egyik vagy másik oldal időnként korlátozta az aktivitást vélt vagy valós indokok alapján kialakult nézeteltérések miatt. Az utóbbi években a katonai kapcsolatok rendszeres megbeszéléseket és cseréket, néhány katonai gyakorlatot és folyamatos bizalomépítő intézkedéseket tartalmaztak. A Kongresszus törvényeket hozott a katonai kapcsolatok korlátozására és felügyeletére Kínával kapcsolatban.²⁴⁵

Az Egyesült Államok válaszüzenete Kína hatalmi erősödésére

Az Egyesült Államok fegyveres erejének ázsiai jelenléte az amerikai védelmi és külpolitika egyik kulcstényezője. A második világháború után mindig volt ok az amerikai beavatkozásra egy közel- vagy távol-keleti országban.²⁴⁶ Azonban az Egyesült Államok haderejének elhelyezésében a legnagyobb segítséget Japán és Dél-Korea szoros gazdasági és katonai együttműködése jelenti. Azonban a gyors léptékű kínai gazdasági fejlődés és a két ország között kialakult kereskedelmi háború is arra készítette az Egyesült Államokat, hogy nagyobb hangsúlyt helyezzen hadereje elhelyezésére a régióban, mint ahogyan azt a nagyszámú katonai erők elhelyezése és az Egyesült Államok Indo-csendes-óceáni Parancsnokságának (United States Indo-Pacific Command) (továbbiakban: USINDOPACOM) létrehozása is mutatja.²⁴⁷ Az alábbiakban elemzem azokat a tényezőket és főbb okokat, amelyek szerepet játszottak az új központ felállításában és azok hatását Kínára.

A USINDOPACOM létrehozásának jelentősége

²⁴³ [Az Egyesült Államok Nemzeti Biztonsági Stratégiája 2022.](#) (Letöltés: 2024. február 12.)

²⁴⁴ Háda Béla: Az amerikai-kínai rivalizálás hatásai a délkelet-ázsiai államok tengeri védelmi stratégiáira. *Nemzet és Biztonság: Biztonságpolitikai Szemle*, 13. évf., 3. sz., 2020. 74-86. o.

²⁴⁵ [1949-2024 U.S. – China Relations.](#) (Letöltés: 2024. május 20.)

²⁴⁶ [Fact Sheet: Indo-Pacific Strategy of the United States.](#) (Letöltés: 2024. május 20.)

²⁴⁷ J. Mearsheimer, John: The Gathering Storm: China's Challenge to US power in Asia. *The Chinese Journal of International Politics*, 3. évf., 4. sz., 381-396. o.

Ha a jogelőd szervezeteket is vizsgáljuk, akkor elmondható, hogy a USINDOPACOM az Egyesült Államok legnagyobb és legrégebbi egyesített parancsnoksága. Az Egyesült Államok a második világháborút követően globális szereplővé vált, és fontos volt számára, hogy hatékonyan tudja irányítani és felügyelni katonai erőforrásait és műveleteit a világ különböző részein. A 1947-ben elfogadott Nemzeti Biztonsági Törvény (National Security Act) alapján hozták létre a katonai erők parancsnoki struktúráját, amely magában foglalta az egyesült parancsnokságok (Unified Commands) rendszerét is. Az egyesült parancsnokságok a különböző haderőnemek (haditengerészet, hadsereg, légierő) és a katonai műveletek különböző hadszínterei (pl. földrészen és a tengeren) szerinti szervezésének és irányításának hatékonyabbá tételét célozták.

A Csendes-óceáni Parancsnokság (United States Pacific Command) (továbbiakban: USPACOM) egyike volt az eredeti egyesült parancsnokságoknak, amelyeket 1947-ben hoztak létre, és a Csendes-óceán térségében lévő amerikai katonai erők irányításáért volt felelős. Ugyanebben az évben január 1-jén hozták létre a Távolsági Parancsnokságot, majd 1957 július 1-jén megszüntették, és minden felelősségét átadták a Csendes-óceáni Parancsnokságnak.²⁴⁸

A USPACOM részt vett számos fontos műveletben, amelyek közé tartoztak a következők:

Koreai háború: a USPACOM részt vett a koreai háborúban, amely 1950-ben robbant ki. A parancsnokság feladata a nyugati szövetségesek erőinek vezetése volt, amelyek közé tartoztak az Egyesült Államok, az Egyesült Királyság, Kanada, Ausztrália és Új-Zéland. A USPACOM segített a déli szövetségesek védelmében, és támogatta a hadműveleteket a szárazföldön, a levegőben és a tengeren.

Vietnámi háború: a USPACOM aktív résztvevője volt a vietnámi háborúnak is 1964 és 1975 között. A parancsnokság feladata a tengeri és légi erők koordinálása volt, valamint az amerikai erők támogatása a vietnámi konfliktusban. Irányítása alatt állt az első és hetedik flotta, amelyek közötti koordináció fontos volt a hadműveletek sikeressége szempontjából.

Hidegháborús készültség: a parancsnokság fontos szerepet játszott a hidegháború alatt az Egyesült Államok és a Szovjetunió közötti feszültség csökkentésében. A parancsnokság

²⁴⁸ [The Birth of U.S. Pacific Command \(USPACOM\) in 1947.](#) (Letöltés: 2023. szeptember 18.)

irányítása alatt álló haditengerészet és légierő folyamatosan gyakorlatozott és készültek arra az eshetőségre, hogy azonnal reagáljanak egy esetleges szovjet támadásra.

Humanitárius műveletek: a USPACOM részt vett számos humanitárius segélyműveletben is, például a 2004-es cunami utáni mentési munkákban, a haiti földrengés utáni segélyszállítmányokban és a fülöp-szigeteki tájfun áldozatainak támogatásában.

Ezen felül a parancsnokság részt vett a távol-keleti béke fenntartásában, valamint az indiai-óceáni térség biztonságának biztosításában.²⁴⁹

Az USINDOPACOM hivatalosan 2018-ban jött létre, amikor az előző USPACOM megszűnt, és átalakult az USINDOPACOM-á, azzal a céllal, hogy nevében is tükrözze az Egyesült Államok növekvő érdeklődését az Indiai-óceán iránt, valamint azért, hogy az Indiai-óceán és a Csendes-óceán közötti stratégiai kapcsolatot is hangsúlyozza. A parancsnokság az Egyesült Államokhoz tartozó Honolulu szigetének Aiea városrészében található. Az átnevezés az Indiai-óceán szerepének hangsúlyozására utalt, és az Egyesült Államok továbbá erősítette az együttműködést Indiával és más partnerekkel a térségben. Az átnevezés azt is jelzi, hogy az USINDOPACOM-nak az Indiai-óceán és a Csendes-óceán térségében kell összpontosítania az erőfeszítéseit.

Szövetségesével és partnereivel együtt az USINDOPACOM elkötelezett a stabilitás erősítése mellett a felelősség területén is, ami győzelemre vezethet a biztonsági együttműködés előmozdítása, a békés fejlődés elősegítése, a váratlan események hatékony kezelése, az agresszió elrettentése és szükség esetén a felügyelete alatt álló hadsereg felkészültsége alapján. Ez az elkötelezettség a partnerség, jelenlét és katonai felkészültség alapján áll. Nagyságrendileg 375.000 amerikai katona és polgári személyzet látja el feladatait a parancsnokság felelősségi területén. Az Egyesült Államok csendes-óceáni flottája 200 hajót tartalmaz (öt repülőgép-hordozó csapategységet), közel 1100 repülőgépet és 130 000 tengerészt és polgári személyzetet.²⁵⁰ A Csendes-óceáni Tengerészgyalogság két tengerészgyalogsági expedíciós erőből áll, amelynek állománya körülbelül 86 000 fő, és 640 repülőeszköze áll rendelkezésre. Az Amerikai Csendes-óceáni Légi Hadsereg 46 000 katonából és polgári kiszolgáló

²⁴⁹ Háda Béla: A Kínai Népköztársaság és az Amerikai Egyesült Államok haditengerészeti erőviszonyai – tények és nézőpontok. *Stratégiai Védelmi Kutató Központ*, Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 18. évf., 24. sz., 2020. 1–11. o.

²⁵⁰ IISS: *The Military Balance 2023*. Routledge, 2023. 237. o.

személyzetből áll, és több, mint 420 repülőgéppel rendelkezik. A Csendes-óceáni Tengerészeti Erők körülbelül 106 000 katonát foglalnak magukban, beleértve egy hadtestet és két hadosztályt, több, mint 300 repülőgéppel és öt járművel, amelyek a felelősségi területen működnek, Japántól és Koreától Alaszkáig és Hawaii-ig. Ezeken túlmenően a védelmi minisztérium polgári személyzete a parancsnokság felelősségi területén megközelítőleg 38 000 fő.^{251 252}

A parancsnokság felelősségi területe megközelítőleg a Föld felszínének felét fedi, az Egyesült Államok nyugati partjától India nyugati határáig és az Antarktisztól az Arktiszig terjedően. A világ három legnagyobb gazdasága közül kettő Ázsia Csendes-óceáni régiójában található. Éppen ezért a következő években a világgazdaság fókuszának eltolódása a régió felé várható, az ázsiai déli államok, a Dél-Korea, Kína és India fejlődésével együtt. Az Ázsia-Csendes-óceáni régió 36 országa több, mint 50% -át teszi ki a világ népességének. A világ tíz legnagyobb erői közül hét található az USINDOPACOM hatáskörében. Öt nukleáris hatalom és öt nemzet a közös védelmi egyezményeken keresztül az Egyesült Államokkal szövetségben áll.²⁵³

Az Egyesült Államok régiós politikai elvei

Az Egyesült Államok indiai-óceáni politikáját három alapvető dokumentum határozza meg. Az első *Az Egyesült Államok 2017-es Nemzeti Biztonsági Stratégiája (The U.S. 2017 National Security Strategy)*, mely szerint Kína revizionista hatalom, és kulcsfontosságú, hogy az Egyesült Államok kiterjessze gazdasági modelljét és az érdekei szerint rendezze át a régiót.²⁵⁴ A második dokumentum az *Indo-Pacific Strategy Report: Preparedness, Partnerships and Promoting a Networked Region* című,²⁵⁵ 2019-ben kiadott tanulmány a következőket tartalmazza: Az Egyesült Államok védelmi minisztériuma szerint az Indo-Pacific régió a fő hadszíntér, ezért Kína átformálta a régiót a saját előnyére, más országokat kényszerítve és korlátozva a katonai modernizáció, befolyásolási műveletek és zsákmányszerző

²⁵¹ [Marines - Pacific Marines](#). (Letöltés: 2023. szeptember 18.)

²⁵² [U.S. Indo-Pacific Command – USINDOPACOM Area of Responsibility](#). (Letöltés: 2023. január 12.)

²⁵³ [U.S. Indo-Pacific Command – USINDOPACOM Area of Responsibility](#). (Letöltés: 2023. január 12.)

²⁵⁴ [National Security Strategy of the the United States of America – 2017](#). (Letöltés: 2023. március 26.)

²⁵⁵ [Indo-Pacific Strategy Report: Preparedness, Partnerships and Promoting a Networked Region](#). (Letöltés: 2023. március 26.)

gazdaság által.²⁵⁶ A dokumentum kulcsa az, hogy az Egyesült Államok szorosabban együttműködjön szövetségeseivel és partnereivel, és India is fontos szerepet játszik ebben a közös munkában. A harmadik dokumentum az Egyesült Államok Külügyminisztériuma által 2019-ben készített „*A Szabad és Nyitott Indiai-Óceán régió: Egy Közös Vízión Előmozdítása (A Free and Open Indo-Pacific: Advancing a Shared Vision)*” című dokumentum.²⁵⁷ Eszerint szükség van egy közös jövő előmozdítására, amely hangsúlyozza az infrastruktúra-fejlesztés szükségességét a régió sok országa számára (39. ábra).²⁵⁸

39. ábra A USINDOPACOM felelősségi területe. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [U.S. Indo-Pacific Command - INDOPACOM Area of Responsibility](#). (Letöltés: 2023. július 19.)

Az amerikai csendes-óceáni védelmi stratégia Kína-központú. Az Egyesült Államok legnagyobb félelme a csendes-óceáni térségben Kínával kapcsolatban az, hogy a régióban hosszú távú stratégiai fenyegetést jelent a biztonságra nézve, nem csupán a térségre, hanem az

²⁵⁶ Kocsi János Gyula: The Significance of the Establishment of the United States Indo-Pacific Command for U.S.–China Relations. *Hadmérnök*, 17. évf., 1. sz., 2022. 193–201.o.

²⁵⁷ [U.S. Department of State - A Free and Open Indo-Pacific: Advancing a Shared Vision](#). (Letöltés: 2023. március 19.)

²⁵⁸ Paskal, Cleo: [Indo-Pacific strategies, perceptions and partnerships](#). Chatham House Research Paper, 2021. 11-15. o. (Letöltés: 2023. január 12.)

egész világra tekintve. Kína növekvő gazdasági hatalma, valamint az újonnan feltörekvő és egyre inkább domináns gazdasági választások azt eredményezték, hogy az ázsiai államoknak óvatos egyensúlyt kell kialakítaniuk. Ezt a jelenséget az Egyesült Államok aggodalommal figyeli, ezért nagy hangsúlyt fektet a regionális erő és hatalmi egyensúly megtartására. Kína a régióban erősen fegyverkezik, modernizálja a haderejét, növeli befolyását és gazdasági jelenlétét, és a térségben kívánja megváltoztatni az alapvető szabályokat. Az Egyesült Államok célja a térségben az, hogy megőrizze katonai fölényét Kína felett, és megakadályozza annak fokozatos terjeszkedését a nyugati-csendes-óceáni medencében, valamint erősítse az amerikai szövetségeseket és partnereket a térségben. Az illegális szigetépítések és terjeszkedések Kínával kapcsolatban továbbra is feszültséget okoznak a régióban. Kínának sikerült szigeteket építenie a dél-kínai tengeren, amelyekhez katonai létesítményeket, radarállomásokat és légibázisokat telepített. Ezek potenciálisan veszélyeztetik a regionális stabilitást és biztonságot. Az Egyesült Államok és más országok erősen tiltakoznak a kínai lépések ellen, és támogatják az érintett országokat a területeiken való igényük védelmében. Az Egyesült Államok folyamatosan küld hadihajókat és repülőgépeket a térségbe, hogy fenntartsa a szabad hajózást és az illegális kínai igények elleni tiltakozást. Az ügy továbbra is feszült politikai helyzetet teremt a térségben.²⁵⁹

A régió fő kihívásai:

- Kína hosszú távú stratégiai fenyegetést jelent a biztonságra, de ez nemcsak a régióra, hanem az egész világra vonatkozik;
- Oroszország növekvő befolyása a Távol-Keleten és a moszkvai és pekingi kapcsolatok elmélyülése is aggodalomra adhat okot;
- a terrorizmus és a nem állami szereplők radikális nézeteinek terjedése is növeli a feszültséget.

A régió jelenleg a legsebezhetőbb hely, amely hajlamos a katasztrófákra, és sok ország nem rendelkezik elegendő képességgel és kapacitással a természeti és az ember által okozott katasztrófák kezeléséhez.²⁶⁰

²⁵⁹ Kocsi János Gyula: The Significance of the Establishment of the United States Indo-Pacific Command for U.S.–China Relations. *Hadmérnök*, 17. évf., 1. sz., 2022. 193–201.o.

²⁶⁰ Kiss Roland: *Az Egyesült Államok Ázsia-csendes-óceáni stratégiája- és hatása az amerikai haderőfejlesztésre a 21. században-PhD értekezés*. Nemzeti Közszolgálati Egyetem, 2017. 4-43. o.

3.5.2. A NATO Kínával kapcsolatos politikája

A NATO és Kína közötti kapcsolatok az 1980-as évek végén kezdődtek, amikor Kína belépett az ENSZ-be. Jelenleg a NATO-nak nincs kifejezett Kína-stratégiája, mint ahogy nincs Kína ellen irányuló katonai szövetsége sem, így a NATO és Kína közötti kapcsolatok jelenleg a politikai párbeszéd és a bizalmomépítés szakaszában vannak. Azonban a NATO tagállamainak vezetői és tisztviselői egyre inkább felismerték Kína növekvő stratégiai és gazdasági jelentőségét. A globális biztonság szempontjából ezt a tényezőt a NATO nem hagyhatja figyelmen kívül.

A NATO és Kína kapcsolatának első mérföldköve a 2002-es NATO-kínai képviselői találkozó volt.²⁶¹ Ezen a találkozón a NATO és Kína képviselői megvitatták a biztonsággal kapcsolatos kérdéseket, az éghajlatváltozást, a katonai átláthatóságot, a fegyverzetellenőrzést, az ENSZ békefenntartási tevékenységeit és a terrorizmus elleni küzdelmet.

A következőkben, időrendben sorra veszem a NATO-kínai kapcsolatok főbb mérföldköveit:

„2002 - Az akkori NATO főtitkár, Lord George Robertson először fogadta a kínai nagykövetet a NATO parancsnokságon.

2007 - A kínai Külügyminisztérium egyik főigazgatója meglátogatta a NATO-t, és hangsúlyozta Peking érdeklődését a rendszeresebb személyzeti kapcsolatok iránt.

2008 - A NATO és a kínai haditengerészet elkezdte támogatni egymás kalózáellenes műveleteit az Adeni-öbölben, részt véve a Shared Awareness and Deconfliction Forum (SHADE) többnemzetiségű tengeri biztonsági fórumán. A két haditengerészet közötti gyakorlati együttműködés magában foglalta a MERCURY tengeri információs eszközhöz való közös hozzáférést és a különböző SHADE üléseken való részvételt.

2009 - A NATO helyettes főtitkára, Claudio Bisogniero és más magas rangú NATO diplomata Kínába utazott. Bisogniero tárgyalásokat folytatott magas rangú kínai tisztségviselővel, többek között az akkori kínai külügyminiszter-helyettessel, Zhang Zhijunnal.

²⁶¹ Zhang, Zuqian: [NATO Review - Beijing calling](#). (Letöltés: 2023. április 10.)

2011 - A NATO kalózáellenes tengeri erőinek parancsnoka a kínai kalózáellenes hadműveleti csoport parancsnokát fogadta a NATO zászlóshajóján az Adeni-öbölben. A NATO Nemzetközi Katonai Személyzet igazgatója, altábornagy Jürgen Bornemann, Kínában találkozott a védelmi minisztérium külügyi hivatalának vezetőjével, tábornok Qian Lihuával, és a Népi Felszabadító Hadsereg vezérkari főnök-helyettesével, tábornok Ma Xiaotian-nal. A NATO csapat meglátogatta a pekingi szárazföldi hadosztály 3. biztosító dandárját és találkozott a Shan'xi tartományi katonai régió parancsnokával. A felek egyetértettek abban, hogy elmélyítik együttműködésüket a kalózáellenes, képzési és oktatási területen, és létrehoznak éves katonai személyzeti megbeszéléseket a NATO Nemzetközi Katonai Személyzet és kínai partneri szervei között.

2010-2014 - Kínai diplomáciai és katonai képviselők részt vettek néhány NATO éves konferenciáján a tömegpusztító fegyverek ellenőrzése, leszerelése és terjedésének tilalma terén, valamint a Németországi Oberammergau-ban található NATO Iskola által szervezett tanfolyamokon.

2011-2014 - Kínai újságírók, tudósok és tisztviselők meglátogatták a NATO főhadiszállást és cikkeket publikáltak a NATO Review-ban.

2015 - A NATO Nemzetközi Katonai Személyzet igazgatója, légvédelmi tábornoka Christopher Harper, Kínában találkozott a Népi Felszabadító Hadsereg vezérkari főnök-helyettesével, tábornok Yi Xiaoguang-gal. A kínai és NATO közötti negyedik védelmi és biztonságpolitikai párbeszéd Pekingben zajlott.

2018 - A NATO főtitkára, Jens Stoltenberg, a NATO helyettes főtitkára, Rose Gottemoeller és a jelenlegi NATO helyettes főtitkára, Mircea Geoană több találkozón is részt vett az Európai Unió kínai küldöttségének vezetőjével, nagykövet Zhang Minggel. Gottemoeller a 8. Xiangshan Fórumon is részt vett Pekingben október végén, amelyet a China Association for Military Science és a CISS együtt szervezett. Katonai-militáris megbeszéléseket is tartottak ugyanebben az évben, az ötödik személyzeti megbeszélés 2018. június 5-én zajlott az új NATO főhadiszálláson.

*2021 - A NATO főtitkára, Jens Stoltenberg, 2021. szeptember 26-án virtuálisan találkozott a kínai államtanácsossal és külügyminiszterrel, Wang Yival.*²⁶²

A fentiek alapján látszik, hogy az elmúlt évek során fokozatosan javultak a formális kapcsolatok a NATO és Kína között. Mindkét fél érdekelt abban, hogy kialakítson és fenntartsa egy bizonyos szintű együttműködést és párbeszédet, különösen olyan területeken, mint a kalózellenes műveletek, tengeri biztonság, és a tömegpusztító fegyverek ellenőrzése. Ez a párbeszéd és együttműködés azonban nem jelenti azt, hogy ne lennének nézetkülönbségek vagy ellentétek a két fél között bizonyos kérdésekben, például a területi viták vagy a katonai stratégia terén. A kapcsolatok alakulása figyelemre méltó, de fontos megjegyezni, hogy az együttműködés és a párbeszéd továbbra is függ a geopolitikai és gazdasági tényezőktől, valamint az aktuális nemzetközi helyzettől.

A NATO a 2019-es londoni csúcstalálkozóján ismertette a Kínával kapcsolatos aggodalmait, és a 2021. június 14-én kiadott NATO-brüsszeli csúcstalálkozó zárónyilatkozatában a szövetség tagállamai megállapodtak abban, hogy Kína sajátos biztonsági kihívást jelent a NATO-ra nézve, mert a kínai katonai és gazdasági növekedés fokozatosan átrendezheti a világpolitikai, gazdasági és katonai erőviszonyokat. A 2020-ban elkészült NATO 2030 jelentés kiemeli Kína felemelkedését, mint jelentős geostratégiai kihívást, amely a szövetség biztonsági környezetére jelentős hatást gyakorolhat. Kína növekvő gazdasági és katonai képességei, valamint globális ambíciói arra ösztönzik az Észak-Atlanti Szerződés Szervezetét, hogy figyelemmel kísérje és értékelje ezeket a fejleményeket. A jelentés hangsúlyozza, hogy a NATO-nak szükséges figyelembe vennie Kína növekvő jelentőségét, és kidolgoznia egy politikai stratégiát, hogy kezelni tudja az ebből fakadó kihívásokat. Az ajánlások között szerepel, hogy a szövetségnek több erőforrást és figyelmet kell fordítania a Kínából eredő biztonsági kihívások értékelésére. A jelentés úgy fogalmaz Kínáról, mint ami egyszerre jelenthet lehetőséget és kihívást is. A hangsúly elsősorban a kihívások kezelésére irányul, különösen a technológiai fejlődés és annak a NATO kollektív védelmére gyakorolt potenciális hatásai tekintetében. Éppen ezért a dokumentum javasolja egy konzultatív testület felállítását, amely a Kínával kapcsolatos biztonsági kérdéseket vitatná meg, lehetővé

²⁶² Weissinger - Baylon, Roger: *NATO-China Relations-Charting The Way Forward*. Center for Strategic Decision Research, 2021. 2. o.

téve a szövetségesek számára, hogy jobban nyomon követhessék és kezelhessék az országból eredő kihívásokat.²⁶³

A 2022-es madridi csúcstalálkozón a NATO nyilatkozata és a stratégiai koncepciója megerősítette a Szövetség elkötelezettségét amellyel, hogy fenntartsa, és szükség esetén erősítse a transzatlanti értékeket valló további partnerországok meghívását, ami közvetetten Kína térnyerésére is történő reagálásként is értékelhető. Az ázsiai–csendes-óceáni térség stratégiai jelentősége és a Kína, valamint Oroszország jelenlétére adott válaszként a NATO globális partnerekkel való együttműködését kiemelte, jelezve, hogy a térség biztonsági helyzete központi szerepet kap a NATO politikájában.²⁶⁴

Joe Biden, az Egyesült Államok elnöke így fogalmazott: „*Együtt kell készülnünk a hosszú távú stratégiai versenyre Kínával.*”²⁶⁵ Kína fegyverkezési és modernizációs programja, globális kiberkémkedése, valamint növekvő katonai jelenléte az ázsiai és csendes-óceáni térségben további biztonsági kihívásokat jelenthet a NATO számára. A nyilatkozat szerint a NATO meg fogja vizsgálni Kína tevékenységét, és olyan eszközöket fog keresni, amelyekkel képes lehet kezelni a Kínából eredő kihívásokat. A szervezet fokozta a figyelmet Kína növekvő hatalmára, az orosz-kínai kapcsolatokra és egyéb tevékenységeire, különösen az emberi jogok megsértésére, a kiberbiztonsági fenyegetésekre, az éghajlatváltozásra és a tengeri jogokra vonatkozó kihívásokra.

A 2024-es washingtoni NATO-csúcson a tagországok egyértelműen kijelentették, hogy Kína politikai és katonai tevékenységei egyre nagyobb kihívást jelentenek a szövetség számára. Kényszerítő politikai veszélyezteteti a NATO érdekeit és biztonságát, különösen a csendes-óceáni térségben. A NATO célja a Kínával szembeni védelem megerősítése, különösen azáltal, hogy növeli együttműködését az ázsiai-csendes-óceáni régió partnereivel és fejleszti katonai képességeit, beleértve a kiberbiztonságot és a hadászati elrettentést is. Erre válaszul Kína élesen bírálta a NATO Washingtoni nyilatkozatát, azzal vádolva a szövetséget, hogy tovább szítja a feszültségeket és hidegháborús mentalitást tanúsít. Kína szerint a NATO tevékenységei a

²⁶³ Siposné Kecskeméthy Klára: A NATO 2030 jelentés. Stratégiai prioritások új megközelítésben. *Honvédségi Szemle*, Budapest, 149.évf., 4. sz. 2021. 3-16. o.

²⁶⁴ Siposné Kecskeméthy Klára: Új szinten a partnerségi kapcsolatok a NATO madridi csúcstalálkozó értékelése. *Hadtudomány*, Budapest, 32.évf., 3. sz. 2022. 66-79. o.

²⁶⁵ Weissinger-Baylon, Roger: *NATO-China Relations-Charting The Way Forward*. Center for Strategic Decision Research, 2021. 2. o. Forrás: (Letöltés: 2023. május 10.)

térségben destabilizáló hatásúak, és a szövetség egyoldalú lépései csak tovább növelik a globális feszültségeket.²⁶⁶

A NATO kétoldalú kapcsolatokat is fenntart Kínával, és a katonai kapcsolatokat az évek során erősítették. Azonban a NATO szövetséges tagállamai és a Kína közötti kapcsolatokat sok tényező befolyásolja, például a már fent említett emberi jogi kérdések, a kiberbiztonság, a technológiai verseny, valamint a térségben tanúsított katonai jelenlét mértéke.

A NATO és Kína közötti kapcsolatok további alakulása a jövőben bizonytalan, és függ attól is, hogy Kína mennyire hajlandó együttműködni a biztonsági kihívások kezelésében. Azonban erre a diplomáciai szintű kapcsolatra is jellemző, hogy a kínai fél nem kommunikál nyíltan a NATO-val való kapcsolatáról, és igyekszik hátrítani a kívülről érkező kiberkémkedési, emberjogi és más politikai kérdésekben kapott támadásokat és kiemelni az ENSZ-ben betöltött meghatározó pozícióját.^{267 268}

3.6. Részkövetkeztetések

Kína egy sor, erősen összetett és komoly történelmi múltra visszatekintő regionális konfliktussal terhelt ország, amelyek alapjaiban determinálják a politikáját és megszabják a mozgásterét is. Mind a belső, mind a regionális kihívások Kína számára jelentős politikai, biztonsági és diplomáciai problémákat vetnek fel. A belső biztonság terén Kína számos kihívással szembesül. Ezek között szerepelnek a korábban részletesen említett gazdasági egyenlőtlenségek, a demográfiai változások, az etnikai és vallási feszültségek, valamint a politikai reform elleni növekvő intenzitású több irányú nyomás. Ezekon kívül ide sorolhatjuk a kommunista párt által megfogalmazott politikai elvek miatti feszültségeket.

A Kína és Tajvan közötti konfliktus feszült, hiszen Kína törekszik Tajvan egyesítésére hibrid hadviselési eszközökkel, míg Tajvan megőrizné autonómiáját és demokratikus jogait. Az Egy Kína-elv alapján az Egyesült Államok Tajvant nem ismeri el szuverén államként, és ez feszültségeket okoz a diplomáciai kapcsolatokban. A Kína-Tajvan kapcsolatok része a hibrid hadviselési stratégiának, amely gazdasági és politikai nyomást, katonai gyakorlatokat és

²⁶⁶ [NATO - Washington Summit Declaration 2024](#). (Letöltés: 2024. július 28.)

²⁶⁷ Weissinger - Baylon, Roger: [NATO-China Relations-Charting The Way Forward Center for Strategic Decision Research](#). 2021. 2. o. Forrás: (Letöltés: 2023. május 10.)

²⁶⁸ Siposné Kecskeméthy Klára (2022): i. m. 66-79. o.

manipulatív tevékenységeket foglal magában. Hongkong és Makaó, mint Kína különleges közigazgatási területei, különböző helyzetben vannak, de mindkettőnél érezhető a kínai befolyás és az autonómia korlátozása. Kína területi egyenlőtlenségekkel küzd, és az Egy Kína-elvére, valamint gazdasági és társadalmi fejlődésre támaszkodik a stabilitás és egység elérése érdekében. Az ujjur kérdés továbbra is vitatott, ahol ellentmondó nézetek és az emberi jogok megsértésére vonatkozó vádak merülnek fel. Az elmúlt években Kína és Tibet között továbbra is fennáll a konfliktus, amelyben Kína szoros ellenőrzést gyakorol a tibeti területek felett és korlátozza a vallási és kulturális szabadságjogokat. A Tibetben élők demográfiai változásokkal és etnikai feszültségekkel szembesülnek, míg a tibeti diaszpóra külföldön küzd a jogokért és a kultúra megőrzéséért.

Regionális szinten Kína számos határvitával és területi igényel néz szembe. Kína és India között hosszú, történelemre visszatekintő határviták és feszültségek jellemzik a két ország kapcsolatát. Ezek közül a legkiemelkedőbb határviták Bhutánnal és Vietnámmal, valamint a Dél-kínai-tengeren zajló területi viták Fülöp-szigetekkel, Malajziával és a nemzetközi közvéleménnyel vannak. A fejezet megmutatta, hogy Kína regionális igényei és ambíciói a történelemben is és napjainkban is gyakran ütköznek szomszédos országok és más nagyhatalmak érdekeivel, ami feszültséget és konfliktuspotenciált teremt. A Szenkaku-szigetek ügye a Kína, Tajvan és Japán közötti diplomáciai viszonyok legmeghatározóbb kérdése, amely komoly feszültséget okoz a régióban.

A Dél-kínai-tengeren zajló viták különösen összetettek és potenciálisan destabilizáló hatásúak. Kína agresszív területi igényei és mesterséges szigetépítési tevékenységei komoly aggodalomra adnak okot a régióban és azon túl is. A szigetek építése nemcsak megerősíti Kína katonai képességeit a térségben, de azzal is fenyeget, hogy destabilizálja a régió biztonsági egyensúlyát és aláássa a nemzetközi tengerjogi rendszert. Az Egy Öv, Egy Út kezdeményezés célja Kína gazdasági növekedésének fenntartása és a nemzetközi kapcsolatok erősítése, de aggodalmak és kritikák is merülnek fel vele kapcsolatban. Az orosz-kínai kapcsolatok jelentősége geopolitikai szempontból meghatározó, míg az Egyesült Államok és Kína közötti kapcsolatok feszültsége a versengés és az erőgyakorlás miatt erősödik.

Az Egyesült Államok erősíti ázsiai jelenlétét és támogatja szövetségeseit a régióban, míg Kína katonai és gazdasági erősödéssel növeli regionális hatalmát. Továbbá elmondható, hogy a NATO Kínával kapcsolatos álláspontja az egyre növekvő stratégiai jelentőségű

térségben való jelenlét megerősítésére, valamint az érintett térség transzatlanti értékeket valló további partnerországaival való szorosabb együttműködésre irányul, amelyek közösen képviselik a demokrácia, a szabadság és a jogállamiság alapelveit.

A fentieket jól igazolja, hogy George Friedman, a geopolitikai elemző és stratégiai előrejelzés terén ismert szerző, több művében és előadásában is kitért Kína szerepére a globális gazdaságban és politikában. A már 2009-ben megjelent *A következő 100 év* (The Next 100 Years) című könyvében is részletesen vizsgálta Kína potenciális felemelkedését és az ezzel járó kihívásokat. Friedman művében többek között arra mutatott rá, hogy bár Kína gazdasági növekedése jelentős, ugyanakkor számos belső és külső kihívással kell szembenéznie. Ezek közé tartoznak a demográfiai problémák, a regionális egyenlőtlenségek, az ökológiai és erőforrás-alapú kihívások, valamint a politikai stabilitás kérdései. Továbbá hangsúlyozza, hogy Kína gazdasági növekedése jelentős mértékben függ a globális kereskedelemtől és a nemzetközi piacoktól, ami sebezhetővé teszi a külső gazdasági ingadozásokkal szemben. Ebből fakadóan a jövőbeni gazdasági kihívások tekintetében Friedman szerint Kína az Egyesült Államok legnagyobb riválisa lehet, amely stratégiai és gazdasági szempontból is kihívást jelenthet a nyugati hatalmak számára. Azonban ezzel párhuzamosan azt is megjegyzi, hogy Kína hosszú távú globális dominanciáját számos belső tényező korlátozhatja, beleértve a politikai rendszer merevségét és az innovációs képesség korlátait. Összességében Friedman Kína jövőjét illetően egy kiegyensúlyozott, de óvatos optimizmust képvisel, hangsúlyozva a reáliák figyelembevételét és a túlzott várakozások elkerülését.²⁶⁹

Véleményem szerint a fejezet legfőbb következtetése, hogy Kína belső biztonsági kihívásai, mint például Tajvan, Hongkong és Hszincsiang, nem csupán belpolitikai problémákat jelentenek, hanem szélesebb geopolitikai kontextusban is értelmezhetők. Ezek a kihívások Kína nemzeti egységét és politikai stabilitását fenyegetik, miközben a nemzetközi közösség is egyre nagyobb figyelmet fordít ezekre a kérdésekre. Regionális szinten a határviták és területi konfliktusok is komoly biztonsági kockázatokat hordoznak magukban. A fejezet rávilágított arra is, hogy Kína növekvő regionális befolyása hogyan ütközik össze más nagyhatalmakkal, ami szintén tovább bonyolítja a térség biztonsági helyzetét. Globális szinten Kína kihívásokkal szembesül az Egy Öv Egy Út kezdeményezés katonai vonatkozásai, valamint a kibertérben

²⁶⁹ Friedman, George: *The Next 100 Years: A Forecast for the 21st Century*. Anchor reprint edition 2010. 145-189. o.

jelentkező fenyegetések kezelése terén. Ezeken túlmenően Kína és az Egyesült Államok közötti kapcsolatok alakulása, valamint a NATO-val való viszonya is egyaránt fontos tényező Kína globális stratégiai helyzetének megértéséhez.

NEGYEDIK FEJEZET: A KIHÍVÁSOKRA ADOTT KATONAI VÁLASZOK ELEMZÉSE

A dolgozat negyedik fejezete Kína biztonsági kihívásokra adott katonai válaszainak elemzésére fókuszál. Ez a fejezet különösen fontos, mert részletesen vizsgálja, hogy a KNFH milyen doktrinális változásokon ment keresztül, és hogyan fejleszti képességeit a belső és külső fenyegetések kezelésére. Az elemzés középpontjában azok a stratégiák és katonai fejlesztések állnak, amelyekkel Kína igyekszik fenntartani és növelni regionális és globális befolyását. A fejezet külön kitér a kínai haderő modernizációjára, erőketítő képességeire, valamint azokra az új katonai technológiákra és rendszerekre, amelyek Kína számára stratégiai előnyt jelenthetnek. Az *Anti-Access/Area Denial (A2/AD)*²⁷⁰ stratégiák és ezek fejlesztési irányai részletesen bemutatásra kerülnek, mivel ezek szükségesek Kína globális katonai stratégiájának megértéséhez.

Ezen kívül a fejezet elemzi Kína válaszait a globális kihívásokra, különös tekintettel arra, hogy miként alkalmazza katonai erejét a multipoláris világrendben való pozíciójának megszilárdítására. A negyedik fejezet így nem csupán Kína jelenlegi katonai képességeinek és stratégiáinak részletes bemutatását nyújtja, hanem betekintést ad abba is, hogyan kívánja Kína a jövőben kezelni a számára legfontosabb biztonsági kihívásokat.

Ez a rész tehát kulcsfontosságú ahhoz, hogy megértsük Kína katonai válaszainak logikáját és azok globális biztonsági hatásait. A negyedik fejezet így szerves része annak az átfogó elemzésnek, amely Kína 21. századi biztonsági stratégiáinak mélyebb megértését célozza.

4.1. A haderő doktrinális változásainak elemzése

Értekezésem jelen részében megvizsgálom a kínai katonai doktrínák változásait a hidegháborút követő időszakban azoknak a legfontosabb kérdéseknek a megválaszolásához, amelyek katonai értelemben vett biztonsági fenyegetésre adható válaszoknak tekinthetőek.

²⁷⁰ Az A2/AD (Anti-Access/Area Denial) mozaikszó az amerikai katonai szakértők által a 2000-es évek elején megfogalmazott kifejezés, amit akkor kezdtek el használni, amikor felismerték, hogy olyan országok, mint Kína és Oroszország, fejlett technológiai eszközöket és katonai stratégiákat fejlesztenek annak érdekében, hogy megakadályozzák vagy korlátozzák az ellenséges erők bejutását és műveleteit a kritikus régiókban. (Részletesen tárgyalva az értekezés negyedik fejezetében.) Forrás: Dobija, Konrad: *The Political and Military Aspects of Creating Anti-Access/ Area-Denial Systems (A2/AD): The example of China And Russia. Safety and Defense, War Studies University, Warsaw, 7.évf., 2.sz., 2021. 23-24.o.*

Ehhez három vizsgált katonai doktrínát elemzek, három különböző évtizedből, rávilágítva az eltérésekre és súlyponti változásokra. A vizsgált doktrínák az 1993, 2004 és 2014-ben megjelent szabályzók lesznek, hiszen így egy eléggé markáns, Kína fejlődésében fontos harminc éves periódust átívelő időszakról beszélhetünk, ahol is látványos katonai stratégiai váltások következtek be.

Katonai doktrína

Az értekezésem második fejezetében részletesen foglalkoztam a kínai katonai stratégiai dokumentumokkal, azok tipológiájával és az azokban megfogalmazott elvekkel. Egy ország katonai stratégiai elvei és az alkalmazott katonai *doktrínái*²⁷¹ között szoros kapcsolat van. A katonai stratégiai elvek általában magasabb szintű, általánosabb és átfogóbb katonai irányelveket fogalmaznak meg, amelyek meghatározzák a hadsereg általános céljait, a hadműveletek koncepcióját és a hadműveleti környezetet. Ezek az elvek segítenek a fegyveres erőknél a háborús céljaik és stratégiáik meghatározásában, valamint a katonai erőforrások felhasználásának és a harci tevékenységek szervezésének hatékonyabbá tételében.

A doktrínák azonban a katonai stratégiai elvek végrehajtásának konkrét módszereit és eljárásait írják le. A doktrína kifejezés a különböző tudományterületeken más tartalommal bírhat. Azonban esetünkben bár a vizsgált tudományterület interdiszciplinárisnak tekinthető, de katonai mivoltánál fogva számunkra a katonai értelemben vett értelmezés a releváns.

A doktrínák általában részletesebbek és konkrétabbak, és azokat az alapelveket és elveket tartalmazzák, amelyeket a haderő a gyakorlatban alkalmaz. Meghatározzák a különböző egységek és alegységek feladatát és szerepét, a fegyverrendszerek és katonai eszközök alkalmazásának módját, a harcászati eljárásokat és a katonai műveletek végrehajtásának módját. A katonai stratégiai elvek és a doktrínák együttesen biztosítják a haderők számára szükséges koncepcionális és gyakorlati irányelveket, amelyek lehetővé teszik a katonai célok hatékony elérését.

A katonai doktrína kidolgozása egy többlépcsős folyamatnak tekinthető. Első lépésként az állam először értékeli a nemzetközi környezetet annak érdekében, hogy képet kapjon a fenyegetések és lehetőségek eloszlásáról a rendszerben. Ezután megvizsgálja, hogy milyen

²⁷¹ A doktrína szó jelentése elgondolások, tanok rendszere egy tudományterületen (a latin „tudás, tan, tanítás, elv, szabályrendszer” szóból származik). Forrás: Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i. m. 152. o.

állapotban van a haderő szervezete, majd elemzi, hogy mi szükséges és lehetséges az esetleges katonai célok sikeres eléréséhez. Ezután alakítják ki a széles körben alkalmazott és elfogadott katonai doktrínát. A katonai doktrínák kidolgozása nem minden esetben formális tevékenység, sok esetben informális folyamat eredménye is. Az államok nemzetbiztonsági, információvédelmi és katonai stratégiai okokból általában sokszor nem publikálják katonai doktrínáikat. Ennek ismeretében egy ellenséges erő komoly sikereket érhet el, hiszen információs fölényben a parancsnoki döntéshozatali eljárás során sokkal pontosabban képes megtervezni a végrehajtandó harcfeleladatot. Ezért a katonai gyakorlatok, a rendelkezésre álló terepi kézikönyvek és a haderejük szervezete fontos források a katonai doktrína elemzéséhez.

Az államok fegyveres erői a változó kihívásoknak megfelelően folyamatosan megváltoztathatják a katonai doktrínájukat, ezért ez a folyamat egy katonai innovációnak tekinthető. Bár az innovatív katonai doktrínákról különböző, sokszor ellentmondásos definíciók vannak, Adam Grissom a *Journal of Strategic Studies* című folyóiratban megjelent tanulmánya szerint a szakirodalomban van egy *nem kimondott* konszenzus melynek értelmében ennek három dimenziója van. Először is, a katonai innovációk megváltoztatják a katonai szervezetek működését a terepen. Másodsor, a katonai innovációk jelentős hatással bírnak a hatókörük és hatásuk terén. Harmadszor, a katonai innovációk növelik a katonai hatékonyságot.²⁷²

A katonai doktrína hatással lehet a nemzetközi politika stabilitására, mivel információt szolgáltat az államok szándékairól és még fontosabb, a képességeikről. A katonai doktrínák különböző szempontok szerint osztályozhatók, úgymint harctevékenységi forma vagy haderőnem stb. Ezek alapján beszélhetünk úgynevezett, támadó, védő, légierő, szárazföldi erő, haditengerészeti, űr- vagy kiberdoktrínáról. Területtől függetlenül valamennyi jelentős hatással van a nemzetközi biztonságpolitikai stabilitásra. A támadó katonai doktrínák bizonyos esetekben akár instabilitást is okozhatnak a támadás félelmének keltésével. Ezzel szemben viszont a védelmi katonai doktrínák csökkenthetik a feszültséget a szemben álló felek között, mivel az ilyen doktrínáknak biztonsági dilemma csillapító hatása van. Kína katonai doktrínájának minden kétséget kizáróan hatással van a nemzetközi biztonságra, valamint az észak- és délkelet-ázsiai biztonságra.²⁷³

²⁷² Grissom, Adam: The Future of Military Innovation Studies. *Journal of Strategic Studies*, 29. évf., 5. sz., 2019. 907. o.

²⁷³ Kamphausen, Roy - David Lai, David - Tanner Tarvis: *Assessing the People's Liberation Army in the Hu Jintao Era*. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute, Army War College, 2014. 171-207. o.

A hidegháborúban alkalmazott doktrinális koncepciók

A Kínai Népköztársaság 1949-es megalapításától 1993-ig Kína összesen hét hadműveleti doktrínát fogadott el. Az 1993 előtti doktrínák Mao hadviselésre vonatkozó gondolatait követve az úgynevezett *népi háború* 人民战争 (rénmín zhànzhēng) koncepcióját képviselték.²⁷⁴ Más szóval, a népi háború az ortodox doktrína volt a kínai hadsereg Mao-korszakában. Mao népi háború koncepciójának lényege az volt, hogy a gyengébb fél, azaz a nép (ami akkori olvasat szerint a kommunista pártot és a parasztságot jelentette) a szárazföldi invázióval szemben álló erős ellenséggel (például Japán vagy az Egyesült Államok) szemben a hosszadalmas időbeli megértésen alapuló *totális háborút*²⁷⁵ vívja. A koncepció három fázisra épült: stratégiai védelem, stratégiai patthelyzet és stratégiai ellentámadás. Az elmélet szerint a népi hadseregnek előnyt kell szereznie a területen és ki kell használnia a parasztság támogatását, hogy a harcok során folyamatosan gyengítse az ellenséget, míg a saját erejét növeli. A koncepcióban a népi hadsereg harcol az ellenséggel a triadikus erők segítségével, amelynek célja a végső győzelem elérése. A *triadikus* 三合之氣 (sān hé zhī qì) erők fogalmának megalkotása Mao nevéhez fűződik, és jelentése arra a három fő egységre utal, melyek együttes alkalmazásának segítségével elképzelése szerint a népi háború sikeresen megvívható. Mao az alábbi három fő szegmensben látta a siker kulcsát:

- A fő erők: A fő erők az állami hadsereg (hivatásos katonák) voltak, akik az ország védelmében vettek részt.
- A helyi erők: A helyi erők a helyi lakosokból álló, fegyveres csoportok voltak, akik ismerték a területet, és tudták, hogyan lehet kihasználni annak sajátosságait a hadviselés során.
- A gerillák: A gerillák általában a vidéki területeken működtek, és kisebb, mozgékony egységekből álltak. Elsősorban a támadó és az ellenálló harcokban voltak erősek.

²⁷⁴ Forgács Balázs: *Gerillák Partizánok Felkelők - Az irreguláris hadviselés elméletének története - Korunk kihívásai*. HM. Zrínyi Nonprofit Kft., Budapest, 2020.

²⁷⁵ A totális háború mindenre kiterjedő, minden erőforrást összpontosító, minden lehetséges eszközzel folyó, különösen kegyetlen és pusztító háború. A totális háború elmélete feltételezi az erők és erőforrások teljes mozgósítását, a lakosság teljes jogfosztottságát, a gazdaság és a társadalmi élet teljes militarizálását, a nemzetközi jog felrúgását, a meghódított vagy hadműveleti területek kíméletlen pusztítását, minden tömegpusztító fegyver korlátlan alkalmazását, az ellenséges ország lakosságának tömeges leigázását és kiírását, az emberi jogok figyelmen kívül hagyását. A totális háború méreteit tekintve lehet korlátozott és globális jellegű. Forrás: Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i. m. 1094. o.

A triadikus erők felosztása lehetővé tette, hogy a kínai hadseregnek ne csak a hivatásos katonákra kelljen támaszkodnia, hanem a helyi lakosság támogatására és a gerillák harci képességeire is. Ennek eredményeként a kínai hadsereg képes volt nagyon hatékonyan harcolni a Japán elleni háborúban és a polgárháborúban is. A népi háború koncepciója szerint a háború hosszadalmas összecsapásokat felölelő, teljes háborúra vonatkozó megértése volt, amely az emberi erőforrások feláldozására és az idő megszerzésére épült.

A hidegháború késői időszakában a kínai hadsereg két nagy innováción ment keresztül. Először Kína 1980-ban elfogadta a *Népi háború modern körülmények közötti koncepcióját*. A 1993-ban elfogadott doktrína jelentette a második nagy innovációt a kínai hadsereg számára. A 1980-as doktrína jelentős eltérést mutatott a korábbi doktrínáktól, bár megőrizte a népi háború címkét. A népi háború lényege az ellenfél vonzása Belső-Kínába és az ellenség kiiktatása folyamatos kimerítő háborúban. Ezzel szemben a 1980-as doktrína, azaz a *Népi háború modern körülmények közötti / aktív védelem* a határhoz közeli helyzetekben védő küzdelmet képzelte el, amely offenzívabb műveleteket is magában foglalt, mint a korábbi doktrínák. A modern körülmények közötti népi háború koncepciója hasonlóan azon az elven alapul, hogy a nép részvétele és támogatása kulcsfontosságú a sikeres hadviseléshez. A technológia révén a modern népi háború elv azonban az információs technológiák és az új kommunikációs eszközök kiaknázására is összpontosít, hogy a lakosságot a harc résztvevőivé és szövetségeseivé tegye. A modern népi háború koncepciójában a hadsereg és a civil lakosság közötti kapcsolatok és együttműködés kulcsfontosságú. A hadseregnek arra kell törekednie, hogy megnyerje a civil lakosság támogatását és bizalmát, és biztosítsa számukra a biztonságot és a védelmet. A civil lakosságnak pedig részt kell vennie az információgyűjtésben és az ellenséges tevékenységek jelentésében, valamint azon dolgozni, hogy fenntartsák a harcban résztvevők és a civil lakosság közötti szoros kapcsolatokat.

Az információs technológiák alkalmazása kulcsfontosságú a modern népi háborúban, mert az internet, a közösségi média és a mobilalkalmazások lehetővé teszik a civil lakosság számára, hogy információkat osszanak meg és kommunikáljanak a hadsereggel és egymással. A hadseregnek pedig arra kell törekednie, hogy a lehető legtöbb információt szerezzék meg az ellenfélről, és hatékonyan használja azt a hadműveletek tervezéséhez és végrehajtásához.

1993-as doktrinális elvek

1993-ban Kína egy „*A magas technológiájú körülmények közötti helyi háborúk megnyerése*” című hadműveleti doktrínát fogadott el. Az új doktrína - az offenzív jellegének köszönhetően - radikális változás volt az előzőekhez képest. Az 1993-as kínai doktrína jelentős innováció volt a hadsereg számára a 1980-as doktrína után. Ez a doktrína jelentős eltérést mutatott nemcsak a 1980-as, hanem minden korábbi kínai hadseregi doktrínától is. A doktrína főbb jellemzői közé tartoztak *stratégiai előtér* 战略前沿 (zhànlüè qiányán), *stratégiai elrettentés* 战略威慑 (zhànlüè wēishè), *a kiváló katonák alkalmazása* 精兵制胜 (jīngbīng zhìshèng), *az első csapás a kezdeményezés megszerzéséhez* 先发制人 (xiānfā zhìrén) és a *gyors csata, gyors győzelem* 速战速决 (sùzhàn sùjué) koncepciói. Jelentésük a következő:²⁷⁶

Stratégiai előtér: A stratégiai előtér a hadászati térben az a terület, amelynek ellenőrzése kiemelten fontos a hadviselés szempontjából. A stratégiai előtér lehet határokon túli terület, tengeri térség vagy légterület, és azon a területen történő ellenőrzés. A fennhatóság biztosítása lehetővé teszi a hadviselő félnek, hogy hatékonyabban védekezzen vagy támadjon. A stratégiai előtér fontos eleme lehet egy ország hadászati stratégiájának és a nemzetbiztonsági koncepciónak.

Stratégiai elrettentés: A stratégiai elrettentés olyan hadászati és politikai koncepció, amely az ellenség fenyegetése által akadályozza meg az ellenséges akciók megtételét. Az elrettentő erők lehetnek katonaiak, politikaiak vagy gazdaságiak. A stratégiai elrettentés az atomfegyverek korszakában vált igazán fontossá, ahol a nukleáris fegyverek potenciális használata magas kockázatot jelent a hadászati konfliktus során, ezért az elrettentés egyik fő célja a nukleáris háború elkerülése.

A kiváló katonák alkalmazása: A koncepció azt jelenti, hogy a hadviselő fél a legjobb katonáiból álló, jól képzett erőket alkalmaz a győzelem érdekében. A kiváló jelző jelen esetben a katonák magasabb képzettségére, felszereltségére és tapasztalatára utal, amelyek lehetővé teszik számukra, hogy hatékonyabbak legyenek a hadműveleti és hadászati műveletek során. A koncepció hangsúlyozza, hogy a katonák minősége fontosabb, mint a mennyiség, és az ilyen

²⁷⁶ Burke, J. Edmund - Gunnes, Kristen – Cooper III. A. Cortez – Cozad, Mark: *Peoples' Liberation Army Operational Concepts*. RAND Corporation, California, 2020. 3-8. o.

elit erők az ellenség legfontosabb céljaira koncentrálhatnak, így hatékonyabbak lehetnek az ellenség meggyengítésében és a győzelem elérésében.

Az első csapás a kezdeményezés megszerzéséhez: A koncepció azt jelenti, hogy a hadviselő félnek elsőként kell támadnia az ellenséget annak érdekében, hogy megszerezze a kezdeményezést és előnyt szerezzen a csatában. Az első csapás gyakran az ellenséges erők meglepetését jelenti, és lehetővé teszi a támadónak, hogy megszerezze az ellenfél fontos helyeit vagy az ellenség legfontosabb erőforrásait. Az ilyen módon megszerzett előnyök lehetővé teszik a támadó fél számára, hogy megakadályozza az ellenség további támadásait, vagy előnyösebb pozícióba kerüljön az esetleges ellentámadás során. Az első csapás az előny megszerzéséhez elve gyakran a modern háborús műveletek során is fontos, és szerepet játszik a modern hadviselés koncepciójában.

Gyors csata, gyors győzelem: Az elv szerint a hadviselő félnek a lehető legrövidebb időn belül kell döntő sikereket elérnie az ellenséggel szemben. Ez a koncepció ellentéte a lassú lefolyású, kifárasztáson alapuló háborúnak, amelyben az ellenfél fokozatosan gyengül és veszíti el erőforrásait a hosszú lefolyású összecsapás során. A gyors győzelem elve azt jelenti, hogy a hadászati műveleteket olyan módon kell végrehajtani, hogy az ellenség minél gyorsabban térdre kényszerüljön, és a konfliktus minél rövidebb időn belül véget érjen. Az ilyen gyors hadműveletek gyakran a meglepetés erejére és az erőteljes és hatékony támadásokra épülnek. A gyors győzelem elve a modern hadviselés során is fontos, különösen a korlátozott háborúk és a konfliktusok esetében, amelyek gyors és hatékony befejezését igénylik.

A doktrína több szempontból is radikálisan eltér a korábbi népi háború koncepciótól. Az előző doktrínákban a fő műveleti formák a pozíciós védelemtől a mozgó és a gerillaharcig terjedtek, valamint a szárazföldi inváziók elleni védelemre épültek, az 1993-ban elfogadott új doktrína egy olyan háborút feltételezett, amelyet Kína a perifériáján vívna modern körülmények között. Az új doktrína offenzív jellegű volt, mivel az első támadást javasolta az ellenséges erők előnyeinek kihasználása érdekében. Így nem reaktív, hanem aktív hadviselési, korlátozott háborút feltételező doktrínaként lehet meghatározni^{277 278}

²⁷⁷ Burke, J. Edmund - Gunnes, Kristen - Cooper III. A. Cortez - Cozad, Mark: *Peoples' Liberation Army Operational Concepts*. RAND Corporation, California, 2020. 2-23. o.

²⁷⁸ Farevel, M. Taylor: *Active Defense: China's Military Strategy since 1949*. Princeton University Press, 2020. 217- 232. o.

A következő táblázat röviden összefoglalja a különböző időszakokra jellemző doktrínák jellegét és hadviselési módokat. Tisztán látható, hogy a hidegháború végeztével, a piros vonallal jelzett 1993-as év milyen változást hozott a doktrinális koncepciókban.

Kínai katonai doktrínák 1956-2014 között			
Év	Doktrína koncepciója	Doktrína jellege	Hadviselés módja
1956	A haza védelme (Defending the Motherland)	Védelmi	Totális háború
1960	Északon ellenállás, délen nyitás (Resist in the North, Open in the South)	Védelmi	Totális háború
1964	Az ellenség mélységbe csalogatása (Luring the Enemy in Deep)	Védelmi	Totális háború
1977	Aktív védelem - Az ellenség mélységbe csalogatása (Active Defense - Luring the Enemy in Deep)	Védelmi	Totális háború
1980	Népi háború modern körülmények között / Aktív védelem (People's War under Modern Conditions/Active Defense)	Védelmi	Totális háború
1988	Helyi háborúk és katonai konfliktusok kezelése (Dealing with Local Wars and Military Conflict)	Védelmi	Totális háború
1993	Helyi háborúk megnyerése magas technológiai feltételek mellett (Winning Local Wars under High-Technology Conditions)	Támadó	Korlátozott háború
2004	Helyi háborúk megnyerése információsított körülmények között (Winning Local Wars under Informationized Conditions)	Támadó	Korlátozott háború
2014	Információsított helyi háborúk megnyerése (Winning Informationized Local Wars)	Támadó	Korlátozott háború

1. táblázat Kínai katonai doktrínák és azok koncepcionális változása 1956-2014 között. Saját szerkesztés, forrás: Burke, J. Edmund - Gunnes, Kristen - Cooper III. A. Cortez - Cozad, Mark: *Peoples' Liberation Army Operational Concepts*. RAND Corporation, California, 2020. 1-23. o.

Az 1993-as doktrína a népi háború koncepciójával szemben több szempontból is radikális eltérést jelentett. Először is, a népi háború koncepciójának hosszadalmas időbeli megértése helyett a fentebb említetteknek megfelelően a gyors lefolyású háborút ösztönözte, nem pedig az ellenség teljes felszámolását az időben elnyújtott szétforgácsolási mechanizmusban. Másodsor, az erősséget helyezte előtérbe a gyengeséggel szemben. Harmadsor, a doktrína kiemelte az első támadás fontosságát, nem pedig a népi háború koncepcióját, amely szerint az ellenség támadása után válaszul támadnának. Negyedszer, a stratégiai ellentámadás helyett az első csapásra helyezte a hangsúlyt, amely alapvetően offenzív

jellegű. Végül, az elit alakulatok fontosságát hangsúlyozta, szemben a korábban Mao által hangsúlyozott népi háborúnak - *emberi tenger*²⁷⁹ - elképzelésével szemben.

Továbbá az 1993-as doktrína egyik kulcsfontosságú aspektusa volt még az *összhaderőnemi műveletek* elfogadása, mint a fő műveleti forma. E műveletek a harcmezőn egy központi parancs- és irányítási struktúra alatt működő három haderőnem bevonását igényelték. Az ilyen műveletek további szervezeti elemek kialakítását is megkövetelték, ami hierarchiaváltozást okozott. Korábban a KNFH nagy hangsúlyt fektetett a szárazföldi erők szerepére, mivel a korábbi hadműveleti doktrínák többnyire a szárazföldi háborúra épültek. A közös (összhaderőnemi) műveletek koncepciója azonban hangsúlyozza az összhaderőnemi gondolkodást, kiemelve a légi- és tengeri erők stratégiai szerepét is. Ebből fakadóan az új doktrína újra definiálta a három haderőnem közötti kapcsolatot.²⁸⁰

2004-es doktrinális változások

A 2004-es doktrína Kína új hadműveleti doktrínája volt, amelynek fő célja az volt, hogy az informatika koordinációját alkalmazza az összekapcsolt hadműveletek végrehajtása során. Az informatizáció fogalmát az előző doktrína, a 1993-as doktrína váltotta fel, és az összekapcsolt műveletek koncepcióját ötvözte az információáramlás koordinálásával a hadsereg szolgáltatásai között.

Az új doktrína bevezette az *informatizáció* fogalmát, amely helyettesítette az 1993-as doktrínában használt magas technológiai körülmény kifejezést. Az informatizáció alapvetően az egyesített hadműveletekbe bevont haderőnemek összehangolására vonatkozik. Míg a 1993-as doktrína bevezette az egyesített hadműveletek fogalmát, a 2004-es doktrína pedig erre épülve hangsúlyozta az együttműködő haderőnemek közötti koordinált információáramlást. A doktrína

²⁷⁹ Az emberi tenger 人海 (rén hǎi) koncepciója az 1940-es években alakult ki Kína hadseregében, és Mao vezetése alatt került bevezetésre a hadműveletekben. A koncepció szerint a hadsereg és a lakosság közötti határvonalat fel kell oldani, és az embereket, mint az egyik legfontosabb erőforrást, aktívan fel kell használni a hadműveletek során. Ennek érdekében a hadsereg a helyi lakosságot is bevonja a hadműveletekbe, és az embereket mintegy "emberi tengerként" mozgósítja a harcokban. Az ilyen koncepció a tömeges emberi erőforrásokat kihasználó, széles körű, elhúzódo és erőforrásigényes hadműveletekhez igazodik, amelyek az ellenfél gyengítésére és fokozatos lerombolására épülnek. Az elv azonban gyakran magában hordozza a magas emberi veszteségek lehetőségét is, és az ellenfél gyors és hatékony támadása esetén sebezhetővé teheti a hadsereget. Ezért a modern hadviselésben általában inkább az elit katonai egységekre és a magasabb technológiai felszerelésekre épülő hadviselési koncepciók kerülnek előtérbe.

²⁸⁰ Burke, J. Edmund - Gunnes, Kristen - Cooper III. A. Cortez - Cozad, Mark: *Peoples' Liberation Army Operational Concepts*. RAND Corporation, California, 2020. 3-5. o.

arra utasította a kínai haderőt, hogy fektessenek be a C4ISR (Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance, Reconnaissance), azaz a vezetés, irányítás, kommunikáció, számítástechnika, hírszerzés megfigyelés és felderítésre fókuszáló technológiák fejlesztésébe, az ilyen jellegű műveletek végrehajtása érdekében.²⁸¹

A 2004-es doktrína, hasonlóan a 1993-as doktrínához, még mindig egy helyi háborút irányzott elő Kína perifériájában. Azonban a fókusz ebben az esetben már Tajvan volt, amely Kína politikai és stratégiai aggályait tükrözte a különleges jogállású terület kapcsán. A doktrína offenzív volt abban az értelemben, hogy egy hagyományos kínai támadást vetített előre a tajvani helyzet kezelése érdekében.

2014-es doktrinális irányok

A 2014-ben elfogadott *Információalapú helyi háborúk megnyerése* 赢取信息化局部战争 (yíng qǔ xìnxīhuà júbù zhànzhēng) (angolul *Winning Informationized Local Wars*) című katonai doktrína Kína legújabb katonai doktrínája. Az új doktrína *aktív védelem* irányú doktrinaként definiálható. Kína 2015-ben kiadott stratégiai irányelve azt állítja, hogy ragaszkodik a védelem, az önvédelem és a megelőző csapás elvéhez, és ragaszkodik ahhoz az álláspontunkhoz, hogy nem támadunk, hacsak nem támadnak ránk, de ha támadnak, biztosan visszatámadunk. Habár a doktrína stratégiai álláspontja védelem centrikus, azonban harcászati szinteken a korlátozott célú támadó harctevékenyegyek alkalmazását helyezi előtérbe.

A 2014-es doktrína nem jelent tekintélyes eltérést elődjeihez, a 2004-es és a 1993-as doktrínákhoz képest, mivel a rugalmasság, mobilitás, integrált közös műveletek, információi dominancia és precíziós csapások szerepét hangsúlyozza. A 2004-es doktrína hasonlóan arra volt tervezve, hogy új javításokat és beállításokat biztosítson Kína 1993-as doktrínájához. A stratégiai irány is azonos maradt, a délkelet-ázsiai régióra utalva arra, hogy Kína felkészül egy potenciális konfliktusra Tajvan miatt, amelybe az Egyesült Államok is beavatkozhat. A nem háborús katonai műveleti koncepció szem előtt tartása bizonyítja Kína hosszú távú erőfeszítéseit a világ bármely távoli pontján és külföldön végrehajtandó műveletek képességének felépítésére.

²⁸¹ Kamphausen, Roy - David Lai David -Tanner, Travis: *Assessing the People's Liberation Army in the Hu Jintao Era*. Strategic Studies Institute, The United States Army War College, 2014. 301-305. o.

Jelenleg a 2014-es doktrína határozott és önálló álláspontot képvisel Kína közeli tengeri és szárazföldi területi érdekei védelmében. Amikor Kína külföldi érdekeiről van szó, a doktrína kevésbé ambiciózus álláspontot képvisel, mivel a stratégiai irányelv hangsúlyozza a nemzetközi biztonsági együttműködést, mint követendő viselkedési formát, az ilyen érdekek fenntartása érdekében. Ez azt igazolja, hogy Kína még folyamatosan felkészül a külföldi katonai műveletek végrehajtására. A fegyverrendszerek számának növelése mellett Kína folyamatosan javítja a haditengerészeti fegyverrendszerek minőségét.

A következő ábrán szemléltetem a politikai irányelvek és a doktrinális szint közötti okozati összefüggést:

40. ábra: A stratégiai elvek és a doktrínák kapcsolata. Saját szerkesztés, forrás: Burke, J. Edmund - Gunnes, Kristen - Cooper III. A. Cortez - Cozad, Mark: *Peoples' Liberation Army Operational Concepts*. RAND Corporation, California, 2020. 3. o.

A három fő döntéshozó szint nagyon szoros együttműködésben dolgozik egymással, annak érdekében, hogy a doktrinális elvek kövessék a mindenkori stratégiai irányelveket. A doktrinális koncepciók a kínai idő felfogásnak - hosszú távú elképzelések - köszönhetően egyes doktrinális elméletek fokozatosan épültek be a kínai hadviselés gyakorlatába, majd ezt követően folyamatosan formálódtak át.

A doktrinális koncepciók közül azonban három nagyon fontos, 21. századi válaszokat ad Kína nemzetközi katonai viselkedésére. Az első a *Három Hadviselés* 三战 (Sān Zhàn) angolul *Three Warfares* (TCW)-elv, amely egy fontos koncepció a kínai katonai doktrínákban.

A koncepció a következő három aspektust foglalja magában:

Lélektani háború: Az információ befolyásolása, manipulálása és irányítása annak érdekében, hogy befolyásolja az ellenség döntéshozatalát, annak érzékelését és a közvéleményt.

Médiaháború: A média eszközeinek felhasználása a saját álláspontok és narratívák előmozdítására és az ellenfél álláspontjainak gyengítésére.

Jogi opportunizmus: A nemzetközi jog és normák alkalmazása és értelmezése annak érdekében, hogy előnyöket szerezzen a nemzetközi vitákban és konfliktusokban.

A kínai katonai doktrínákban a Három Hadviselés koncepciója a hagyományos és az aszimmetrikus hadviselési módszerekkel együtt szerepel, és a háború teljes dimenziójára kiterjed. Ez a megközelítés lehetővé teszi Kína számára, hogy integrált stratégiát alkalmazzon a nemzetbiztonsági céljainak eléréséhez.²⁸²

A következő a *Rendszerek Rendszere Műveletek* 体系作战 (Tìxì Zuòzhàn) angolul *System-of-Systems Operations* (SOSO) elmélet, melynek lényege a különböző digitális rendszerek és erőforrások integrációja és összehangolása a harctéri hatékonyság maximalizálása érdekében. Ez a koncepció a modern hadviselésben fontos, mivel az összetett és összekapcsolt hadműveletek gyors és koordinált végrehajtása nélkülözhetetlen a siker eléréséhez.

A rendszerek rendszere műveletek magában foglalja a különböző haderőnemek, fegyvernemek és szakcsapatok, valamint az információs, kommunikációs, logisztikai és támogató rendszerek összehangolását. Az irányelv célja az erőforrások hatékony elosztása és a feladatok megfelelő végrehajtása, hogy elérjék a stratégiai, hadműveleti és harcászati célokat.

²⁸² Campbell, Ciatlin: *China's Military: The People's Liberation Army (PLA)*. Congressional Research Service, Wahington DC., 2021. 5-14. o.

A rendszerek rendszere műveletek előnyei közé tartozik a gyors döntéshozatal, a reagálási idő minimalizálása, a rugalmasság és a több haderőnemű hadműveletek koordinációja. A koncepció lehetővé teszi a kínai katonai vezetők számára, hogy jobban kihasználják a rendelkezésre álló erőforrásokat, növeljék a harctéri helyzetértékelést és a hatékonyságot, és javítsák az ellenséggel szembeni előnyöket.

A *Három Támadás, Három Védelem* 三攻三防 (Sān Gōng Sān Fáng) angolul *Three Attacks, Three Defenses* a kínai katonai stratégiában és hadviselésben megtalálható teória. A koncepció célja az ellenséges erők és potenciális fenyegetések kezelése a támadások és védekezések kombinációjával.²⁸³

A Három Támadás, Három Védelem az alábbi elemekből áll:

Támadás:

- Légi támadás: Az ellenséges légvédelmet és légi erőket megtörni vagy semlegesíteni.
- Tüzérségről-tüzérségre támadás: A szárazföldi erők tüzérség és rakéta csapatainak alkalmazása az ellenséges erők ugyanazon fegyvernemei elleni.
- Elektronikus és informatikai támadás: Az ellenséges kommunikációs és információs rendszerek megzavarása, bénítása vagy megsemmisítése.

Védelem:

- Légvédelem: A légvédelem erősítése és fejlesztése, hogy megvédje a saját területet és erőket az ellenséges légi támadásoktól.
- Tüzérségről-tüzérségre védelem: A szárazföldi erők tüzérség és rakéta csapatainak alkalmazása a saját erők és terület védelme érdekében.
- Elektronikus és informatikai védelem: A saját kommunikációs és információs rendszerek védelme és helyreállítása az ellenséges elektronikus és informatikai támadások ellen.
- A Három Támadás, Három Védelem koncepciója az összetett és összehangolt hadműveletek iránti elkötelezettséget jelzi, ezért az összes haderőnemű doktrínában megtalálható. A támadások és védekezések kombinációja lehetővé teszi a Kínai Haderő

²⁸³ Arshad, Fatima: [China's Naval Doctrine and Its Implications](#). (Letöltés: 2023. július 26.)

egésze számára, hogy a modern hadviselésben is hatékonyan reagáljon a különféle fenyegetésekre és helyzetekre.²⁸⁴

Az Egyesült Államok Védelmi Minisztériuma által 2023-ban kiadott legújabb jelentéséből kiderül, hogy prognosztizálható egy doktrinális változás. A Pentagon által kiadott részletes jelentés elemzi Kína katonai hatalmi törekvéseit és modernizációs céljait. A jelentés kiemeli, hogy Kína elsődleges célja, hogy fegyveres erejét egy olyan globálisan bevethető, modern haderővé alakítsa, amely képes az ország geopolitikai érdekeinek védelmére, különösen a Dél-kínai-tengeren és az Indo-csendes-óceáni térségben. Ezért továbbra is kiemelt figyelmet fordít a haditengerészet, a légiere és a szárazföldi erők fejlesztésére, valamint a kiber- és űrvédelem megerősítésére. Továbbá Kína hangsúlyozza az úgynevezett *kétfázisú stratégiai tervet*,²⁸⁵ amelynek célja, hogy 2049-re, a Kínai Népköztársaság megalapításának 100. évfordulójára, Kína a világ vezető katonai hatalmává váljon.

A jelentés szerint haderő egyre inkább államvezetési eszközként szolgál, különösen a régióban végrehajtott kényszerítő, erődemonstrációs tevékenysége során, és jelentős lépéseket tesz a nukleáris, űr- és kiberképességeinek fejlesztésében is. A jelentés szerint Kína katonai stratégiája nemcsak regionális, hanem globális szinten is erősíti az ország befolyását, beleértve a katonai jelenlét kiterjesztését a globális érdekeltségei védelme érdekében. Minden olyan konkrét stratégiai irányokat vetít elő, ami véleményem szerint szükségessé teszi a doktrinális elvek ehhez történő igazítását.

4.2. A kínai haderő fejlesztésének és erőkivetítő képességének elemzése

A hadtudományi kutatásokban a kvalitatív és kvantitatív elemzések egyaránt alapvető módszerek tekinthetők, úgy gondolom, hogy Kína biztonságpolitikájára jelen tanulmányban tárgyalt kutatási kérdések megértéséhez és feltárásához is elengedhetetlen egy ilyen nemű vizsgálat végrehajtása. A korábbi fejezetekben elemeztem azokat a kihívásokat, melyekkel Kínának szembe kell néznie mind a regionális, mind pedig a globális biztonságpolitikai környezetben egyaránt. Erre válaszul értekezésem e részében konkrét szempontrendszeret felállítva megvizsgálom Kína kihívokra tett katonai válaszreakcióit.

²⁸⁴ M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022. 1/1-14. o.

²⁸⁵ [Atlantic Council - Analyzing the Pentagon's 2023 China Military Power](#). (Letöltés: 2024. május 22.)

A kvantitatív elemzés a Kína biztonsági kihívásait érintő mennyiségét érintően a különböző olyan mérhető adatokra épül, mint például a katonai kiadások, az új fegyverrendszerek bevezetésére és fejlesztésre fordított keretösszeg, a haderő számának növekedése. A módszer segítségével képesek vagyunk eredményre jutni a korábbi fejezetekben még nem tárgyalt hipotézisekkel kapcsolatban. Továbbá lehetővé teszi, hogy megvizsgáljam a Kínai Fegyveres Erők valós erejét, erőkitetítő képességét és összehasonlítsam azt más országok fegyveres erőivel.

A kvalitatív elemzés például Kína külpolitikájára vonatkozó stratégiai dokumentumokra és az általam korábban megtett elemzések részeredményeire fókuszál. Ez a módszer lehetővé teszi, hogy mélyebben elemezzem Kína biztonságpolitikájának szempontjait, céljait, prioritásait és stratégiáit. A kvalitatív elemzést a korábbi fejezetekben már részleteiben elvégeztem, melyek megfelelően megalapozzák az alfejezetben részletesen tárgyalt időszak ok-okozati összefüggéseinek vizsgálatát. Mindezt azért tartom hasznosnak, mert Kína biztonságpolitikájával kapcsolatban tisztán kirajzolódnak a tapasztalható trendek, változások és prioritások.

A kínai haderő fejlődését kvantitatív és kvalitatív szempontok szerint is részletekre terjedően lehet értékelni, és mindkét megközelítés fontos ahhoz, hogy teljes képet kapjunk a kínai fegyveres erők jelenlegi állapotáról és fejlődéséről. A vizsgálati időszakom hasonlóan a doktrinális elemzéshez három évtizedet átölelő időszakra fókuszál. Minden évtizedből egy év számszerű mutatóit kiragadva hajtom végre a vizsgálatot. A vizsgált éveket igazodva a főbb stratégiai elvek bejelentési éveihöz, célszerűen a megjelenésüktől számított egy-két évvel érdemes elemezni, hiszen ekkor már számszerűsítve láthatóak azok az irányok, melyek korábban megfogalmazásra kerültek. A vizsgált évek az 1997, 2007 és 2022-es év. Az elemzést a nemzetközi biztonságpolitikában elfogadott és hiteles, 1957 óta minden évben megjelenő *The Military Balance*²⁸⁶ című jelentés alapján teszem meg.

²⁸⁶ Az International Institute for Strategic Studies (IISS) egy nemzetközi kutatóintézet, amely a világpolitika, a biztonságpolitika és a katonai kérdések kutatására és elemzését végzi. Az intézet 1958-ban alakult meg Londonban, és jelenleg több irodával is rendelkezik a világ különböző részein, mint például Washington, DC, Manama, Bahrein, valamint Szingapúr. Az IISS fő célja, hogy elősegítse a nemzetközi biztonság és stabilitás megértését, valamint a kormányok, a diplomácia, a média és a közvélemény tájékoztatását a világpolitika és biztonsági kérdések fontos fejleményeiről. Ezt többek között konferenciák és szemináriumok szervezésével, valamint a kutatás, a könyvkiadás és a tanulmányok terjesztése útján valósítja meg.

A MB relevanciájának köszönhetően a nemzetközi környezetben is széles elfogadottsággal rendelkezik. Véleményem szerint elemzése és ismerete biztonságpolitikai és katonai stratégiai okból egyaránt számos célt szolgál, amelyek közül néhány:

- Nemzetközi biztonság és stabilitás megértése: A katonai egyensúly áttekintése segít megérteni a világ különböző régióiban fennálló feszültségeket, konfliktusokat és potenciális fenyegetéseket.
- Védelmi költségvetések és beruházások elemzése: A MB segít azonosítani, hogy mely országok mennyit költenek védelemre, és milyen prioritások mentén alakítják ki védelmi stratégiáikat.
- Szövetségi és ellenséges kapcsolatok értékelése: Az országok katonai képességeinek összehasonlítása lehetővé teszi a szövetségesek és az ellenséges országok közötti kapcsolatok értékelését, valamint a regionális és globális együttműködési lehetőségeket.
- Fegyverkezési verseny és fegyverkontroll: A katonai egyensúly alapján az országok nyomom követhetik egymás fegyverzetfejlesztését és fegyverkezési törekvéseit, ami hozzájárulhat a fegyverkontroll és leszerelési egyezmények előmozdításához.
- Stratégiai tervezés és kockázatértékelés: Szintén a katonai egyensúly összehasonlító elemzése alapján a kormányok és a védelmi szervezetek jobban megtervezhetik saját katonai stratégiájukat, erőforrásaikat és a kockázatok kezelését.
- Tájékoztatás és közvélemény-formálás, tudományos kutatás: A MB elemzése lehetővé teszi a kormányok, a diplomácia, a média és a közvélemény számára, hogy tájékozottabbak legyenek a nemzetközi biztonsági kérdésekben és a katonai kérdésekben, ami hozzájárul a világpolitika, a biztonságpolitika, a biztonsági tanulmányok jobb megértéséhez.

4.2.1. A kínai haderő fejlesztési irányának vizsgálata

A kínai haderő az elmúlt évtizedekben jelentős fejlődést ért el haditechnikai fejlettségben, ami a korábban már bemutatott tényezőkön túl a világ geopolitikai térképének átalakításában játszott kulcsszerepet. A további részben célom, hogy bemutassam és összehasonlítsam a Fegyveres Erők haditechnikai fejlettségét három kritikus időpontban: 1991, 2007 és 2023. Az 1991-es évet azért választottam, mert a Szovjetunió összeomlása utáni időszak volt az, amikor Kína elkezdte modernizálni haderejét annak érdekében, hogy felvegye

a versenyt a nyugati hatalmakkal. A 2007-es év bemutatása azért fontos, mert az addig eltelt 16 évben történt változások megmutatják Kína haditechnikai fejlettségben elért jelentős előrehaladását, a korszerűbb harckocsik, repülőgépek és hajók, azaz a csapásmérő képességének fejlődésében. Végül a 2023-as évet választottam, mert ez az év jelöli a legfrissebb olyan állapotot, amikor az évenként megjelenő hiteles források szerint is a legfrissebb állapotról beszélhetünk. Erős, dinamikusan fejlődő saját hadiiparral rendelkező katonai nagyhatalom, ami képes saját gyártású harmadik generációs harckocsik, ötödik generációs vadászgépek, fejlett, nagy hatótávolságú rakétarendszerek és repülőgép-hordozók előállítására.

1991

A 1991-es évre vonatkozóan a haderő haditechnikai fejlettsége jelentősen elmaradt a nyugati normáktól. Főként a Szovjetunióból származó technológiákra és hazai fejlesztésekre támaszkodva minden haderőnemre elavult rendszerek üzemeltetése és rendszerben tartása volt a jellemző. Ez a haditechnikai állapot a korai 1990-es években Kína számára jelentős hátrányt okozott, különösen a nyugati hatalmakkal összehasonlítva, ami nyilvánvalóan kihatással volt az ország nemzetközi érdekérvényesítő képességére is.

Szárazföldi erők: A főbb harckocsitípusok között a T-59, T-69 és T-72 típusok szerepeltek. Ezek az eszközök már elavultnak számítottak, különösen a nyugati normákhoz képest, és korlátozott páncélvédelemmel és tüzerevel rendelkeztek. Az önjáró lövegek között a Type 83 152mm-es és a Type 89 122mm-es lövegek voltak rendszeresítve. Rövid hatótávolságú ballisztikus rakétáik között pedig a DF-11 és a DF-15 típusok szerepeltek.

Légierő: A légierőben olyan vadászgép típusok voltak túlnyomó részt rendszeresítve, mint a J-7 és a J-8, amelyek nagyrészt az 1960-as és 1970-es évek technológiáján alapultak. A bombázók vezető típusai a H-5 és H-6 típusok, amelyek szintén elavult technológiájúak számítottak. A légi védelmi rendszerek között szerepelt az HQ-2 és az HQ-61.

Haditengerészet: A felszíni hajók között a Luhú osztályú és Jianghú osztályú fregattokat használták, amelyek alapvető képességekkel rendelkeztek. A tengeralattjáró flottájukban a Ming és Romeo osztályú egységek szolgáltak, amelyek szintén elavult technológiát képviseltek. Ebben az időszakban a haderő a védelmi stratégiai elvekhez igazodva még nem rendelkezett repülőgép-hordozóval, hiszen nem volt indokolt a rendszeresítésük.

2007

2007-ben már a korábban előirányzott katonai fejlesztések jelentős eredményt hoztak a haditechnikai fejlettség terén az 1991-es állapothoz képest. Korszerűbb harckocsikat, vadászgépeket és hajókat, valamint fejlettebb rakéta- és lövegrendszereket rendszeresítettek, ezzel erősítve haderónemi képességeket a szárazföldi, légi és tengeri hadviselés terén.

Szárazföldi erők: A szárazföldi erők már a korszerűbb, hazai gyártású második generációs harckocsikat használtak, úgymint a Kína által elsőként nagy számban gyártott 125 mm-es Type 96 és a szintén 125 mm-es, már aktív védelmi rendszerrel is felszerelhető Type 99-es harckocsi különböző változatai, amelyek jelentős fejlesztéseket hoztak a páncélzat, tüzérő és a mobilitás vonatkozásában.²⁸⁷ Őnjáró lövegek közül a szintén saját gyártású 155mm-es PLZ-45 és PLZ-05 típust rendszeresítették nagy számban. A rövid hatótávolságú ballisztikus rakéták között már DF-11A, DF-15A és DF-15B voltak a főbb típusok, amelyek már nagyobb hatótávolsággal és pontossággal rendelkeztek.

Légierő: A légierő már a J-10, J-11 típusokat, valamint a Szovjetunióból importált Su-27 és Su-30 vadászgépeket rendszeresítette. Ezek a negyedik generációs vadászgépek már korszerűbbek voltak és jelentősen javították légi képességüket. A bombázók között a Tupolev Tu-16 liszensz alapján épített kínai változat a H-6 K volt a fő típus, amely nagyobb hatótávolsággal és nagyobb bombaterheléssel rendelkezett, mint a H-5-ös. A légvédelmi rendszerek között szerepeltek az Oroszországból importált S-300 PMU-1 és S-300 PMU-2 típusok, valamint a részben kínai fejlesztésű HQ-9 fegyverrendszer, ami az S-300 bázisán lett kifejlesztve, amerikai és izraeli technológiákat is integrálva.

Haditengerészet: A felszíni hajók között a Luyang I és Luyang II osztályú rombolók alkották a haditengerészeti flotta nagy részét, ezek a típusok már fejlett radarrendszerekkel és hosszú hatótávolságú rakétákkal rendelkeztek. A tengeralattjáró flottát pedig Kilo és Yuan osztályú tengeralattjárók alkották. Repülőgép-hordozóval továbbra sem rendelkezett Kína.

2023

A folyamatos és nagy ütemű haderőfejlesztés révén 2023-ra Kína fegyveres erejének képességei minden spektrumban jelentősen növekedtek az előző évtizedekhez képest, és haditechnikai szempontból is sok tekintetben már a világ vezető haderői közé tartozik. Többek

²⁸⁷ [ZTZ96 Type 96 Main Battle Tank](#). (Letöltés: 2023. szeptember 18.)

között korszerű harckocsik, ötödik generációs vadászgépek, fejlett rakétarendszerek és repülőgép-hordozók alkotják a fegyveres erők jelenlegi erejét.

Szárazföldi erők: A szárazföldi erők meghatározó eszközei a harmadik generációs Type 99A és VT-4 (MBT-3000) harckocsik, amelyek magasabb páncélozással, nagyobb tűzerővel és aktív védelmi rendszerrel rendelkeznek. Az önjáró lövegek közül szerepelt a 155mm-es önjáró löveg PLZ-52 és a gumikerekes alvázon lévő 155mm-es PCL-181 típusú önjáró löveg. A rövid hatótávolságú ballisztikus rakéták között megtalálható DF-16, valamint a 2019-ben rendszeresített DF-17, ami egy hiperszonikus rakéta, és ez jelentős fegyver a kínai rakéta képességekben.

Légierő: A légierő már ötödik generációs vadászgépekkel van felszerelve. A főbb típusok a J-20 és a J-31. Emellett nagyrészt még a negyedik generációs J-16 és a J-10C vadászgépek is rendszerben vannak. A bombázók közül a H-6N lett a meghatározó típus, ami a H-6K továbbfejlesztett változata, nagyobb hatótávolsággal és bombaterheléssel, valamint a Y-20U típusú légi utántöltésre is alkalmas többcélú stratégiai szállítórepülőgép. A légi védelmi rendszerek közül fontos megemlíteni a kínai HQ-9B, HQ-22 és az FD-2000 típusokat, valamint a szintén orosz importból származó saját modernizáción átesett S-400-as rendszert.

Haditengerészet: A felszíni hajók közül fontos kiemelni a Luyang III és a Renhai osztályú hajók rendszerbe állítását, amelyek már korszerű, nagy hatótávolságú rakétákkal és radarrendszerekkel rendelkeznek. A tengeralattjáró flotta Type 093, Type 095 típusokból és a 2007-ben rendszerbe állt Type 094A Jin osztályú JL-2-es ballisztikus rakétát hordozó tengeralattjárókból áll. A modernizáció részeként haditengerészet meghatározó fejlesztése a jelenleg két eszközből álló repülőgép-hordozó képesség, melynek első darabja egy átépített és 2012-ben rendszeresített CV-16 Liaoning, a második eszköz pedig a teljesen kínai gyártású, 2019-ben hadrendbe állított CV-17 Shandong repülőgép-hordozó.

A következő táblázatok összehasonlítva szemléltetik a vizsgált időszakban az egyes haderőnemek főbb haditechnikai eszközeit:

ÉV	Páncélozott eszközök	Önjáró lövegek	Rövid hatótávolságú rakéták
1991	T-59, T-69, T-72 típusú harckocsik	Type 83 152mm, Type 89 122mm	DF-11, DF-15
2007	Type 96, Type 99 típusú harckocsik	PLZ-45 155mm, PLZ-05 155mm	DF-11A, DF-15A, DF-15B
2023	Type 99A, VT-4 típusú harckocsik	PLZ-52 155mm, PCL-181 155mm	DF-16, DF-17

2. táblázat A főbb szárazföldi haditechnikai eszköz típusok összehasonlítása a vizsgált években. Saját szerkesztés, forrás: IISS: *The Military Balance*

ÉV	Vadászgépek	Bombázók	Légvédelmi rendszerek
1991	J-7, J-8	H-5, H-6	HQ-9, S-300PMU-1, S-300PMU-2
2007	J-10, J-11, Su-27, Su-30	H-6K	HQ-9, S-300PMU-1, S-300PMU-2
2023	J-20, J-31, J-16, J-10C	H-6N, Y-20U	HQ-9B, S-400, HQ-22, FD-2000

3. táblázat A légierő főbb haditechnikai eszköz típusainak összehasonlítása a vizsgált években. Saját szerkesztés, forrás: IISS: *The Military Balance*

ÉV	Felszíni hajók	Tengeralattjárók	Repülőgép-hordozók
1991	Luhu osztály, Jianghu osztály	Ming, Romeo osztály	Nincs
2007	Luyang I, Luyang II osztály	Kilo, Yuan osztály	Nincs
2023	Luyang III, Renhai osztály	Type 093, Type 095, Type 094A	CV-16 Liaoning, CV-17 Shandong

4. táblázat A légierő főbb haditechnikai eszköz típusainak összehasonlítása a vizsgált években. Saját szerkesztés, forrás: IISS: *The Military Balance*

Tényezők	1991	2007	2023
Légierő	Elavult repülőgépek, korlátozott légi támogatás	Fejlettebb vadászgépek (J-10, J-11), több légi támogatás	5. generációs saját gyártású vadászgépek (J-20, J-31), fejlett légi támogatás
Szárazföld	Import és szovjet licenc alapján gyártott típusok	Továbbfejlesztett kínai típusok (Type 96, Type 99)	3. generációs harckocsik (Type 99A, VT-4)
Haditengerészet	Elavult hajók, korlátozott tengeri képességek	Fejlettebb hajók, több tengeralattjáró és felszíni hajók	Modern hajók, nagyobb tengeralattjáró flotta, saját gyártású repülőgép-hordozók
Rakétarendszerek	Elavult, rövid hatótávolságú rakéták	Fejlettebb rakéták, közepes hatótávolságú rakéták	Hiperszonikus és nagy hatótávolságú rakéták, precíziós irányítás
Rádiólokációs eszközök	Alacsony technikai színvonal	Fejlettebb rádiólokációs rendszerek, növekvő képességek	Korszerű radar- és elektronikai zavaró rendszerek
Kiképzés és doktrína	Nagyra értékelt tömeges erő, korlátozott képességek	Modernizált kiképzés, nagyobb hangsúly a mobilitásra és gyorsaságra	Korszerű kiképzés, hálózatba kapcsolt hadviselés, információs hadviselés

5. táblázat A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg haditechnikai és doktrinális fejlődésének összefoglaló táblázata. Saját szerkesztés, forrás: IISS: *The Military Balance 2023*. Routledge, 2023. 220-246. o.

A fentiek alapján látható, hogy 1991 óta a jelentős eredményt érték el haditechnikai eszközpark fejlesztése terén mellyel összhangban a stratégiai és doktrinális irányok is változtak. Modern harckocsikat, repülőgépeket és hajókat vezetett be, valamint fejlett rakétarendszereket és elektronikai rendszereket fejlesztett ki. A modernizációs irányok bizonyítják, hogy Kína célja globális befolyásának növelése. Haditechnikai képességeit figyelembe véve képes szárazföldi, légi és tengeri műveletek végrehajtására, és erre fel is hívja a figyelmet azzal, hogy a világ számos részén jelen van, beleértve a Dél-kínai-tengert, Afrikát és a csendes-óceáni térséget.

4.2.2. Kína globális erőketítő képességének vizsgálata

Ahhoz, hogy Kína globális stratégiai erőketítő tevékenységét vizsgáljuk, elengedhetetlen ezen kifejezések értelmezésének tisztázását megtenni. Ennek véleményem szerint a legcélszerűbb módja a Hadtudományi Lexikon Új kötetét alapul venni, hiszen a lexikonban foglalt meghatározások logikus értelmezést, magyarázatot adnak a hadtudomány mint tudományterületen megjelenő főbb kifejezésekre. Ennélfogva a pontos magyarázat érdekében értekezésem további fejezeteiben is sokszor hívom segítségül a lexikonban foglalt meghatározásokat. A Hadtudományi Lexikon (Kaiser Ferenc kutató tollából) az alábbi módon magyarázza az erőketítés fogalmát:

„erőketítés: mint fogalom sokáig kifejezetten fegyveres erővel végrehajtott érdekérvényesítést jelentett. Napjainkban azonban egy állam már jóval szélesebb eszközöket használhat, hogy számára kedvezően befolyásolja a nemzetközi környezetet. A kifejezés nem csupán a szárazföldi, légi és tengeri haderőnek távoli térségben történő alkalmazását jelenti, hanem beletartozik a politikai, gazdasági, ideológiai, pszichológiai és kulturális eszközök, valamint egyre hangsúlyosabban az infokommunikációs (kiber) térben ható képességek széles körű alkalmazása is. Az erőketítés tehát egy állam azon képessége, hogy nemzeti erejének – politikai, gazdasági, információs, vagy katonai – összes, illetve néhány elemét gyorsan, hatékonyan és tartósan alkalmazza több (globálisan elszórt) helyszínen, vagy helyszínről, hogy akarátának érvényt szerezzen. Ennek csak egy része a katonai erő ketítése, amely az állam nemzeti ereje katonai részének külföldi alkalmazása, katonai műveletek végrehajtására. Erőt ketíteni lehet keményen, puhán és okosan (a kemény és a puha megfelelő elegyében). Napjainkban (2018) a világ hat legjelentősebb ~i képességgel rendelkező országa az Amerikai Egyesült Államok, a Kínai Népköztársaság, az Oroszországi Föderáció, a Francia Köztársaság, az Egyesült Királyság és az Indiai Köztársaság.”²⁸⁸

Az erőt lehet fegyveres erőszakkal vagy a diplomáciai, gazdasági és információs eszközökkel ketíteni, de az államoknak szövetségesekre is szükségük van, mert egyedül napjainkban is nehéz érvényesíteni az érdekeiket. A klasszikus állami eszközökön túl, a nem állami szereplők, mint az Amnesty International, a Nemzetközi Vöröskereszt, a Greenpeace és a multinacionális vállalatok is jelentős politikai érdekérvényesítő képességekkel rendelkeznek.

²⁸⁸ Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i.m. 223. o.

Az erőketítés lehetőségei a globális világban folyamatosan változnak, így a súlypontok áthelyeződésének következtében a nagy erőketítő képességgel rendelkező államoknak alkalmazkodniuk kell a változásokhoz.

A katonai értelemben vett erőketítés a gyakorlatban az úgynevezett *erőketítési platformok*²⁸⁹ révén valósul meg. Ezek alapján azok a fegyverrendszerek, amelyek nagy hatótávolsággal képesek célba juttatni fegyvereiket, fontosak a katonai erőketítési képesség szempontjából. Az ilyen rendszerek közül a legfontosabbak a nukleáris robbanótölteteket célba juttató fegyverek, amelyeket hadászati triádnak nevezünk, és magukban foglalják az interkontinentális ballisztikus rakétákat, repülőgépeket és rakétahordozó tengeralattjárókat. 2018-ban kilenc ország rendelkezett nukleáris robbanótöltetekkel és a célba juttatásukhoz szükséges fegyverrendszerekkel. A globális elérést lehetővé tevő fegyverrendszerek közé tartoznak a haditengerészeti és légierői állományba tartozó eszközök, mint például a repülőgép-hordozók, a tengeralattjárók, a hadihajók, a partra szállító hajók és a nagy hatótávolságú repülőgépek. Az Egyesült Államok rendelkezik a legtöbb ilyen eszközzel, de a Kínai Népköztársaság is gyorsan fejlődik ezen a területen. A gazdasági és katonai nagyhatalmak számára fontos képesség a katonai erejük globális kivetítése, amelynek legnagyobb kapacitású része a haditengerészeti szállítási kapacitás. A légierő szerepe is fontos, bár nem olyan nagy teljesítményű, mint a haditengerészeti állomány, mivel a hatótávolság és kiszolgálás kérdésben limitációkkal rendelkezik. Az ilyen fegyverrendszerek sikeres alkalmazásának előfeltétele egy globális bázisrendszer létezése, amellyel jelenleg csak az Egyesült Államok rendelkezik. Ez leginkább az Egyesült Államok *globális stratégia*²⁹⁰ -i irányelveinek köszönhető, ami

²⁸⁹ Az erőketítési platformok azok a katonai erőketítési képességhez szükséges nagy hatótávolságú fegyverrendszerek. A legfontosabbak ezek közül a tömegpusztító fegyvereket, elsősorban nukleáris robbanótölteteket célba juttató fegyverrendszerek, amelyeket – (interkontinentális) ballisztikus rakéták, repülőgépek, rakétahordozó tengeralattjárók – összefoglalóan nukleáris, más néven hadászati triádnak nevezünk. Ezen fegyverrendszerekből 2018 elején az Amerikai Egyesült Államok messze többen rendelkezett, mint a világ bármely más országa, esetenként többen, mint a világ összes többi állama együttvéve, ugyanakkor a Kínai Népköztársaság egyre gyorsabban dolgozza le a mennyiségi, illetve a minőségi hátrányait az ~ok terén. Napjaink nagyhatalmainak egyik legfontosabb képessége katonai erejük globális kivetítése, amelynek legmarkánsabb – logisztikai szempontból legnagyobb kapacitású – része a tengeri szállítási, haditengerészeti kapacitás. Forrás: Kaiser Ferenc: Erőketítés szócikk, Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i.m. 224. o.

²⁹⁰ Az egész földkerekségre kiterjesztett befolyásolás szándéka néhány ország, illetve politikai, gazdasági, katonai szövetség, de multinacionális vállalatok, ideológiai közösségek stb. részéről megfigyelhető, illetve tetten érhető. Valamennyien jövőképükben megfogalmazzák a globális befolyásolás, jelenlét szándékát. Ennek a globalizációnak megvan az előnye, mert a nagy nemzetközi összeütközések a gazdasági érintettség, érdekeltség miatt csökken, ugyanakkor a nagyhatalmak a saját kultúrájukat rákényszerítik a befolyásuk alá eső területekre. - Krajnc Zoltán (főszerk., 2019): i.m. 323. o.

nemzetpolitikájának alapköve. Az államok erőketívítési képességének vizsgálata tehát egy nagyon meghatározó szegmense a biztonságpolitikai elemzéseknek. A legcélszerűbb formában könnyen mérhető és egymással szorosan összefüggő szempontok szerint lehet megtenni a vizsgálatot, ezek a terület, népesség, a nemzeti össztermék és annak egy főre eső összege, védelmi költségvetés, illetve annak egy főre eső összege, valamint a fegyveres erők létszáma.²⁹¹

Egy állam első számú erőforrása a népesség, mivel az állampolgárok állítják elő a nemzeti összterméket, amelynek egy része biztosítja a védelmi költségvetést és a fegyveres erők személyi állományát is. Fontos azonban, hogy a népesség etnikai, vallási és korcsoportonkénti összetétele is ideális legyen. Egy etnikailag sokszínű, vallásilag megosztott ország nehéz helyzetben van egy olyan nemzetállammal szemben, amely nagyobb belső kohéziójára támaszkodva erősebb lehet. Továbbá az elöregedő társadalmaknak a népességfogyás miatt egyre nehezebb fenntartani gazdasági egyensúlyukat, és mindezzel párhuzamosan csökken a világpolitikai, világgazdasági súlyuk is. Az aktív korú munkaerő és az eltartottak közötti megfelelő arány biztosítása elengedhetetlen a gazdasági és politikai stabilitás szempontjából, és lehetővé teszi az állam számára, hogy a belső problémák mellett külső érdekei érvényesítésére is fordítsa erőforrásait.

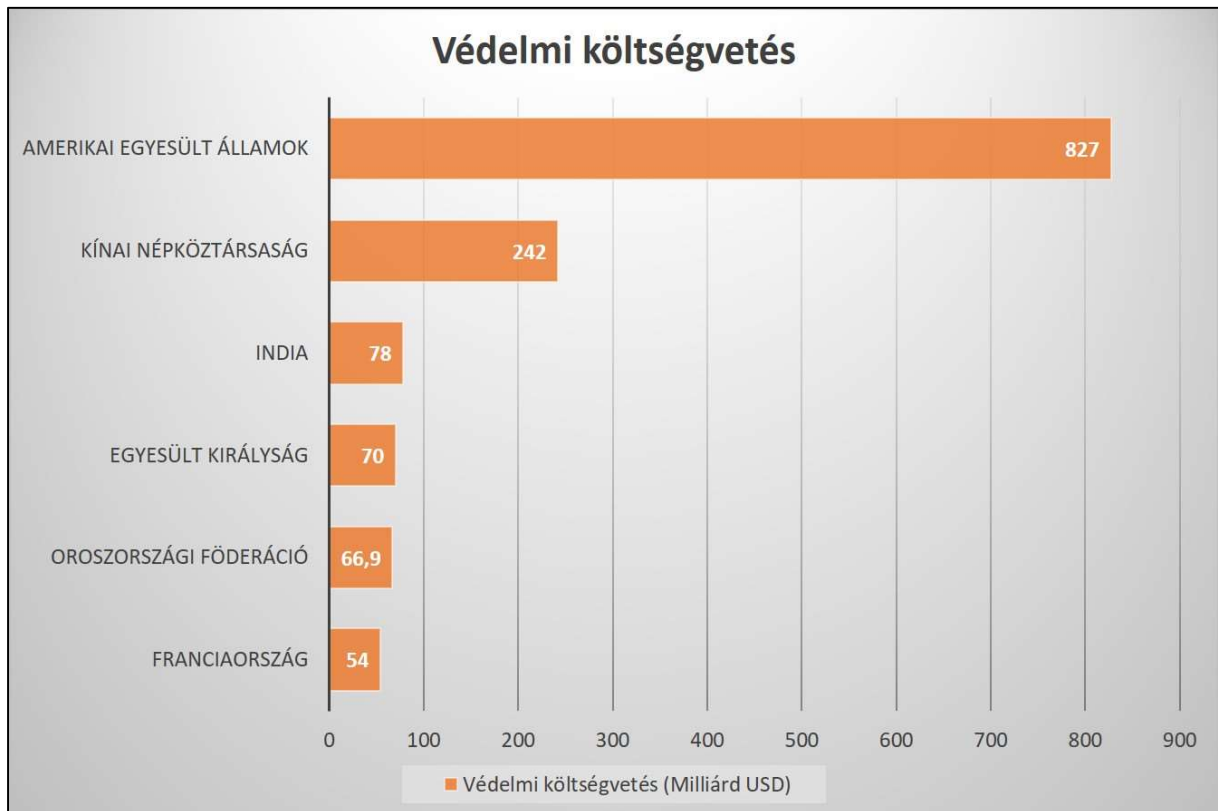
A nemzeti össztermék angolul Gross National Product, röviden GNP (továbbiakban: NÖT) az állam gazdálkodási lehetőségeit mutatja meg, azaz, hogy mennyi erőforrást tud szétosztani, felhasználni működése, alapfeladatai ellátása érdekében. Az egy főre eső NÖT az állam gazdasági teljesítményének egyik legfontosabb mérőszáma, mivel magasabb összeg esetén a gazdaság hatékonyabb és fejlettebb, így az állam több erőforrást fordíthat a külpolitikára, fegyveres erőkre és erőketívítésre.

Egy ország fegyveres erőinek létszáma és a védelmi költségvetés nagysága a nemzetközi szinten történő erőketívítés képességének fontos mutatói, még akkor is, ha a fegyveres erők elsődleges és legfontosabb feladata minden esetben a haza védelme, amelyhez megfelelő létszámra és elrettentő képességre van szükség. Az erők szervezettségének, fegyverzetének és felszerelésének korszerűsége pedig a védelmi költségvetés nagyságának egyik fontos mutatója. A nagy létszám azonban önmagában nem elegendő, hiszen ilyenformán

²⁹¹ Kaiser Ferenc - Göcze István (szerk): *Erőketívítés, mint az állam speciális érdekérvényesítő eszköze-Az igazságos háború elvétől az igazságos békéig*, Dialóg Campus, Budapest, 2017. 60. o.

csak egy mennyiségi mutató, ehhez megfelelő kiképzettségre, támogatásra és koordinációra is szükség van.²⁹²

A következő diagram szemlélteti a világ hat legjelentősebb erőketítő képességgel rendelkező országának listáját a 2023-as adatok alapján:

41. ábra Az első hat legnagyobb erőketítő képességgel rendelkező ország védelmi költségvetésének összehasonlító diagramja. Saját szerkesztés, forrás: IISS: *The Military Balance 2023*. Routledge, 2023. 35-247. o.

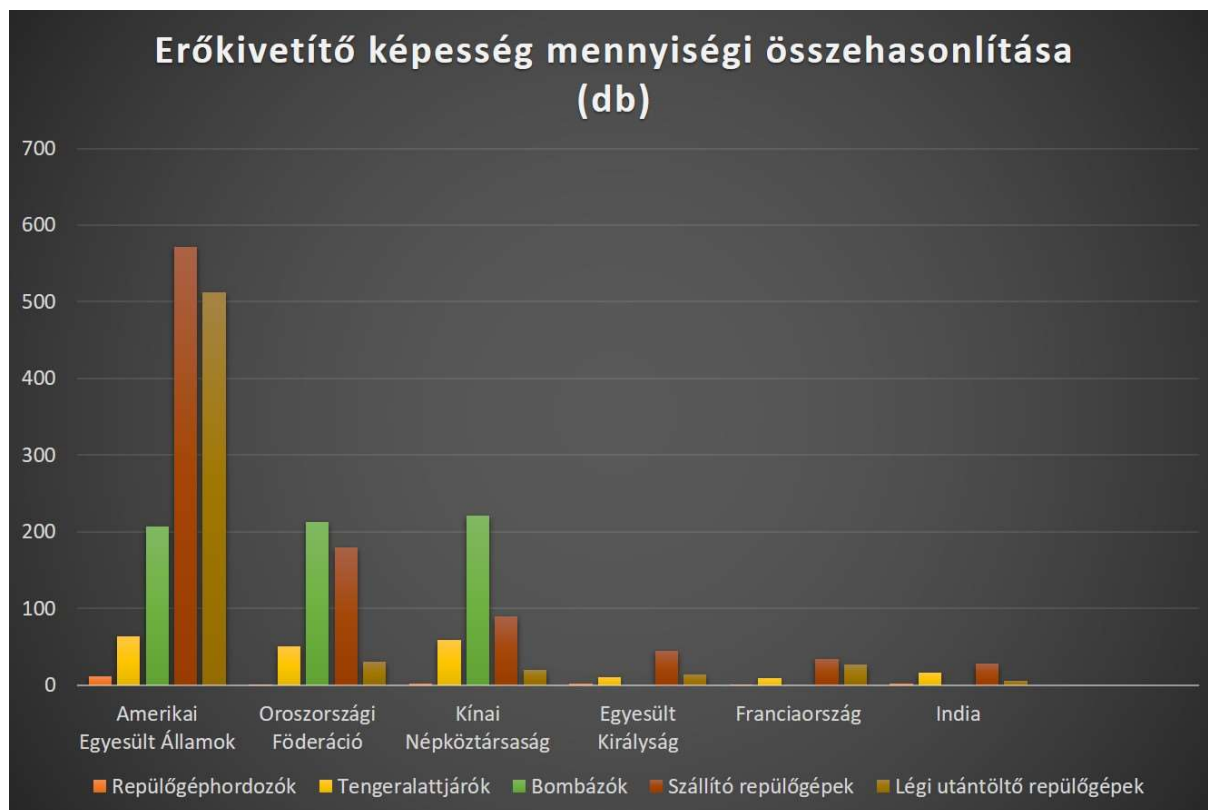
A fenti diagramszemlélteti, hogy a világ legnagyobb erőketítő képességgel rendelkező első hat országa közül az első helyen álló Egyesült Államok védelmi költségvetése háromszor több, mint a soron következő kínai adat. Továbbá az látszik, hogy a tárgyalt hat ország közül, ha a második helytől lefelé összeadjuk a védelmi költségvetéseket, akkor a kapott érték összesen sem közelíti meg az első helyen álló országét.

Kína szempontjából az is tisztán látszik, hogy az Egyesült Államokkal összehasonlítva, még ha követi is a politikailag előirányzott gazdasági növekedési és védelem költségvetési

²⁹² Kaiser Ferenc - Göcze István (2017): i.m. 62. o.

célokat, reálisan akkor is csak hosszú távú küldetés lehet számára elérni az Egyesült Államok szintjét. Azonban ha az Egyesült Államokat a NATO szövetségi rendszer részeként vizsgáljuk, ez a különbség tovább növekszik.²⁹³

A globális erőketítési képesség elemzéséhez fontos megvizsgálni az ezeket lehetővé tevő haditechnikai eszközöket, fegyverrendszereket, vagy más néven platformokat, melyek hatótávolságuk révén globális elérést tesznek lehetővé (42. ábra).

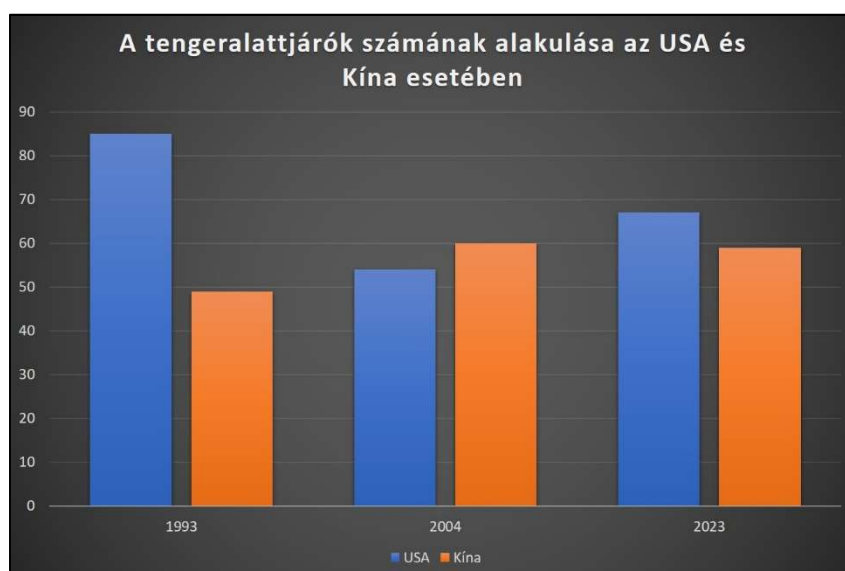

42. ábra A hat legnagyobb erőketítőképességgel rendelkező ország összehasonlítása. Saját szerkesztés, forrás: IISS: *The Military Balance 2023*. Routledge, 2023. 220-246. o.

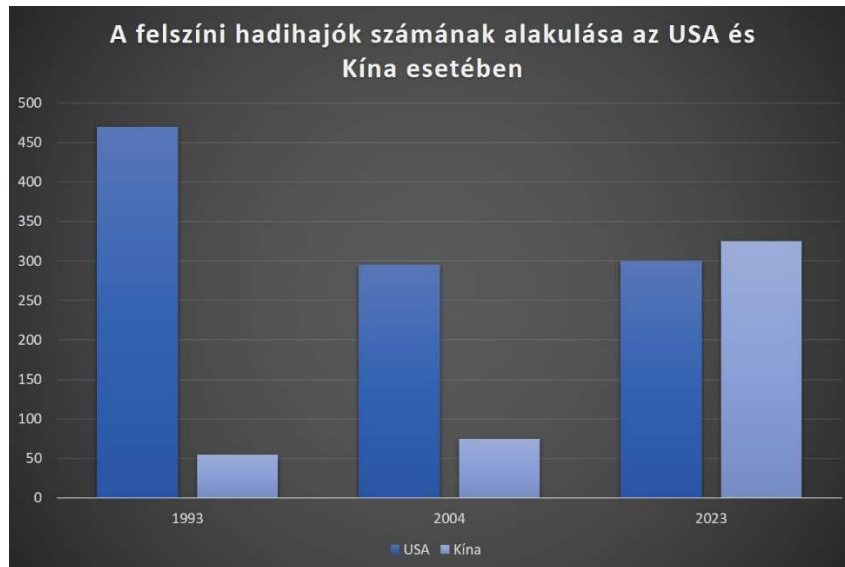
A nagyhatalmi államok számára a haditengerészet kapacitása döntő fontosságú a hatalomprojekció szempontjából. A védelmi költségvetési diagrammal összevetve látható, hogy a fenti országok közül mely országok és milyen mértékben fordítanak hangsúlyt az erőketítőképességük fenntartására. Nem meglepő, hogy ezen a grafikonon is az Egyesült Államok képességei a legerősebbek, de Kína esetében látható az abszolút vezető pozíció.

²⁹³ Smura, Tomas: *Modernization of the Chinese People's Liberation Army and Its Impact on the Security of the Indo-Pacific Region*. Arab Center for Research and Policy Studies, 2024. 6-12. o.

Összehasonlításként a következő három ábra szemlélteti a stratégiai és doktrinális irányelvek erőketítő képesség szerinti alakulását. Referencia számként az Egyesült Államok ugyanezen képességeit vettem alapul, mint a világ legnagyobb erőketítő haderejét. A grafikonokból látszik, hogy 1993-tól folyamatos növekedés tapasztalható a tengeralattjárók és a felszíni hadihajók számában. A támadó repülőgépek száma azért nem változott markánsan, mert a haderőmodernizáció részeként újabb generációs repülőgépeket állítottak rendszerbe. Az Egyesült Államok ilyen irányú számbeli képességeivel összehasonlítva, ami a vizsgált években stagnálást vagy a technológiai fejlesztések következtében bekövetkező kismértékű csökkenést, ezzel egyetemben Kínához hasonlóan minőségi növekedést mutat. Elmondható, hogy Kína katona stratégiai célja a globális erőketítő képességének fejlesztése.

43. ábra Az Amerikai Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság tengeralattjáróinak összehasonlítása a vizsgált években. Saját szerkesztés, forrás: IISS: *The Military Balance*

44. ábra Az Amerikai Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság felszíni hadihajói számának alakulása a vizsgált években. Saját szerkesztés, forrás: IISS: *The Military Balance*

45. ábra Az Amerikai Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság támadó repülőgépei számának alakulása a vizsgált években. Saját szerkesztés, forrás: IISS: *The Military Balance*

Egyértelműen kimutatható, hogy a mennyiségi összehasonlításban Kína egy Egyesült Államokhoz hasonló számbeli tendenciát igyekszik követni, ami természetesen kiegészül még a korábban említett minőségi javulási tendenciával is.

A katonai erőketető képesség további meghatározó eleme a tömegpusztító fegyverek birtoklása. Ebbe a kategóriába tartoznak a különböző nukleáris, biológiai vagy vegyi fegyverek. A hatásmechanizmusuk okán a nukleáris fegyverek birtoklásának elemzése is meghatározó

tényezője egy adott állam erőketítő képességének. A következő táblázat a világ hat legnagyobb nukleáris robbanófejet birtokló országait mutatja be.

Nukleáris robbanófejek száma 2023		
Sorrend	Ország	Mennyiség (darab) (a leszereltekkel és a raktárkészlettel együtt)
1.	Oroszországi Föderáció	5580
2.	Amerikai Egyesült Államok	5044
3.	Kínai Népköztársaság	500
4.	Franciaország	290
5.	Egyesült Királyság	225
6.	India	172
7.	Pakisztán	170
8.	Izrael	90
9.	Észak-Korea	50

6. táblázat Nukleáris robbanófejek számának összehasonlítása 2023-ban. Saját szerkesztés, forrás: M. Kristensen, Hans – Korda, Matt: *SIPRI Yearbook 2024*. Oxford University Press, 2024. 2. o.

A táblázatból kiderül, hogy a 2023-as adatok alapján az első 6 helyen egy kivétellel ugyanazon országok osztoznak, mint az előző táblázatban, azonban Oroszország ilyen irányú dominanciája megkérdőjelezhetetlen. A 6. helyre India került, aki mindössze 2 robbanófejjel előzte meg a 7. helyen lévő Pakisztánt. Az is markánsan látszik, hogy az első három helyre ugyanazok az országok kerültek, mint az előző táblázatokban.

A nukleáris képesség megállapítása nagyon nehéz feladat, hiszen sok esetben csak hírszerzési információk alapján becsült számokról beszélhetünk. Ezek alapján, ha Kína nukleáris képességeit vizsgáljuk, az utóbbi három évtizedben az alábbiakat állapíthatjuk meg:

1991-2000: A 90-es években Kína nukleáris arzenálja viszonylag kicsi volt, és a nukleáris doktrínájuk az elrettentésre összpontosított. Ebben az időszakban Kína modernizálta és fejlesztette a stratégiai erőit, beleértve a nukleáris képességeit. A 90-es években a becslések szerint Kína 250-300 nukleáris robbanófejjel rendelkezett.

2000-2010: Az új évezredben Kína tovább folytatta nukleáris erőinek fejlesztését és modernizációját. Ebben az időszakban Kína fejlesztett többfűziós robbanófejeket és újabb,

fejlettebb hordozórendszereket. A becslések szerint ebben az évtizedben Kína nukleáris arzenálja 300-350 robbanófejre nőtt.

2010-2023: Az elmúlt évtizedben Kína nukleáris képességei tovább bővültek. Jelentősen fejlesztette hordozórendszereit, beleértve a tengeralattjárókat, a mobil földi indítóegységeket és a légi bombázóit. Ebben az időszakban a becslések szerint Kína nukleáris arzenálja 300-350 robbanófej közé tehető.²⁹⁴

Ebből következik, hogy 1991-től 2021-ig Kína jelentős fejlődést ért el nukleáris képességeinek fejlesztésében és modernizációjában.

Az indíthatóság alapján megkülönböztethetünk földi, hajóról, tengeralattjáróról vagy levegőből indított rakétákat. Ez alapján a következő magyarázó táblázat és két ábra szemlélteti különböző rövid-²⁹⁵, közepes-²⁹⁶ és köztes hatótávolságú ballisztikus rakéta,²⁹⁷ interkontinentális ballisztikus rakéta,²⁹⁸ hiperszonikus sikló repülőeszköz²⁹⁹ és cirkáló rakéta képességeit.³⁰⁰

²⁹⁴ M. Kristensen, Hans – Korda, Matt – Johns, Eliana – Knight, Mackenzie: [Chinese nuclear weapons, 2024.](#) (Letöltés: 2024. március 23.)

²⁹⁵ A Short-Range Ballistic Missile (SRBM), magyarul Rövid Hatótávolságú Ballisztikus Rakéta. Az SRBM-ek általában olyan rakéták, amelyek hatótávolsága rövidebb, mint az MRBM vagy az IRBM típusú rakétáké, általában 1000 kilométer alatt van.

²⁹⁶ A Medium-Range Ballistic Missile (MRBM) megnevezés Közepes Hatótávolságú Ballisztikus Rakétát jelent, amely hatótávolsága általában 1000-3000 kilométer között van. Az MRBM-k a harcászati rakéták kategóriájába tartoznak.

²⁹⁷ Köztes Hatótávolságú Ballisztikus Rakéta, angolul Intermediate-range Ballistic Missile (IRBM), hatótávolsága általában 3000-5500 kilométer között van. Az IRBM-ek stratégiai célú rakéták kategóriájába tartoznak, amelyeket általában stratégiai célokra használnak, mint például városok, ipari létesítmények, vagy fontos infrastruktúra megsemmisítése.

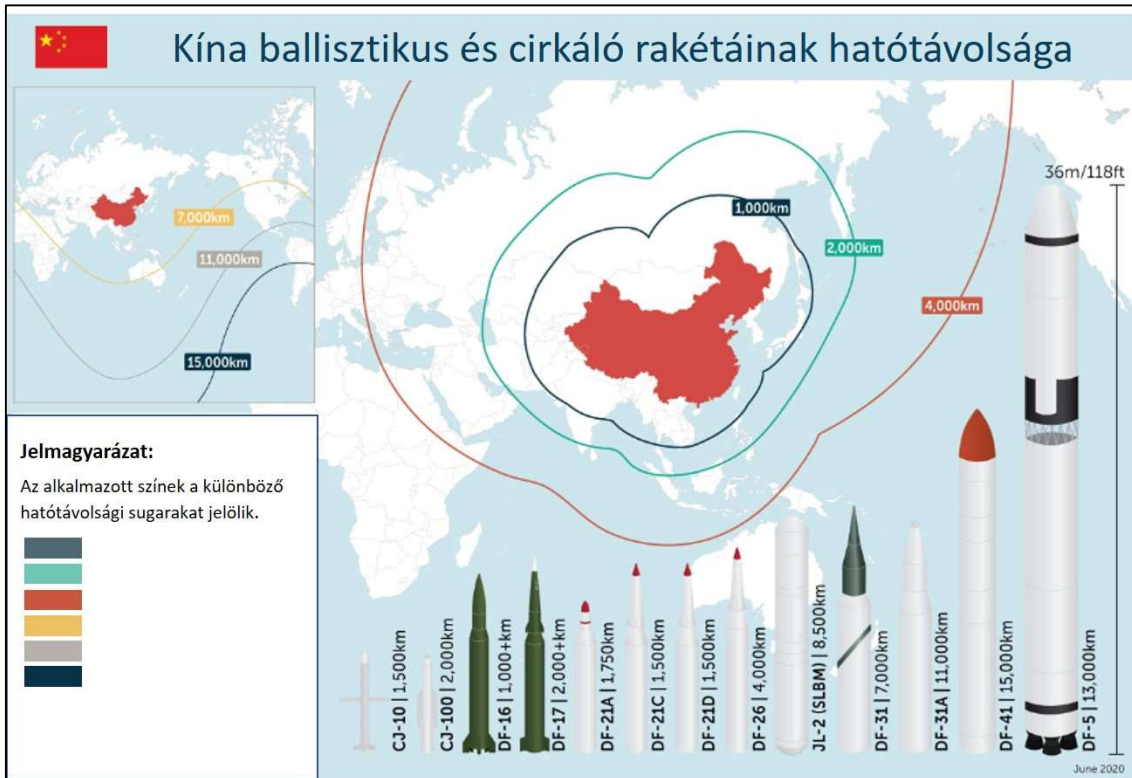
²⁹⁸ Az Interkontinentális Ballisztikus Rakéta, angolul Intercontinental Ballistic Missile (ICBM) egy olyan ballisztikus rakétatípus, amely képes nagyon hosszú távolságokat megtéve, a földgolyó egyik pontjáról a másikra eljuttatni a robbanófejet.

²⁹⁹ Az úgynevezett Hiperszonikus Sikló Repülőeszköz, angolul Hypersonic Glide Vehicle (HGV), a nevéből adódóan egy olyan járművet tartalmazó rakétarendszer, amelyet arra terveztek, hogy képes legyen hiperszonikus, azaz ötszörös hangsebességgel repülni, és képes legyen elkerülni a hagyományos rakétavédekezési rendszerek észlelését és elfogását.

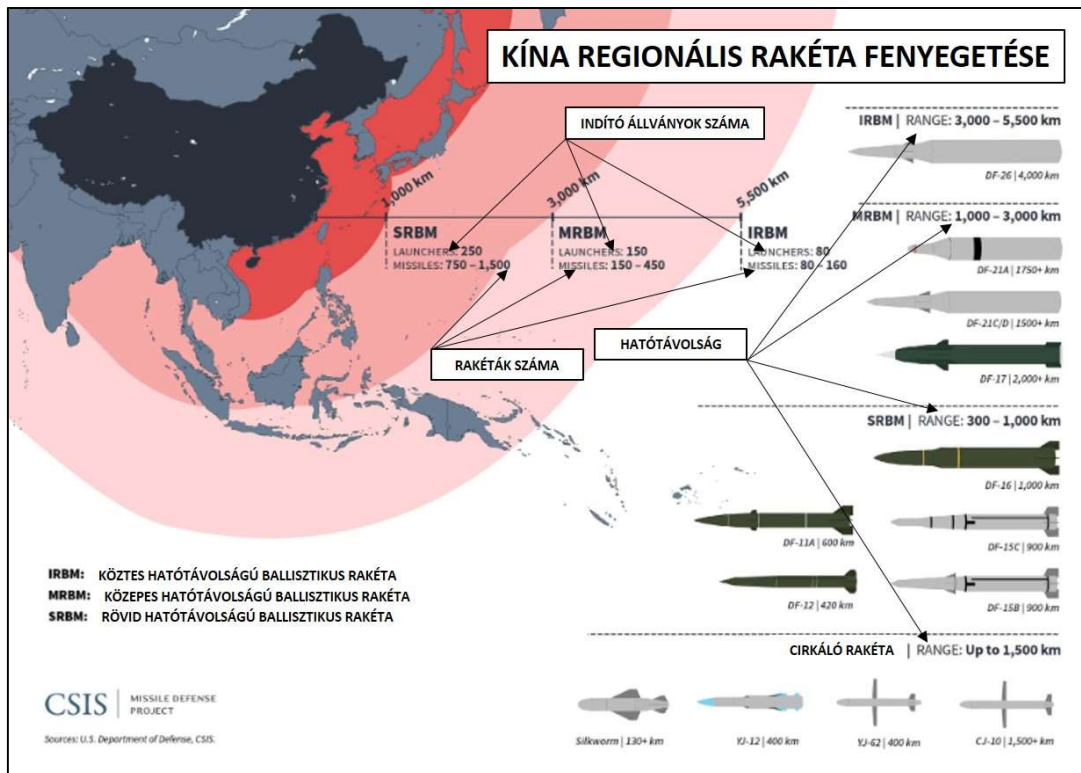
³⁰⁰ A Cirkáló Rakéta, idegen nevén Cruise Missile vagy Robotrepülőgép, egy olyan irányított légi támadó eszköz, amelynek saját hajtóműve van, és a robbanófej mellett általában egy navigációs rendszerrel, rádió vagy infravörös szenzorokkal és egy irányító egységgel van ellátva. A cirkáló rakéták lehetnek hagyományos vagy nukleáris robbanófejjel szerelve. Ezeket a rakétákat általában repülőgépek, hajók, vagy hordozó járművek, például teherautók vagy mobil indítóállások indíthatják útnak

Osztály	Rakéta típus	Megjelenés éve	Maximum hatótáv (km)
Cirkáló rakéta	SY- 1 Silkworm	1974	130
	YJ-12	2011	400
	YJ-62	2014	400
	HN 1	1999	50-650
	YJ-18	2019	220-540
	CJ-10	2004	1500
	HN 2	2001	1400-1800
Rövid hatótávolságú ballisztikus rakéta	HN 3	2018	3000
	DF-11	1979	280-300
	DF-12/M20	2009	280
	DF-15	1991	600
Hiperszonikus síkló repülőeszköz	DF-16	2015	800-1000
	DF-17	2019	1800-2500
Közepes hatótávolságú ballisztikus rakéta	DF-21	1991	2100
Köztes Hatótávolságú ballisztikus rakéta	DF-26	2015	4000
Tengeralattjáróról indítható ballisztikus rakéta	JL-2	2009	8000-9000
Interkontinentális ballisztikus rakéta	DF-31	1999	2150
	DF-4	1971	4500-5500
	DF-5	1981	13000
	DF-41	2017	12000-15000

7. táblázat Kína ballisztikus és cirkáló rakétatípusai. Saját szerkesztés, forrás: [Missiles of China](#). (Letöltés: 2023. szeptember 18.)

46. ábra Kína ballisztikus és cirkáló rakétatípusai. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Missiles of China](#). (Letöltés: 2023. szeptember 18.)

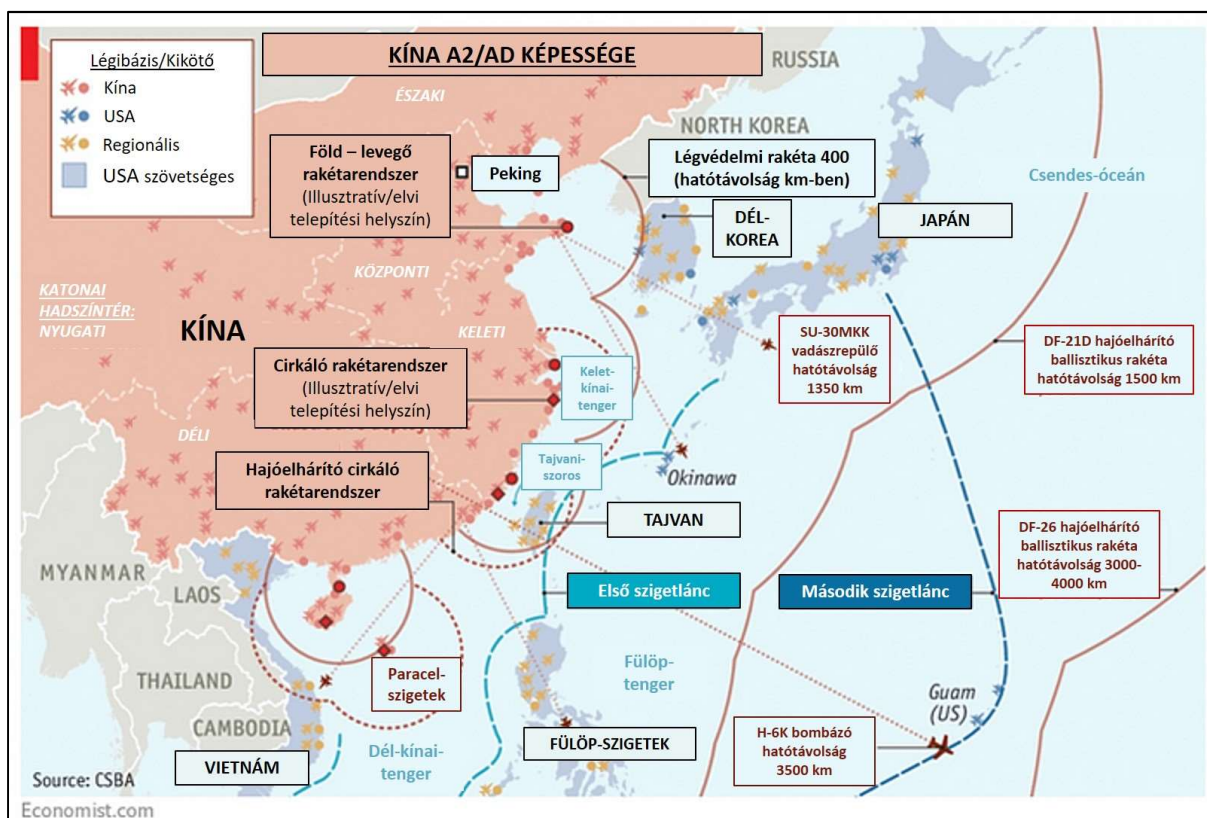
47. ábra Kína regionális rakéta fenyegetése. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [Missiles of China](#). (Letöltés: 2023. szeptember 18.)

Fontos megjegyezni, hogy az egyes típusú nukleáris rakéták általában a céljuknak megfelelően vannak kifejlesztve, és gyakran a különböző típusok kombinálása teszi lehetővé a teljes körű hadi potenciál megvalósítását. Ebből következik, hogy egy ország nukleáris arzenáljának hatékonysága nem csak egyetlen típusú rakéta erejében rejlik, hanem a különböző rakétarendszerek összehangolt alkalmazásában. Például a nagy hatótávolságú interkontinentális ballisztikus rakéták (ICBM-ek) képesek elérni távoli célpontokat, míg a közepes hatótávolságú ballisztikus rakéták (MRBM-ek) és a tengeralattjárókról indítható rakéták rugalmasabb, gyorsabb válaszlépéseket tesznek lehetővé. A különböző típusú rakéták kombinálása így biztosítja, hogy Kína többféle fenyegetésre, különböző módon és hatótávolságokon képes megfelelő választ adni, miközben maximalizálja a nukleáris elrettentés hatékonyságát. Ezért a nukleáris stratégia kialakítása során elengedhetetlen, hogy a különböző típusú fegyverrendszerek integrálása és optimalizálása történjen meg, figyelembe véve a geopolitikai helyzetet és a potenciális fenyegetéseket.

4.3. Kína A2/AD rendszere és annak fejlesztési irányai

A fenti elemzésből látszik, hogy Kína egy összetett stratégiai fegyverrendszert hozott létre, ami alappilére a nyugati katonai szakértők által megfogalmazott A2/AD képességnek. A kifejezés magyarul hozzáférés megtagadást és területzárást jelent, melynek célja, hogy Kína képes legyen korlátozni ellenfelei hozzáférését és mozgását az által kulcsfontosságúnak tartott területeken, különösen a Dél-kínai-tengeren és a Kelet-kínai-tengeren. Ahogy az 59. ábrán látható, a Kína általa kifejlesztett a DF-21D és DF-26 ballisztikus rakéták képesek nagy távolságról (1500-4000 km) elérni a tengeri célpontokat, különösen az amerikai repülőgéphordozókat, így csökkentve az amerikai haditengerészet hatékonyságát a régióban. Továbbá a jelentős mennyiségű cirkáló rakétákkal képesek nagy pontossággal támadni tengeri és szárazföldi célpontokat. Kína olyan fejlett tengeralattjáró flottával rendelkezik, amelyet folyamatosan fejlesztenek, hogy csökkentsék zajkibocsátásukat és növeljék hatótávolságukat. Ezek a tengeralattjárók szintén fontos elemei az A2/AD képességeknek, mivel képesek

akadályozni az ellenfél tengeri műveleteit.^{301 302} A Kína által fejlesztett modern légvédelmi rendszereket, mint például a HQ-9, amelyek képesek ellenséges repülőgépek és rakéták elfogására, ezáltal megerősítve Kína légvédelmét a part menti területeken (48. ábra).³⁰³ Az elektronikai hadviselés és kiber képesség is szintén kulcsszerepet játszik Kína A2/AD stratégiájában. Ezek segítségével Kína képes zavarni és akadályozni az ellenséges erők kommunikációját és hírszerzési műveleteit.^{304 305}

48. ábra Kína A2/AD képessége. Saját szerkesztés, az eredeti forrása: [The Economist- The odds on a conflict between the great powers.](#) (Letöltés: 2023. szeptember 22.)

Meglátásom szerint Kína A2/AD képességeinek jövőbeni fejlesztési irányai szorosan összefüggnek az ország növekvő erőketítő képességeivel, melynek fejlesztése

³⁰¹ Bartók András – Wagner Péter: Kínai A2/AD és válaszképzések Kelet- Ázsiában (1.), *Magyar Külügyi Intézet: KKI Elemzések*, 6. évf., 69. sz., 2020. 3-12. o.

³⁰² Rumi Zoltán ezredes: A területhez való hozzáférés, illetve hozzáférést gátló műveletek. Az AA/AD- és az A2/AD-konceptiók és azok érvényesülése Kína és az Egyesült Államok viszonylatában. *Honvédségi Szemle*, 143. évf., 6. sz., 2015. 27-36. o.

³⁰³ Lake, Jon: [China's Stealthy Area Denial.](#) (Letöltés: 2023. szeptember 22.)

³⁰⁴ Ou, Shi-Fu: China's A2AD and Its Geographic Perspective. *Ázsia-Csendes-óceáni Kutatási Fórum*, 60.sz., 2014. 83-115. o.

³⁰⁵ Goldsmith, Sam: *China's Anti-Access & Area Denial Operational Concept And The Dilemmas For Japan- Thesis.* Australian National University, 2012. 19-28. o.

kulcsfontosságú Kína globális ambíciói szempontjából. Ennek érdekében Kína folytatja repülőgép-hordozó programját. A Fujian (Type 003) repülőgép-hordozó, amely modern elektromágneses katapult rendszert alkalmaz, jelentős technológiai előrelépést jelent Kína számára. Természetesen Kína tovább fejleszti tengeralattjáró flottáját, beleértve a csendesebb és nehezebben észlelhető atom-tengeralattjárók gyártását. Ezek a tengeralattjárók fontos szerepet játszanak a stratégiai elrettentésben. Növeli úralapú hírszerzési és távérzékelési képességeit, amelyek elengedhetetlenek az A2/AD rendszer hatékonyságának fenntartásához és az ellenséges mozgások figyelemmel kíséréséhez. Továbbá folytatja a mesterséges intelligencia, a robotika, valamint a hiperszonikus fegyverek fejlesztését, amelyek mind a jövőbeli A2/AD stratégiákat, mind pedig a globális erőket erősíti. Ezek alapján szerintem nem túlzó megállapítás kijelenteni, hogy Kína a jövőben további tengeri és szárazföldi előretolt bázisokat létesíthet külföldön, hogy támogassa az erőket. A 2017-ben telepített Dzsibutiban található bázis az első ilyen létesítmény, és valószínűleg nem az utolsó.³⁰⁶

4.4. Részkövetkeztetések

Kína olyan védelmi katonai doktrínákat alkalmazott, amelyek a hidegháború idején összetett háborút jelentettek. Ez a tendencia azonban változni kezdett, amikor Kína hidegháború vége óta gazdaságilag is erősebbé vált. A haderő doktrinális innovációja lépést tart Kína növekvő érdekeivel és kapacitásával. Látható, hogy a központi katonai döntéshozás elképzelése szerint a háború színtere jelentősen áthelyeződött Kína szárazföldi területéről Kína peremvidékére (a tengeri területekre).

A Kína katonai doktrínájára alapján két összefüggő eredmény állapítható meg. Először is, ahogy az ország hatalma és befolyása nőtt. Kína katonai doktrínájának fejlődése azt bizonyítja, hogy Kína határozottabb, sokkal konzekvensebb álláspontot fogalmaz meg a régiók kapcsán. A kínai hadsereg doktrinális innovációja lépést tart Kína növekvő érdekeivel és kapacitásával. A katonai doktrínában bekövetkező változások célja, hogy a haderő gyorsan és hatékonyan reagáljon bármilyen fenyegetésre, különösen a határviták és a dél-kínai-tengeri viták esetén. Ez azt jelenti, hogy a hagyományos, nagy létszámú haderőről áttértek egy kisebb, de technológiailag fejlettebb és mobilabb haderőre. A haderő jelenlegi fejlesztési irányai közé

³⁰⁶ Bartók András – Wagner Péter: Kínai A2/AD és válaszreakciók Kelet-Ázsiában (2.), *Magyar Külügyi Intézet: KKI Elemzések*, 7. évf., 7. sz., 2021. 3-18. o.

tartozik a technológiai modernizáció, a kiberháborús képességek fejlesztése, a nukleáris kapacitás fejlesztése, az űrbeli képességek bővítése és a tengeri erők erősítése. Kína továbbra is nagy hangsúlyt fektet a modernizációra, és ambiciózus célkitűzéseket tűzött ki, beleértve a világszínvonalú haderő létrehozását 2049-re. A globális erőketitési képesség terén is jelentős fejlődést ért el, de az Egyesült Államok kompetenciaszintjével összehasonlítva még korlátozott, inkább regionális képességekkel rendelkezik. Ebből fakadóan jelenleg Kína képes regionális hatalmi projekcióra, különösen a Dél-kínai-tengeren, de a globális hatalmi projekcióhoz szükséges eszköz mennyiségi és fejlettségi szintet még nem érte el.

A globális erőketitési képessége növelése érdekében prognosztizálhatóan Kína folytatni fogja a haditengerészet fejlesztését, a katonai bázisok létrehozását külföldön, a katonai szövetségek kiépítését és a további puha hatalmi eszközök alkalmazását a gazdasági és diplomáciai területeken egyaránt. A2/AD képességei a gyors fejlődés útján haladnak, és egyre inkább összefonódnak az erőketitő képességeivel. Ez is azt igazolja, hogy Kína stratégiája célzottan a regionális és globális katonai fölény megszerzésére irányul, amely a jövőben még nagyobb kihívást jelenthet az Egyesült Államok és szövetségesei számára. A jövőbeli fejlesztések középpontjában a technológiai innovációk, a tengeri erők kiterjesztése, és a globális jelenlét megerősítése áll.

ÖSSZEGZETT KÖVETKEZTETÉSEK

A teljes elemzés alapján nyilvánvaló, hogy Kína nemzetközi biztonsági szerepe igen összetett és változatos, és számos különböző tényező határozza meg azt. Kína gazdasági térnyerése és politikai befolyása növekszik, és ez befolyásolja a nemzetközi biztonsági helyzetet. Kína politikai és katonai döntései, valamint a belső társadalmi és demográfiai változások direkt vagy indirekt módon befolyásolják a belső, regionális és globális biztonsági helyzetet. A Kínával szemben álló biztonsági kihívások megértése érdekében fontos az összetett tényezők elemzése. Ennek része a kínai politikai rendszer és a belső társadalmi folyamatok megértése, a kínai gazdasági növekedés és a társadalmi változások elemzése, valamint a kínai katonai és védelmi politikai irányelvek értékelése. A kihívások megértése nem csupán a kínai politika és a társadalom mélyebb megértését segíti elő, hanem hozzájárul a globális biztonság erősítéséhez és a nemzetközi rendszer stabilitásának megőrzéséhez is. A szektor-elmélet segítségével átfogóbb képet kaphatunk az ország biztonságát befolyásoló körülményekről, tényezőkről, illetve arról, hogy hogyan illeszkednek azok a nemzetközi rendszerbe. Azonban

meg kell jegyezni, hogy a kínai biztonsági helyzet elemzése nagyon összetett és kihívásokkal teli feladat. Egyrészt a hozzáférhető információk hiánya, másrészt a kínai politikai rendszer egyedülálló jellemzői, a gyorsan változó nemzetközi helyzet és a már többször említett belső társadalmi és demográfiai változások mind nehezítik a helyzet elemzését. Ezért vált szükségessé az említett vizsgálati szempontrendszer kiegészítése a kiber szektorral. Mindemellett azonban a Kína által megfogalmazott, országot fenyegető veszélyek értékelése továbbra is alapvető fontosságú a globális biztonsági helyzet megértéséhez és kezeléséhez, ha úgy tetszik a helyes globális erővonalak megrajzolásához.

Az Egyesült Államok és Kína közötti kapcsolatok különösen fontosak a világpolitikai feszültségek alakulásának szempontjából. Az elmúlt években a két ország közötti versengés és feszültség egyre intenzívebbé vált, különösen kereskedelmi, technológiai és katonai területeken. A két nagyhatalom közötti kapcsolatok további alakulása szintén meghatározó lesz a globális rendszer jövőbeli stabilitása szempontjából. Azt is fontos megjegyezni, hogy Kína hatalmas és növekvő befolyása a világgazdaságban jelentős veszélyforrás is egyben. Globális gazdasági és külpolitikai befolyása, technológiai fejlettsége lehetővé teszi számára, hogy a már fentebb tárgyalt puha hatalmi eszközökkel jelentős hatást gyakoroljon a nemzetközi rendszerekre, erőviszonyokra, szövetségekre, beleértve a kritikus infrastruktúrát, az adatvédelmet és a kiberbiztonságot. Mindez jelentős kihívások elé állítja a nemzetközi közösséget.

A fenti fejezetekben részletesen elemzett különböző regionális konfliktusok is nagyban befolyásolják Kína geopolitikai helyzetét, mint például a Tajvannal, Hongkonggal, az ujur kisebbséggel és Tibetben élőkkel való rossz viszony, illetve az India, Bhután, Vietnam, a Fülöp-szigetek elleni határ- és területi viták. Ezek a konfliktusok gyakran ütköznek szomszédos országok és más nagyhatalmak érdekeivel, ami további folyamatos konfliktuspotenciált teremt.

A fentiekre válaszul a 21. század elején Kína jelentős változásokat hajtott végre a katonai doktrínáiban annak érdekében, hogy alkalmazkodni tudjon a változó nemzetközi környezethez és a technológiai fejlődéshez. Ezek az új doktrinális elvek szorosan összefüggnek a haderőfejlesztéssel és haderőátalakítással, mivel annak modernizációs irányát és prioritásait határozzá meg. A gondolkodás elmozdult a tömeges földi erőkre épülő hagyományos doktrínáról, a hálózat-centrikus hadviselés irányába, amely nagyobb hangsúlyt fektet a modern technológiákra, a precíziós fegyverzetre, az információgyűjtésre, az informatikára és a

kommunikációra. Ebben a környezetben a haderőfejlesztés középpontjába a technológiai innováció került. Ezt támogatja a mesterséges intelligencia, a robotika és a hiperszonikus fegyverek / fegyverrendszerek fejlesztése azzal a céllal, hogy növeljék a fegyveres erők hatékonyságát és harci képességét. Ennek szoros részét képezi a katonai erőketítő képesség minden irányú növelése. Ez magában foglalja a haditengerészet, a tengeri légiere és a tengerészgyalogság fejlesztését és modernizálását. Kína továbbá mesterséges szigeteket épít a Dél-kínai-tengeren, hogy kiterjessze tengeri jelenlétét és befolyását. Ezt több okból is teszi. Egyrészt a tengeri kiterjesztett erő alkalmazása része az aktív védelem doktrinális koncepciónak, másrészt repülőgép-hordozók megfelelő számának hiányában ezek az előretolt bázisok stratégiai szerepet látnak el az offenzív műveletekben, harmadrészt pedig ezek a gyors ütemű „területfoglalási” lépések komoly elrettentő hatást válthatnak ki a lehetséges szembenálló felekre nézve.

Ezek alapján véleményem szerint határozottan állítható, hogy a stratégiai dokumentumokban a kommunista párt által előirányzott céloknak megfelelően Kína arra törekszik, hogy 2049-ig olyan modern haderőt építsen ki, amely képes a regionális és globális kihívások kezelésére és az ország hatalmi érdekeinek katonai támogatására.

A HIPOTÉZISEK TELJESÜLÉSÉNEK VIZSGÁLATA

Összefoglaló táblázat a hipotézisek vizsgálatáról

Száma	Hipotézis	Eredmény
1.	A kínai haderő struktúrája, képességei a Kínai Kommunista Párt hatalmi érdekei szerint alakulnak. A katonai rendszer a kommunista állampárt, mint a teljhatalmú politikai vezetés elvárásai, nem pedig iránymutatásai szerint működik egy előre meghatározott központi direktíva (stratégiai koncepció) mentén. Következés képpen Kína katonai kiadásai várhatóan a következő években is továbbra is növekedni fognak, amelynek oka a növekvő belső és külső (regionális és globális) biztonsági kihívásokban és a kínai gazdasági és politikai befolyás növekedésben keresendők.	Igazoltam

2.	<p>A 21. században megváltozott Kína szerepe nemzetközi kül- és biztonságpolitikában. Amíg az ezredforduló előtt az Egyesült Államok, a NATO és az Oroszországi Föderáció maradt a figyelem középpontjában, jelenleg pedig az orosz-ukrán háború miatt került háttérbe, azonban Kína a gazdasági térnyerésével együtt rohamos léptekben fejleszti fegyveres erejével növelve erőketető képességét. Ezzel párhuzamosan azonban igyekszik távol maradni a nyílt nemzetközi konfliktusvállalástól, amit meggyőződésem annak érdekében tesz, hogy elsődlegesen az ázsiai-csendes-óceáni térségben, továbbá globális értelmében is egy stabilabb és hatékonyabb A2/AD reagálóképességet, ezáltal pedig döntő érdekérvényesítő képességet szerezzen.</p>	Igazoltam
3.	<p>Kína továbbra is folytatja kiberkémkedési tevékenységét, és ez a tevékenység tovább erősödhet a jövőben. Az ország kibertámadásokkal szerzett információi lehetővé teszik számára, hogy versenyképesebbé váljon a különböző iparágakban, különösen az információs technológiákban. Emellett Kína az egyik legnagyobb kibertámadási célpont a világon, így fontos szerepet játszik a kiberbiztonság megőrzése és az ellenálló képesség javítása a kibertámadások ellen. Ezért továbbra is fejleszti katonai kibertámadási képességeit, beleértve a kiberháborús egységeket és a kibertámadási infrastruktúrát.</p>	Igazoltam
4.	<p>Az elmúlt évtizedekben Kína által végrehajtott haderőfejlesztési folyamat folytatódni fog, azonban ennek végkimenetele erős ellenreakciót válthat ki a katonailag erős és nem szövetséges környező országok (India, Vietnám, Japán), különleges jogállású területek (Tajvan, Hongkong) részéről, ami nagyban korlátozza regionális céljai elérésében.</p>	Igazoltam

A hipotézisek igazolásának/cáfolatának a rövid magyarázata

1. *Hipotézis:* A kínai haderő struktúrája, képességei a Kínai Kommunista Párt hatalmi érdekei szerint alakulnak. A katonai rendszer a kommunista állampárt, mint a teljhatalmú politikai vezetés elvárásai, nem pedig iránymutatásai szerint működik egy előre meghatározott központi direktíva (stratégiai koncepció) mentén. Következés képpen Kína katonai kiadásai várhatóan a következő években is továbbra is növekedni fognak, amelynek oka a növekvő belső és külső (regionális és globális) biztonsági kihívásokban és a kínai gazdasági és politikai befolyás növekedésben keresendők.

Következtetés: Az értekezésem első hipotézisét igazoltam. A második fejezetben részletesen foglalkoztam a Kína Kommunista Párt és a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg viszonyával. A politikai vezetés a kommunista párt ideológiája és stratégiai irányelvei mentén a Központi Katonai Bizottságon keresztül szerez érvényt hatalmának. Ennek egyik fontos szimbóluma, hogy a pártfőtitkár a Központi Katonai Bizottság vezetője is egyben. Bemutattam a kínai fegyveres erők felépítését, ami mind struktúrájában, mind pedig feladatkörében igazodik a párt akaratához és képes döntéseinek érvényt szerezni Kína belső és regionális kihívásaival szemben egyaránt. A harmadik és negyedik fejezetben részletesen és több oldalról elemeztem Kína belső és külső kihívásait és az arra tett katonai intézkedéseit, beleértve modernizációs és fejlesztési irányait, ami folyamatosan növekvő tendenciát mutat.

2. *Hipotézis:* A 21. században megváltozott Kína szerepe nemzetközi kül- és biztonságpolitikában. Amíg korábban az Egyesült Államok, a NATO és az Oroszországi Föderáció maradt a figyelem középpontjában, jelenleg pedig az orosz-ukrán háború miatt került háttérbe, azonban Kína a gazdasági térnyerésével együtt rohamos léptekben fejleszti fegyveres erejével növelve erőketítő képességét. Ezzel párhuzamosan azonban igyekszik távol maradni a nyílt nemzetközi konfliktusvállalástól, amit meggyőződésem annak érdekében tesz, hogy elsődlegesen az ázsiai-csendes-óceáni térségben, továbbá globális értelmében is egy stabilabb és hatékonyabb A2/AD reagálóképességet, ezáltal pedig döntő érdekérvényesítő képességet szerezzen.

Következtetés: A második általam felállított hipotézist igazoltam. Az értekezésem második fejezetében bemutatott Kína biztonságának elemzését meghatározó, általam is tapasztalt kulturális jellemzők, és a kínai politikai stratégiai dokumentumokban (Fehér Könyvekben) megfogalmazott irányelvek időről időre előírták Kína számára a nemzet stratégiai célokat. Ezekből kiolvasható és igazolható, hogy Kína, a regionális kisebb konfliktusoktól eltekintve,

igyekezett a nemzetközi konfliktusvállalástól távol maradni. Tette ezt mindaddig, amíg gazdasági érdekei ezt kívánták. Gazdasági felemelkedésével azonban egyidejűleg a katonai modernizációs projekciós képességét helyezte a középpontba, hiszen a haderő, mint a Kínai Kommunista Párt közvetlen erőszakszervezete, elengedhetetlenül fontos Kína globális hatalmi érdekeinek érvényesítéséhez. Ennek regionális téren már érvényt is szerez a Dél-kínai tengeren tett lépései, akciói által.

- Hipotézis:* Kína továbbra is folytatja kiberkémkedési tevékenységét, és ez a tevékenység tovább erősödhet a jövőben. Az ország kibertámadásokkal szerzett információi lehetővé teszik számára, hogy versenyképesebbé váljon a különböző iparágakban, különösen az információs technológiákban. Emellett Kína az egyik legnagyobb kibertámadási célpont a világon, így fontos szerepet játszik a kiberbiztonság megőrzése és az ellenálló képesség javítása a kibertámadások ellen. Ezért továbbra is fejleszti katonai kibertámadási képességeit, beleértve a kiberháborús egységeket és a kibertámadási infrastruktúrát.

Következtetés: Tanulmányom harmadik hipotézisét igazoltam. Értekezésemben részletesen megvizsgáltam Kína kiberstratégiai irányelveit. Ezekben egyértelműen megfogalmazzák az információs térben várható kihívásokra történő reagálás módját. A Kínai Kommunista Párt közvetlen felügyelete által a központi kormányzat érdeke, hogy a társadalmi kreditrendszer, a digitális cenzúra vagy a Nagy Kínai Tűzfal segítségével teljes irányítása alá vonja a társadalmat. A központi retorika szerint mindezt az emberek érdekében teszi, ezáltal legitimálva a fenyegetésként érkező külső kihívások ellen alkalmazott kiberkémkedési tevékenységet, amit nyilvánosan soha nem ismer el.

- Hipotézis:* Az elmúlt évtizedekben Kína által végrehajtott haderőfejlesztési folyamat folytatódni fog, azonban ennek végkimenetele erős ellenreakciót válthat ki a katonailag erős és nem szövetséges környező országok (India, Vietnám, Japán), különleges jogállású területek (Tajvan, Hongkong) részéről, ami nagyban korlátozza regionális céljai eléréseben.

Következtetés: Értekezésem negyedik hipotézisét igazoltam. A harmadik fejezetben tett megállapításom, mi szerint Kína minden belső és regionális konfliktusra történő reagálását jogos elvi vagy olykor történelmi indokokkal magyarázza. Ez egy olyan egyoldalú felhatalmazásnak tekinthető, amit sem a szomszéd országok, sem pedig a nemzetközi közvélemény nem fogad el. Ebből következik, hogy Kína hasonló intézkedései kontra-reaktívak lehetnek, hiszen egy fenyegetett helyzetben lévő állam könnyen léphet szövetségre

egy másik szintén hasonló helyzetben lévő országgal, vagy akár nyugati katonai nagyhatalommal az erőviszonyok ellensúlyozása érdekében. Ennek a kockázatával Kína valószínűleg számol, ezért dinamikusan fejleszti haderejét, ezzel növeli reagáló és elrettentő képességét, valamint a gazdasági és külpolitikai kezdeményezések - mint az Egy Öv, Egy Út - által, a puha erő alkalmazásán keresztül érdekeit érvényesíteni.

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

Értekezésem végén, összhangban a habilitációs és doktori szabályzatban megfogalmazottakkal, a következők szerint összegeztem tudományos eredményeimet:

1. Meghatároztam azokat a regionális és globális befolyásoló tényezőket, melyek direkt vagy indirekt módon hatást gyakorolnak Kína biztonsági stabilitására. A buzani szektorelmélet öt dimenzióját alapul véve, annak témához való adaptálásával és kiegészítésével bizonyítottam, hogy Kína biztonság- és védelempolitikai, valamint katonai képességei elemzéséhez interdiszciplináris megközelítés szükséges, melynek fókuszába célszerű a katonai és a politikai szektorokat helyezni.
2. A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg struktúrájának, a főbb szegmensek helyének és szerepének vizsgálatának eredményeként prognosztizáltam a kínai fegyveres erők potenciális jövőbeni fejlesztési irányait és levezettem, hogy azok miként szolgálják a közvetlen stratégiai és közvetett párt elvárásokat/követelményeket. Az értekezésben bizonyítottam, hogy a Kínai Népi Felszabadító Hadsereg nem csupán egy katonai szervezet, hanem a Kínai Kommunista Párt politikai hatalmának alapvető eszköze. Az elemzésem alapján feltártam, hogy a haderő működése és fejlesztési irányai szorosan összefonódnak a kommunista párt politikai céljaival, és elsődleges céljuk a belső stabilitás biztosítása és a párt hatalmának fenntartása. Ez az új megközelítés hozzájárul a politika és a fegyveres erők közötti szoros összefüggés mélyebb megértéséhez.
3. A releváns biztonság- és védelempolitikát meghatározó stratégiai dokumentumok összehasonlító elemzésével feltártam a közöttük fenn álló összefüggéseket, és igazoltam, hogy azok koherens egységet alkotnak és determinálják az okmányrendszer hierarchiájának alacsonyabb szintjén elhelyezkedő doktrinális irodalmakat.
4. A stratégiai dokumentumok, a katonai doktrínák, valamint a védelmi fejlesztések együttes vizsgálatával bebizonyítottam, hogy Kína a globális gazdasági befolyás megszerzése mellett egy egyértelműen nagy erőketítő képességgel rendelkező haderő

segítségével és a soft power eszközök és technikák alkalmazásával kíván domináns szerepet betölteni a jövőbeni hatalmi architektúrában.

5. Igazoltam, hogy Kína és az Egyesült Államok közötti biztonsági rivalizálás alapvetően átalakítja a globális erőegyensúlyt. Az elemzésemben rámutattam arra, hogy Kína stratégiai lépései, amelyek célja az USA katonai jelenlétének korlátozása az ázsiai-csendes-óceáni térségben, hosszú távon jelentős hatással lehetnek a nemzetközi biztonságra, és új geopolitikai realitásokat teremthetnek.
6. Az értekezésemben bizonyítottam, hogy Kína A2/D2 stratégiáinak fejlesztése nemcsak a regionális biztonság szempontjából releváns, hanem globális hatással is bír, különösen az Egyesült Államok és szövetségesei számára. Az új tudományos eredménynek tekintem, hogy kimutattam az A2/D2 stratégiák alkalmazásával Kína nemcsak saját biztonságát védi, hanem aktívan korlátozza más nagyhatalmak katonai mozgásterét a Csendes-óceáni térségben, ezzel megerősítve regionális dominanciáját.

A TÉMÁHOZ KAPCSOLÓDÓ LEHETSÉGES ÚJ KUTATÁSI IRÁNYOK

A kutatott terület interdiszciplináris jellegének köszönhetően, olyan további érdekes kutatási irányok fogalmazódtak meg számomra, melyekhez véleményem szerint az általam elkészített kutatás is segítséget nyújthat. Ezek alapján a témához kapcsolódóan célszerű lenne tovább elemezni Kína potenciális fejlesztési irányait, különös tekintettel a mesterséges intelligencia, vagy a robotika alkalmazására a katonai műveletekben. Tanulmányozni, hogyan integrálja Kína a soft power eszközöket, mint például a kulturális diplomáciát, a nemzetközi segélyeket és az Egy Öv, Egy Út projekteket katonai stratégiájába. Ehhez nagy segítséget nyújthat egy a soft power hatékonyságának mérése és annak a globális befolyásra gyakorolt hatásának vizsgálata. Izgalmasnak tartanám megvizsgálni, hogyan reagálnak Kína szomszédos országai a növekvő kínai katonai képességekre és befolyásra. Elemezni a regionális biztonsági dinamikát, különösen a Dél-kínai-tenger, a Koreai-félsziget és India szempontjából, valamint azt, hogy ezek a tényezők hogyan alakítják Kína regionális és globális stratégiáját. Javaslom egy olyan kutatási irányt is, ami részletesen megvizsgálja a kínai gondolkodásmód sajátosságait, különösen a stratégiai kultúra, a történelmi narratívák és a nemzetközi kapcsolatok szempontjából. Az ilyen kutatás célja, hogy mélyebb megértést nyújtson arról, hogyan hoznak döntéseket Kínában, és milyen tényezők befolyásolják ezeket a döntéseket a globális szinten. Érdeemes lenne folytatni a stratégiai dokumentumok és katonai doktrínák közötti kapcsolatok

vizsgálatát, különös tekintettel a katonai modernizáció és a Kínai Kommunista Párt politikai céljainak fényében. Megvizsgálni, idővel hogyan alakulnak ezek a kapcsolatok, és milyen hatással vannak Kína globális stratégiájára és a haderő műveleti képességeire.

Véleményem szerint a magyar hadtudományi szempontból kiemelten releváns lenne Kína A2/AD képességeinek további tanulmányozása és a kínai biztonságpolitika vizsgálata, ami számos új kutatási irányt kínálhat. Az interdiszciplináris megközelítés révén a magyar hadtudomány is új perspektívákat nyerhet a regionális biztonsági kihívások elemzésére, különösen a katonai és politikai szektorok közötti interakciók tekintetében. Kína A2/AD stratégiájának elemzése hozzájárulhat a magyar biztonságpolitikai stratégiák fejlesztéséhez is, különösen a hibrid hadviselés kezelésében. Kína katonai modernizációs lépései, beleértve a strukturális fejlesztéseket is, példaként szolgálhatnak a Magyar Honvédség további modernizációjához. A kínai fejlesztési irányok tanulmányozása segíthet a magyar védelmi szektor számára is, különösen az innovatív technológiák implementálásában. Véleményem szerint a kínai stratégiai dokumentumok és katonai doktrínák koherens egységet alkotó rendszere tanulságos lehet a magyar hadtudomány számára. A magyar védelemi stratégiai dokumentumok összehasonlító elemzése a kínai példával, segíthet a magyar stratégia finomhangolásában, különösen a NATO és az Európai Unió keretében végrehajtott katonai műveletek kontextusában. Kína növekvő katonai és gazdasági befolyása, különösen az európai országokkal való diplomáciai kapcsolatában, fontos tanulságokat nyújthat Magyarország számára a globális geopolitikai dinamikák megértésében és kezelésében. Továbbá a kínai biztonságpolitikai gondolkodásmód és a stratégiai döntéshozatal elemzése, valamint annak adaptációja a magyar hadtudományban, hozzájárulhat a magyar katonai és biztonságpolitikai elemzések mélyebb megértéséhez. Ez különösen fontos lehet a magyar hadtudomány számára, mivel a globális biztonsági környezet változásai megkövetelik a nemzetközi perspektívák integrálását a hazai stratégiákba.

A KUTATÁSI EREDMÉNYEK GYAKORLATI FELHASZNÁLÁSI TERÜLETEI

A kutatásom során átfogó képet adtam Kína biztonságpolitikai koncepcióiról és doktrinális elveiről. Ezáltal jobban értelmezhetővé váltak Kína általánosságban vett gazdasági és külpolitikai stratégiai lépéseinek biztonság- és védelempolitikai, továbbá katonai vonatkozásai. A kutatott terület interdiszciplináris jellegénél fogva a kapcsolódó területeken segítséget nyújthat a további Kínával foglalkozó tudományos kutatások számára. Bár gazdasági

szempontból az ország gazdasági felemelkedése és hatalmi törekvései egy nagyon is hétköznapi területe a világpolitikának. Szinte nincs olyan hét, amikor ne jelenne meg valamilyen tudományos vagy ismeretterjesztő írás ebben a témában. Azonban a katonai kutatások az értekezésben ismertetett korlátozó tényezők okán nagyon kis számban érhetőek el, mert nagy részük minősített információkat tartalmaz. A NATO szövetségi rendszerben betöltött szerepénél fogva a Magyar Honvédség számára is elengedhetetlenül fontos a kínai haderővel foglalkozó kutatások és tudományos elemzések eredményeinek beépítése a doktrinális elvekbe.

Elemzésem során az általam feltárt eredmények hozzájárulhatnak ahhoz, hogy Magyarország jobban értékelje a kínai katonai erő és befolyás különböző aspektusait, valamint ennek alapján alakítsa saját külpolitikai stratégiáját. Továbbá segíthet a szakmai döntéshozóknak, hogy jobban megértsék Kína katonai stratégiáját, prioritásait és esetleges fenyegetéseit. Ez lehetővé teheti számukra, hogy hatékonyabb védelem-stratégiai és diplomáciai döntéseket hozzanak. Az értekezésben feltárt információk segíthetnek a nemzetközi kommunikációban Kína katonai tevékenységeivel kapcsolatos friss hírek értelmezéséhez. Ez elősegítheti a téma iránt érdeklődők további, a terület specifikus részegységeinek mélyrehatóbb kutatását.

Kutatásom eredményei rávilágíthatnak azokra a kínai katonai technológiákra és fejlesztésekre, melyek illeszkednek a katonai stratégiai súlypontokhoz. Ez segíthet felmérni saját védelmi képességeinket és meghatározni, mely területeken szükséges további fejlesztés vagy együttműködés létrehozása. Az általam javaslatként megfogalmazott eredmények mindenképpen igénylik majd a probléma szélesebb körű megismertetését, így a fenti kérdésekkel a továbbiakban részletesen, az eddig rendelkezésre álló adatok ismeretében szükséges lesz foglalkozni. Bízom benne, hogy az elvégzett kutatásom hasznos pillére lehet ennek a munkának. Remélem, hogy ezen felül a doktori tanulmányaim alatt az általam publikált és részeredményeket összefoglaló publikációk is további kutatásokat indukálhatnak. A kutatás eredményei felhasználhatók az oktatásban. A kutatásban leírt elsősorban katonai és a vele összhangban lévő biztonságpolitikai mechanizmusokat tapasztalva, mindenképpen indokolt lesz e terület megközelítésének esetleges újragondolása vagy reformja. Ezt a munkát önállóan is nagyban támogathatják a dolgozatomban használt magyarázó ábrák, térképek és diagramok.

AJÁNLÁS

Értekezésem első sorban a Kínát vizsgáló (legyen szó hadtudomány, biztonságpolitika vagy egyéb tudományterület) hallgatók, kutatók, szakértők figyelmébe ajánlom. Bízom benne, hogy dolgozatom hasznára válhat a téma iránt érdeklődő hallgató és kutató társaimnak és kellőképpen gazdagítja a magyar hadtudományi kutatásokat. Az új ismeretek hozzájárulhatnak a téma mélyebb megértéséhez és újabb kérdések felvetéséhez, amelyek a magyar védelmi és biztonsági érdekek szempontjából meghatározóak lehetnek. Továbbá az új információk segítséget nyújthatnak a katonai és biztonsági szakemberek, többek között a Nemzeti Közszolgálati Egyetem Eötvös József Kutatóközpontban működő Stratégiai Védelmi Kutatóintézet, a Katonai Nemzetbiztonsági Szakszolgálat, valamint a téma iránt érdeklődő kutatók, hallgatók és doktoranduszok számára. Ez elősegítheti a tudás átadását és az oktatási anyagok fejlesztését elsősorban a nemzetközi tanulmányok, biztonság- és védelempolitika szakokon, illetve a katonai vezetői mester, a katonai felsővezetői és a doktori képzésben egyaránt.

FELHASZNÁLT IRODALOM

Könyvek, Tanulmányok, Konferenciakiadványok, Szabályzatok, Lexikonok

Ált/57. *Magyar Honvédség Információs Műveletek Doktrína*, 1. kiadás, Budapest, 2014.

Bartók András: *A Senkaku/Diaoyu szigetvita: Japán és Kína biztonság és védelmpolitikáinak elemzése az elrettentés és eszkalációs kérdések mentén explicit bayesianus folyamatkövetéssel - PhD értekezés*. Nemzeti Közsolgálati Egyetem, 2024.

Burke, J. Edmund - Gunnes, Kristen – Cooper III. A. Cortez – Cozad, Mark: *Peoples' Liberation Army Operational Concepts*. RAND Corporation, California, 2020.

Buzan, Barry - Waeber, Ole - De Wilde, Jaap: *Security - A New Framework for Analysis*. Lynne Rienner Publishers, London, 1998.

Campbell, Ciatlin: *China Primer: The People's Liberation Army (PLA)*. Congressional Research Service, Wahington DC., 2023.

Campbell, Ciatlin: *The People's Liberation Army (PLA)*. Congressional Research Service, Wahington DC., 2021.

DOD Report 2021: *Military and Security Developments Involving The People's Republic of China*. U.S. Department of Defense, 2021.

DOD Report 2023: *Military and Security Developments Involving The People's Republic of China*. U.S. Department of Defense, 2023.

Eszterhai Viktor: *One Belt One Road: New International Rules and Values. Kína a globális kihívások tükrében*, ELTE Konfúciusz Intézet, 2017.

Farevel, M. Taylor: *Active Defense: China's Military Strategy since 1949*. Princeton University Press, 2020.

Forgács Balázs: *Gerillák Partizánok Felkelők - Az irreguláris hadviselés elméletének története - Korunk kihívásai*. HM. Zrínyi Nonprofit Kft., Budapest, 2020.

Friedman, George: *The Next 100 Years: A Forecast for the 21st Century*. Anchor reprint edition 2010.

Gazdag Ferenc - Remek Éva: *A biztonsági tanulmányok alapjai*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018.

Gazdag Ferenc: *Biztonsági tanulmányok - Oktatási segédanyag*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Budapest, 2013.

Gelsei András: *A NATO-Ukrajna kapcsolatok fejlődése, perspektívái-PhD értekezés*. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, 2007.

Goldsmith, Sam: *China's Anti-Access & Area Denial Operational Concept And The Dilemmas For Japan-Thesis*. Australian National University, 2012.

Göcze István: *A tudományelmélet és kutatómódszertan alapjai*. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem, Budapest, 2010.

Gray S. Colin: *Hard Power and Soft Power: The Utility of Military Force as an Instrument of Policy in 21st Century*. Strategic Studies Institute, 2011.

H. Cordesman, Anthony – Kendall, Joseph: *Chinese Military Organization and Reform*. Center for Strategic and International Studies, Washington, 2016.

Haig Zsolt – Kovács László: *Kritikus Infrastruktúrák és Kritikus Információs Infrastruktúrák*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem Tanulmány, 2012.

Hornyacsek Júlia: *A tudományos kutató elmélete és módszertana*. Nemzeti Közszerológálati Egyetem, Budapest, 2014.

Horváth Levente: *A kínai geopolitikai gondolkodás-„Egy övezet, egy út” kínai szemzőgből*. Pallas Athéné Kiadó, 2022. ISBN: 978-963-573-124-4

IISS: *The Military Balance 1993*. Routledge, 1993.

IISS: *The Military Balance 2004*. Routledge, 2004.

IISS: *The Military Balance 2005*. Routledge, 2005.

IISS: *The Military Balance 2023*. Routledge, 2023.

Kaiser Ferenc - Göcze István (szerk): *Erökivétítés, mint az állam speciális érdekvényesítő eszköze-Az igazságos háború elvétől az igazságos békéig*, Dialóg Campus, Budapest, 2017.

- Kamphausen, Roy - David Lai David -Tanner, Travis: *Assessing the People's Liberation Army in the Hu Jintao Era*. Strategic Studies Institute, The United States Army War College, 2014.
- Kaufman, Alison – Mackenzie, Peter: *The Culture of the Chinese People's Liberation Army*. Marine Corps Intelligence Activity, Quantico, 2009.
- Kiss Roland: *Az Egyesült Államok Ázsia-csendes-óceáni stratégiája- és hatása az amerikai haderőfejlesztésre a 21. században-PhD értekezés*. Nemzeti Közszerológati Egyetem, 2017.
- Kissinger, Henry: *Kínáról*. Penguin Press, 2011.
- Kisvári Tamás: *A Kínai Népköztársaság politikai rendszerének és haderejének sajátosságai*. A Hadtudomány és a 21. század konferencia kötet, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2020.
- Kocsi János Gyula - Takács Márk: *The impact of the war in eastern Ukraine on Russian-Chinese relations*. A hadtudományok időszerű kérdései, tudományos kutatási eredményei, Nemzeti Közszerológati Egyetem, 2021.
- Kocsi János Gyula: *A „piros gomb” újraértelmezése, avagy a technológiai fejlődés és az információs műveletek kapcsolata Kínában*. A Hadtudomány és a 21. század, konferencia kötet, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest, 2019.
- Kocsi János Gyula: *A kínai haderő reagálása a hongkongi zavargásokra*. Az összhaderőnemi hadviselés doktrinális alapja, Nemzeti Közszerológati Egyetem, Budapest 2020.
- Kovács László: *A kibertér védelme*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018.
- Kovács László: *Hadviselés a 21. században*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2023.
- Kovács László: *Kiberbiztonság és-stratégia*. Dialóg Campus Kiadó, Budapest, 2018.
- Krajnc Zoltán – Forgács Balázs – Gőcze István – Szabó József – Szabó Miklós (szerk.): *Hadtudományi lexikon, Új kötet*. Dialóg Campus, Budapest, 2019.
- M. Kristensen, Hans - Korda, Matt: *SIPRI Yearbook 2024*. Oxford University Press, 2024.
- M.Wade, Norman: *Chinese Military - Forces, Operations & Tactics*. The Lightning Press, Lakeland, 2022.

McReynolds, Joe: *China's Evolving Military Strategy*. The Jamestown Foundation, Washington DC., 2016.

Medeiros, Evan. S. : *China's International Behavior: Activism, Opportunism, and Diversification*. International Security, 2009.

Molnár Dóra: *Nagyhatalmi kiberdiplomácia – az Egyesült Államok, Kína és Oroszország a nemzetközi kiberporondon*. Információ- és kiberbiztonság, Ludovika Kiadó, 2022.

R. Kroeber, Arthur: *China's Economy, What Everyone Needs to Know*. Oxford University Press, 2020.

Sakwa, Richard: *Háború a határon – Ukrajna üllő és kalapács között*. Európa Könyvkiadó, Budapest, 2016.

Smura, Tomas: *Modernization of the Chinese People's Liberation Army and Its Impact on the Security of the Indo-Pacific Region*. Arab Center for Research and Policy Studies, 2024.

Tianliang, Xiao: *In Their Own Words: Science of Military Strategy 2020*. China Aerospace Studies Institute, Peking, 2022.

Tőkei Ferenc: *Szun-ce-A hadviselés törvényei (Szun-ce ping-fa 孫子兵法)*. Balassi Kiadó, Budapest, 1995.

Ugrósdý Márton-Pesti Máté: *Magyarország és Kína: 70 éves kapcsolat a változó világban*. Külügyi és Külgazdasági Intézet, Budapest, 2019.

Weissinger - Baylon, Roger: *NATO-China Relations-Charting The Way Forward*. Center for Strategic Decision Research, 2021.

Wuthnow, Joe – C. Sounders, Phillip: *Chinese Military Refomrs in the Age of Xi Jinping: Drivers, Challenges, and Implications*. Institute for National Strategic Studies, 2017.

Folyóiratcikkek, elemzések

Agung, Nara Putu – Satya, Indra Prima: *Questioning: China's Peaceful Delovelopment: A Mahanian Sea Power Analysis of Blue Water Navy Accumulation*. *Global: Jurnal Politik Internasional*, 24. évf. 2. sz. 2022. 252-256. o.

Badrul, Beena Mohammed: The Doklam Stalemate - The Tri-Junction Between Bhutan, China And India *World Affairs*, 182. évf. 23. sz., 2019. 60-69. o.

Baranyi Tamás Péter – Goreczky Péter – Salát Gergely: A kínai Övezet és Út kezdeményezés – mítosz és valóság. *Magyar Külügyi Intézet: KKI Elemzések*, 6. évf., 98. sz., 2020. 4-16. o.

Bartók András – Wagner Péter: Kínai A2/AD és válaszreakciók Kelet- Ázsiában (1.), *Magyar Külügyi Intézet: KKI Elemzések*, 6. évf., 69. sz., 2020. 3-12. o.

Bartók András – Wagner Péter: Kínai A2/AD és válaszreakciók Kelet- Ázsiában (2.), *Magyar Külügyi Intézet: KKI Elemzések*, 7. évf., 7. sz., 2021. 3-18. o.

Bartók András: Kelet-Ázsia regionális biztonságpolitikai problémái és eszkalációs kérdések. *Máltai Tanulmányok*, 6. évf., 2. sz., 2024. 107-125. o.

Bartók András: Sárkányok és kistigrisek – Kelet –Ázsia regionális fegyverkezési versenyének általános és országspecifikus jellemzői a Kínával kapcsolatos fenyegetettségpercepciójú országok esetében 2. *Nemzet és Biztonság: Biztonságpolitikai szemle*, 14. évf., 1. sz., 2021. 66-68. o.

Dobija, Konrad: The Political and Military Aspects of Creating Anti-Access/ Aerial-Denial Systems (A2/AD): The example of China And Russia. *Safety and Defense, War Studies University, Warsaw*, 7.évf. 2.sz., 2021. 23-24.o.

Eszterhai Viktor: Srí Lanka esete a kínai adósságcsapda-diplomáciával – mítosz és valóság. *Magyar Külügyi Intézet: KKI Elemzések*, Budapest, 7. évf., 10.sz., 2021. 3-12. o.

G. Williamson, Jeffrey: *Regional inequality and the process of national development: A description of pattern*. The University of Chicago Press, Chicago, 13. évf., 4.sz.,1965. 20-45.o.

Gábri Máté: Biztonsági Komplexumok az információs korban. *Hadmérnök*, 5. évf., 4. sz., 2018. 114-116. o.

Grissom, Adam: The Future of Military Innovation Studies. *Journal of Strategic Studies*, 29. évf., 5. sz., 2019. 907-934. o.

Háda Béla: A Kínai Népköztársaság és az Amerikai Egyesült Államok haditengerészeti erőviszonyai – tények és nézőpontok. *Stratégiai Védelmi Kutató Központ, Nemzeti Közszolgálati Egyetem*, 18. évf., 24. sz., 2020. 1–11. o.

- Háda Béla: Az amerikai-kínai rivalizálás hatásai a délkelet-ázsiai államok tengeri védelmi stratégiáira. *Nemzet és Biztonság: Biztonságpolitikai Szemle*, 13. évf., 3. sz., 2020. 74-86. o.
- Haig Zsolt – Kovács László: Fenyegetések a cybertérből. *Nemzet és biztonság: Biztonságpolitikai Szemle*, 1. évf., 5. sz., 2008. 61. o.
- J. Mearsheimer, John: The Gathering Storm: China's Challenge to US power in Asia. *The Chinese Journal of International Politics*, 3. évf., 4. sz., 381-396. o.
- Kiss Roland: A tajvani biztonságpolitika jelene és jövőbeli lehetőségei. *Nemzet és Biztonság*, 8. évf., 5. sz., 2015. 51-64. o.
- Kocsi János Gyula – Vukics Ferenc: Internal Security Challenges in China – Current Situation in Xinjiang Province, Inner Mongolia and Tibet. *Hadtudományi Szemle*, 14. évf., 3. sz., 2021. 74-80. o.
- Kocsi János Gyula: A hibrid hadviselés elemeinek megjelenése Kína és Tajvan konfliktusában. *Hadtudományi Szemle*, 11. évf., 3. sz., 2018. 86-94. o.
- Kocsi János Gyula: The Significance of the Establishment of the United States Indo-Pacific Command for U.S.–China Relations. *Hadmérnök*, 17. évf., 1. sz., 2022. 193–201.o.
- Kollár Csaba: Kína és a társadalmi kredit rendszere. *Hadtudomány*, 2020. 30. évf., 2. sz., 79-97. o.
- Ming, Xia: Xi Jinping's Pursuit of Absolute Security. *Asian Perspective*, John Hopkins University Press, 47. kötet, 2. szám, 2023. 331-342. o.
- Ou, Shi-Fu: China's A2AD and Its Geographic Perspective. *Ázsia-Csendes-óceáni Kutatási Fórum*, 60.sz., 2014. 83-115. o.
- Rumi Zoltán ezredes: A területhez való hozzáférés, illetve hozzáférést gátló műveletek. Az AA/AD- és az A2/AD-koncepciók és azok érvényesülése Kína és az Egyesült Államok viszonylatában. *Honvédségi Szemle*, 143. évf., 6. sz., 2015. 27-36. o.
- Salát Gergely: Xi Jinping kínai államelnök-pártfőtitkár első tíz éve II. Szakpolitikai intézkedések és külpolitikai fejlemények. *Magyar Külügyi Intézet: KKI Elemzések*, 8. évf., 51.sz., 2022. 3-16. o.

Siposné Kecskeméthy Klára: A NATO 2030 jelentés. Stratégiai prioritások új megközelítésben. *Honvédségi Szemle*, Budapest, 149. évf., 4. sz. 2021. 3-16. o.

Siposné Kecskeméthy Klára: Új szinten a partnerségi kapcsolatok a NATO madridi csúcstalálkozó értékelése. *Hadtudomány*, Budapest, 32. évf., 3. sz., 2022. 66-79. o.

Szunomar Ágnes: Kelet – Közép – Európa a digitális Selyemúton? Lehetséges politikai gazdaságtani magyarázatok. *Közgazdasági Szemle*, 69. évf., 3. sz., 2022. 367-388. o.

Vojcieszak, Lukasz: Economic expansion of China in Ukraine. Can the New Silk Road project support Ukrainian statehood? *Review of Nationalities*, Institute of Political Science and Administration, University of Zielona Góra, évf., 2018. 237-249. o.

Interneten elérhető cikkek és tanulmányok

[1949-2024 U.S. – China Relations.](#) (Letöltés: 2024. május 20.)

[1951 májusában aláírták a békeszerződést.](#) (Letöltés: 2023. május 10.)

[A kínai nemzetvédelem.](#) (Letöltés: 2022. július 15.)

[A Kínai Népköztársaság Alkotmánya.](#) (Letöltés: 2022. június 02.)

[A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatási Hivatala: A kínai fegyveres erők sokoldalú alkalmazása 2013.](#) (Letöltés: 2022. július 15.)

[A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatási Hivatala: Kína nemzetvédelme 2000-ben.](#) (Letöltés: 2022. július 14.)

[A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatási Hivatala: Kína nemzetvédelme 2002-ben.](#) (Letöltés: 2022. július 14.)

[A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatási Hivatala: Kína nemzetvédelme 2004-ben.](#) (Letöltés: 2022. július 14.)

[A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatási Hivatala: Kína nemzetvédelme 2008-ban.](#) (Letöltés: 2022. július 15.)

[A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatási Hivatala: Kína nemzetvédelme 2010-ben.](#) (Letöltés: 2022. július 15.)

[*A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatási Hivatala: Kína katonai stratégiája 2015.*](#) (Letöltés: 2022. július 15.)

[*A Kínai Népköztársaság Államtanácsának Tájékoztatási Hivatala: Kína nemzetvédelme az új korszakban 2019.*](#) (Letöltés: 2022. július 15.)

[*A Kínai Népköztársaság katonai szolgálati törvénye.*](#) (Letöltés: 2022. június 02.)

[*A pinjin.*](#) (Letöltés: 2024. május 10.)

A. Kuo, Mercy: [*China's Cybersecurity and Statecraft.*](#) (Letöltés: 2024. március 28.)

Alecci Scilla: [*The faces of China's detention camps in Xinjiang.*](#) (Letöltés: 2023. május 28.)

An, Yang: [*China takes steps to expand military training in schools.*](#) (Letöltés: 2024. május 12.)

[*Arcanum – hintapolitika.*](#) (Letöltés: 2024. február 11.)

[*Are the Chinese artificial islands merely diversions from what China is really doing under the ocean floor?*](#) (Letöltés: 2024. május 18.)

Arshad, Fatima: [*China's Naval Doctrine and Its Implications.*](#) (Letöltés: 2023. július 26.)

[*As China Strengthens Army Logistics, the Implications for India's Eastern Frontier.*](#) (Letöltés: 2022. szeptember 25.)

[*Asia Maritime Transparency Initiative – Mischief Reef.*](#) (Letöltés: 2023. július 20.)

[*Asia Maritime Transparency Initiative – Subi Reef.*](#) (Letöltés: 2023. július 20.)

[*Atlantic Council - Analyzing the Pentagon's 2023 China Military Power.*](#) (Letöltés: 2024. május 22.)

[*Az Egyesült Államok Nemzeti Biztonsági Stratégiája 2022.*](#) (Letöltés: 2024. február 12.)

[*Basic Law – The Government of the Hongkong Special Administrative Region of the People's Republic of China*](#) (Letöltés: 2023. február 12.)

Beauchamp-Mustafaga, Nathan: [*Bearin Witness 10 Years On: The July 2009 Riots in Xinjiang.*](#) (Letöltés: 2024. február 15.)

Bedingfield, Will: [*As teh Artic melts, China and Russia struggle for control.*](#) (Letöltés: 2024. február 10.)

[Benefits of Using QR Codes: Business, Marketing & Healthcare.](#) (Letöltés: 2023. augusztus 26.)

Bennett, Mia: [China's Belt and Road Initiative moves into the Arctic.](#) (Letöltés: 2024. február 10.)

Berkes Rudolf: [A hongkongi tüntetések háttéré és hatásai.](#) (Letöltés: 2022. április 06.)

[Bevezetés A Makaói Különleges Közigazgatási Terület Nemzetbiztonságának Fenntartásáról Szóló Törvénybe.](#) (Letöltés: 2022. augusztus 03.)

[Bhután nad China Land Boundary.](#) (Letöltés: 2023. június 18.)

Brewster, David: [A "Free and Open Indopacific" and what it means for Australia.](#) (Letöltés: 2023. július 20.)

Brugier, Camille - Popescu, Nicole: [Ukraine: the view from China, Alert 2014.](#) (Letöltés: 2024. február 12.)

Carvalho, Raquel: [In Latin America, Big Brother China is watching you.](#) (Letöltés: 2023. március 20.)

[China in past decade: Five major achievements of its internet developoment.](#) (Letöltés: 2023. augusztus 24.)

[China includes Arunachal in its updated map.](#) (Letöltés: 2023. június 18.)

[China Paracel Islands Expansion.](#) (Letöltés: 2023. július 20.)

[China. CIA – The World Factbook.](#) (Letöltés: 2024. május 06.)

[China's 709 Crackdown Is Still Going On.](#) (Letöltés: 2024. június 10.)

[China's Belt and Road Initiative: how HK can get to the trough.](#) (Letöltés: 2023. július 12.)

ChinaPower: [How is China Modernizing its Navy?](#) (Letöltés: 2024. május 10.)

[China's internet users total 1.079 bln with vibrant digital infrastructure, internet app growth.](#) (Letöltés: 2024. április 20.)

[Chinese Dragons – Facts, Culture, Origins, and Art.](#) (Letöltés: 2024. február 11.)

Cordesman, H. Anthony: [China's New 2019 Defense White Paper](#). (Letöltés: 2023. november 18.)

Crossette, Barbara: [Chinese Set Off Their Biggest Nuclear Explosion The New York Times](#). (Letöltés: 2023. május 15.)

[Deconstructing Japan's Claim of Sovereignty Over the Diaoyu/ Senkaku Islands](#). (Letöltés: 2024. május 18.)

Dr. Borsányi András: [Kína öt éven belül megtámadhatja Tajvant](#). (Letöltés: 2023. január 20.)

Drinhausen, Katja - Legarda, Helena: [„Comprehensive National Security” unleashed: How Xi's approach shapes China's policies at home and abroad](#). (Letöltés: 2023. október 09.)

Eiselt Dávid: [Makaó – kultúra és történelem](#). (Letöltés: 2024. május 12.)

[ENSZ, World Population Prospects 2024](#). (Letöltés: 2024. május 10.)

[Fact Sheet: Indo-Pacific Strategy of the United States](#). (Letöltés: 2024. május 20.)

Falkenheim, Victor: [History of Xinjiang](#). (Letöltés: 2023. május 15.)

[Former party boss in China's Chongqing city jailed for life for graft](#). Forrás: (Letöltés: 2022. március 19.)

Gan, Nectar: [Xi Jinping secures unprecedented third term as China's president in ceremonial vote](#). (Letöltés: 2023. március 11.)

[GDP growth \(annual%\) – Ukraine](#). (Letöltés: 2024. május 26.)

[GDP per capita \(current\\$\) – Ukraine](#). (Letöltés: 2024. május 26.)

[Great Firewall – Chinese Internet policy](#). (Letöltés: 2023. augusztus 28.)

Gubta, Sourabh: [The Nine Dash Line and Its Basis in International Law](#). (Letöltés: 2023. április 11.)

Gunia, Amy: [A Brief History of Protest in Post-Handover Hong Kong](#). (Letöltés: 2021. május 21.)

H. Cordesman, Anthony: [China's New 2019 Defense White Paper](#). (Letöltés: 2023. november 18.)

Haciyakupoglu, Gulizar: [China's Social Credit System: Current Status, Role of Data and Surveillance, and Influence Outside of China.](#) (Letöltés: 2023. március 11.)

Haitiwai, Gulbahar – Morgat, Rozenn: ['Our souls are dead': how I survived a Chinese 're-education' camp for Uyghurs.](#) (Letöltés: 2023. május 20.)

[Hong Kong and vicinity.](#) (Letöltés: 2024. április 25.)

Horváth Bence: [A tiananmen téri tüntetés szervezője megírta, mi a hongkongi tüntetések igazi tétje.](#) (Letöltés: 2020. április 12.)

[How Authoritarianism Transforms: A Framework for the Study of Digital Dictatorship.](#) (Letöltés: 2023. augusztus 15.)

Hsiao, Russel: [Cross-Strait aviation and Beijing's hybrid warfare.](#) (Letöltés: 2021. május 25.)

[Human Rights Watch - China: Massive Crackdown in Muslim Region.](#) (Letöltés: 2023. május 15.)

[Igazság a Szenkaku-szigetekkel kapcsolatban: Japán álláspontja három pontban.](#) (Letöltés: 2023. április 16.)

[Indo-Pacific Strategy Report: Preparedness, Partnerships and Promoting a Networked Region.](#) (Letöltés: 2023. március 26.)

[International Monetary Found.](#) (Letöltés: 2024. május 12.)

J. Blasko, Dennis: [China's law on conscription under revision.](#) (Letöltés: 2023. május 20)

Kapoor, Nivedita: [The Artic in Russia – China Relations: Opportunities and Challenges.](#) (Letöltés: 2024. május 25.)

[Két folyosó, egy övezet – Kína és Vietnám kapcsolata.](#) (Letöltés: 2024. április 16.)

[Kína katonai stratégiája az új időszakban.](#) (Letöltés: 2023. július 24.)

[Kína Társadalmi Kreditrendszere. Miért olyan szörnyű.](#) (Letöltés: 2023. április 12.)

Kovácshegyi Lili: [Merre tart ma Tajvan?](#) (Letöltés: 2021. május 10.)

L. Shirk, Susan: [China in Xi's „New Era”: The Return to Personalistic Rule Juornal of Democracy.](#) (Letöltés: 2023. november 12.)

[Ladakh standoff: A deep dive into Galwan Valley where India, China are confronting.](#)
(Letöltés: 2023. május 10.)

Lake, Jon: [China' Stealthy Area Denial.](#) (Letöltés: 2023. szeptember 22.)

Langeh Abhigya: [India-China: Understanding the territorial dispute.](#) (Letöltés: 2023. szeptember 22.)

Lee, Ivy - Ming, Fang: [Deconstructing Japan's Claim of Sovereignty over the Diaoyu/Senkaku Islands.](#) (Letöltés: 2023. március 20.)

Lin, Zhang: [Chinese Communist Party needs to curtail its presence in private businesses.](#)
(Letöltés: 2023. augusztus 28.)

Liu, Joyce – Xiqing, Wang: [In your Face: China's all seeing state.](#) (Letöltés: 2023. május 10.)
[Location map of Macau.](#) (Letöltés: 2024. április 25.)

M. Goldstein, Steven: [Understanding the One China policy.](#) (Letöltés: 2024. január 18.)

M. Kristensen, Hans – Korda, Matt – Johns, Eliana – Knight, Mackenzie: [Chinese nuclear weapons, 2024.](#) (Letöltés: 2024. március 23.)

M. Kristensen, Hans – Korda, Matt – Johns, Eliana – Knight, Mackenzie: [Chinese nuclear weapons, 2024.](#) (Letöltés: 2024. március 23.)

[Macau- Administrative region, China.](#) (Letöltés: 2024. május 12.)

Maizland, Lindsay – Albert, Eleanor: [The Chines Communist Party.](#) (Letöltés: 2023. július 16.)

Maizland, Lindsay: [China's Repression of Uyghurs in Xinjiang.](#) (Letöltés: 2023. május 15.)

[Marines - Pacific Marines.](#) (Letöltés: 2023. szeptember 18.)

Matsakis, Louis: [How The West Got The China's Social Credit System Wrong.](#) (Letöltés: 2023. április 12.)
Matsakis, Louis: [How The West Got The China's Social Credit System Wrong.](#)
(Letöltés: 2023. április 12.)

[Military flags of the Peoples Republic of China](#) (Letöltés: 2023. május 10.)

[Ministry of Forreign Affairs of Japan – Free and Open Indo-Pacific.](#) (Letöltés: 2024. május 18.)

[Ministry of National Defense The People' Republic of China – Theatre Commands.](#) (Letöltés: 2023. május 22.)

[Missiles of China.](#) (Letöltés: 2023. szeptember 18.)

[National Security Strategy of the the United States of America – 2017.](#) (Letöltés: 2023. március 26.)

[NATO - Security Challenges and Capabilities.](#) (Letöltés: 2022. szeptember 15.)

[NATO - Washington Summit Declaration 2024.](#) (Letöltés: 2024. július 28.)

Nguyen, Jason: [February 17,1979: The Start of the Shino-Vietnamese Border War.](#) (Letöltés: 2023. május 11.)

Nouwens, Meia: [China's Military Modernisation: Will the People's Liberation Army complete its reforms?](#) (Letöltés: 2024. február 12.)

[Number of internet users in China from 2013 to 2023 \(in millions\).](#) (Letöltés: 2024. április 20.)

[Oxford English Dictionary](#) (Letöltés: 2022. szeptember 15.)

P. Karan, Pradyumna – Norbu Dawa: [History of Buthan.](#) (Letöltés: 2023. április 16.)

Paddison, Laura - Choi, Annette: [As climate chaos accelerates, wichcountries are poluting the most?](#) (Letöltés: 2024. február 18.)

Paskal, Cleo: [Indo-Pacific strategies, perceptions and partnerships.](#) Chatham House Research Paper, 2021. 11-15. o. (Letöltés: 2023. január 12.)

[People's Republic of China Uighurs fleeing persecution as China wages its "war on terror".](#) (Letöltés: 2023. május 20.)

[Rabiya Kadir - Uyghur Entrepreneur.](#) (Letöltés: 2023. május 20.)

Rajah, Roland – Dayant, Alexandre – Pryke, Jonathan: [Ocean of debt? Belt and Road and debt diplomacy in the Pacific.](#) (Letöltés: 2023. július 20.)

[RAND Objective Analysis. Effective Solutions.](#) (Letöltés: 2022. október 09.)

Ritchie, Hannah - Roser, Max: CO₂ emission - [How much CO₂ does the world emit? Wich countries emitt he most?](#) (Letöltés: 2023. december 21.)

S. Erickson, Andrew: [China Defense White Papers 1995-2009](#). (Letöltés: 2022. augusztus 28.)

Scobell, Andrew: [China after the Party Congress: Welcome to Xi's People's Republic of Control](#) (Letöltés: 2023. március 19.)

[Senkaku islands dispute](#). (Letöltés: 2024. május 18.)

Sharma, Madhur: [Explained: The China-Tibet 17-Point Agreement, The Conflict's History, And India's Place In It](#). (Letöltés: 2023. május 11.)

Sharma, Madhur: [Explained: The China-Tibet 17-Point Agreement, The Conflict's History, And India's Place In It](#). (Letöltés: 2023. május 11.)

Shetty Shetty, Sudhanva: [What Is The Conflict Between Tibet & China? Know About It](#). (Letöltés: 2023. május 10.)

Silver Caleb: [The Top 25 Economies in the World](#). (Letöltés:2024. július 16.)

[Sino – Vietnamese War,1979](#). (Letöltés: 2024. május 18.)

[Sino Japanese controversy over the Senkaku/Diaoyu/Diaoutai Islands – An imminent flashpoint in the Indo-Pacific?](#) (Letöltés: 2024. május 10.)

[So called "Re-education camp"](#). (Letöltés: 2023. május 20.)

Sonnad, Nikhil: [What happens when you try to send politically sensitive message on Wechat](#). (Letöltés: 2024. február 15.)

Soylu Ragip: [Turkey quietly lobbied for Uyghur rights during high-level visit to China](#). (Letöltés: 2024. július 10.)

[Statista - Gross Domestic Product \(GDP\) at current prices in China from 1985 to 2023 with forecasts until 2029](#). (Letöltés: 2024. június 26.)

Subhashini, V. Bagya: [Explained: China's Debt Trap Diplomacy Around The Belt And Road Initiative](#). (Letöltés: 2023. augusztus 15.)

Szentirmai Péter: [Légyvédelmi azonosítási zóna \(ADIZ\)](#). (Letöltés: 2024. május 10.)

[Tensions surge over China's Spratly airstrip](#). (Letöltés: 2023. július 20.)

[The Birth of U.S. Pacific Command \(USPACOM\) in 1947](#). (Letöltés: 2023. szeptember 18.)

[*The Economist- The odds on a conflict between the great powers.*](#) (Letöltés: 2023. szeptember 22.)

[*The Hong Kong protests explained in 100 and 500 words.*](#) (Letöltés: 2021. április 20.)

Thu, Huong Le: [*Rough Waters Ahead for Vietnam – China relations.*](#) (Letöltés: 2024. május 12.)

[*Tibet Region Map.*](#) (Letöltés: 2023. június 18.)

[*Timeline: Key dates in Hong Kong's antigovernment protest.*](#) (Letöltés: 2023. május 06.)

Tsirbas, Marina: [*What Does the Nine – Dash Line Actually Mean?*](#) (Letöltés: 2023. augusztus 24.)

[*U.S Department of State - A Free and Open Indo-Pacific: Advancing a Shared Vision.*](#) (Letöltés: 2023. március 19.)

[*U.S. Indo-Pacific Command – USINDOPACOM Area of Responsibility.*](#) (Letöltés: 2023. január 12.)

Uren, Tom: [*China's cyber espionage surge in Australia: opportunism not punishment. Australian Strategic Policy Institute 2020.*](#) (Letöltés: 2022. augusztus 10.)

Urfi Péter: [*A kínai hadsereg figyelmeztette a hongkongiakat, hogy megvédi őket.*](#) (Letöltés: 2022. május 11.)

[*Wang Yi Envisions China's Diplomacy in 2024: We will be More Confident and Self-Reliant, More Open and Inclusive, Uphold Fairness and Justice and Promote Win-Win Cooperation.*](#) (Letöltés: 2024. május 26.)

Wang, Amber: [*China pushes for smarter armed forces with education shake-up on path to modern military.*](#) (Letöltés: 2023. augusztus 12.)

[*What Does Xi Jinping's China Dream Mean.*](#) (Letöltés: 2022. szeptember 20.)

[*What is the McMahlon line?*](#) (Letöltés: 2024. április 10.)

[*Where is Vietnam.*](#) (Letöltés: 2024. május 18.)

Wines, Michael: [China Begins Sea Trials of Its First Aircraft Carrier.](#) (Letöltés: 2023. május 12.)

[World Population Data Sheet 2023.](#) (Letöltés: 2024. március 16.)

[World Bank Group.](#) (Letöltés:2024. július 10.)

[Xinjiang, China.](#) (Letöltés: 2023. április 20.)

Yang Jianly: [Bhutan – China Border Negotiations in Context – What is behind the latest announcement about resumed border talks between Bhutan and China?](#) (Letöltés: 2023. február.12.)

Yang, Zei: [China just announced a new social credit law. Here's what it means.](#) (Letöltés: 2023. március 20.)

Yeung, Jessie: [Indian and Chinese troops fight with sticks and bricks in video.](#) (Letöltés: 2023. május 15.)

Yu Lin, Ying: [China's Hybrid Warfare and Taiwan How could use "fake news" and digital warfare in the preparations for engagement with Taiwan.](#) (Letöltés: 2021. május 25.)

Yu, Elanie: [The Anarchists of Occupy Central.](#) (Letöltés: 2021. április 10.)

Zeidan, Adam: [China - Foreign relations in the 1860's.](#) (Letöltés: 2023. április 20.)

Zhang, Ziyu: [China's military structure: what are the theatre commands and service branches?](#) (Letöltés: 2023. szeptember 18.)

Zhang, Zuqian: [NATO Review - Beijing calling.](#) (Letöltés: 2023. április 10.)

Zoltai Alexandra: [Hongkong elmúlt 20 éve – ígéreték és valóság.](#) (Letöltés ideje: 2021 április 10.)

[ZTZ96 Type 96 Main Battle Tank.](#) (Letöltés: 2023. szeptember 18.)

A TÉMÁBAN EDDIG MEGJELENT SAJÁT PUBLIKÁCIÓK JEGYZÉKE

(A megjelenés sorrendjében)

Folyószám	A publikáció			Részvételi arány (%)	A folyóirat, kiadvány megnevezése, évfolyama, száma	URL
	Jellege	Címe	Nyelve			
1.	Folyóirat-cikk	A hibrid hadviselés elemeinek megjelenése Kína és Tajvan konfliktusában	magyar	100	Hadtudományi Szemle 2018. XI évfolyam 3. szám 86-94.	http://epa.oszk.hu/02400/02463/00040/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2018_03_086-094.pdf
2.	Folyóirat-cikk	Some Areas of Preparing of the Modern Military Power from China Forces' Point of View	angol	50	Hadtudományi Szemle 2018. XI évfolyam 4. szám 83-92.	https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/hsz/article/view/3638/2922
3.	Folyóirat-cikk	A "piros gomb" újraértelmezése, avagy a technológiai fejlődés és az információs műveletek kapcsolata Kínában	magyar	100	A Hadtudomány és a XXI. század, Budapest 2019 Konferencia kötet	https://m2.mtmt.hu/gui2/?mode=browse&params=publication;30847487
4.	Könyv-fejezet	A kínai haderő reagálása a hongkongi zavargásokra	magyar	100	Az összhaderőnemi hadviselés doktrinális alapja Budapest 2020.	https://m2.mtmt.hu/gui2/?mode=browse&params=publication;31361886
5.	Folyóirat-cikk	A kínai termékek hatása a nemzetközi hadszíntéren felbukkanó házilagosan készített robbanószerkezetek kialakítására	magyar	50	Zborník prednášo trhacia technika 2020. 79-89. ISBN: 9788089914081	https://m2.mtmt.hu/gui2/?mode=browse&params=publication;31845532
6.	Folyóirat-cikk	The impact of the war in eastern Ukraine on Russian-	angol	50	A hadtudományok időszerű kérdései, tudományos kutatási	https://m2.mtmt.hu/gui2/?mode=browse&params

		Chinese relations			eredményei Budapest,2021.	=publication;32097154
7.	Folyóirat-cikk	Internal Security Challenges in China Current situation in Xinjiang Province, Inner Mongolia and Tibet	angol	50	Hadtudományi Szemle 2021. XIV.évfolyam 3. szám 69-87.	https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/hsz/article/view/5238/4753
8.	Folyóirat-cikk	The Significance of the Establishment of the United States Indo-Pacific Command for U.S.–China Relations	angol	100	Hadmérnök XVII. évfolyam 1. szám 193-201.	https://folyoirat.ludovika.hu/index.php/hadmernok/article/view/5599/4964

A témával kapcsolatban tartott előadások tudományos konferencián

(Az előadás sorrendjében)

Fsz.	A konferencia			
	Címe	Nyelve	Helye	Ideje
1.	Chinese-Hungarian educational cooperation experiences in practice	angol	Zhejiang University- Kína	2018.09.26
2.	A "piros gomb" újraértelmezése, avagy a technológiai fejlődés és az információs műveletek kapcsolata Kínában	magyar	A Hadtudomány és a XXI. század, Budapest 2019	2019.02.22-23.

ÁBRÁK JEGYZÉKE

1. ábra: A biztonságot veszélyeztető tényezők intenzitásuk szerint.....	16
2. ábra: A biztonsági szektor elméletének értelmezése az értekezés vonatkozásában.	19
3. ábra: Kína államszervezetének legfőbb politikai és katonai szervei.....	32
4. ábra A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg és haderőneveinek jelképei.....	46
5. ábra Hadszintér parancsnokságok felelősségi területei 1.	47
6. ábra: Hadszintér parancsnokságok felelősségi területei 2.....	48
7. ábra A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg parancsnoki struktúrájának sajátosságai.....	49
8. ábra: A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg haderőneveinek parancsnoki lánc.....	50
9. ábra: Az Északi Hadszintér Parancsnokság felelősségi területe és erőinek az elhelyezkedése.	51
10. ábra: A Déli Hadszintér Parancsnokság felelősségi területe és erőinek az elhelyezkedése.	53
11. ábra: A Keleti Hadszintér Parancsnokság felelősségi területe és erőinek az elhelyezkedése.	55
12. ábra: A Nyugati Hadszintér Parancsnokság felelősségi területe és erőinek az elhelyezkedése.....	57
13. ábra: A Központi Hadszintér Parancsnokság felelősségi területe és erőinek az elhelyezkedése.....	58
14. ábra Összefegyvernemi nehéz dandár (elvi) felépítése.....	60
15. ábra Összefegyvernemi közepes dandár (elvi) felépítése.	61
16. ábra Összefegyvernemi könnyű dandár (elvi) felépítése.	62
17. ábra Szárazföldi haderőnem hadtestjének (elvi) felépítése.	63
18. ábra Szárazföldi haderőnem erőinek elhelyezkedése.....	64
19. ábra Haditengerészeti haderőnem erőinek hadszínterenkénti elhelyezkedése.....	66
20. ábra Légierő haderőnem erőinek hadszínterenkénti elhelyezkedése.....	68
21. ábra Hongkong területe és elhelyezkedése.....	88
22. ábra Hongkong területe és elhelyezkedése.....	97
23. ábra Hszincsiang tartomány elhelyezkedése.	100
24. ábra Hszincsiang tartomány elhelyezkedése és infrastruktúrája.	101
25. ábra Tibet Autonóm Terület elhelyezkedése.....	108
26. ábra Arunachal Pradesh és Aksai Chin régiók elhelyezkedése.....	113

27. ábra Kína és Bhután közös és vitatott határszakasza.	116
28. ábra A Szenkaku/Tiaoju szigetek elhelyezkedése és vitatott területek.	119
29. ábra Olaj és gázmezők elhelyezkedése a szigetek körül.	122
30. ábra Vietnám elhelyezkedése.	124
31. ábra Az 1979-es kínai – vietnámi háború műveleti térképe.	125
32. ábra A mesterséges szigetek elhelyezkedése.	128
33. ábra Firey Cross Reef mesterséges sziget a rajta lévő építményekkel.	130
34. ábra Subi Reef mesterséges sziget.	131
35. ábra Mischief Reef mesterséges sziget.	131
36. ábra Paracel-szigetek elhelyezkedése és Woody Island mesterséges sziget a rajta lévő infrastruktúrával.	132
37. ábra Az Egy Öv, Egy Út kezdeményezés országai.	134
38. ábra Internet felhasználók számának alakulása Kínában 2013 - 2023 között.	152
39. ábra A USINDOPACOM felelősségi területe.	163
40. ábra: A stratégiai elvek és a doktrínák kapcsolata.	183
41. ábra Az első hat legnagyobb erőketítő képességgel rendelkező ország védelmi költségvetésének összehasonlító diagramja.	197
42. ábra A hat legnagyobb erőketítő képességgel rendelkező ország összehasonlítása.	198
43. ábra Az Amerikai Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság tengeralattjáróinak összehasonlítása a vizsgált években.	199
44. ábra Az Amerikai Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság felszíni hadihajói számának alakulása a vizsgált években.	200
45. ábra Az Amerikai Egyesült Államok és a Kínai Népköztársaság támadó repülőgépei számának alakulása a vizsgált években.	200
46. ábra Kína ballisztikus és cirkáló rakétatípusai.	204
47. ábra Kína regionális rakéta fenyegetése.	204
48. ábra Kína A2/AD képessége.	206

TÁBLÁZATOK JEGYZÉKE

1. táblázat Kínai katonai doktrínák és azok koncepcionális változása 1956-2014 között.	180
2. táblázat A főbb szárazföldi haditechnikai eszköz típusok összehasonlítása a vizsgált években.....	192
3. táblázat A légiereő főbb haditechnikai eszköz típusainak összehasonlítása a vizsgált években.....	192
4. táblázat A légiereő főbb haditechnikai eszköz típusainak összehasonlítása a vizsgált években.....	192
5. táblázat A Kínai Népi Felszabadító Hadsereg haditechnikai és doktrinális fejlődésének összefoglaló táblázata.....	193
6. táblázat Nukleáris robbanófejek számának összehasonlítása 2023-ban.....	201
7. táblázat Kína ballisztikus és cirkáló rakétatípusai.....	203

RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE

Angol rövidítés	Magyar rövidítés	Angol meghatározás	Magyar meghatározás
ADIZ	-	Air Defense Identification Zone	-
ASEAN	-	Association of Southeast Asian Nations	-
BBC	-	British Broadcasting Corporation	-
BRI	-	Belt and Road Initiative	Új Selyemút Kezdeményezés
CCP	-	Chinese Communist Party	Kínai Kommunista Párt
CSIS	-	Center for Strategic and International Studies	Stratégiai és Nemzetközi Tanulmányok Központja
CMC	KATONAI BIZOTTSÁG	Central Military Commission	Központi Katonai Bizottság
C4ISR	-	Command, Control, Communications, Computers, Intelligence, Surveillance, Reconnaissance	-
-	DHP	-	Déli Hadszintér Parancsnokság
-	ÉHP	-	Északi Hadszintér Parancsnokság
-	HP	-	Hadszintér Parancsnokság
GDP	-	Gross Domestic Product	Bruttó Hazai Termék

GNP	NÖT	Gross National Product	Nemzeti Össztermék
IISS	-	International Institute for Strategic Studies	-
ICBM	-	Intercontinental Ballistic Missile	Interkontinentális Ballisztikus Rakéta
IRBM	-	Intermediate-range Ballistic Missile	Köztes Hatótávolságú Ballisztikus Rakéta
HGV	-	Hypersonic Glide Vehicle	(Hiperszonikus) Sikló Rakéta
-	KB	-	Központi Bizottság
-	KHP	-	Keleti Hadszintér Parancsnokság
-	KATONAI BIZOTTSÁG	-	Központi Katonai Bizottság
-	KÖHP	-	Központi Hadszintér Parancsnokság
MB	-	The Military Balance	-
MRBM	-	Medium-Range Ballistic Missile	Közepes Hatótávolságú Ballisztikus Rakéta
NATO	-	North Atlantic Treaty Organisation	Észak-atlanti Szerződés Szervezete
NGO	-	Non Governmental Organization	-
-	NNGY	-	Nemzeti Népi Gyűlés
-	NVM	-	Nemzeti Védelmi Minisztérium

-	NYHP	-	Nyugati Hadszintér Parancsnokság
OBOR	-	One Belt One Road	Egy Öv, egy Út (Egy Övezet, Egy Út)
PLA	KNFH	People's Liberation Army	Kínai Népi Felszabadító Hadsereg
PRC	KNK	People's Republic of China	Kínai Népköztársaság
SRBM	-	Short-Range Ballistic Missile	Rövid Hatótávolságú Ballisztikus Rakéta
USA	-	United States of America	Amerikai Egyesült Államok
UN	ENSZ	United Nations	Egyesült Nemzetek Szervezete
USINDOPACOM	-	United States Indo-Pacific Command	Egyesült Államok Indo-Csendes óceáni Parancsnoksága
USPACOM	-	United States Pacific Command	Egyesült Államok Indo-Csendes óceáni Parancsnoksága